

**GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI
BAĞLAMINDA BİLGİLENDİRME
TASARIMINA İLİŞKİN BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

Doktora Tezi

Mine KÜÇÜK

Eskişehir 2019

**GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BAĞLAMINDA BİLGİLENDİRME
TASARIMINA İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Mine KÜÇÜK

DOKTORA TEZİ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Resim-İş Öğretmenliği Programı

Danışman: Doç. Metin İNCE

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

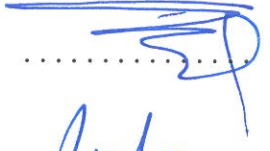

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Mart 2019

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1505E416 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mine KÜÇÜK'ün "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme (Grafikleri) Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı tezi 27.02.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programında, Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı-Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Metin İNCE	
Üye	: Doç. Necla COŞKUN	
Üye	: Doç.Dr. Ayşegül KÜÇÜK	
Üye	: Doç.Dr. S.Duygu ERİŞTİ	
Üye	: Doç.Dr. Şirin ŞENGEL	

Prof.Dr. Handan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdür Vekili

ÖZET

GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BAĞLAMINDA BİLGİLENDİRME TASARIMINA İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Mine KÜÇÜK

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-iş Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mart 2019

Danışman: Doç. Metin İNCE

Çoklu okuryazarlıkların geliştirilmesi gerekliliğinin önemli olduğu günümüzde, insanların medya mesajlarını okumalarını ve bu sürece aktif katılımlarını sağlamak amacıyla görsel okuryazarlığın geliştirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu durum beraberinde iletişim kanallarının görsel tasarıma dönüşmesi ve çeşitlenmesi bağlamında toplumlara araştırma yapmaya yönlendirmektedir. Giderek daha boyutlu, stratejik ve kavramsal içerikli deneyim tasarımları ve uygulamalarına zaman ayrılmaktadır. Bu bağlamda Bilgilendirme Tasarımları bu çalışmaların merkezinde ve bugünün iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin eğitim programlarında Bilgilendirme Tasarımı dersini ve bu kapsamda gerçekleştirilecek projelerinin nasıl uygulanabileceğini ve geliştirilebileceğini incelemektir. Eylem araştırması yönteminin kullanıldığı araştırma, 2015-2016 eğitim öğretim yılı Güz döneminde Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde seçmeli olarak açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında 14 haftalık süreç içerisinde toplanan verilerle şekillenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Bilgilendirme Tasarımı dersini seçen 8 öğrenci, alan uzmanı ve ders yürütücüsü olarak araştırmacı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı ve öğrenci günlükleri, ders video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Araştırmanın verileri tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve NVivo 11 programından yararlanılmıştır. Araştırmanın bulguları kapsamında '*görsel iletişim algısı*', '*disiplinlerarası yaklaşım*' ve '*bilgilendirme tasarımı uygulama süreci*' olmak üzere 3 ana temaya ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Görsel iletişim, Disiplinlerarası yaklaşım, Bilgilendirme tasarımı.

ABSTRACT

ACTION RESEARCH RELATED TO INFORMATION DESIGN IN TERMS OF VISUAL COMMUNICATION DESIGN

Mine KÜÇÜK

Department of Fine Art Education, Program in Arts and Crafts Teaching
Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, March 2019

Assoc. Prof. Metin İNCE

As the necessity for improvement of multiple literacy is important today, visual literacy has become an obligation with the aim of being read media messages by people and providing active attendance of them in this process. This case leads societies to do research on transformation of communication channels to the visual art and variation of it. Gradually, experience design and applications with a context that is more dimensional, strategical and cognitive have been spared time. In this sense, Information Design is defined as the center of these studies and pulpit of today. Within this framework, aim of the research is to examine the course of Information Design in the curriculum of the departmant of Visual Communication Design and how to apply and improve the projects that are going to be carried out. The study, in which the method of action research is used, has taken its form with the data that is collected in the process of 14 weeks course, Information Design, that was opened as a selective course in fall term of 2015-2016 academic year at the departmant of Visual Communication Design, Dumlupınar University. Participants of the survey consist of 8 students, who select the course of Information Design, domain expert and the instructor as a researcher. In the survey, diaries of students and researchers, video recordings of instructions, semi-structured interviews have been used as a data collection tool. The data of survey has been resolved with the method of thematic analysis and has been benefited from the programme of NVivo 11. Within the context of findings of survey, three main theme has been reached including *'perception of visual communication'*, *'interdisciplinary approach* and *'practice process of information design.'*

Keywords: Visual communication, Interdisciplinary approach, Information design.

ÖNSÖZ

‘Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması’ başlıklı tezimin, Görsel İletişim alanında gerçekleştirilecek araştırmalara kaynak oluşturmasını, yeni araştırmalar için yol göstermesini temenni ediyorum.

Lisans eğitimimi tamamladığım Anadolu Üniversitesi’nde, alanımda uzmanlaşmak ve akademik kariyerimi sürdürmek hedefiyle başlamış olduğum doktora eğitimimin sonuna gelmiş bulunmaktayım. Zorlu ve yoğun ancak bir o kadar da keyifli olan bu sürecin, hayata bakış açımı değiştirdiğini, her alanda gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum. Bu noktaya gelmemde birçok kişinin doğrudan ya da dolaylı olarak sağladığı desteğin *‘deneyim kazanma’* bağlamında benim için önemli olduğunu belirtmek isterim. Bu nedenle doktora tezimin oluşması sürecinde desteklerini hissettiğim herkese teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Doktora eğitim sürecimin her aşamasında bana inanan, destekleyen, farklı bakış açıları sunan, vizyonu, bilgisiyle, akademik deneyimleriyle ve insani değerleriyle kendisini örnek aldığım, benim için her zaman yol gösterici olan ve danışmanım olmasının ayrıcalığını her daim hissettiğim değerli hocam, tez danışmanım Doç. Metin İNCE’ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Akademik gelişimime önemli katkılar sağlayan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, tez izleme komitesinde yer alan ve bu araştırmanın her aşamasında yol gösterici olan, bilgi ve deneyimleri ile katkı sağlayan değerli hocam Doç. Necla COŞKUN’a teşekkürü bir borç bilirim. Tez izleme komitesinde yer alan, süreç içerisinde Kütahya’dan gelen, değerli bilgi ve deneyimlerini paylaşarak araştırmaya katkı sağlayan ve çalışmalarımı destekleyen değerli hocam Doç. Dr. Ayşegül KÜÇÜK’e çok teşekkür ederim. Tez jürimde yer alarak çalışmama fikirleri ile katkı sağlayan değerli hocalarım Doç. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ ve Doç. Dr. Şirin ŞENGEL’e teşekkürlerimi sunarım. Araştırma süreci içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerde alan uzmanı olarak bilgi, deneyim ve görüşlerini paylaşan, uygulama için benimle Kütahya’ya gelerek araştırmaya katkı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Kenan KARBEYAZ’a teşekkür ederim.

Geçerlik komitelerinde bilgi ve deneyimlerini paylaşarak araştırmaya yön veren, Anadolu Üniversitesi’ne geldiğim günden itibaren hem akademik bilgisiyle hem de manevi desteğiyle yanımda olan değerli arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Elif AVCI’ya, aynı

bölümde doktora eğitimi sürecini beraber deneyimlediğim sevgili arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Ebru GÜLER'e, araştırma için alan uzmanı konusunda en sıkıntılı zamanımda beni Doç. Dr. Kenan KARBEYAZ ile tanıştırmakla destek sağlayan sevgili arkadaşım Arş. Grv. Gülden MAVİOĞLU'na, ve bu süreç içerisinde desteğini sürekliği hissettiğim Dr. Öğr. Üyesi Ayşe CANBOLAT'a her şey için teşekkür ederim.

Tezimin uygulama aşamasını birlikte yürüttüğümüz, öğretmenlik deneyimime ve araştırma adına katkı sağlayan, Dumlupınar Üniversitesi, 2015 Güz Dönemi Bilgilendirme Tasarımı dersinin değerli öğrencilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bugünlere gelmemde büyük emekleri olan, benim için her zaman her şeyin en iyisini isteyen, attığım her adımda desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve benim için değerli olan annem Süheyla KÜÇÜK'e, babam Levent KÜÇÜK'e ve kardeşim Kaan KÜÇÜK'e sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca sevgisini ve desteğini her zaman hissettiğim teyzem Serpil Ak'a sevgilerimi sunuyorum.

Mine KÜÇÜK
Eskişehir 2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan ‘bilimsel intihal test programı’yla tarandığını ve hiçbir şekilde ‘intihal içermediğini’ beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durum saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Mine KÜGÜK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
GÖRSELLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1. Sorun	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	4
1.4. Sınırlılıklar	6
2. ALANYAZIN	8
2.1. Geliştirilen Görme Yeterliliği: Görsel Okuryazarlık	8
2.2. Sosyal Bir Süreç Olan Görsel İletişim	12
2.2.1. Görsel iletişim tasarımı eğitimi.....	18
2.3. Genç Bir Disiplin: Bilgilendirme Tasarımı	26
2.4. Kuramsal Altyapı	39
2.4.1. Gestalt kuramı	39
2.4.2. Disiplinlerarası yaklaşım	47
2.4.3. Yapılandırmacı öğrenme kuramı	50
2.5. İlgili Araştırmalar	52
2.5.1. Gerçekleştirilen doktora/sanatta yeterlik ve yüksek lisans tezleri	52
2.5.2. Bilgilendirme tasarımı konusu üzerine makaleler	53
3. YÖNTEM	55
3.1. Araştırma Modeli	55

	<u>Sayfa</u>
3.2. Araştırma Ortamı	59
3.3. Araştırmanın Katılımcıları	61
3.3.1. Öğrenciler	61
3.3.2. Alan uzmanı	62
3.3.3. Araştırmacı	63
3.4. Verilerin Toplanması	68
3.4.1. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler	68
3.4.2. Video ve ses kayıtları	70
3.4.3. Öğrenci ürünleri	70
3.4.4. Kişisel bilgi formu	71
3.4.5. Araştırmacı ve öğrenci günlükleri	74
3.4.6. Toplantılar	74
3.4.6.1. Geçerlik komitesi toplantıları	74
3.4.6.2. Katılımcı alan uzmanı ile yapılan toplantılar	75
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	76
3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	78
4. BULGULAR VE YORUMLAR	80
4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci	80
4.1.1. Seminer	80
4.1.2. Ders içeriğinin oluşturulması	81
4.1.3. Ders izlencesinin oluşturulması	81
4.1.4. Araştırma gönüllü katılım formu	83
4.1.5. Atölye ortamının hazırlanması	84
4.2. Araştırmanın Uygulama Süreci	85
4.2.1. Uygulama sürecinin geliştirilmesi	86
4.2.1.1. Bilgilendirme tasarımı ders sürecinin yapılandırılması	87
4.2.1.1.1. Birinci hafta etkinlikleri	87
4.2.1.1.2. İkinci hafta etkinlikleri	90
4.2.1.1.3. Üçüncü hafta etkinlikleri	94
4.2.1.1.4. Dördüncü hafta etkinlikleri	99
4.2.1.1.5. Beşinci hafta etkinlikleri	103

	<u>Sayfa</u>
4.2.1.1.6. Altıncı hafta etkinlikleri	111
4.2.1.1.7. Yedinci hafta etkinlikleri	120
4.2.1.1.8. Sekizinci hafta etkinlikleri	129
4.2.1.1.9. Dokuzuncu hafta etkinlikleri	131
4.2.1.1.10. Onuncu hafta etkinlikleri	133
4.2.1.1.11. Onbirinci hafta etkinlikleri	139
4.2.1.1.12. Onikinci hafta etkinlikleri	140
4.2.1.1.13. Onüçüncü hafta etkinlikleri	145
4.2.1.1.14. Ondördüncü hafta etkinlikleri	146
4.2.2. Araştırma uygulama sürecine ilişkin bulgular	150
4.2.2.1. Görsel İletişim algısı	152
4.2.2.1.1. Düşünce bağlamında görsel iletişim	153
4.2.2.1.2. Tasarım bağlamında görsel iletişim	155
4.2.2.2. Disiplinlerarası yaklaşım	156
4.2.2.2.1. Disiplinlerarası kavramı tanımlama ...	157
4.2.2.2.2. Disiplinlerarası tasarım süreci	159
4.2.2.3. Bilgilendirme tasarımı uygulama süreci	161
4.2.2.3.1. Bilgilendirme tasarımı algısı	163
4.2.2.3.2. Tasarım Süreci	165
4.2.2.3.3. Hazırbulunmuşluk	175
4.2.2.3.4. Bilgilendirme tasarımı tasarlayan kişi	178
4.2.2.3.5. Ders yürütücüsünün etkisi	179
4.2.2.3.6. Alan uzmanının deneyimi	181
4.2.2.3.7. Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri	183
4.2.2.3.8. Beklentiler, kazanımlar, öneriler	187
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	193
5.1. Sonuç	193
5.1.1. Görsel iletişim algısına ilişkin sonuçlar	193
5.1.2. Disiplinlerarası yaklaşıma ilişkin sonuçlar	194
5.1.3. Bilgilendirme tasarımı uygulama sürecine ilişkin sonuçlar	194

	<u>Sayfa</u>
5.2. Tartışma	195
5.3. Öneriler	199
KAYNAKÇA	202
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Bilgilendirme Tasarımı tanımları	28
Tablo 3.1. Bilgilendirme Tasarımı dersi öğrencilerine ait bilgiler	71
Tablo 3.2. 01.10.2015 tarihli GK'de alınan kararların eylem planına yansımaya yönelik örnek bir eylem döngüsü	75
Tablo 3.3. Tematik analiz aşamaları	76
Tablo 4.1. Eylem planındaki değişikliklere göre düzenlenen ders programı	82
Tablo 4.2. Birinci haftaya ilişkin ders süreci	87
Tablo 4.3. İkinci haftaya ilişkin ders süreci	91
Tablo 4.4. Üçüncü haftaya ilişkin ders süreci	94
Tablo 4.5. 01.10.2015 tarihli BT dersinde öğrencilerin araştırma ödevi kapsamında seçtikleri örnekler	97
Tablo 4.6. Dördüncü haftaya ilişkin ders süreci	100
Tablo 4.7. 08.10.2015 tarihli BT dersi kapsamında Proje I için önerilen konu başlıkları	102
Tablo 4.8. Beşinci haftaya ilişkin ders süreci	103
Tablo 4.9. Altıncı haftaya ilişkin ders süreci	112
Tablo 4.10. Yedinci haftaya ilişkin ders süreci	121
Tablo 4.11. Sekizinci haftaya ilişkin ders süreci	129
Tablo 4.12. Dokuzuncu haftaya ilişkin ders süreci	131
Tablo 4.13. Onuncu haftaya ilişkin ders süreci	133
Tablo 4.14. Onbirinci haftaya ilişkin ders süreci	139
Tablo 4.15. Onikinci haftaya ilişkin ders süreci	140
Tablo 4.16. Onüçüncü haftaya ilişkin ders süreci	145
Tablo 4.17. Ondördüncü haftaya ilişkin ders süreci	146

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Seeds'in Görsel Okuryazarlık Modeli	10
Şekil 2.2. Görsel okuryazarlık teorisinin bileşenleri	11
Şekil 2.3. Shannon ve Weaver'in iletişim modeli	15
Şekil 3.1. Döngüsel Eylem Araştırması Modeli	59
Şekil 3.2. Araştırmaya ait eylem araştırması basamakları	67
Şekil 4.1. Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında gerçekleştirilen projeler.....	85
Şekil 4.2. Görsel iletişim tasarımı bağlamında bilgilendirme tasarımına ilişkin bir eylem araştırmasının tema haritası	151
Şekil 4.3. Görsel İletişim Algısı Ana Temasına ilişkin harita	152
Şekil 4.4. Düşünce bağlamında Görsel İletişim alt tema haritası	153
Şekil 4.5. Tasarım bağlamında Görsel İletişim Alt Tema Haritası	155
Şekil 4.6. Disiplinlerarası yaklaşım tema haritası	157
Şekil 4.7. Disiplinlerarası kavramı tanımlama alt tema haritası	157
Şekil 4.8. Disiplinlerarası tasarım süreci alt tema haritası	160
Şekil 4.9. Bilgilendirme Tasarımı uygulama süreci tema haritası	163
Şekil 4.10. Bilgilendirme Tasarımı algısı alt tema haritası	163
Şekil 4.11. Tasarım süreci alt tema haritası	166
Şekil 4.12. Hazırbulunmuşluk alt tema haritası	175
Şekil 4.13. Bilgilendirme Tasarımını tasarlayan kişi alt tema haritası	178
Şekil 4.14. Ders yürütücüsünün etkisi alt tema haritası	180
Şekil 4.15. Alan uzmanının etkisi alt tema haritası	182
Şekil 4.16. Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri alt tema haritası	184
Şekil 4.17. Beklentiler, kazanımlar, öneriler alt tema haritası	187

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 2.1.	‘İsim Projesi’, kapsamında tasarlanan ikon serisi 9
Görsel 2.2.	‘Chineasy’ örnek karakter posterini 13
Görsel 2.3.	Londra Metro Haritası, Henry Beck, 1932 14
Görsel 2.4.	Peter Grundy, “NATS Services” (2008), Heathrow Ulusal Hava Trafik Hizmetlerini açıklayan diyagram 17
Görsel 2.5.	Nordkyn’i ziyaret et projesi 19
Görsel 2.6.	Cooper Hewitt’in Smithsonian Tasarım Müzesi Kalem Projesi 20
Görsel 2.7.	İKEA Place uygulaması 21
Görsel 2.8.	Patagonia B topluluğu kampanyası 22
Görsel 2.9.	Blue Apron Projesi 23
Görsel 2.10.	Taze Şef Girişimi 23
Görsel 2.11.	Veri ekonomisini yönlendiren bulut bilgi işlem 24
Görsel 2.12.	Kullanıcı katılımı için Kullanışlı Araçlar Projesi 24
Görsel 2.13.	Lascaux Mağara çizimi, Dordogne, Fransa M.Ö. 15000-13000 Görsel-Avrupa’da vahşi bizon soyunun sürdürülmesi kapsamında gerçekleştirilen BT 26
Görsel 2.14.	Robert Garofalo (Reebee) tarafından tasarlanan ‘Pop / Rock Müziğin Soykırımı (The Genealogy of Pop/Rock Music)’ başlıklı BT 29
Görsel 2.15.	100 istatistik verinin Viyana Metodu ile görselleştirildiği ‘Uygarlık Atlası’na ait bir sayfa görüntüsü, 1930 32
Görsel 2.16.	Francesco Franchi tarafından IL Dergisi için tasarlanmış ‘Letteratura Grafica’ adlı seriden sayfa örnekleri 33
Görsel 2.17.	2012 Londra Olimpiyat Oyunları için tasarlanmış tablo 34
Görsel 2.18.	Farklı firmalara ait uçuş bileti tasarımları 35
Görsel 2.19.	‘Kollestrol’ başlıklı medikal içerikli BT 36
Görsel 2.20.	Fernando Baptista tarafından National Geographic için tasarlanan ‘Basilica of Holy Family’ adlı BT 37
Görsel 2.21.	Fernando Baptista’nın National Geographic için hazırladığı ‘Easter Island’ adlı BT 38
Görsel 2.22.	‘The Dome’ adlı National Geographic için tasarlanan interaktif BT 39
Görsel 2.23.	1994 yılında Lindon Leader tarafından tasarlanan Federal Express Logosu 41

		<u>Sayfa</u>
Görsel 2.24.	Jessica Svendsen tarafından Yale Mimarlık Okulu adına tasarlanmış poster	42
Görsel 2.25.	Paul Rand tarafından 1972 yılında tasarlanan IBM logosu ..	42
Görsel 2.26.	Mavi-Turuncu renk kontrastının kullanıldığı film afişleri	43
Görsel 2.27.	Yazı-Görsel bağlamında oluşturulmuş tipografik düzenlemeler	43
Görsel 2.28.	‘Peter and The Wolf’ filmi için Phoebe Morris tarafından tasarlanan poster	44
Görsel 2.29.	Realte Kasabasının Renno Hokwerda tarafından elle çizilmiş haritası	45
Görsel 2.30.	Pelix Pfäffli tarafından tasarlanan ‘rastgele’ adlı poster	45
Görsel 2.31.	Unilever Logosu	46
Görsel 2.32.	Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi’nin yenilenen logosu	47
Görsel 3.1.	108 No’lu Atölyenin Yapısı	60
Görsel 3.2.	Bilgilendirme Tasarımı dersi katılımcıları	62
Görsel 3.3.	Alan uzmanı ve öğrencilerle gerçekleştirilen görüşme takvimi.	69
Görsel 4.1.	17.03.2015 tarihli “Bilgilendirme Tasarımında illüstrasyon kullanımı” konulu seminerden bir kare ve seminerin afişi ...	80
Görsel 4.2.	Candan’ın ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	105
Görsel 4.3.	Sena’nın ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	106
Görsel 4.4.	Belis’in ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	107
Görsel 4.5.	Şule’nin ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	108
Görsel 4.6.	Asiye’nin ‘Dünya göğüs kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	109
Görsel 4.7.	Meltem’in ‘Dünya göğüs kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	109
Görsel 4.8.	Orkun’un ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT	110
Görsel 4.9.	Asiye’nin proje II kapsamında tasarladığı BT	115
Görsel 4.10.	Emine’nin proje II kapsamında tasarladığı BT	115
Görsel 4.11.	Belis’in proje II kapsamında tasarladığı BT	116
Görsel 4.12.	Candan’ın Proje II kapsamında tasarladığı BT	117

	<u>Sayfa</u>
Görsel 4.13.	Şule'nin proje II kapsamında tasarladığı BT 117
Görsel 4.14.	Meltem'in proje II kapsamında tasarladığı BT 118
Görsel 4.15.	Sena'nın proje II kapsamında tasarladığı BT 119
Görsel 4.16.	Asiye'nin proje III kapsamında tasarladığı BT 123
Görsel 4.17.	Emine'nin proje III kapsamında tasarladığı BT 123
Görsel 4.18.	Belis'in proje III kapsamında tasarladığı BT 124
Görsel 4.19.	Orkun'un Proje III kapsamında tasarladığı BT 125
Görsel 4.20.	Candan'ın proje III kapsamında tasarladığı BT 126
Görsel 4.21.	Şule'nin proje III kapsamında tasarladığı BT 126
Görsel 4.22.	Meltem'in proje III kapsamında tasarladığı BT 127
Görsel 4.23.	Sena'nın proje III kapsamında tasarladığı BT 127
Görsel 4.24.	Şule'nin Proje IV için hazırladığı taslak çizimin AU tarafından değerlendirilmesi 134
Görsel 4.25.	Asiye'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT 135
Görsel 4.26.	Emine'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT 135
Görsel 4.27.	Beliz'in Proje IV kapsamında tasarladığı BT 136
Görsel 4.28.	Orkun'un Proje IV kapsamında tasarladığı BT 136
Görsel 4.29.	Candan'ın Proje IV kapsamında tasarladığı BT 137
Görsel 4.30.	Şule'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT 137
Görsel 4.31.	Sena'nın Proje IV kapsamında tasarladığı BT 138
Görsel 4.32.	10.12.2015 tarihli video kaydında AU ve Asiye'nin tasarım değerlendirme süreci 141
Görsel 4.33.	A: Emine'nin Proje V kapsamında tasarladığı BT B: Candan'ın Proje V kapsamında tasarladığı BT 142
Görsel 4.34.	C: Belis'in Proje V kapsamında tasarladığı BT. D: Orkun'un Proje V kapsamında tasarladığı BT 143
Görsel 4.35.	E: Şule'nin Proje V kapsamında tasarladığı BT F: Sena'nın Proje V kapsamında tasarladığı BT G: Meltem'in Proje V kapsamında tasarladığı BT 144
Görsel 4.36.	Emine'nin Proje VI kapsamında tasarladığı BT 147
Görsel 4.37.	Meltem'in Proje VI kapsamında tasarladığı BT 148
Görsel 4.38.	Belis'in Proje VI kapsamında tasarladığı BT 148
Görsel 4.39.	Şule'nin Proje VI kapsamında tasarladığı BT 149
Görsel 4.40.	Candan'ın Proje VI kapsamında tasarladığı BT 149
Görsel 4.41.	Orkun'un Proje VI kapsamında tasarladığı BT 150

Görsel 4.42. Sena'nın Proje VI kapsamında tasarladığı BT 150

KISALTMALAR DİZİNİ

AG	: Araştırmacı Günlüğü
Akt	: Aktaran
AU. G. 1	: Alan Uzmanı Görüşme 1
AU. G. 2	: Alan Uzmanı Görüşme 2
Bkz	: Bakınız
BT	: Bilgilendirme Tasarımı
CEO	: Chief Executive Officer / Baş Yönetici
Çev.	: Çevirmen
DPÜ	: Dumlupınar Üniversitesi
Ed.	: Editör
G. 1	: Görüşme 1
G. 2	: Görüşme 2
G. 3	: Görüşme 3
GK	: Geçerlik Komitesi
GİT	: Görsel İletişim Tasarımı
GİTB	: Görsel İletişim Tasarımı Bölümü
GSF	: Güzel Sanatlar Fakültesi
KEA	: Katılımcı Eylem Araştırması
ÖG	: Öğrenci Günlüğü
STC	: Society of Technical Communication / Teknik İletişim Topluluğu
vb.	: ve benzeri

1. GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünde problem, amaç, önem, sınırlılıklar, tanımlar ve ilgili alanyazın alt başlıkları yer almaktadır. Problem başlığında bu araştırmaya neden gereksinim duyulduğu, sorunun ne olduğu ve neden sorun olarak görüldüğü irdelenmiştir. Amaç başlığında araştırmanın temel amacı ve bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olan araştırma sorularına yer verilmiştir. Önem başlığında bu araştırma amacına ulaştığında alanyazına ve uygulamaya yapabileceği katkılar sunulmuştur. Sınırlılıklar başlığında veri toplama araçları ve katılımcılar açısından genellenebilirlik ve örnek alınabilirlik için gerekli koşullar sınırlandırılmıştır. Tanımlar başlığında araştırma konusu olan kavramların bu araştırmada hangi anlamda kullanıldığı belirtilmiştir. İlgili alanyazın 'görsel okuryazarlık', 'görsel iletişim', 'görsel iletişim tasarımı eğitimi', 'bilgilendirme tasarımı' 'gestalt kuramı', 'disiplinlerarası yaklaşım' ve 'yapılandırmacı öğrenme kuramı' bağlamında derlenmiştir. İlgili alanyazın içerisinde Bilgilendirme Tasarımı (BT), Görsel İletişim Tasarımı (GİT) ve Katılımcı Eylem Araştırmasını (KEA) temsil eden kısaltmalara sıkça yer verilmiştir. Kullanılan diğer kısaltmalara sayfa **xix**'daki kısaltmalar tablosundan ulaşılmaktadır.

1.1. Sorun

Bilgi aktarımı (yani iletişim) birçok yolla gerçekleştirilebilir. Pek çok farklı biçimde gerçekleştirilebilen bilgi aktarımında (yani iletişimde) amaç; belirli bir "anlam"dan haberdar olunmasıdır. İleri teknolojinin etkisinin yoğun yaşandığı, disiplinler arasındaki sınırın bulanıklaştığı, içeriğin öneminin arttığı ve en önemlisi bilim insanlarının, yeni araştırmalarıyla ilgili karmaşık verilerle dolu gelişmeleri daha geniş bir topluma nasıl sunabileceklerini araştırdıkları bir zamanda yaşamaktayız. Böyle bir dönemde bilginin eskiye göre kişi, zaman ve mekân sınırlarını aşarak erişimi kolaylaşmıştır. Bilgiye erişme ve paylaşma isteği, beraberinde günlük yaşamda yüzlerce sayfalık karmaşık talimatlarla karşılaşan ve her geçen gün görsel iletişim kurmaya ve anlamaya ihtiyaç duyan nüfusun artmasına neden olmaktadır. Bu durum karşısında Hollis (1994, s.10), görsel iletişimin bize yardımcı olabileceği durumları şu şekilde özetlemiştir:

- Tanımlama
- Bilgilendirme ve açıklama
- Sunum ve tanıtım

Bu üç durumun daha çok kendine özgü ve ifade edici olduğunu, özellikle ikinci maddenin altını çizerek alanın "bilgilendirme ve tanımlama" eylemine 'Bilgilendirme Tasarımı (BT)' olarak atıfta bulunduğunu belirtmiştir.

Amaçlanan alıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamak için, BT bir mesajın içeriğini, dilini ve şeklini analiz etmeyi, planlamayı, sunmayı ve anlamayı içerir. Seçilen ortamdan bağımsız olarak, iyi tasarlanmış bir bilgilendirme materyali, estetik, ekonomik, ergonomik olduğu kadar konu gereksinimlerini de karşılayacaktır (Pettersson, 2014, s. 7). Benzer bir yaklaşımla Baer ve Vacarra (2008, s.12), '*Bilgilendirme Tasarımı Çalışma Kitabı*'nda Teknik İletişim Topluluğu'nun (STC-Society of Technical Communication) bir grubundan alıntılardıkları BT'yi en basit tanımıyla karmaşık, organize edilmemiş veya yapılandırılmamış verilerin değerli, anlamlı bilgilere çevrilmesidir şeklinde aktarmışlardır.

Gelişmeler her ne kadar, giderek daha boyutlu, stratejik ve kavramsal içerikli deneyim tasarımlarına ve uygulamalarına daha çok kafa yormaya başlamış olsa da, BT bütün bu çalışmaların merkezindedir. Bu nedenle BT'yi, günümüzde en uygun iletişimi sağlayacak ve geliştirebilecek bir yöntem olarak tanımlamak mümkündür. Bu durumu IBM'in eski CEO'su Samuel Palmisano "Önümüzdeki on yıl boyunca oluşacak veri ve içeriğin 44 katı olacağı tahmin ediliyor (...) 2020'de 35 zettabayta ulaşıyor (Akt. Friedman, 2012)" şeklinde açıklayarak, önümüzdeki '*büyük veri*' çağında BT'nin her çeşidiyle, yeni yaklaşımlarıyla öneminin daha da artacağını işaretini vermiştir. Bu açıdan bakıldığında ülkemizde, BT'nin eksik ve büyük ölçüde gelişmemiş bir disiplin olduğu ifade edilebilir. Tasarımcılar açısından duruma bakıldığında BT'den haberdar olduklarını, ancak yeterli tanımlamaların eksikliği nedeniyle bunu tasarımlarına dar bir bakış açısı ile yansıtıklarını söylemek mümkündür. Bu durumu Oven (2016, s.8), çağdaş tasarımın sorunu, "tasarımcıların mesleğe olan mesafelerinin olmaması ve kendilerine tasarım sürecinin makineleri tarafından dikte edilenleri yapmalarıdır" şeklinde açıklamıştır. Bu nedenle birçok görsel iletişim tasarımcısı sadece ele aldığı konuyu tasarım kaidelerine yerleştirerek aktivitelerini tamamlamaktadır. Çünkü bu süreç içerisinde tasarımcı diğer disiplinlerle - hukuk, tıp, politika, biyoloji ve diğerleri - işbirliği yapma konusunda hazırlanmamıştır. Alıcı açısından duruma bakıldığında ise süreçte tasarımcıların dâhil edilmesinin çalışmalarına ne kadar avantaj sağlayacağını farkında olmadıkları gözlemlenebilmektedir. Hâlbuki çeşitli disiplinleri BT'nin alanları arasında görmek kaçınılmaz bir durumdur. Örneğin mimarların yönlendirme konusuna tabela, yön

bulma veya çevresel grafik tasarım tanımlamalarını kullandıkları bilinmektedir. Bunun gibi birçok disiplin örnek olarak verilebilir. Burada önemli olan nokta tüm bu disiplinlerin ortak paydasının BT olmasıdır.

BT, 1970'lerde (veya daha önce) çok disiplinli bir çalışma alanı olarak ortaya çıkan uluslararası kabul görmüş bir disiplindir. 1960-1980 arası çalışan disiplinlerarası ekipler, BT'nin tarihini oluşturarak mevcut yaklaşımların şekillenmesine yardımcı oldu (http-24). Disiplinlerarası çalışmalar, bir soruya cevap verme, problem çözme, tek bir disiplin ya da meslek tarafından yeterince ele alınamayacak kadar geniş ya da karmaşık bir konuyu ele alma ve daha kapsamlı bir yapının inşasıyla sezgileri bütünleştirme ve sezgi kazanma süreçleridir (Klein ve Newell, 1997, s. 393-394). BT disiplinlerarasılığı farklı görüşlerin sentezi olarak anlar; sadece bu yönlerin yan yana gelmesi yeterli olmaz. Disiplinin, bilgi teorisi ve algı psikolojisinde kökleri vardır. Bu nedenle araştırma ve tasarımın bir birleşimidir. Araştırma yönü, bilgi edinme konusundaki olağan araştırmaların ötesine geçmektedir (http-2). Tasarım yönü ise, tasarımcının sezgisine ve sadece geleneksel eğitime bağlı olma durumunun ötesine geçmektedir. Bu nedenle kullanıcıların ihtiyaçları ve davranışları hakkında objektif bilginin yanında tasarımın kullanıcıyla etkileşiminin değerlendirildiği yeni tekniklerin ve yöntemlerin tasarımcıya kazandırılması gerekmektedir. Kendini bu doğrultuda yetiştirmiş çağdaş bilgilendirme tasarımcıları hakkında Jacobson (1999, s. 1), “ikna etmekten fazlasını düzenlemek, üzerimizdeki fikirleri almaktan ziyade fikir alışverişinde bulunmak istiyorlar” yorumunu yaparak tasarımcının gelişen bakış açısına dikkat çekmiştir. BT'nin ülkemizdeki durumunu ele aldığımızda ise bu bakış açısına sahip tasarımcıların yetiştirilmesi ve alana kazandırılması önem teşkil etmektedir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken en önemli adım ise gerçekleştirilecek eylemlerin sadece günün ihtiyaçlarını karşılamanın yanında geleceği de gözetmesidir.

Kaynak olma özelliği taşıyacak olan bu araştırma ile ulaşılmak istenilen, uzun vadeli etkileri olan kademeli ve kalıcı bir etkidir; bu açıdan toplumda görsel iletişim ile değişim yaratmanın olası yollarının incelenmesi önemlidir. Küresel bağlamda görsel iletişim konusunda atılan adımların ve deneyimlerin ne söylediğini keşfetmek için dinlemek ve öğrenilenleri paylaşmak gereklilik halini almaktadır. Bu yaklaşım yeni kapıların açılmasında ve daha derin fikirlerin aranması konusunda araştırmacıyı yönlendirmektedir. Uzaktan eğitimin gerçekleştirildiği, elektronik kitapların okunabildiği, tablet ve akıllı telefonlara yönelik eğitim amaçlı uygulamaların

geliştirildiği, arttırılmış gerçeklik algısını yaşadığımız bu dönemde ve daha da fazlasının yakın olduğu gelecekte, görsel iletişim tasarımcısının daha da önem kazanacağı görülmektedir. Bu nedenle Görsel İletişim Tasarımı (GİT) bölümlerinde BT konusuna yönelik çalışmaların yaygınlaştırılmasına, eğitim programlarının güncellenmesine ve buna bağlı olarak da ihtiyaç duyulan yaratıcı düşünen, disiplinlerarası yaklaşımla tasarlayan, paylaşan ve anlayan görsel okuryazarların yetiştirilmesine önem verilmelidir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde eğitim alan lisans öğrencileri ile Bilgilendirme Tasarımı projelerinin nasıl uygulanabileceği, geliştirilebileceği ve yürütülebileceği sorularını cevaplayabilmektir. Bu amaçlar doğrultusunda Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (DPÜ) Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde (GİTB) seçmeli olarak açılan Bilgilendirme Tasarımı adlı ders kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi nasıl uygulanabilir? Bu süreç içerisinde,

- Bilgilendirme tasarımına yönelik ne tür projeler gerçekleştirilebilir?
- Bilgilendirme tasarımına yönelik gerçekleştirilecek projelerde hangi etkinlikler düzenlenebilir?
- Bilgilendirme tasarımının disiplinlerarası yaklaşımı nasıl ele alınabilir?
- Bilgilendirme tasarımı dersinde yaşanan sorunlar nasıl çözümlenebilir?

2. Tasarım aşamasında,

- Öğrencilerin araştırma süreci nasıl gerçekleşmektedir?
- Öğrenciler bilgi ve deneyimlerini tasarıma nasıl yansıtmaktadır?
- Öğrenciler karşılaştıkları sorunları nasıl çözebilmektedir?

3. Bilgilendirme tasarımı dersi alan öğrencilerin derse ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

'Görsel İletişim' terimi anlam ve uygulama bakımından incelendiğinde disiplinlerarası bir nitelik sergilemektedir. Temelini bireyler, topluluklar ve toplumlar bağlamında gündelik yaşam kalitesini şekillendirmek amacıyla çeşitli görsel yollarla,

fikirlerin, bilgilerin ve mesajların nasıl iletileceği sorusunun çözümlüne yönelik düşünceler, araştırmalar ve tasarımlar oluşturmaktadır.

GİT, fikirlerin anlaşılmasını ve görselleştirilmesini desteklemek için görsel dilin birincil bileşeni olarak çizime dayanan süreci tanımlamaktadır. Bu süreç içerisinde oluşturulan yapı tasarım düşüncesini organize etmek için estetik, işlevsellik, sosyallik, çevresellik, ekonomik vb. faktörler dikkate alınarak şekillendirilir. Tasarım sürecinde tasarım öğelerini, tasarım ilkelerini, seçilen medyayı, araçları ve üretim yöntemlerini değiştirme ve düzenleme becerileri geliştirilir. Yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünme (tasarım düşüncesi), tasarım sürecinde ilerlemeyi ve odaklanmayı destekler. Bu bağlamda son 30 yıldır GİT'nin tanımlanması ve uygulama alanlarının belirlenmesi üzerine yapılan araştırmaların hız kazandığı görölmektedir. Ancak elde edilen verilerin ölkemizdeki GİT eğitim programlarına yansımaları konusunda aynı hızdan söz etmek mümkün değildir. Bu durumu etkileyen etkenler ise, ilgili kaynaklara ulaşma düşüncesinin henüz tam oturtulamaması ve Türkçe kaynakların yetersiz olmasından dolayı ölkemizdeki Görsel İletişim alanyazınının dar bir çerçeve ile sınırlandırılmasından kaynaklanmaktadır.

Bu araştırmanın GİTB'de ele alınması nedeniyle, önceden tanımlanmış bir "izleyiciye" veya "kullanıcıya" ulaşmak amacıyla tasarlanmış bir görsel iletişimden söz edilmiştir. Bu açıdan ele alındığında birçok GİT yaklaşımından söz etmek mümkündür. Ancak bu araştırmada görsel iletişim bağlamında "Bilgilendirme Tasarımı" konusu üzerinde durulmuştur.

BT, kullanıcıların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çeşitli görselleştirme tekniklerinden yararlanarak, karmaşık bilgileri netleştiren ve bu bilgileri basılı ve dijital ortamlarda sunabilen bir tasarım türüdür. İhtiyaç duyulan şey, daha fazla bilgi değil, doğru bilgiyi doğru insanlara doğru zamanda, en etkili ve verimli biçimde sunabilmektir. BT, veri ve bilginin yapısına, içeriğine ve sunumuna özen göstererek açık ve anlaşılır iletişim tasarlamaya yönelik bir alan ve yaklaşımdır. Üzerinde araştırılması gereken önemli bir konudur. Uluslararası açıdan ele alındığında birçok üniversitenin ilgili birimlerinde BT ders olarak yer alırken bazı üniversitelerde de bir bölüm olarak yer almaktadır. Ölkemizde ise GİT eğitimi veren bazı üniversitelerde ders olarak programda yer almakta, bazı üniversitelerde ise proje konusu olarak değerlendirilmektedir. Buna rağmen alanyazına bakıldığında BT ile ilgili yararlanılacak kaynakların yetersiz oluşu bu araştırmanın önemini arttırmaktadır. Ölkemizde tasarlanan bilgilendirme tasarımlarının uluslararası kaynaklara göre dar bir kalıpta sıkışmış olması durumun eksik ya da yanlış

anlaşılması, kaynak yetersizliğinin bir göstergesidir. Bu nedenle GİT eğitim programlarının güncelliğini koruyabilmesi açısından yeni kaynakların alanyazına kazandırılması gerekmektedir.

BT'nin temelinde disiplinlerarası yaklaşım yer almaktadır. Ancak ülkemizdeki durum görsel sanatlar dışında kalan disiplinlerin de konuyu algılamasında yanlış yönlendirildiğini göstermektedir. Oysa metin içi görsel kullanımının daha iyi bir anlatım dili olduğunu kabul eden birçok disiplin son zamanlarda Görsel İletişimin, alanları açısından önemini vurgulayan araştırmalar ortaya koymaktadır. Bu nedenle BT, disiplinlerin çağın gerektirdiklerine uyum sağlaması bağlamında önemlidir.

Yapılan araştırma ve inceleme sonucunda Türkiye'de GİT eğitimi içinde BT konusunu öğretme ve öğrenme sürecini ele alan bir eylem araştırması ile karşılaşılmamıştır. Araştırmaların çoğu BT'yi tanımlama ve örnek uygulamalar çerçevesinde ele alınmıştır. Yaptığı sanatta yeterlik tez araştırması sonucunda Uyan Dur (2011, s. 249), "Çağımızın gereksinimi olan nitelikli BT ancak alanla ilgili kuramsal ve uygulamalı alt yapısı olan görsel iletişim tasarımcıları tarafından karşılanabilir. Bu nedenle, konuyla ilgili eğitim kurumlarının, BT'yi ciddi biçimde ele alması, gereksinilen niteliğin elde edilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır." şeklindeki açıklaması konunun eğitim açısından önemini vurgulamaktadır.

Yapılan bu araştırma ile GİTB'de öğrenim gören öğrencilerin BT'yi bilinçli kullanmaları, eleştirel yaklaşım, yaratıcı düşünme ve yaratıcı tasarım çözümleri üretmek yeteneklerini geliştirmeleri anlamında yol gösterici olacağı düşünülmüştür. Ayrıca yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı tekniklerin, süreç ve eğilimlerin uygulanmasını içeren tasarım düşüncesiyle, tasarımın ötesinde yer alan alanlarda da beceri geliştirmeyi destekleyen bir ders yürütmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında elde edilen verilerin alanyazına sağlayacağı katkıların yanı sıra daha sonra yapılacak araştırmalara yol göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde seçmeli olarak açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi, bu dersi seçen öğrenciler (BT dersini 9 öğrenci seçmiştir; ancak bir öğrenci derse devam etmemiştir. Bu nedenle araştırma 8 öğrenci ile sürdürülmüştür.), ders kapsamında davet edilen alan

uzmanı ve dersi yürüten öğretim elemanından elde edilen verilerle sınırlı tutulmuştur.

- Araştırma verileri amaca uygun olarak alanyazın taraması, dokümanlar, video kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, gözlemler ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir.
- Araştırmanın uygulama aşamasında katılımcılardan toplanan veriler 2015-2016 öğretim yılı Güz döneminde 14 haftalık eğitim öğretim sürecinde elde edilmiştir.
- Araştırma, Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde verilen eğitim çalışmaları içerisinde, Bilgilendirme Tasarımı bağlamında Görsel İletişim çalışmalarını kapsamaktadır. Bu çalışmalar disiplinlerarası yaklaşım çerçevesinde Tıp alanıyla sınırlandırılmıştır.

2. ALANYAZIN

Bu bölümde BT konusu üzerinden tanımlamalar, tarihsel süreçler, kuramsal alt yapılar, benzer araştırmalar örnekler eşliğinde aktarılmıştır. Bu aktarım BT'nin alanyazın içerisindeki konumuna göre hiyerarşik bir içerik sıralaması gözetilerek gerçekleştirilmiştir.

2.1. Geliştirilen Görme Yeterliliği: Görsel Okuryazarlık

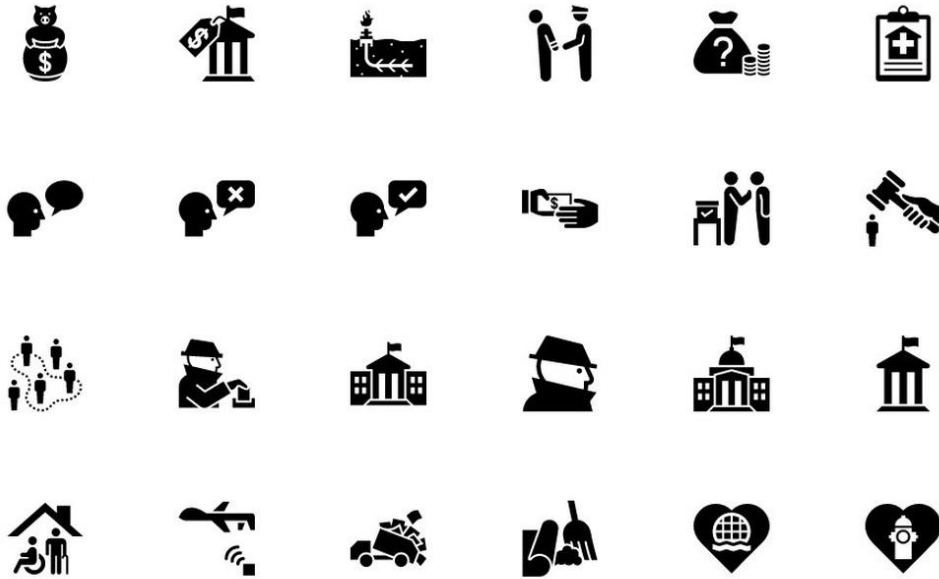
Günümüzde, insanlara sadece harfleri ve sayıları okumalarını ve yazmanlarını öğretmek yetersiz kalmaktadır. Okuryazarlık, metinleri ve yapıtları okuma, yorumlama, üretme becerisini ve bilgisini kazanmayı, kişinin içinde yaşadığı kültüre ve topluma tam olarak katılması için entelektüel araçları ve kapasiteleri kazanmayı içerir (Kellner, 2007, s. 5). Çoklu okuryazarlıkların geliştirilmesi gerekliliğinin önemli olduğu bir çağda, bu durumun oluşmasına neden olan birçok önemli başlıktan söz etmek mümkündür. Teknoloji, medya ve toplum bu başlıkların önde gelenleri arasında yer almaktadır. Bilgi ve bilgisayar medyasının gelişmesi ve yaygınlaşmasının, bilgi, fikir ve değerleri bir araya getirmede, şekillendirmede ve yaymada oynadığı etkili rol güçlü bir '*kamu pedagojisi*' oluşturmaktadır (Luke, 1997; Giroux, 1999; Akt. Kellner ve Share, 2007, s. 3). Bu oluşum kendi içinde birbirini besleyen, geliştiren ve değiştiren bir döngüyü içermektedir. Teknoloji, medya ve toplum üçgeni içerisinde gerçekleştirilen gelişmeler ve beraberinde oluşan değişimler, insanların medya mesajlarını okumalarını ve bu sürece aktif katılımlarını sağlamak amacıyla görsel okuryazarlığın geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca teknolojik bir devrim olarak tanımlanan internet, gerçekleşen bu değişimleri hızlı bir şekilde kaydederek bir sonraki değişime ortam hazırlaması bağlamında medyanın rolünü her zamankinden daha fazla ön plana çıkarmakta ve beraberinde görsel okuryazarlığın geliştirilmesinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda eğitim çağdaş yaşamın sorunları ve çözümleri ile ilgiliyse, görsel okuryazarlığın eğitim programları içerisinde ele alınması, bugünün toplumsal yapısına uyum sağlayan bireylerin yetiştirilmesi konusunda olumlu bir adım olacağı düşünülmektedir.

Görsel okuryazarlık kavramının temeli, antik çağ düşünürlerine kadar dayandırılmaktadır. Bu konuda bazı antik çağ düşünürleri Görsel İletişim için çeşitli imgeleri tercih etmişlerdir. Tıpta, Aristoteles anatomik resimleri kullanmıştır. Matematikte, Phythagoras, Socrates ve Platon geometri öğretmek için görsel imgelerden yararlanmışlardır (Pettersson, 1993, s. 136). Ancak bilinen bu bilgilere rağmen görsel

okuryazarlık kavramı 1960'lı yıllardan itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Brumberger (2011, s. 21), görsel okuryazarlık üzerine en iyi tanımın “hem yorumlayıcı hem de üretken bir bileşen” içerdiğinden bahsetmiştir. Bu bağlamda konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde görsel okuryazarlık kavramı üzerine Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneğinin (IVLA -International Visual Language Association) kurucusu olan John Debes’e atıfta bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Debes (1969, s. 26), geliştirilen görme yeterliği üzerine görüşünü “Görsel okuryazarlık, bir insanın görebilme ve aynı zamanda diğer duyuşsal deneyimleri kazanarak ve birleştirerek geliştirebileceği bir görme yeterliği grubudur. Bu yeterliğin gelişimi normal insanın öğrenmesi için esastır. Geliştirildiği zaman, görsel okur-yazar bir insan için, kendi çevresinde karşılaştığı doğal ve insan üretimi sembolleri, objeleri, görünür eylemleri ayırt etmek ve yorumlamak için olanak tanır. Bu yeterliğin bilinçli olarak kullanılmasıyla, görsel iletişim anlaşılır ve yararlı olur.” şeklinde ifade etmiştir.

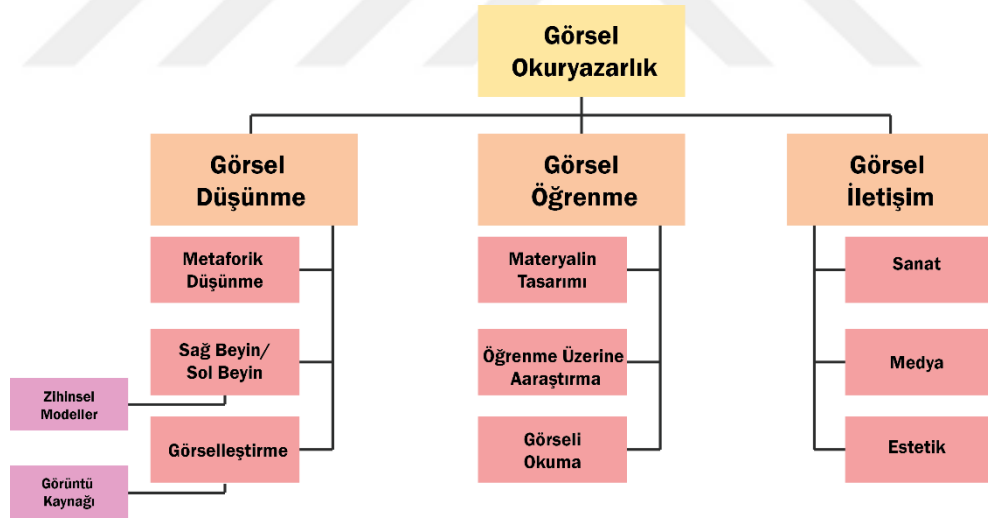
Debes’in yapmış olduğu tanım, günümüze kadar geçen süre içerisinde konu ile ilgili birçok araştırmacı tarafından ele alınmış ve farklı açılardan incelenmiştir. Bu bağlamda Yenawine (1997, s. 845), görsel okuryazarlık hakkında “görüntüde anlam bulma yeteneği” olarak bir tanımlamada bulunmuştur. Benzer bir yaklaşımla görsel okuryazarlığı Avgerinou (2001), Görsel İletişim bağlamında “görüntüleri anlama ve kullanma, görüntüler bağlamında düşünme ve öğrenme kabiliyetleri” olarak tanımlamıştır (Akt. Avgerinou ve Pettersson, 2011 s. 7). (Bkz. Görsel 2. 1.)

Görsel 2.1. 'İsim Projesi', kapsamında tasarlanan ikon serisi (<http-4>)

Görsel okuryazarlık, görsel mesajları analiz etme becerilerini, üretilen çoklu anlamları ve mesajları yorumlama yetkinliklerini geliştirmeyi içerir. Görsel okuryazarlık, biçimlere eleştirel bir yaklaşımla bakabilmede, Görsel İletişimi akıllıca kullanmada ve alternatif görseller oluşturmada yardımcı olur. Benzer bir yaklaşımla Bamford (2011, s. 1) görüşünü “Görsel okuryazarlık, gözle görülen şeydir ve zihinle 'görülen' şeydir. Görsel olarak okuyazar bir kişi görsel dili okuyup yazabilmelidir. Bu, görsel mesajları başarıyla çözme, yorumlama, anlamlı görsel iletişimi kodlama ve oluşturma becerisini içerir.” şeklinde ifade etmiştir. Sürekli gelişen alanyazına rağmen, disiplinlerarası yaklaşımından dolayı, görsel okuryazarlığın bileşenlerinin gerçekte ne olduğu konusunda güçlü bir anlaşma beyanı yoktur. Bu durum, kapsamı daha da geniş olan Görsel İletişim alanında daha fazla hissedilmektedir (Braden ve Clark, 1991. Akt. Moriarty, 1997, s. 12).

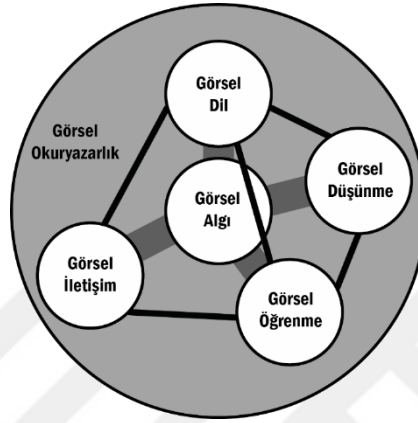
Barbara Seels (1994), süreç içinde yapılan tanımlamalardan yola çıkarak görsel okuryazarlık alanını Görsel Düşünme, Görsel Öğrenme ve Görsel İletişim şeklinde üç ana alt alan olarak tanımlamıştır. Seels'in eğitim yönelimini yansıtan modelinin ayrıntılı görüntüsü Şekil 2.1 de verilmiştir.

Şekil 2.1. Seeds'in Görsel Okuryazarlık Modeli (Seeds, 1994). (Türkçeye uyarlanmıştır.)

Görsel Düşünme zihinsel imgelerimizi formları, çizgileri, renkleri ve kompozisyonu kullanarak anlamlı hale getirme yöntemimizdir (Estrada ve Davis, 2015, s. 145). Görsel öğrenmenin iki bileşeni vardır: Görsellerin anlamı konusunda farkındalık kazanma süreci ve bireyin görsel bir temsilden anlamını yorumlamak için kullandığı süreç (Trumbo, 1999, s. 415-416). Görsel İletişim, insanların kasıtlı olarak başkalarına yorumlamaları ve yanıtlamaları için bir mesaj gönderimi sırasında görsel semboller

kullandıkları sosyal bir süreçtir (Estrada ve Davis, 2015, s. 145). Seeds'in oluşturduğu bu şekil süreç içerisinde gerçekleşen gelişmelere bağlı olarak birçok araştırmacı tarafından ele alınarak güncellenmiştir. Ancak temelde belirtilen üç ana alan söz konusudur. Avgerinou ve Pettersson (2011), alanyazın göz önünde bulundurarak Seeds'in sınıflandırmasını geliştirerek görsel okuryazarlığı Şekil 2.2 de görüldüğü gibi kavramsal bileşenler çerçevesinde ele almışlardır.

Şekil 2.2. Görsel okuryazarlık teorisinin bileşenleri (Avgerinou ve Pettersson, 2011, s. 5)

Görsel okuryazarlık konusunda literatürde aktif rolü olan Araştırma Kütüphaneleri ve Üniversite Birliği (ACRL- The Association of College and Research Libraries) 2011 yılında disiplinlerarası ve yükseköğretim ortamında görsel okuryazar bir bireyin niteliğini tanımladığı bir yönerge yayınlamıştır. Yönergeye göre bir bireyin görsel okuryazar olarak niteliği şu şekildedir:

- İhtiyaç duyulan görsel malzemelerin doğasını ve kapsamını belirlemek,
- Gerekli görüntüleri ve görsel medyayı etkili ve verimli bir şekilde bulmak ve erişmek,
- İmge ve görsel medya anlamlarını yorumlamak ve analiz etmek,
- Görüntü ve kaynaklarını değerlendirmek,
- Görüntüleri ve görsel medyayı etkin bir şekilde kullanmak,
- Anlamlı görüntüler ve görsel medya tasarlamak ve oluşturmak,
- Görsel ve görsel medyanın oluşturulmasını ve kullanılmasını çevreleyen etik, yasal, sosyal ve ekonomik konuların birçoğunu anlamak ve görsel malzemelere etik olarak erişmek ve kullanmak ([http-5](http://5)).

Günümüzde bu niteliklerde bir bireyden söz edebilmek için belirtilen nitelikleri sağlayabilecek bir eğitim programının olması önemlidir. Yükseköğrenim, okuma ve yazma becerisinin yanı sıra, öğrenciler için gerekli olan eğitim programını oluşturma

fırsatına sahiptir. Bu nedenle, öncelikle eğitimciler kendilerini öğrencilerin görsel öğrenme ve düşünme stratejilerini teşvik eden eğitime yönlendirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda Bamford (2003, s. 4), görsel okuryazarlığın öğretilmesi ile ilgili olarak bazı ihtiyaçlardan söz etmiştir:

- Görsel imgelerle ilgili eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek,
- Resimler hakkında konuşabilmek ve yazabilmek için sözlü ve yazılı okuryazarlık becerilerini ve kelime bilgisini geliştirmek,
- Çocuklara erken aşamada görüntü üretimi, manipülasyon teknikleri ve yazılımı tanıtmak,
- Tüm okuryazarlık alanlarına görsel okuryazarlığı entegre etmek,
- Sınıfta görsel ve metinsel okuryazarlıklar arasında bir denge olmasını sağlamak,
- Öğretme ve öğrenme nesnelerinin tasarımında görsel okuryazarlık ilkelerinin farkında olma,
- Öğrencileri, gençleri çevreleyen görüntülere yerleştirilmiş temel varsayımlara bakmaya teşvik edin,
- Öğrencilere görseller hakkında sorular sormak,
- Öğrencileri görüntüleri eleştirel olarak incelemeye ve resimlerde var olan değerleri analiz edip değerlendirmeye teşvik etmek.

Bu ihtiyaçlar doğrultusunda verilecek görsel okuryazarlık eğitimi Görsel İletişim alanında gerçekleştirilecek araştırma ve çalışmalarda oldukça önemlidir. Arslan ve Nalinci (2014, s. 63), “*Yüksek Öğretimde Görsel Okuryazarlık Düzeylerinin Geliştirilmesi*” adlı çalışmalarında öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde birçok görüntü ve materyallerle karşılaştığından, çoğu zaman anlamaları, kullanmaları ve yaratmaları gereken görsellerde yetersiz kaldıklarından ve Görsel İletişim bağlamında araştırma, yorum, değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi için görsel okuryazarlık eğitiminin yükseköğretim programlarına dâhil edilmesi gerekliliğinden söz etmişlerdir. Bu bağlamda insanlara sadece harfleri ve sayıları okumalarını ve yazmalarını öğretmenin yetersiz kaldığı bir dönem içerisinde görsel okuryazarlık önemlidir.

2.2. Sosyal Bir Süreç Olan Görsel İletişim

Her şeyin ‘geçici’ olduğunu deneyimlediğimiz günümüzde, yüksek hızlı iletişim birbirimizle bağlantı şeklimizi ifade eden bir kavram haline gelmiştir. Bu nedenle Görsel İletişim açısından ‘anlık’ izleyicilerle nasıl bağlantı kurduğumuz, bu bağlantıyı nasıl sürdürdüğümüz ya da sürdüreceğimiz, üzerinde düşündüğümüz ana problemlerden biridir. İletişim kavramı, gönderici ve alıcı olarak adlandırılan iki insan ya da insan grubu/

kitlesi arasında gerçekleşen bir duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişi olarak tanımlanabilir (Schramm, 1997, s. 12-13). Bu nedenle sosyal bir süreçtir.

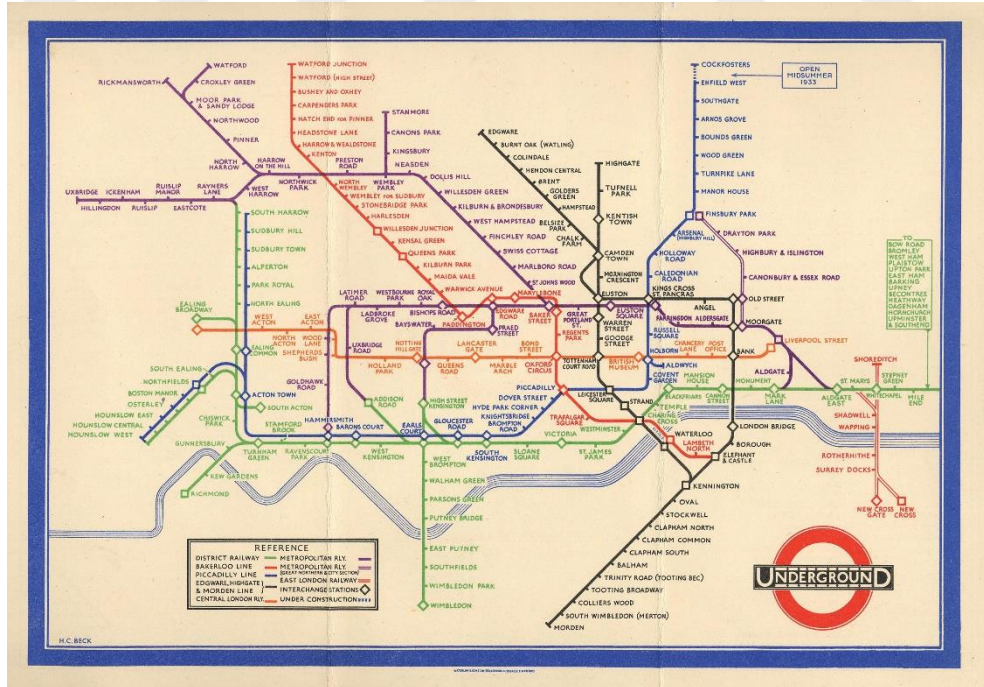
Çağdaş, yaratıcı ve estetik niteliklere sahip Görsel İletişim amacıyla bloglar, web siteleri, posterler, dergiler, video oyunları, reklamlar, televizyon kanalları, uygulamalar, filmler vb. sayılabilecek çeşitli iletişim kanallarıyla etkileşim sağlanmaktadır. Çünkü bahsedilen nitelikler Görsel İletişim açısından pozitif bir değer oluşturmaktadır. Bu ortamların her birinin kendine özgü bir özelliği, arayüzü olmasına rağmen, aslında temelde hepsi görsel dil olarak tanımladığımız aracı ortaklaşa kullanmakta ve paylaşmaktadır.

Görsel dil, anlaşılır, akılda kalıcı ve bilgilendirici grafikler oluşturmak için ilkeler sunar. Bilişsel ve duygusal anlam sağlayabileceğimiz eşsiz yolları inceler (Malamed, 2009, s. 10). Gerçekleri ve fikirleri, neredeyse diğer tüm iletişim araçlarından daha geniş ve daha derin bir aralıkta aktarabilir (Kepes, 1995, s.13). ShaoLan Hsueh'in, insanların Çin sembollerini resimlerle ilişkilendirerek öğrenmelerini sağlama konusunda araç görevi görececek bir dizi çizimleri olan 'Chineasy' fikri, tam anlamıyla bu tanımlı destekleyen bir eylemdir (Bkz. Görsel 2.2). Hsueh, çocuklarının Çince öğrenmek için sabırsız olduklarını fark ettiğinde, bu durumu onlar için basitleştirmek istemiş ve bu nedenle grafik sanatçısı Noma Bar ile 'Chineasy' projesinde dünyayı görselleştirmeye başlamıştır (http-6).

Görsel 2.2. 'Chineasy' örnek karakter posterleri (http-7)

Konuřmalarımızı, dűřüncelerimizi, duygularımızı anlatan imgelerin řekillendirdiđi bir ortamda yařamaktayız. Gűrsel unsurlarla dolu bu ortamda, toplumdaki iletiřimin daha çok gűrsel odaklı olması kaçınılmaz sonuçlardan biridir. İnsanlar mađara resimleri dűneminden beri bilgi kaydı ve iletiřimi için gűrűntűler kullanıyor. Bu uzun sűreci deđerlendirdiđimizde 'gűrsel kűltűrűn', 'baskı kűltűrűnűn' yerini alma potansiyeli sűzlű kűltűrden basılı kűltűre geçiř kadar derin etkileri olan bir fikirdir (Kırrane, 1992, s.58). Bu etkenler çerçevesinde Gűrsel İletiřim evrensel ve uluslararasıdır; dil, kelime ve dilbilgisi gibi sınırları yoktur. Okuma yazma bilenlerin yanı sıra bilmeyenler tarafından da algılanabilir (Kepes, 1995, s.13). Sűzsűz iletiřim biçimidir. Bu açıdan Londra Metro haritası bu tanımın en gűzel űrneklerinden biridir. Londra Metro haritasının yaratıcısı Henry Beck, 1932 yılında tasarladıđı harita ile hem evrensel anlamda gűrsel bir anlatım gerçekleřtirmiř hem de yařadıđı zamandan geleceđe kullanıcınn gűzűnden bakabilmeyi bařarmıřtır. Bu açıdan Londra Metro Haritası, gűnűműzde kullandıđımız birçok ulařım ađının takip ettiđi kűresel bir standarda űrnek olması bakımından űnemlidir. Bu ve buna benzer birçok űrnek bize Gűrsel İletiřimin, olayları gűzel ve anlaşılır bir řekilde ifade eden herhangi bir řey olabileceđini gűstermektedir. (Bkz. Gűrsel 2.3)

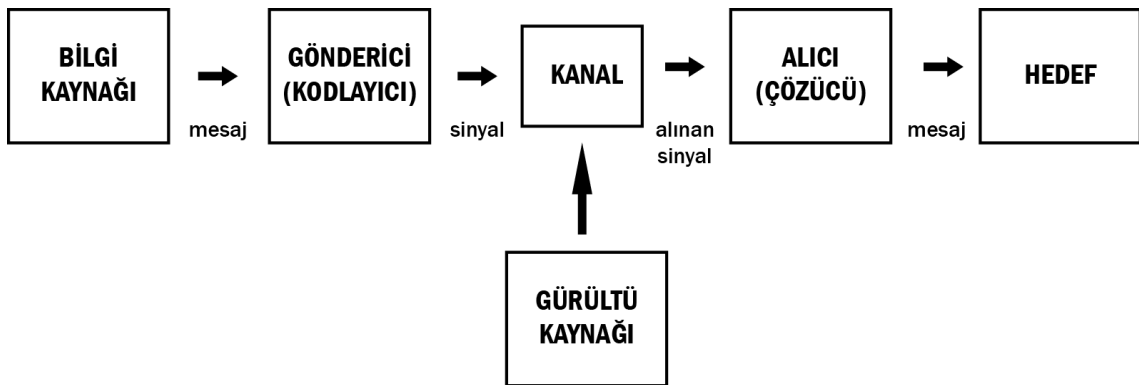
Gűrsel 2.3. Londra Metro Haritası, Henry Beck, 1932 (<http://8>)

Gűrsel İletiřim gűnűműzde bilgi iletiřimini tanımlayan ađdař tasarımın űnemli bir parçasıdır. Gűrsel İletiřim, hem gűrme eylemini yerine getiren gűze hem de alınan tűm

duyusal bilgileri anlamlandıran beyne dayanır (Lester, 2013, s.5). Görsel İletişim teorisine odaklanan en önemli kaynak Sol Worth'ın *Görsel İletişim Çalışması* adlı bir dizi makaleden oluşan kitabıdır (Moriarty, 1997, s. 10). Worth'ın araştırma ve yazılarında yer alan ana konu, anlamın görsel imgelerle nasıl iletildiği sorusudur (Gross, 1980, s. 2). Bu soru günümüzde Görsel İletişim bağlamında yaptığımız bütün çalışmalarda hala en önemli soru olma özelliğini taşımaktadır. Worth, görsel iletleri iletme sürecini, “işaretlerin üretildiği ve iletildiği, algılandığı ve anlamlandırıldığı mesajlar olarak ele alınan toplumsal bir süreç” olarak tanımlamıştır (1981, s. 165). Benzer bir yaklaşımla Frascara'nın ise GİT hakkındaki görüşü şöyledir:

Şimdilik geçici bir tanım önermek gerekirse, bir eylem olarak görsel iletişim tasarımının, genelde endüstriyel yollarla üretilen, halkın belli kesimlerine yönelik olan belli mesajları yayımlamayı amaçlayan Görsel İletişimi geliştirme, programlama, proje haline getirme ve gerçekleştirme süreci olduğunu söylemek isterim. Görsel İletişimin amacı halkın bilgi, tavır veya davranışları üzerinde belirli bir yönde etki yaratmaktır (Frascara, 2004, s. 2).

Grafik ve işaret dilleri yoluyla Görsel İletişim uzun zamandır farklı geçmişlere ve kültürlerle sahip insanlar arasında ve son yıllarda insan ve makine arasında da gerçekleşmektedir (Huang ve diğerleri, 2007, s. vii.). Çeşitli dönemlere ait yapılmış Görsel İletişim tanımlarına bakıldığında temelde tanımlarda çok da değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır. Geçen bu süreç içerisinde dünya birçok teknolojik gelişim evresinden geçmiş olsa da, önemli olan noktanın, “iletme” olduğu çok net anlaşılmaktadır. Sonuç olarak bu durum bizi Shannon ve Weaver'in modeline yönlendirmektedir (*Bkz. Şekil 2.3*). Bilgi kaynağı istediği bilgiyi, istediği hedefe göndermek için seçer. Araç (gönderici) yardımıyla iletir. Kaynaktan gönderilen mesaj sinyale dönüşür. Araç (alıcı) sinyali alır, çözer. Çözülen kodu tekrar mesaja dönüştürür, hedefe gönderir. Alınan sinyalin kaynağın gönderdiği sinyalle aynı olması gerekmez (Huck ve Fales, 1997, s. 1).

Şekil 2.3. Shannon ve Weaver'in iletişim modeli (McQuail ve Windahl, 1993, s. 19). (Türkçeye uyarlanmıştır.)

Teknolojik ilerlemeler çerçevesinde Shannon ve Weaver'ın iletişim modeli çeşitli güncellemelerle farklı iletişim araştırmacıları tarafından yeniden biçimlendirilmiş olsa da hepsinin anlatmak istediği hikâye izleyiciyi yine ilk örneğe yönlendirmektedir.

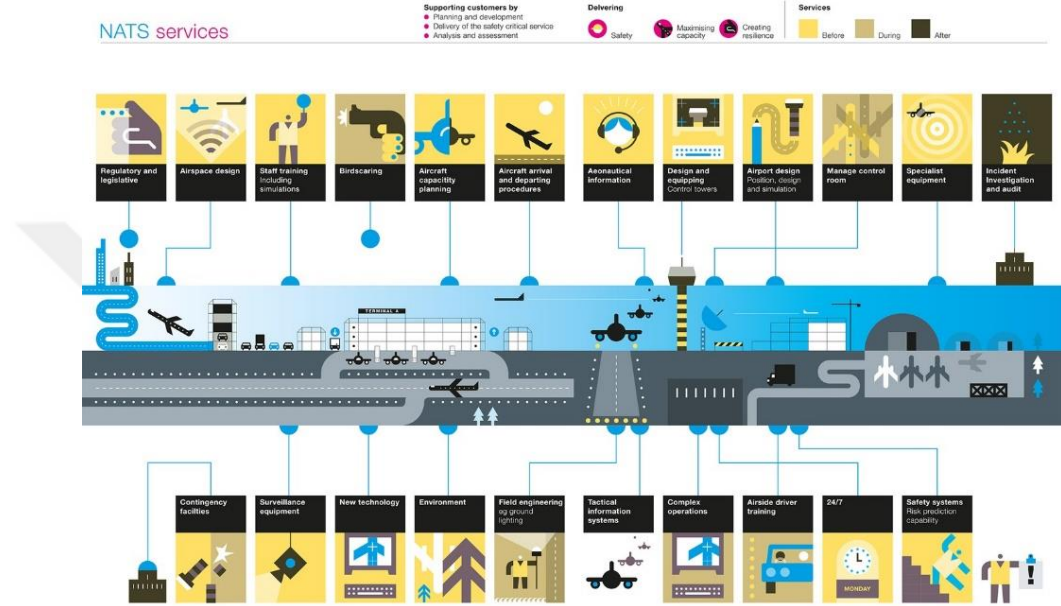
Görsel İletişim her yerdedir. Reklam panolarından çikolata ambalajlarına, filmlere, oyunlara ve daha birçok ortama ait örnek vermek mümkündür. Bu nedenle Görsel İletişim, günlük yaşamın kaçınılmaz bir parçasıdır. Görsel İletişimin gücü algı ile olan bağlantısına dayanır (Jamieson, 2007, s.12). Bu bağlamda Swanson (1998, s. 27), GİT'i "anlamla ve anlamın nasıl tasarlanabileceğiyle ilgili olmalı (...) Görsel İletişim bilginin ifadesi ve kitlesel yayılması ile ilgilidir" şeklinde ifade etmiştir. Görsel İletişimde özellikle görsel mesajların tasarlanması önemlidir.

Tasarım kelimesi bir isim ve bir fiildir, yani bir düşünce ürünü ve düşünmenin bir uzantısı anlamına gelir. Kelimenin kökleri "yaratma" anlamına gelen İtalyan fiili "designero"dan gelmektedir. Bir isim veya fiil ya da her ikisi olarak anlaşıldığında da, tasarım her yerdedir (Bowers, 1999, s. 3).

Tasarlamak, basitçe bir araya getirmekten, düzenlemekten ve baskıya hazırlamaktan çok daha fazlasıdır; değer katmak, anlam vermek, aydınlatmak, sadeleştirmek, açıklığa kavuşturmak, değiştirmek, onurlandırmak, dramatize etmek, ikna etmek ve hatta eğlendirmektir. Tasarlamak, nesirleri şiire dönüştürmektir. Tasarım algıyı genişletir, deneyimi büyütür ve vizyonu geliştirir. Tasarım, tasarımcının zihninde ortaya çıkan ve izleyicinin aklında olan, ümit edilen fikirlerin, farkındalığın ve sonucun ürünüdür (Rand, 1993, s. 3).

Tasarlamak, icat etmek, projelendirmek, programlamak, görünmez olanı görünür hale getirmek ve iletişim kurmaktır (Frascara, 2004 s. 2). Heskett'e (2005, s.5) göre tasarım, "doğada örneği olmayan yöntemlerle, ihtiyaçlarımıza hizmet etmek ve yaşamlarımıza anlam katmak için çevremizi şekillendiren insan kapasitesi" olarak tanımlanabilir. Tasarım fikirlerle ilgilidir: fikirlere ihtiyaç duyma ve bulma, doğalarını inceleme ve tanımlama ve en önemlisi anlaşılması için açıklamak ve örneklemektir (Aspelund, 2010, s.5). Tasarım, karmaşık bir konuyu açık ve kullanışlı hale getirme rolü olan, bilgilendirme ve anlama arasındaki arabulucudur (Grefé, 2012). Görsel İletişim tasarımcısı ise bu etkileşimi sağlayan kişidir. Görsel bir iletişimcinin amacı sadece yayınlanmış bir görüntüyü oluşturmak değildir. Görsel İletişim tasarımcısının amacı, güçlü resimler üretmek ve böylece izleyicinin görsele ait içeriği hatırlayabilmesi sağlamaktır (Lester, 2013, s. 7). Tasarım problem çözme disiplini. Tasarlanan ürünün görünümünden daha fazlasını, aynı zamanda çözümün temel yapısını ve kullanıcılar

tarafından beklenen alımını dikkate alır (Carliner, 2000, s.563). Benzer bir ifadeyle Frascara (2004, s. 13) “Önemli olan konu, iletişimsel eylemin kendisi değil, bunun bilgi, tutum ve insanların davranışları üzerindeki etkisidir.” şeklinde tasarımcının önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda illüstrasyon tasarımcısı Grundy’nin tasarımı tam anlamıyla bu açıklamayı destekleyen bir tasarımdır. (Bkz. Görsel 2.4)

Görsel 2.4. Peter Grundy, “NATS Services” (2008), Heathrow Ulusal Hava Trafik Hizmetlerini açıklayan diyagram. (<http-9>)

Günümüz koşullarında Frascara’nın ifade ettiği insan davranışları üzerindeki etkiyi oluşturabilecek Görsel İletişim tasarımcılarının, küresel güçlerle başa çıkabilmek için eleştirel düşünceleri ve yaratıcı davranışları gerekmektedir. Bu nedenle istenilen yeterlikte Görsel İletişim tasarımcılarının alması gereken eğitimin de günümüz koşullarını ve hatta gelecek odaklı ihtiyaçları karşılayabilecek bir şekilde organize edilmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem teknolojik devrim olarak adlandırılan dönemlerden biridir. Teknolojik devrim bilgi teknolojisine odaklanır. Genellikle bir bilgi toplumunun başlangıcı olarak yorumlanır ve bu nedenle eğitimi yaşamın her alanında merkezi bir rol olarak tanımlar (Kellner, 1998, s. 103). Böyle bir sürecin içerisinde GİT eğitimi üzerinde yeniden düşünmek, yeni teknolojileri ve yöntemleri kullanabilen ve üretebilen tasarımcıların yetiştirilmesi konusunda eğitimin uygun bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

2.2.1. Görsel iletişim tasarımı eğitimi

Öğrenme sürecine aktif olarak katılan öğrencilerin daha iyi öğrendikleri yapılan araştırmalarda belirtilmektedir. Bu nedenle bilgiye nasıl ulaşacakları, nasıl değerlendirecekleri ve oluşan problemi çözmek için bilgiyi nasıl kullanacakları anlatılmalıdır (Aykaç. 2014, s. 29). Bu öğrenme biçiminin özünde, öğrenenin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması yer almaktadır (Perkins, 1999, s. 8). Yapılandırmacı öğrenme olarak tanımlanan bu öğrenme biçimi araştırmanın kuramsal alt yapı bölümünde ayrıntılı bir şekilde aktarılacaktır.

Çoklu okuryazarlıkların geliştirilmesi gerekliliğinin önemli olduğu bir çağda, iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin her geçen gün hız kazanmasının, Görsel İletişim alanına yansımaları göz ardı edilemeyecek kadar net gözlenebilmektedir. Bu duruma bağlı olarak GİT eğitimi konusundaki araştırma ve çalışmaların da süreç içerisinde meydana gelen gelişmelere paralel olarak gerçekleştirilmesi önemlidir. GİT eğitimi, öğrencilerde etkili bir görsel dil yaratma ve onunla iletişim kurma konusunda tasarımdaki yetkinliği geliştirmeyi amaçlar (Adiloğlu, 2011, s. 983). Adiloğlu'nun yapmış olduğu bu tanım GİT eğitimi için genel bir ifadedir. Tanımda kullanılan '*etkili bir görsel dil yaratma*' sözü kendi içerisinde tanımlama bağlamında çeşitlilik göstermektedir. Tarihsel süreç içerisinde her dönemin kendine özgü bir görsel ifade biçimi oluşmuştur. Bu nedenle etkili bir görsel dil, içinde yaşanan dönemin özelliklerini yansıtabildiği sürece başarılıdır.

Görsel okuryazarlığın önemli olduğu günümüzde, küresel bağlamlar değiştikçe disiplinler arasındaki sınır her geçen gün biraz daha belirsiz hale gelmektedir. Bu durum Görsel İletişimin diğer disiplinlerle etkileşiminde de söz konusudur. Buna bağlı olarak GİT eğitiminin, çağın ihtiyaçlarını karşılayabilecek donanımda tasarımcılar yetiştirme konusunda eğitim programlarının içeriklerini güncel tutması durumu önem kazanmıştır.

AIGA, '*Tasarım Geleceği*' adlı araştırma projesi kapsamında tasarım pratiğinin bağlamını şekillendiren yedi eğilim üzerinde durmaktadır. Proje kapsamında AIGA ulusal yönetim kurulu başkanı Dana Arnett (http-10) "işin doğasındaki değişim, geleneksel üniversite düzeyinde tasarım eğitiminin ötesinde yeni beceriler ve perspektifler gerektirmektedir." ifadesiyle projede ele alınan yedi eğilimin gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu eğilimlerden ilki '*Trend 1: Karmaşık Sorunlar*' başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 1'de dünyanın basit bir sorun olmaktan öteye geçtiği, küçük değişikliklerin etkileri daha büyük olan sistemlere dönüştüğü ve buna bağlı

olarak tasarımcıların, diğer alanlarda ihtiyaç duyulan yöntemlere hâkim olmalarının gerektiği konuları üzerinde durulmuştur. AIGA'nın bu konu üzerine verdiği Neue Design Studio örneği, bir tasarımcının görevinin ürün tasarlamaktan çok öteye geçtiğini göstermektedir. Koşullar çerçevesinde tasarımcı başka bir disiplin alanına dâhil olma ve o disiplinin gözünden görme konusunda kendini geliştirmek durumundadır.

Görsel 2.5. Nordkyn'i ziyaret et projesi (<http-11>).

Günümüzde esnek kimlik sistemleri hızla değişen koşullara cevap vermektedir. Uygulama için logoları veya sabit kuralları olan mesajları yerine, bu sistemler çoklu formları ve çevik tasarım stratejilerini kullanır. Neue Design Studio'nun kuzey Norveç'teki uzak turistik yerlere yönelik markası, rüzgâr yönleri ve sıcaklıklar değiştikçe her beş dakikada bir grafik sembolünü günceller. Görsel sadeliği açısından ekonomik olan turizm web sitesi, doğaya ortak bir ilgi duyan birkaç küçük topluluğun rekabet eden kaygılarını birleştirmekte ve ziyaret kararları alırken ziyaretçileri hava koşullarına karşı uyarmaktadır (Bkz. Görsel 2.5) (<http-12>).

Tasarımda görsel kimlik iki ana bileşene dayandırılmıştır; Bunlar “doğanın kuralları” ve “Norveç Meteoroloji Enstitüsü'nden hava durumu istatistikleridir”. Bir hava durumu istatistikleri, rüzgârın yönü veya sıcaklık değiştiğinde logonun görünümünü ve rengini etkiler. Web sitesinde, logo her beş dakikada bir güncellenir. Nordkyn, doğanın hükmettiği, hatta görsel kimliğin üzerinde olduğu bir yerdir (<http-11>).

İkinci eğilim ‘*Trend 2: Bir Araya Getirme ve Küratörlük*’ başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 2’de Facebook, Netflix, Twitter vb. içerik sunan ortamların, kullanıcıların da aktif katılımının olduğu yeni tasarım fırsatları sunduğu konusu üzerine durulmuştur. AIGA’nın bu konu üzerine verdiği Smithsonian Tasarım Müzesi örneği, GİT’in küresel değişkenler bağlamında değişen bakış açısını aktaran güzel bir örnektir. Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi, dijital kalem aracılığıyla sergiyi ziyaretlerin ilgisini çekecek şekilde düzenlemiştir.

Görsel 2.6. Cooper Hewitt’in Smithsonian Tasarım Müzesi Kalem Projesi (<http-13>).

Diller Scofidio + Renfro tarafından tasarlanan kalem ile (Bkz. Görsel 2.6), ziyaretçilere Ideum tarafından tasarlanan interaktif masalardaki geniş, ultra yüksek çözünürlüklü ekranları kullanarak, istedikleri nesnelere seçebilmesi, işleyebilmesi, nesnelere keşfedebilmesi, tasarım, tasarım süreci ve malzemeler hakkında bağlamsal bilgileri alabilmesi, video izleyebilmesi, paylaşabilmesi ve hatta kendi tasarımını oluşturabilmesi konusunda imkanlar sağlamaktadır. Cooper Hewitt’in ziyaretçilere aktardığı fikirleri içeren bir cihaz olarak düşünülmüştür. Müze genelindeki birçok obje gibi, tasarımcıların gerçek dünyadaki problemleri nasıl çözdüklerini örnekleyen işbirlikçi, uluslararası bir tasarım sürecinin ürünüdür. (<http-14>)

Üçüncü eğilim '**Trend 3: 'Dijital ve Fiziksel Deneyimler Köprüsü Oluşturma'**' başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 3'de kullanıcıların dijital içerikli cihaz, ortam ve uygulamalar arasında etkileşimi sırasında teknolojiden büyük beklentileri olduğu, tasarımcıların ise etkileşim sırasında oluşan boşlukları en aza indirmek için kendilerini geliştirmeleri konusu üzerine durulmuştur. AIGA'nın bu konu üzerine verdiği İKEA Place örneği, GİT'in kullanıcı deneyimi ve tasarımcının önemini vurgulayan güzel bir örnektir.

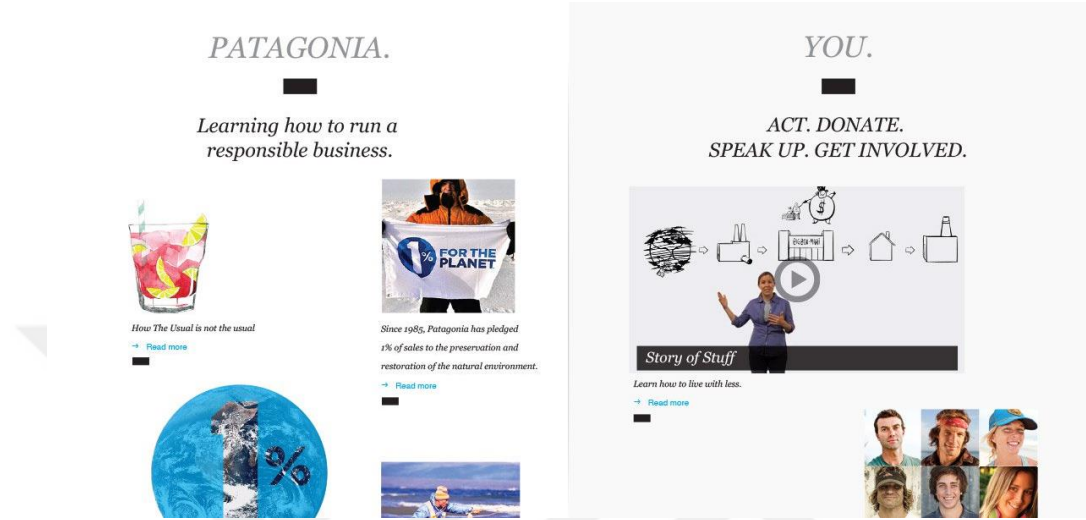

Görsel 2.7. İKEA Place uygulaması (<http-15>).

İKEA uzun zamandır teknolojik olarak hassaslaşmıştır. Eşyalarına kablosuz şarjı dahil etmiş ve herhangi bir akıllı ev sistemine yanıt veren aydınlatmalar yaratmıştır. İKEA Place (Bkz. Görsel 2.7), neredeyse 2.000 İKEA ürününden herhangi birini eve yerleştiren bir akıllı telefon uygulamasıdır. Şirketin 2012 artırılmış gerçeklik uygulaması üzerinde bir yeniliğidir. Yeni sürüm (Apple ile ortaklaşa geliştirilen), kullanıcıların nesneyi odanın etrafında hareket ettirmelerine izin veriyor. İlk önce ana katın taranması, ögenin, odadaki diğer nesnelere orantılı görünmesini ve uyum sorununu çözmesini sağlar. Yüzde 98 doğruluk sağlıyor. Bu özelliklerin doğruluğu alıcıya, çevrimiçi sipariş verirken ya da mağazada satın alırken, fiziksel gerçekliğin hayal ettikleriyle eşleşeceğine dair güven yaratır (<http-16>).

Dördüncü eğilim '**Trend 4: Temel Değerler'** başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 4'de kullanıcının ürün ve kurum hakkında bilgi edinme beklentisinin arttığı, bilgi edinme yolu olarak sosyal ağların daha güvenilir olma düşüncesinin olduğu ve bu bağlamda tasarımın sosyal bir güç olduğu konusu üzerinde

durulmuştur. AIGA'nın vermiş olduğu Patagonia örneği çevresel duyarlılık bağlamında bir tasarımın insanları organize etmedeki gücünü gösteren bir örnektir. Sürdürülebilir bir amaç içerisinde B sertifikasının sahibi olarak çalışmalarını devam ettirmektedir.

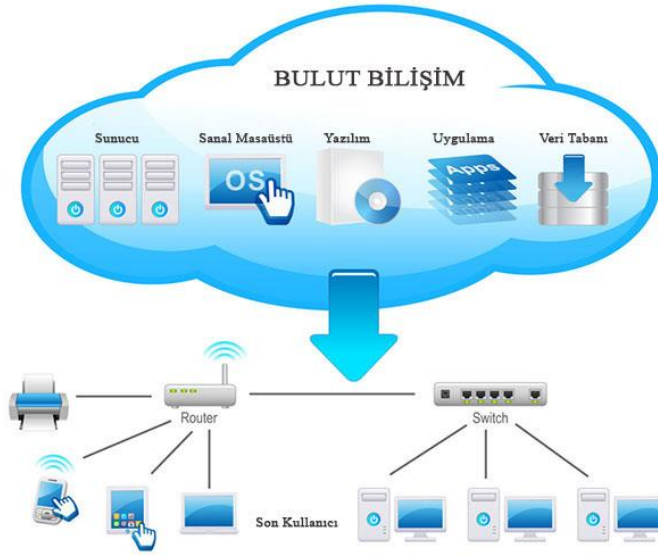

Görsel 2.8. Patagonia B topluluğu kampanyası (http-

Patagonia (Bkz. Görsel 2. 8), gereksiz zararı engellemek ve çevresel krize çözüm uygulamak amacıyla 2012 yılında Kaliforniya'da oluşturulan ilk B (benefit) Topluluğudur. Şirketin gelirinin yüzde biri çevre için savaşan taban gruplarına gidiyor. Açık hava teçhizatı ve kıyafet satmaya ek olarak, şirket, insanları giysilerini tamir etmeye, geri dönüştürmeye ve ikinci el satışa teşvik etmek için Aşınmış Giysi Kampanyasını başlattı. Patagonia'nın Sürdürülebilir Kıyafet Koalisyonu, malzemelerin, üretimin, ambalajlamanın, sevkiyatın, tüketicilerin kullanımının ve ürünlerin yaşam ömrünün etkilerini ölçen beşikten mezara çevrimiçi bir takip aracıdır (http-17).

Beşinci eğilim '**Trend 5: Esnek kuruluşlar**' başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 5'de kuruluşların gerçekleşen değişimlere bağlı olarak kendilerini yenileyebilme özelliğinin olması ve bu yenileme sırasında tasarımcının önemi konusu ele alınmıştır. AIGA'nın Blue Apron örneği (Bkz. Görsel 2.9), toplumun değişen yapısı çerçevesinde fikir üreten ve bunu görsel iletişim aracılığıyla sunan bir örnektir. Blue Apron, müşterilerin süpermarkette alışveriş yaparken göz ardı edebileceği malzemeler ve tarifler sunarak ilgiyi canlandırıyor ve evde yemek pişirme kolaylığı sunuyor (http-18).

Türkiye'de de Blue Apron Projesine benzer örnekler görülmeye başlanmıştır. Taze Şef (Bkz. Görsel 2.10)adı ile çalışmalarını sürdüren organizasyon bunlardan biridir. Girişim haftalık paket aboneliği üzerinden bir gelir modeli oluşturmaktadır. Şu an için

Görsel 2.11. Veri ekonomisini yönlendiren bulut bilgi işlem (<http-22>).

Yedinci eğilim '**Trend 7: Tasarım Çıktılarını Tahmin Etme Sorumluluğu**' başlığı ile tasarım pratiğini açıklamaktadır. Trend 7'de tasarımcıların disiplinlerarası çalışma durumu ele alınmıştır. Tasarım araştırmaları için farklı disiplinlerden alınan yöntemlerin araştırmaya entegre edilmesi sırasında tasarımcının rolü önemlidir. AIGA'nın MakeTools örneği (*Bkz. Görsel 2.12*) tasarım araştırması sırasında yöntem kullanımının önemini vurgulayan güzel bir örnektir. (<http-23>)

Görsel 2.12. Kullanıcı katılımı için Kullanışlı Araçlar Projesi (<http-23>)

AIGA'nın '*Tasarım Geleceği*' araştırma projesinde ele aldığı yedi eğilimin Görsel İletişim bağlamında tanımlanan tasarım tanımından oldukça farklı bir yaklaşım sunduğu anlaşılmaktadır. Her bir eğilimin ele aldığı konu farklı olsa da burada önemli olan nokta tasarımcının rolüdür. Gerçekleşen değişimler tasarımcının '*tasarım*' etkinliğinin boyutlarını değiştirmiş ve buna bağlı olarak da tasarımcının kendini geliştirmesi açısından etkili olmuştur. Bu bağlamda çağdaş toplumda GİT eğitime, karmaşık sorunlara görsel çözümlerin oluşturulması, planlanması ve gerçekleştirilmesi açısından bakılmalıdır. Bu düşünceyi savunan Triggs'in (2012), konuya yaklaşımı şöyledir:

Peki ama, yeni bir müfredat nasıl geliştirilir? Tasarım konusunda yazma ve eleştirel yaklaşım, tasarım eğitiminin temel unsurları olmalıdır. Belli bir tarza bağlı kalmaktansa, "tasarımın nasıl uygulandığına" önem verilmelidir. Başka bir deyişle, akademik eleştiriyi anlamak ve eleştirel düşünme becerilerini tasarım alanında karşılaşılan zorlu projelere uygulamak, tasarımcılar için zorunluluktur. Tasarım uygulamaları, anlatım, hikâye anlatımı ve kendine dönük, eleştirel düşünme şeklini kavramayı kolaylaştırmanın yanı sıra, çok platformlu içerik sunmaya bağlı ihtiyaçları karşılamak için tasarım konusunda yazmayı teşvik etmelidir. Tasarımcıların çok geniş kapsamlı bilgi eğilimlerini yorumlaması ve verilerin karmaşıklığını iletebilecek analitik araçlar geliştirmesi gereklidir.

Triggs'in önerisinin gerçekleşmesi GİT eğitimi açısından önemli bir dönüşüm olacaktır. Bu dönüşümler, sadece kitlesel üretim sürdürülebilir olmaya devam ettiği sürece gerçekleşebilir (Vukic, 2012). AIGA'nın '*Tasarım Geleceği*' projesi bu sürdürülebilirlik konusunu hem tasarımcı hem de kullanıcı açısından ele alarak gelecek odaklı bir yaklaşım sergilemiştir. Görsel İletişim algısının daha geniş kapsama yayılmasını da sağlamıştır. Aktarılan yedi örnek Görsel İletişim tasarımcılarının çalışma alanlarının genişlemesini ve farklı boyutlar kazanmasını göstermektedir. Bu nedenle GİT eğitiminin de esnek bir yapıya sahip olması, ilerleyen süreç içerisinde karşılaşılabilecek olan değişikliklere uyulanabilir ve disiplinlerarası olması gerekmektedir.

2014 yılından itibaren Türkiye'de bazı GİT bölümlerine öğrenciler merkezi yerleştirme sınavı ile yerleştirilmektedir. Bu uygulama var olan alışılmış düzenin bozulmasına ve beraberinde yeni araştırmaların gerçekleştirilmesine zemin hazırlamıştır. Uygulama ile eğitim için gelen alışılmış öğrenci potansiyelinin dışına çıkmış ve eskiye göre çeşitlilik artmıştır. Bu açıdan AIGA'nın '*Tasarım Geleceği*' projesi kapsamında ele aldığı yedi eğilim doğrultusunda GİT eğitim programları güncellenmelidir. Bu gereklilik 2011 yılında yayınlanan Icograda Tasarım Manifestosunda da açıkça belirtilmektedir. (Bkz. Icograda 2011) Eğitim programının güncellenmesi bağlamında BT Türkiye'de ele

konu üzerine araştırmalarını sürdüren uzmanlar BT kavramının terim olarak ilk kullanımını başlangıç kabul ederek çalışmalarını geliştirmişler ve yeni yapılacak araştırmaları yönlendirmişlerdir. BT teriminin tam olarak ne zaman ortaya çıktığı konusunda net bilgilerin olmamasına rağmen, Taylor'a (2000, s.167) göre, ilk kez 1978 yılında Hollanda'da 'Bilgilendirme Tasarımı' adlı bir konferansta dile getirilmesiyle ve 1979 yılında ABD'de Belge Tasarım Merkezinin (Document Design Center) kurulması ve aynı yıl ilk kez İngiltere'de 'Bilgilendirme Tasarımı Dergisi'nin yayınlanmasıyla BT terimi kullanılmaya başlanmıştır. Bilgilendirme Tasarımı Derneğine (IDA-Information Design Association) göre de, Hollanda'nın Het Vennebos kentinde 1978 yılında NATO destekli gerçekleştirilen konferansın bildiri kitabında John Wiley tarafından 'Bilgilendirme Tasarımı' adlı bir yazı yayınlanmıştır (http-26). BT teriminin ilk kez kullanıldığı düşünülen bu kaynaklar referans alınmış ve BT terimi günümüze kadar çeşitli yaklaşımlarla geliştirilmiştir. Bu bağlamda günlük yaşam, iş, eğitim ve bilim bağlamında bilgileri daha net hale getirmek amacıyla çalışan insanlar için küresel bir ađ olarak tanımlanan Uluslararası Bilgilendirme Tasarımı Enstitüsü (IIID), 1993 ve 2000 tarihli IIID Genel Kurulları tarafından onaylanan 'bilgi' kavramı, "yönlendirilmiş ve organize edilmiş veriyi alan kişinin bilgisine katkıda bulunacak şekilde işlenmesi" olarak, 'tasarım' kavramını ise, "bir sorunun tanımlanmasıdır ve kendini, şemaları ve tanımları içeren çizim veya planlarda ortaya koyan bir üreticinin entelektüel üretim çabasıdır (Simlinger, 2014, s. 10)." şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlara bağlantılı olarak BT "Bir mesajın içeriğini ve içinde bulunduğu ortamları, hedeflenen alıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tanımlamak, planlamak ve şekillendirmektir (Simlinger, 2014, s. 10)." şeklinde ifade edilmiştir. Bu olumlu gelişmeye rağmen, günümüzde halen BT'nin tanımını üzerinde tartışmalar devam etmektedir.

Bir disiplin olarak tanımlanması bağlamında BT'nin tarihi 1970'lere dayanmaktadır. Bu dönemde spesifik ve dar temalara odaklanan bir çok yeni disiplin gündeme getirilmiştir. Ancak BT'nin diğer disiplinlerden farkı başka bir disiplinden 'ayrılmış' olmamasıdır. Aksine, birkaç farklı bilgi kaynağının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur (Pettersson, 2014, s. 4). Bu nedenle kavramın tanımlanması ve belli bir metodolojik alt yapısının oluşturulmasında sorunlar yaşanmaktadır.

Yaklaşık 20 yıl önce BT konusunda Jacobson (1999, s. 3) bilgilendirme tasarımı olarak adlandırılan uygulamanın gerçekte var olduğu konusunda bir anlaşmanın olmadığını, bunun nedeninin örnek olaylarla desteklenen denenmiş ve gerçek bir teoriye

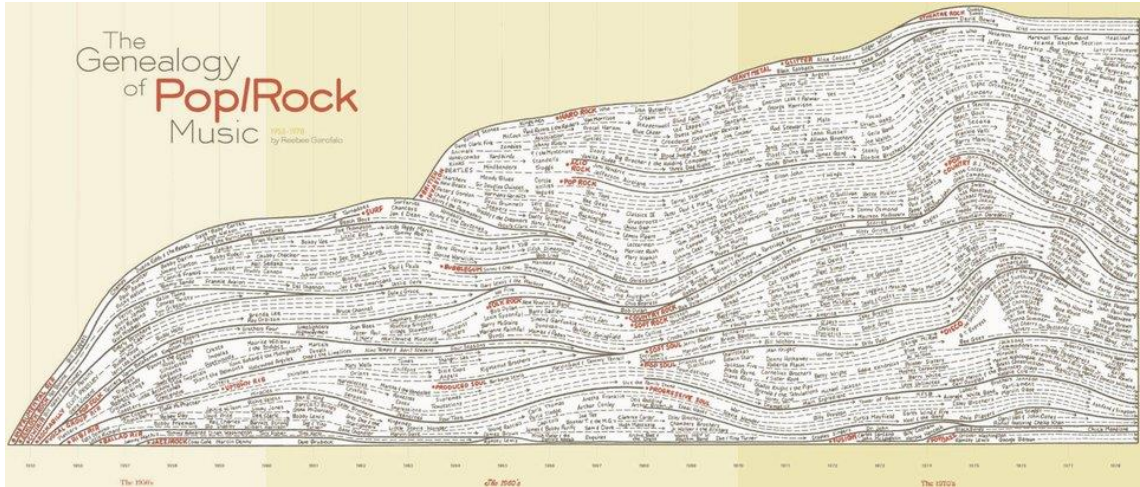
ihtiyaç duyulmasından kaynaklandığını ifade etmiştir. Günümüzde ise birçok ülkede BT konusunda hem pratik hem de akademik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Ancak halen BT üzerine kabul edilmiş bir teori yoktur. Bu zor konuda çalışmalar devam etmektedir (Pettersson, 2014, s. 2). Bu durumu Frascara (2015), Pettersson ile aynı görüşte olduğunu, BT'nin farklı alanlardan kaynaklanan çok disiplinli bir alan olmasına bağlamasıyla göstermektedir. Bu belirsizliğe rağmen alanda konuyla ilgili araştırmalarını sürdüren uzmanlar BT hakkında bazı tanımlamalarda bulunmuşlardır. Ulaşılan BT tanımlamaları *Tablo 2.1* de verilmiştir.

Tablo 2.1. *Bilgilendirme Tasarımı Tanımları*

Araştırmacı	BT Tanımı
David Sless	BT bilginin insanlar tarafından erişilsin ve kullanılsın diye insan ve bilgi arasındaki ilişkiyi yönetmek anlamındadır (Sless, 1994, s. 1).
Clement Mok	BT, organizasyon modellerinin bilgi için bağlam ve anlam sağlayacak şekilde düzenlenmesidir (Mok, 1996, s. 46).
Edward Tufte	Bir süreci belgelemek ve açıklamak, fiilleri görünür kılmak, BT'nin amacıdır (Tufte, 1997, s. 55).
Robert Edward Horn	BT, bilgiyi hazırlama sanatı ve bilimidir, bu sayede insanlar onu verimli ve etkin bir şekilde kullanabilirler. Birincil hedefi: <ul style="list-style-type: none"> - anlaşılır, hızlı, tamamen geliştirilebilir ve etkili çalışmalara dönüştürülmesi kolay belgeler geliştirmek, - kolay, doğal ve olabildiğince keyifli ekipmanlarla etkileşimler tasarlamak, - insanların üç boyutlu bir alan (kentsel alan) içinde, hatta son gelişme olan sanal alan içinde yönlerini kolay ve rahat bir şekilde bulmasını sağlamak (Horn, 1999, s. 15-16).
Saul Carliner	BT belirlenen performans hedefine ulaşılması için hazırlanan iletişim ürünleridir. Bu süreç, iletişim problemlerinin analizini, ulaşılan performans hedeflerinin belirlenmesi ve çözümünü, hedefe ulaşmak için bir iletişim planının geliştirilmesi, planlanan iletişimin çözümlenmesi için bileşenlerinin geliştirilmesi, iletişimin son durumunun değerlendirilmesini içerir (Carliner, 2000, s. 564).
Rune Pettersson	Amaçlanan hedef kitlenin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için BT bir mesajın analizini, planlamasını, sunumunu ve anlaşılmasını (içeriğini, dilini ve biçimini) içerir. Seçilen ortamdan bağımsız olarak, iyi

	tasarlanmış bir bilgi seti, mesajıyla birlikte estetik, ekonomik, ergonomik, alıcı ve konu gereksinimlerini karşılayacaktır (Pettersson, 2002, s. 19).
Dirk Knemeyer	BT, kusursuz bilgilendirme çözümleri oluşturmak için diğer disiplinleri bir araya getiren tamamlayıcıdır (2003) (http-27).
Hartmut Brückner	Amacımız, hedef kitlenin yolunu anlamasını ve bulmasını sağlamak (...). Doğruluk, estetiğe göre her zaman önceliğe sahiptir (Brückner, 2004, s. 11).
Colin Ware	BT'nin amacı, amaçlanan her önemli bilişsel görev için görsel sorguların hem hızlı hem de doğru şekilde işlenmesi amacıyla görüntü tasarlamak olmalıdır (Ware, 2008, s. 14).
Jesse James Garrett	BT, genellikle tasarımın diğer bileşenlerini bir arada tutan tutkal görevi görür. Her durumda, BT, insanların bilgiyi daha kolay kullanabilmesi veya daha kolay anlayabilmesi için bilginin nasıl sunacağına dair kararlar verir (Garrett, 2010, 124).
Alberto Cairo	BT'nin ilk amacı sadece göze hitap etmek değil, öncelikle anlaşılabilir olmak ve daha sonra işlevselliği sayesinde güzel olmak gelir. İyi bir grafik tasarımın iki temel amacını gerçekleştirir: bilgi sunar ve kullanıcıların bu bilgiyi keşfetmelerini sağlar (Cairo, 2013, s. xx).

BT iki farklı adımdan oluşur: Bilgilerin düzenlenmesi ve görsel sunumunun planlanması (Frascara, 2004, s. 138). Bu bağlamda mesajın kullanıcıya etkin bir şekilde iletilmesi için doğru tasarım aracının seçilmesi gerekmektedir. (Bkz. Görsel 2.14)

Görsel 2.14. Robert Garofalo (Reebee) tarafından tasarlanan 'Pop / Rock Müziğin Soykırımı (The Genealogy of Pop/Rock Music)' başlıklı BT (http-28).

Reebee'nin kendi kişisel web sayfasında yayınladığı 'Pop / Rock Müziğinin Soykırımı' adlı çalışmasının 2016 tarihli güncellenmiş açıklamasında, bu çizelgeyi Steve Chapple ile birlikte 1977 tarihli 'Rack'N' Roll İçin Değer: Müzik Endüstrisinin Tarihi ve Politikası' adlı araştırmanın bir parçası olarak oluşturduklarını, birçok bilim adamı ve hayranları tarafından önemli bir tarih dersi, değerli bir araştırma aracı ve zevkle izlenecek bir görsel olarak övgüyle karşılandığından bahsetmiştir (http-28). Elde çizilerek oluşturulan bu BT müzik endüstrisi açısından ve Görsel İletişim açısından önemli bir tarihsel geçmişi özetlemektedir. Reebee, Amerikan müzik bilgini, yapımcı, müzisyen ve aktivist kimlikleriyle 'Pop / Rock Müziğinin Soykırımı' adlı BT'nin görselleştirilmesi projesinde yer almıştır. Sözü edilen kimlikler arasında 'Görsel İletişim tasarımcısı' gibi bir kimlik yer almamaktadır. BT bu bağlamda ele alındığında 'bilgilendirme tasarımcısı' olarak tanımlanacak tasarımcının birçok farklı disiplinden gelebileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle bilgilendirme tasarımı, herhangi bir iletişim biçiminin merkezinde yatan bir süreç olarak tanımlanabilmektedir.

BT'nin, teknolojiye paralel olarak kendini geliştiren ve yenileyen anatomik bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak bilgilendirme tasarımcısı bu yapı dâhilinde kendi yeterliklerini kullanabilen kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu konuda 1993 ve 2000 tarihli IIID Genel Kurulları tarafından onaylanarak yayınlanan broşürde bilgilendirme tasarımcısının sahip olması gereken nitelikler maddeler halinde verilmiştir. Broşüre göre bilgilendirme tasarımcısı;

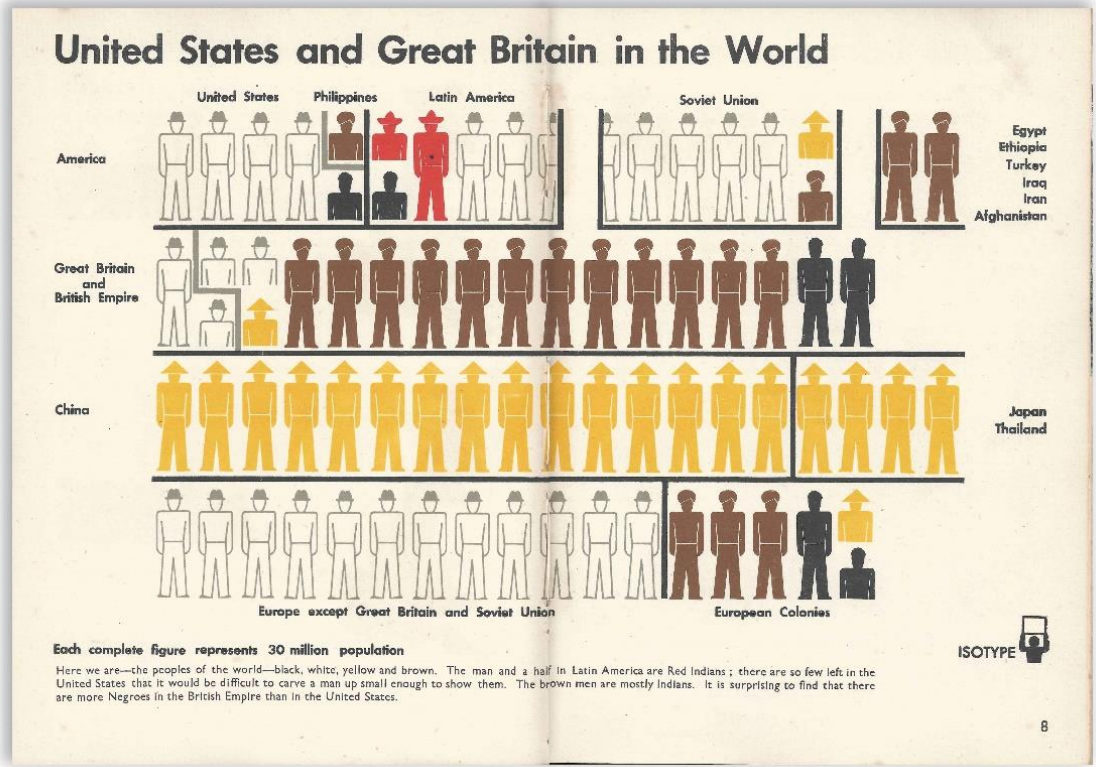
- Yenilikçi ve sistematik düşünebilmeli,
- Üzerinde çalışılan konu hakkında gerekli olduğu kadar bilgilendirme yapabilmeli,
- Görsel mesajların bileşenlerinin iletişimsel özellikleri ve aralarındaki ilişkiler hakkında bilgi sahibi olmalı,
- İlgili davranış biçimleri, üslupları, standartları, yönetmelikleri ve temel teorileri bilmeli,
- İletişim ortamının teknik gerekliliklerini, özellikle görsel olanları bilmeli,
- Algılama, bilişsel işlem ve tüm duyuları kullanarak bilgiye karşılık verme konularında insan iletişim becerilerine aşina olmalı,
- Kullanıcılara iletilen bilgilerin olası yararlarını göz önünde bulundurabilmeli,
- Bilginin yanı sıra durağan ve hareketli görsel ve metin oluşturma konusunda bilgi sahibi olmalı,
- Bilgiyi, mesajın iletişimsel amacına uygun dikkati çekmesi için, ilgi çekici biçimde ve etkileyici yöntemle tasarlayabilme,
- Bilgi ve bilgi sistemlerini, değişen gerekliliklere göre şekillenen düzenlemelerin yapılabileceği şekilde interaktif hale getirmeyi anlamalı,

- Ana dilinde ve İngilizce dilinde etkili iletişim kurabilmeli,
- Bilişsel psikoloji, dil bilimi, sosyal ve siyasal bilimler, bilgisayar bilimleri, istatistikler gibi destek bilimlerinin özelliklerini anlamak ve kullanıcının farklı kültürel duyarlılıklara bağlı olarak mesajların tasarımını değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için uzmanlarla işbirliği yapabilmeli,
- Çeşitli tasarım aşamaları ve uygulamalarına ilişkin maliyet faktörleri hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmalı,
- Hizmetlerini, müşterilere hem temsil ettikleri değerlere hem de talep ettikleri sözleşmelere karşılık gelen bir formatta sunabilmeli,
- Hedef kullanıcıların ve bir bütün olarak toplumun ihtiyaçları konusunda sorumlu davranabilmeli (Simlinger, 2014, s. 10).

Pettersson'a (1997) göre, bilgilendirme tasarımcısının (infografker) anlaşılır, açık ve tutarlı metinler yazma, yalın illüstrasyonlar oluşturma, anlama ve öğrenmeye yardımcı olacak yalın, açık bir tipografi ve layout oluşturma becerilerine sahip olması gerekir (2002, s. 20).

Günlük yaşam periyodu içerisinde bilgilendirme tasarımcıları tarafından tasarlanan birçok bilgi grafikleri ve şemaları ile karşılaşmakta ve her yerde olduğu kabul edilmektedir. Bunlar bilginin bir çeşit görsel hali olarak görülmektedir. Görsel okuryazarlık bu nedenle önemli bir konumda yer almaktadır. ISOTYPE (Viyana Metodu), görsel okuryazar bir toplum oluşturma bağlamında atılmış önemli adımlardan biri olarak kabul edilmektedir. ISOTYPE'in, Avusturyalı ekonomist Otto Neurath tarafından yaratılması ve geliştirilmesi I. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. Neurath'ın kurucu yöneticisi olduğu Sosyo-Ekonomi Müzesi (Gesellschafts und Wirtschaftsmuseum in Wien) çatısı altında gerçekleştirilen ISOTYPE'in amacı, her eğitim seviyesinden insan için detaydan arındırılmış sembol ve işaretlerden başlı başına bir dil oluşturmak; kavramlara, nesnelere, durum ve mekânlara açıklamalar getirmek ve bu görsel dili bir işaret dili olarak kullanmaktır. Halkın, sosyal, sağlık, ekonomi gibi karmaşık istatistik bilgilerine kolayca ulaşması ve bunları anlamasıydı (Uçar, 2016, s. 75-76).

ISOTYPE dönemin görsel iletişim bağlamında en önemli gelişmelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Proje disiplinlerarası bir grup çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir. Günümüz grafiklerinin oluşturulmasında yönlendirici kaynaklardan biri olarak düşünülmektedir.

Görsel 2.15. 100 istatistik verinin Viyana Metodu ile görselleştirildiği 'Uygurluk Atlası'na ait bir sayfa görüntüsü, 1930 ([http-29](http://29)).

BT uygulama alanları olarak ele alındığında, Güler (2008, s.66), BT'yi 8 maddeden oluşan bir liste ile sınıflandırmıştır.

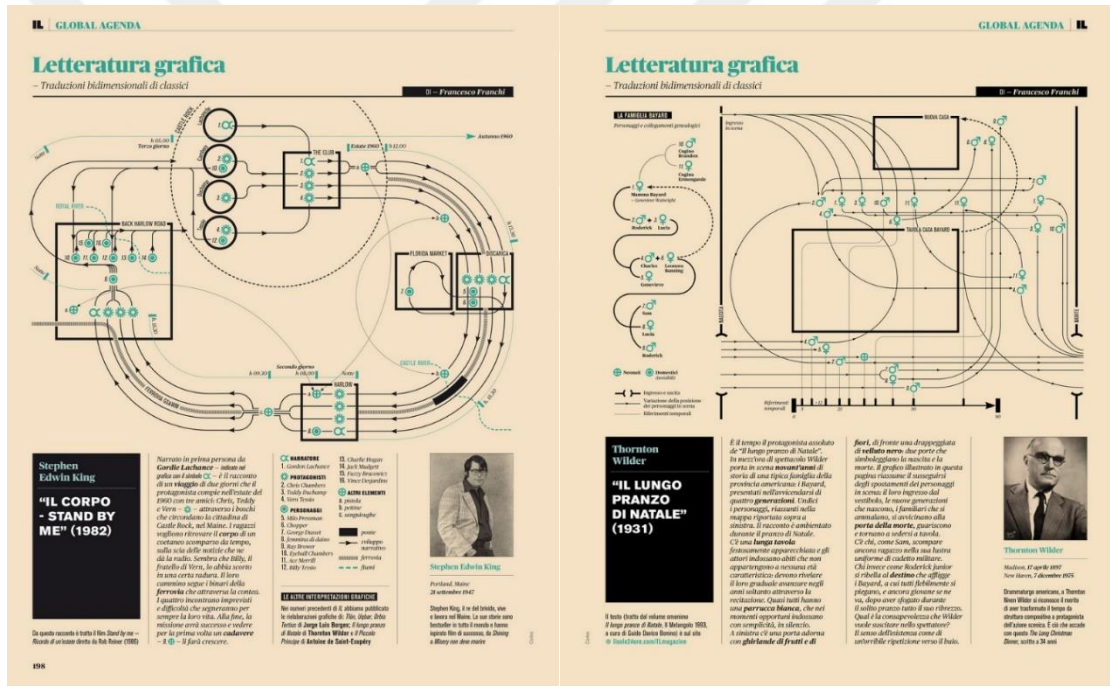
- Doküman Tasarımı
- Form Tasarımı
- Kullanım Kılavuzu Tasarımı
- Eğitim Dökümanları
- Haritalar
- Şema ve Çizelgeler
- İnfografikler
- Çevresel Grafik Tasarımları

Güler'in yapmış olduğu sınıflandırmaya ek olarak BT'yi kullanıcı deneyimi bağlamında ele aldığımızda 'arayüz tasarımları'nı eklemenin yapılan alanyazın araştırmaları doğrultusunda doğru olacağı düşünülmektedir.

BT için geniş ve çeşitli tasarım kategorileri şunları içerir: yayınlama (kitaplar, dergiler, gazeteler); alfanümerik tablolar (zaman çizelgeleri, dizinler); bilet ve diğer araçların (tiyatro

biletleri, uçak biletleri, hisse senedi belgeleri, banknotlar); grafikler ve diyagramlar (soyut, nitel veya topografik bilgilerin görselleştirilmesi); öğretim yardımcıları (bilgilendirme duvar çizelgeleri); kullanım talimatları (kılavuzlar, oyun kuralları); raporlar, programlar, kataloglar, bilgilendirici görüntüler; kontrol panelleri (ses sistemleri, uçak kokpitleri, sürüş aletleri); tablolar (semboller, işaretler, sistemler); haritalar ve planlar (kartografi mimarlık ya da mühendislik için geçerli, BT'nın alanına girmesine rağmen, bilgilendirme tasarımcılarının görevi değildir); ve bilgisayar arayüzleri aracılığıyla bilgilendirme gerçekleştirilmektedir (Frascara, 2004, s. 138).

Bu tür tasarım araçlarını bir araya getirmek, bilgilerin görselleştirilmesini kolaylaştırdığı gibi kullanıcı hata risklerini azaltarak, kullanıcının hatırlayabileceği bilgi miktarını da arttırmaktadır (Bkz. Görsel, 2.16).

Görsel 2.16. Francesco Franchi tarafından IL Dergisi için tasarlanmış 'Letteratura Grafica' adlı seriden sayfa örnekleri (<http://30>).

IL (Intelligence og Life Style) adlı dergide yayınlanan Letteratura Grafica serisi İtalyan tasarımcı Francesco Franchi tarafından tasarlanmıştır. Bu tasarım serisi, bazı edebiyat klasiklerini iki boyutlu grafik ve haritalar aracılığıyla doğrusal olmayan bir yolla görsel dönüştürme girişimi olarak tanımlanmıştır. Çalışmanın amacı, edebi anlatı unsurları arasındaki ilişkilerin görülmesine izin veren sinoptik haritalar üretmek ve

özellikle doğrusal ilişkileri kullanarak karmaşık ilişkileri daha kolay anlaşılabilir bir şekilde göstermektedir ([http-30](http://30)).

BT olarak nitelendirdiğimiz tablolar, zaman çizelgeleri ve dizinler bir tasarım ürünü olarak düşünüldüğü zaman kendi içinde tasarım kuralları olan ürünlerdir. Veri açısından zengin BT olarak kabul edilmektedir. Temelde iki basit ilke çerçevesinde geliştirilmektedir. Okunabilir olması ve verileri doğru yansıtması gerekmektedir. Bunların dışında anatomik yapısı konusunda genişlik, beyaz alan, tipografi gibi dikkat edilmesi gereken ilkelerden söz etmek mümkündür. (Bkz. Görsel 2.17)

The image shows a detailed schedule for the London 2012 Olympic Games. The table is organized with days of the week as columns (25-31 July, 1-12 August) and various sports as rows. Each cell in the grid is color-coded: blue for 'Session' and red for 'Session with medals awarded'. The sports listed include Archery, Athletics, Badminton, Baseball, Basketball, Beach Volleyball, Boxing, Canoe Sprint, Canoe Slalom, Cycling, Equestrian, Fencing, Football, Gymnastics, Hockey, Judo, Modern Pentathlon, Rowing, Shooting, Swimming, Synchronized Swimming, Table Tennis, Tennis, Volleyball, Water Polo, Wrestling, and Yachting. The table is titled 'London 2012 Olympic Games schedule' and includes a note: 'All competition schedules are subject to change at any time.'

Görsel 2.17. 2012 Londra Olimpiyat Oyunları için tasarlanmış tablo ([http-31](http://31)).

Tufte (2001), “Grafiksel estetik, genellikle tasarımın basitliği ve verilerin karmaşıklığında bulunur.” (s.177) şeklindeki ifadesiyle tablolar, çizelgeleri daha iyi hale getirmek için önerilerde bulunmuştur:

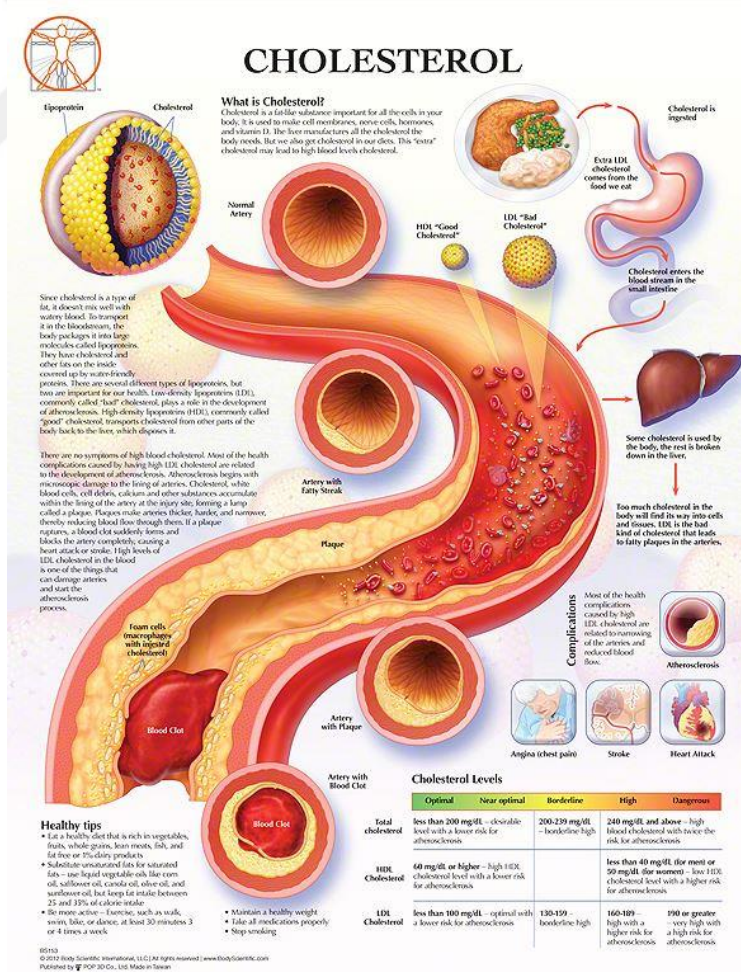
- Doğru seçilmiş bir format ve tasarıma sahip olmalı,
- Kelimeler, sayılar ve çizimler birlikte kullanılmalı,
- Denge, orantı ve ölççek doğru yansıtılmalı,
- Veriler hakkında anlatılacak bir hikâye olmalı ve anlatı niteliği taşımalı,
- Teknik detaylara özen gösterilerek profesyonelce çizilmeli,
- Gereksiz dekorasyondan kaçınılmalı.

Uçuş biletleri BT olarak adlandırılan bir tasarım sürecinden geçirilerek oluşturulan ürünlerdir. Hava yolu firmasının yayımlayabileceği en önemli ürünlerden biri olarak görülmektedir. Tasarım aşamasında kullanıcı için gerekli bilgilerin hiyerarşik bir yapı içerisinde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme ile bilet ve kullanıcı arasındaki etkileşim sağlanmış olacaktır. Olması gereken tasarım ilkelerinin göz ardı edildiği bilet tasarımları kullanıcının yanlış yönlendirilmesine ve buna bağlı olarak gelişen sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Belser ise bu duruma başka bir açıdan bakarak “Biletler tipik olarak uçağın ne zaman kalkış gerçekleştireceği konusunda bilgilendiriyorlar ancak ne zaman iniş yapacakları konusunda bilgilendirmiyorlar” şeklindeki ifadesinde biletler üzerindeki bilgi boşluklarından bahsetmiştir (Akt. Lipton, 2007, s. 5). (Bkz. Görsel 2.18).

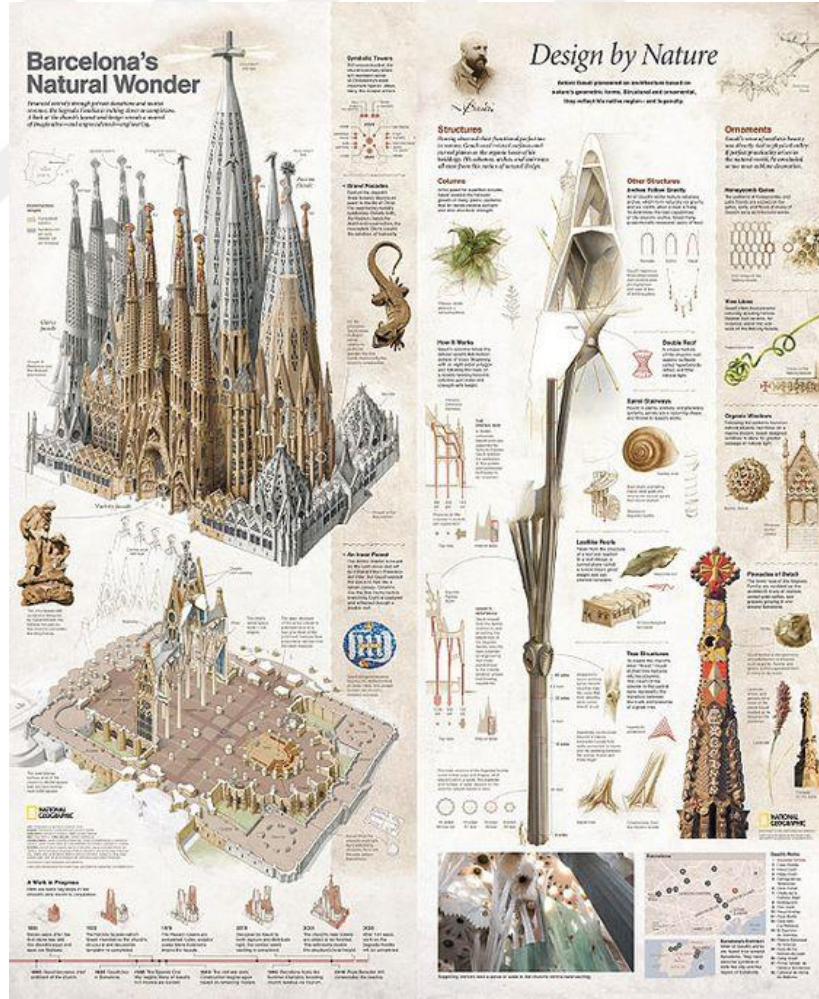
Görsel 2.18. Farklı firmalara ait uçuş bileti tasarımları ([http-32](#)), ([http-33](#)), ([http-34](#)).

Bir bilgilendirme aracı seçerken tasarımcının bilinçli bir karar alması gerekmektedir. BT'nin temel amacı, hedef kitlenin açık, erişilebilir ve anlaşılması kolay bir şekilde etkileşime geçmesini sağlamaktır. Bu nedenle başarılı bir BT için BT ilkelerinin bilincinde olmak gerekmektedir. Bu bağlamda BT bilişsel ilkeler, iletişim ilkeleri ve estetik ilkeleri olmak üzere üç ana ilke kapsamında ele alınmaktadır. (O'Grady, 2008). Bilişsel ilke, insan algısını, düşünme ve öğrenme sürecini anlama becerisi anlamına gelmektedir. Bu açıdan hedef kitlenin düşünebileceğini anlamak, etkili iletişimin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Schriver, 1997). *Görsel 2.19* de yer alan bilgilendirme tasarımının hedef kitlesi halk olarak belirlenmiştir. Kolesterol sorunu birçok insanın karşılaştığı sağlık problemlerinden biri olarak görülmektedir. Örnekteki gibi bir BT'nin sunulması hedef kitle ve BT arasındaki etkileşimin oluşmasına zemin hazırlamış ve istenilen mesajın verilmesi için bir ifadeyle aktarılması sağlanmıştır.

Görsel 2.19. 'Kolesterol' başlıklı medikal içerikli BT (<http://35>).

İletişim ilkeleri, hedef kitlenin kim olduğunu, mesajın amacını bilmeyi içermektedir (O'Grady, 2008). BT için görsel tasarımın yanında bilginin sunumuna yönelik etkili bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. Her şeyin ötesinde bilgiyi vurgulama ve anlama, kıyaslama ya da düzenleme, gruplama yada sınıflandırma, seçme ya da çıkartma, anında ya da geç algılanmasına karar verme, ilgi çekici şekilde sunma konularında biçimlendirme yetkinliği vardır (Mijksenaar, 1997, s.25). Bu bağlamda *Görsel 2.20* da ele alınan BT iletişim ilkeleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. 'Easter Island' adlı BT, Dünya'nın ilk 5 bilgilendirme tasarımcısından biri olan Fernando Baptista tarafından National Geographic dergisi adına gerçekleştirilmiştir. Belli bir okuyucu kitlesi bulunan National Geographic dergisinde ele alınan konu başlıkları, içerikler, kullanılan fotoğraflar ve tasarlanan BT'ler bu hedef kitle göz önünde bulundurularak şekillendirilmektedir.

Görsel 2.20. Fernando Baptista tarafından National Geographic için tasarlanan 'Basilica of Holy Family' adlı BT (<http-37>).

Ekibin içinde Fernando Baptista ve 7 tasarımcı yer almaktadır. Animasyon Duomo Kubbesi'nin nasıl inşa edildiğini ve zamansız bir şey yapmanın ne kadar sürdüğü hakkında fikir vermek amacıyla tasarlanmıştır (<http-38>).

Görsel 2.22. 'The Dome' adlı National Geographic için tasarlanan interaktif BT (<http-38>)

Bu araçların, üç boyutlu medya, web sayfaları ve çevrimiçi formlar gibi hem basılı hem de dijital ortamlarda kullanılması mümkündür. Sahip olduğumuz teknoloji ile ilerleyen zamanda bu örneklerin ileri versiyonları ile karşılaşmak kaçınılmaz bir sonuç durum olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle görsel okuryazar bir toplum oluşturulması bağlamında BT konusunda üretebilen tasarımcılara daha fazla ihtiyaç duyulacaktır.

2.4. Kuramsal Altyapı

2.4.1. Gestalt kuramı

BT, web siteleri, formlar, kılavuzlar, haritalar, yayınlar, işaretler, slaytlar, açıklamalar, ambalajlar, reklamlar, menüler ve daha fazlasını içeren çok çeşitli projeleri kapsayan Görsel İletişim aracıdır. Bu projelerin üretim sürecinde bilgilendirme tasarımcısı başarılı bir tasarım oluşturma bağlamında öncelikle kendini kullanıcının yerine koyarak başlaması gerekmektedir. Kullanıcıya mesajın nasıl iletildiği ve beraberinde gösterilen davranış biçiminin anlaşılması konusunda bilgilendirme tasarımcısının bu süreci deneyimlemesi, değerlendirmesi ve tasarımlarına yansıtması gerekmektedir. Görsel okuryazar bir toplum oluşturma bağlamında, gestalt teorisi bilgilendirme tasarımcısına, tasarım sürecinde kolaylık sağlamaktadır. Gestalt teorisi hala sanat ve Görsel İletişim eğitiminin gelişen bir parçasıdır. (...) Gestalt teorisi, Görsel

İletişim tasarımcılarına, anlamlı tasarım kararlarını esas alacakları analitik bir anlayış çerçevesi sunar (Graham, 2008, s. 2).

‘Gestalt’, Almanca olarak biçim, desen veya şekil anlamına gelir. Teorinin temeli, algının kalıplara (modellere) dayanmasıdır (Pettersson, 2012, s. 148). Gestalt teorisi 20. yüzyılın başlarında Alman araştırmacı Max Wertheimer, Wolfgang Köhler ve Kurt Koffka gibi uygulayıcılar tarafından, psikoloji alanındaki bilimsel analiz modellerini reddetmiş ve daha önce bütüncül bir bakış açısı ile açıklanamayan bilişsel süreçleri açıklamak için fikirlerini insan görsel algısı üzerine geliştirmişlerdir (Sekular ve Blake, Akt. Nesbitt ve Friedrich, 2002, s. 738; Lipton, 2007, s. 17) Diğer önde gelen isimleri arasında başta Georg Elias Müller (1850-1934) gelmektedir. Müller’i Friedrich Schumann (1863-1940) takip etmektedir (Vezzani ve diğerleri, 2012, s. 152).

Gestalt Psikolojisi özünde, insanların algılamaları ve bu algıyı sürdürebilmeleri için bireysel unsurları gruplar halinde nasıl düzenlediklerini açıklamaya çalışmaktadır (Nesbitt ve Friedrich, 2002, s. 737). Davranışçılık ve Gestalt aynı dönemlerde gelişen teoriler olarak alanyazında yerini almıştır. Her iki psikoloji dalı da insan davranışını açıklamaya çalışmaktadır. Davranışçılık sadece gözlemlenebilir davranışlarla ilgilenirken, Gestalt görsel algıya odaklanmaktadır. Gestalt teorisi, insan aklına ve bir bütün olarak algıya odaklanmaktadır. Günümüzde algısal oluşumlar için önemli algısal teorilerden biri olarak kabul edilmektedir. Bunun nedeni Gestalt okulunun, 20. Yüzyılın ortalarında tasarım eğitimcilerinin görsel çalışmalarını açıklamak ve geliştirmek için kullanılan bilimsel yapılar ve ilkeler sunmasıdır (Graham, 2008, s. 2).

Gestalt teorisi, bütünün, parçalarının toplamından daha büyük olduğu inancına dayanmaktadır (Pettersson, 2012, s. 44). Gestalt ilkeleri, algının bütünsel özelliklerini açıklamaya yardımcı olmak için geliştirilmiştir. Bu ilkeler hakkında en çekici şeylerden biri, ifade edilmesi, anlaşılması ve uygulanması basit olmasıdır (Nesbitt ve Friedrich, 2002, s. 738). Literatürde gestalt ilkelerinin sınıflandırılması çeşitlilik göstermektedir. Bu araştırmada Rune Pettersson’ın (2012, s. 148) BT konusu ile ilişkilendirdiği gestalt ilkelerinden söz edilmiştir. Bu ilkeler; tamamlama ilkesi, ortak kader ilkesi, süreklilik ilkesi, zıtlık ilkesi, yoğunluk ilkesi, nesne/zemin ilkesi, gruplama ilkesi, amaç kümesi ilkesi, yakınlık ilkesi, benzerlik ilkesidir.

Tamamlama ilkesi: Beynimiz, bir sinyal algılandığında eksik bilgileri doldurma konusunda doğal eğilim sergilenmektedir. Bitmemiş formları tamamlamak için, eksik

kısımların benzer desenle doldurularak yok sayılmasıdır (Chang ve Nesbitt, 2006, s. 2457) (Bkz. Görsel 2.23).

Görsel 2.23. 1994 yılında Lindon Leader tarafından tasarlanan Federal Express Logosu (<http-39>).

FedEx logosunun başarısı E ve X harflerinin arasındaki boşlukta oluşan 'ok'tan gelmektedir. E ve X harflerinin birbirine birleştirilmesi arada negatif bir boşluğun oluşmasına neden olmuştur. Dış sınırları tamamen kapanan boşlukta sağ yönü gösteren bir ok algılanmaktadır. Logonun bu şekilde tasarlanması gestalt teorisinin tamamlama ilkesi için başarılı bir örnektir.

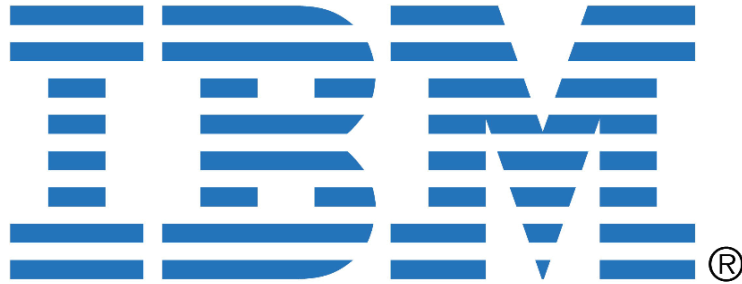
Ortak kader ilkesi: Belirli bir şekilde gruplanan nesnelerin, bu gruba uygun olarak değişmesi beklenir. Değişiklikler bu kalıba uymadığında, değişimin işlenmesi zordur (Pettersson, 2012, s. 149). Aynı yönde hareket eden şeyler birlikte gruplanmış gibi görünüyor (Nesbitt ve Friedrich, 2002, s. 739). Hafif bir yön değişikliği birlikte algılanan nesnelerin gruplandırılmasını etkilememektedir (Mennan, 2009, s. 310). (Bkz. Görsel 2.24).

Svendsen'nin tasarlamış olduğu tipografik posterde görsel elemanların aynı yöne hareket etmesi bir grubun parçası olarak algılanmalarına neden olmaktadır. Posterde harfler aynı içerik bloğunun (başlık) bir parçası olarak algılanmaktadır.

Görsel 2.24. Jessica Svendsen tarafından Yale Mimarlık Okulu adına tasarlanmış poster (<http-40>).

Süreklilik ilkesi: Pettersson'a (2012, s. 149) göre, bir uyarandaki yavaş ve kademeli bir değişiklik tek uyarın olarak algılanmaktadır. Düzgün bir devamı algılamak, ani bir yön kaymasından daha kolaydır. Düz veya kavisli çizgiler gözü çizginin ötesine yönlendirmeye meyillidir. Bir şeye işaret eden ok veya parmak göze önderlik etmektedir. (Bkz. Görsel 2.25). Birbirleriyle hizalı olan elemanlar görsel olarak ilişkilidir. Örneğin, çizgiler sürekli oldukları sürece tek bir rakam olarak algılanmaktadır. Segmentleri ne kadar düzgün olursa, birleşik bir şekil olarak algılanma şansı da o kadar yüksek olmaktadır. Rand'in tasarlamış olduğu IBM logosunda kullanılan eşit aralıklı boşluklar harflerin algılanmasını engellemektedir. Harflerin yapısında süreklilik söz konusudur.

Görsel 2.25. Paul Rand tarafından 1972 yılında tasarlanan IBM

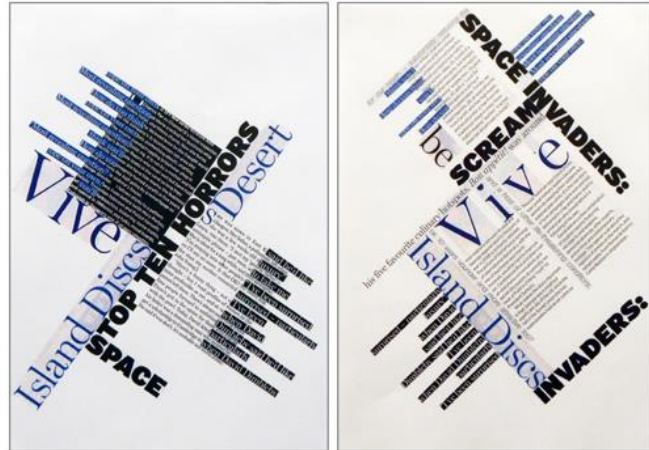
Zıtlık ilkesi: Doğal zıtlıklar yaratan durumlarda, bir taraf diğerine göre daha güçlü algılanmaktadır. Genellikle bilinen nesnelere algılanmasında mesafe, açı ve ışık bağlamında boyut, şekil, renk, parlaklık ve zıtlıktan bahsedilmektedir (Pettersson, 2012, s. 149-150) (Bkz. Görsel 1.26).

Görsel 2.26. Mavi-Turuncu renk kontrastının kullanıldığı film afişleri (http-42).

Renklerin birbirinden zıt olduğunu, tek tek renklerin kendisinden ziyade onları daha az veya daha fazla fark edilebildiğini anlamak önemlidir. Renkler bir tasarımı başarılı olarak tanımlatabilecek önemli unsurlardan biridir. Her bir renk diğer bileşenlerin dengesini ve algılamının yönünü etkilemektedir. Renk kontrastı nesne ve zeminin birbirinden ayrı algılanmasını sağlamaktadır.

Yoğunluk ilkesi: Elementlerin benzer yoğunluğa sahip bölgeleri algısal olarak gruplandırılmaktadır. Görsel bir eleman, başka bir gruba yakın olsa bile diğer gruba ait olduğunun algılanmasıdır (Pettersson, 2012, s. 150). Tasarımcının uyması gereken kurallar, tasarımın doğru algılanmasını olumlu etkilemektedir.

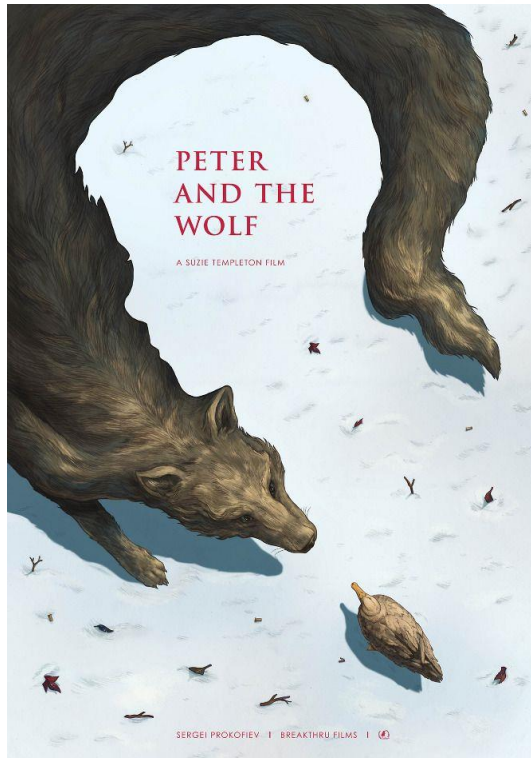

Görsel 2.27. Yazı-Görsel bağlamında oluşturulmuş tipografik düzenlemeler (http-43).

Görsel 2.27 de görülen tipografik düzenlemeler, farklı yazı karakterleri, farklı yazı boyutları ve farklı yazı renkleri ile hiyerarşik bir yapı sergilemektedir. Buna rağmen her bir eleman kendi içinde bütün algılanmaktadır.

Nesne/zemin ilkesi: Nesne/zemin prensibinde, zihnin eğilimi şekil ve zemin kategorilerini düzenlemeye odaklanmaktadır (Pettersson, 2012, s. 44). Nesnelere (şekil) arka planlarından (zemin) ayrı olarak tanımlamamıza yardımcı olan temel ilkedir. Bu algı ilkesi kontrasta bağlıdır. Resimler ve metinlerin anlaşılması için görünür olması gerekir (Graham, 2008, s. 3). Bu süreci kolaylaştırmak için bilgilendirme tasarımcısı en önemli bilgileri dikkat çekici bir sunuma dönüştürmek için tasarım yapmaktadır.

Nesne/zemin ilkesi, bir tasarımdaki hangi ögenin nesne olarak algılanacağını ve hangi ögenin zemin olarak algılanacağını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bu noktada algı, küçük büyük ilişkisi bağlamında büyük ögeyi zemin, küçük ögeyi ise nesne olarak tanımlamaktadır. Tasarımda uygulanan nesne/zemin ilkesi, tasarımın mesaj iletme biçiminde diğer tasarımlarla karşılaştırıldığında önemli bir fark yaratabilmektedir. *'Peter and The Wolf'* filmi için hazırlanan *Görsel 2.28* de görülen poster nesne/zemin ilkesini tanımlayan başarılı örneklerden biridir.

Görsel 2.28. *'Peter and The Wolf'* filmi için Phoebe Morris tarafından tasarlanan poster (<http-44>).

Gruplama ilkesi: Bir sınıırın varlığı, bir form veya şeklin algılanması için gerekli görülmemektedir. Küçük elemanlar gruplar halinde düzenlendiğinde, daha büyük formlar olarak algılanmaktadır (Pettersson, 2012, s. 150). Gruplama ilkesi üzerine haritalar dışında birçok örnek kullanılabilir. Haritalar küçük alanların birleşmesiyle büyük alanların oluşmasını en iyi temsil eden gruplama ilkesini tanımlayan örneklerden biridir. (Bkz. Görsel 2.29).

Görsel 2.29. Realte Kasabasının Renno Hokwerda tarafından elle çizilmiş haritası (<http-45>).

Görsel 2.30. Pelix Pfäffli tarafından tasarlanan 'rastgele' adlı poster (2010) (<http-46>).

Amaç kümesi: Wertheimer bu durumu, bir düzeni diğerinin yerine görmenin nesnel koşulların bir sonucu olduğunu iddia etmek için kullanmaktadır (Mennan, 2009, s. 310). Bazı fenomenler diğerlerinden daha güçlü algılanmaktadır. Örneğin, neredeyse dik açı oluşturan iki çizgi dik açı olarak algılanmaktadır (Pettersson, 2012, s. 150). (Bkz. Görsel 2.30). Pfäffli'nin tasarlamış olduğu posterde, yazılar bir yüzey algısı yaratmak için uygun açılarda kullanılmıştır. Boyut algısı başarılı bir şekilde yansıtılmaktadır.

Yakınlık ilkesi: Birbirine yakın şeyler birlikte gruplanmış gibi görünmektedir (Nesbitt ve Friedrich, 2002, s. 739). Mekansal olarak birbirine yakın olan öğeler bir grubun parçası gibi görünürken, ayrı olan öğeler ayrı olarak algılanmaktadır (Graham, 2008, s. 4) Farklı elemanlar birbirine yakın yerleştirildiğinde, aynı gruba ait oldukları algılanmaktadır. Unilever'ın logosu bu ilke için uygun örnekler arasında yer almaktadır. (Bkz. Görsel 1.31).

Görsel 2.31. Unilever Logosu (<http-47>).

Unilever (<http-47>) logosunu, sürdürülebilir yaşamı ortak amaç haline getirmek amacıyla logonun bu misyonu temsil ettiğini belirtmektedir. Logoda yer alan her bir ikonun sürdürülebilir bir yaşam bağlamında bir anlamı bulunmaktadır. Yakınlık ilkesi bağlamında anlamı olan 25 adet ikonun bir araya gelmesi ile U harfi oluşturulmuştur. İzleyicinin logoyla ilk etkileşiminde U harfi algılanmakta, detaylı incelendiğinde farklı

elemanlardan oluştuğu algılanmaktadır. Bu nedenle yakınlık ilkesi için verilebilecek uygun örneklerden biri olarak kabul edilmektedir.

Benzerlik ilkesi: Şekil, boyut, renk, yakınlık ve yön açısından benzer olan görsel öğeler, uzamsal olarak ayrılmış olsalar bile, bir grubun parçası olarak algılanır (Graham, 2008, s. 9). Benzerlik bir nesnenin ne olduğu ile ilgili değil, neye benzediğiyle ilişkilendirilmektedir (Bkz. Görsel 2.32).

Görsel 2.32. Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi'nin yenilenen logosu ([http-48](http://48)).

Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi'nin (MOCA) logosu, benzerlik ilkesini tanımlayan örneklerden biri olarak görülmektedir. Logo içinde harf olarak 'C' harfi kullanılmıştır. Diğer elemanlar ise kare, üçgen ve dairedir. Tipografik karakterler anatomik olarak bu şekillerle ilişkilendirilmektedir. Buna göre 'M' harfi kare, 'O' harfi daire ve 'A' harfi üçgen ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle bu şekiller harf olarak algılanmaktadır.

Gestalt ilkeleri, her tasarım sürecinde olduğu gibi BT sürecinde de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. BT'de amaç bilginin doğru bir şekilde kullanıcıya iletilmesi ve kullanıcının iletilen bilgiyi doğru algılaması ve anlamlandırmasıdır şeklinde ifade edilmektedir. Bu bağlamda 'algılama' sürecinde gestalt ilkelerinden bahsedilmesi gerekmektedir.

2.4.2. Disiplinlerarası yaklaşım

Birçok tanımlamada olduğu gibi 'disiplinlerarası' kavramının tanımlanmasında da görüş ayrılıkları yaşanmaktadır. Klein (1990, s. 19) bu durumu, iki grup üzerinden açıklamaktadır. Birinci grup, Platon, Aristoteles, Rabelais, Kant, Hegel ve 'disiplinlerarası düşünürler' olarak tanımlanan tarihsel figürlerin fikirlerine dayandığını savunmaktadır. İkinci grup ise, tamamen modern eğitim reformları, uygulamalı araştırmalar bağlamında disiplinlerarası kavramını 20. yüzyılın bir fenomeni olarak

düşünmektedir. Her iki grubun da disiplinlerarası kavramının tanımlanması aşamasında araştırmacıların konunun temelinde bulunan ‘bilgi’ kavramı üzerinden araştırmalarını yönlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bu araştırmada disiplinlerarası yaklaşım ikinci grup bağlamında aktarılmıştır.

Bilimin disiplin yapısı, on dokuzuncu ve yirincinci yüzyıl sosyal ve politik oluşumunun bir eseridir. Bu oluşum ile araştırmacılar bilgiyi ve yaklaşımı iletirmek için disiplin perspektiflerini bir araya getiren ve geliştiren entelektüel süreçleri ayrıntılı olarak tarif etmeye çalışmışlardır. Disiplin terimi akademi dışından gelen baskılara cevap olarak ilk kez Paris’te ilahiyat ve sanat alanında, Bolonya’da kanun alanında ve Salerno’da tıp alanında Orta Çağın sonlarına doğru ortaya çıktığı düşünülmektedir (Klein, 1990, s. 20). Bu sözcük Latince *discipulus* ‘öğrenci’ sözcüğünden, Latince *discere* ‘öğrenmek’ fiilinden türetilmiştir (http-49). Bu dönemden itibaren 1970 tarihinde ilk kez Fransa’da düzenlenen disiplinlerarası konulu konferansa kadar disiplin kavramının tanımı bağlamında araştırmalar gerçekleştirilmiştir. 1970 tarihinde OECD tarafından gerçekleştirilen ‘Disiplinlerarası: Üniversitelerde öğretim ve araştırma sorunları’ adlı konferans disiplinlerarası kavramının ilk tipolojisinin konuşulduğu konferans olmuştur ve bu konferansa ait bilgiler 1972 yılında yayınlanmıştır (Klein, 2010, s. 15).

Berger’e göre (1972, s. 25) ‘disiplinlerarası’, iki veya daha fazla farklı disiplin arasındaki etkileşimi tanımlayan bir sıfat anlamına gelmektedir. Bu etkileşim, basit bir fikir iletişiminden, kavramların, metodolojinin, prosedürlerin, epistemolojilerin, terminolojinin, verinin ve oldukça geniş bir alanda araştırma ve eğitim düzeninin karşılıklı entegrasyonuna kadar uzanabilmektedir. Disiplinlerarası bir grup, farklı bilim alanlarında eğitilmiş, farklı disiplinlerden katılımcıları içermektedir.

Disiplinlerarası araştırmanın ayırt edici özelliği, genellikle farklı disiplin geçmişi olan araştırmacılar arasında yer alan bütüncü bir araştırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Hattery, 1986, s. 13). Klein (1990, s. 196) disiplinlerarası kavramını, sorunları çözmek ve tek yöntem veya yaklaşımla tatmin edici bir şekilde ele alınamayan soruları cevaplamak için kullanılan bir araç olarak tanımlamıştır. Bruhn (2000, s. 58) ise disiplinlerarası araştırmayı, karşılıklı disiplin sorununu incelemeyi kabul eden ve bu sorunu sistematik bir araştırma şekline dönüştürerek süreci tasarlayan, uygulayan ve ortak fikirde buluşan farklı disiplinlerden iki veya daha fazla kişinin oluşturduğunu belirtmektedir. Disiplinlerarası yaklaşım, genellikle işbirlikçi bir süreçtir. (...) Uzman bir kişi, bir meseleyi ele almak için bütün verileri bütünleştirebilen ve ekip üyelerinin koordinasyonunu sağlayabilen bir kişidir. Bu özellik, genellikle ekip çalışması gerektiren

teknik ve bilimsel araştırmalar yapan disiplinlerarası kişiler için geçerli olmaktadır (Repko, 2008, s. 44). Postpositivist, post-yapısal, yapılandırmacı, yorumlayıcı ve eleştirel paradigmlar, disiplinlerarası çalışmanın yeni etkileşimlerini de tetikler (Klein 2010, s. 19-20). 20. yuzyılın bir fenomeni olarak kabul edilen disiplinlerarası yaklaşım için yapılan tanımlamaların çoğu, problem odaklı bir yaklaşımı önermektedir. Bu bağlamda süreç içerisinde disiplinler bu tanımlamalar çerçevesinde yönelimlerini geerleştirmeye başlamıştır. Bu yönelimlerin temelinde toplumsal değişimler yer almaktadır. ICOGRADA'nın 2011 yılında yayınladığı tasarım manifestosu bu toplumsal değişiklikler çerçevesinde tasarım ve tasarımcının durumundan bahsetmektedir.

ICOGRADA'ya (2011) göre, sosyal, kültürel, teknolojik, çevresel ve ekonomik değişiklikler iletişim tasarımı ve uygulamasını derinden etkilemiştir. Sonuç olarak, tasarım konularının çeşitliliği ve karmaşıklığı artmıştır. Bu bağlamda profesyonel bir tasarımcıyı disiplin odaklı uzman olarak tanımlamaktadır. Bu uzmanlığın antropologlar, yazılım programcılar, bilim adamları, mühendisler, mimarlar ve diğer uzmanlarla disiplinlerarası işbirliklerini sağlayabileceğinden bahsetmiştir. Geleceğin tasarım anlayışını için ise, disiplinlerarası söylemde yeni bilgiler sağlayan bulgularla profesyonel uygulamalara ilham vermek olarak tanımlamıştır (ICOGRADA Design Education Manifesto, 2011, s. 8-11)

ICOGRADA'nın hedeflediği tanımlamaların geerleştirilmesi için öncelikle tasarım eğitiminin disiplinlerarası yaklaşım doğrultusunda güncellenmesi gerekmektedir. Disiplinlerarası yaklaşım içerisinde bir fikir ortaya atmak, pedagojiye ve öğrenime aktarmak, kavramın anlaşılmasından çok daha fazlasını gerektirmektedir.

De Zure'ye (1999) göre, disiplinlerarası öğretim pek çok biçimde geerleştirilmektedir. Disiplinlerarası girişimler farklı disiplinlerden kişilerin sadece varlığı ile geerleştirilmemektedir. Bu nedenle disiplinlerarası yaklaşım, bir metodoloji, bir süreç, bir öğrenme biçimi ve hatta felsefe olarak değişken yapılarda kullanılmaktadır (Klein, 1990, s.55). Bu bağlamda disiplinlerarası pedagoji, Haynes'e (2002, s. xvi) göre, tek bir süreç, yöntem anlamına gelmemektedir. Haynes, öncelikle öğrencilerin farklılaşma, uzmanlaşma ve sentezleme gibi beceriler geliştirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bu bakış açısıyla İngiltere Tasarım Komisyonu (Design Commission) 2011 yılında faaliyetlerini ve gelişmeleri bildirmek amacıyla bir rapor yayınlamıştır. Raporda komisyon tasarım ve eğitimi konusunda dört temel öneride bulunmaktadır:

- Devletin, iyi bilgilendirilmiş ve proaktif bir şekilde sahipliğini üstlendiği bir Ulusal Tasarım Stratejisine ihtiyacı vardır.
- Hükümet, tasarımın okul müfredatından çıkarılmasına yönelik herhangi bir harekete karşı ıkrsa da, tasarımın okullarda nasıl işlendiğini düşünmesi gerekmektedir.

- Sektörde daha fazla Eğitim rotası genişletilmeli ve geliştirilmelidir.
- Yüksek Öğretim mükemmellik merkezlerinin – geleceğin yenilikçilerini eğiten ve gelecek uygulamaları araştıran merkezler – korunması ve fon sağlanması gerekmektedir. (http-50)

Bu rapor İngiltere için geçerli bir durumdur. Her ülkenin kendi toplumsal yapısı içerisinde bu tarz bir çalışma yapması ve tasarım eğitimi yönlendirmesi gerekmektedir. Disiplinlerarası yaklaşımın eğitim programlarında ele alınması İngiltere ile sınırlı değildir. Avrupa Komisyonu 2010 tarihli ‘Avrupa 2020 En İyi Girişim İnovasyon Birliği’ adlı raporunda tasarımın, özel bir öneme sahip olduğunu, fikirlerin tasarım pazarında sunulması için önemli bir disiplin ve etkinlik olduğunu belirtmiştir. Tasarım konusunda bazı Avrupa ülkelerinin dünya lideri olmasının yanında bazı ülkelerin bu konuda kendini geliştirememesinden ve bu durumun sistematik bir boşluk yarattığından, bununla birlikte bu boşluğun geç farkedilmesi ve ele alınması gerekliliğinden bahsedilmiştir (European Commission, 2011, s. 20). Diğer bir dünya ülkesi olan Güney Kore tasarım eğitimi, sanat merkezli eğitimden birçok disiplini birleştiren disiplinlerarası tasarım eğitimine yönlendirmiştir. Bu bağlamda 5 yıllık bir plan kalkınma planı oluşturmuştur. Bu planın en iyi örnekleri LG ve Samsung kuruluşları olarak bilinmektedir (Restarting Britain Report, 2011, s. 39-40).

Türkiye’de ise disiplinlerarası tasarım eğitimi konusunda bireysel adımların dışında devlet genelinde geliştirilmiş bir tasarım eğitimi politikası henüz oluşturulamamıştır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Grafik Bölümü’nün 1997 yılından beri düzenlediği ‘Grafist: İstanbul Grafik Tasarım Günleri’ etkinliği atılmış adımlardan biridir. Disiplinlerarası yaklaşımın tasarım eğitimi içine entegre edilmesiyle yetiştirilecek tasarımcıların, ülkenin toplumsal gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dünya genelinde birçok örnekte disiplinlerarası eğitim sadece tasarım eğitimi içeriğinde yer almamış, aynı zamanda farklı iki disiplinin oluşturduğu ortak eğitim programı çerçevesinde kendini göstermiş, hatta farklı üniversitelerin ortak bir amaç için bir araya gelip yeni bir üniversite modeli oluşturmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler ele alındığında disiplinlerarası yaklaşım konusunda önemli adımların atılması gerekmektedir.

2.4.3. Yapılandırmacı öğrenme kuramı

Yapılandırmacılık ya da sosyal yapılandırmacılık çoğu kez yorumculukla birleştirilen bir bakış açıdır ve genel anlamda nitel araştırmaya yönelik bir yaklaşım

tarzı olarak görülmektedir (Creswell, 2013, s. 8). Klein'in (2010) belirttiği gibi disiplinlerarası araştırmaların geliştirilmesi konusunda yol göstericidir. Öğretimle ilgili bir kuram değil; bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır ve bu kuram, bilgiyi temelden kurmaya dayanır. (...) yapılandırmacılıkta bilginin transferi, yeniden yapılandırılması söz konusudur (Demirel, 2014, s.221). Perkins' e göre (1999) özünde, öğrenenin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması vardır (s.8).

Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Alışılmış yöntemde öğretmen bilgiyi verebilir ya da öğrenenler bilgiyi kitaplardan veya başka kaynaklardan edinebilirler. Ama bilgiyi algılamak, bilgiyi yapılandırmak ile eş anlamlı değildir. Öğrenen, yeni bir bilgi ile karşılaştığında, dünyayı tanımlama ve açık amaç için önceden oluşturduğu kurallarını kullanır veya algıladığı bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturur (Brooks ve Brooks, 1993, s.9). Araştırmanın amacı, çalışılan durumla ilgili mümkün olduğu kadar katılımcıların görüşlerine dayanmalıdır (Creswell, 2013, s. 8).

Yapılandırmacılık, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmekte ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmaktadır. Eğitimin yeni hedefi; bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır. Bu hedefe ulaşmada yapılandırmacı yaklaşım önemli bir rol oynamaktadır (Abbot ve Ryan, 1999, S.68). Öğrenme, mevcut durumdaki etkinliklerden oluşan, yaşam boyu ilerleyen bir süreçtir ve bilgi, yaşantılarını anlamlı hale getirmeye çalışan birey tarafından etkin olarak yapılandırılmaktadır ancak bireyin tek başına değil, birlikte düşünme ve işbirliği içinde çalışmasını ön plana çıkarmaktadır (Aykaç, 2009, s. 111).

Yapılandırmacı yaklaşımda eğitim programında içerik olup olmamasından çok öğrenenin süreç içinde içerik ile etkileşimde bulunma ve onu anlamlandırabilmesi önemlidir. Öğrenenlerin ortak ilgilerinden ortak içerik belirlenir. Öğrenme yaşantıları konuların ya da alanların önceden belirlenmiş şekline göre değil, bireyin içinde bulunduğu bağlama göre düzenlenir (Erdem, 2001, s.41). Hedefler öğretmen ve öğrencinin ortak kararı ile belirlenir. Bu kararlara öğrencilerin katılması, öğrenenin hedefe ulaşması isteğini artırır (Ülgen, 1994, s. 174). Yapılandırmacı öğretmen açık fikirli, çağdaş, kendini yenileyebilen, bireysel farklılıkları dikkate alan ve alanında çok iyi olmanın yanında birlikte öğrenen olmalıdır (Selley, 1999, s. 22). Öğrenenler bilgiyi araştırıp keşfederek, yaratarak, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak yapılandırır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde Türkiye’de son 10 yıldır BT ile ilişkilendirilebilecek çalışmalara rastlanmıştır. Ancak GİTB’lerin öğretim programlarında yer almasının gerekliliği bağlamında BT’yi öğrenme ve öğretme konusunda bir eylem araştırmasına rastlanmamıştır. BT ile ilgili gerçekleştirilen çalışma örneklerine araştırmanın bu bölümünde yer verilmiştir.

2.5.1. Gerçekleştirilen doktora/sanatta yeterlik ve yüksek lisans tezleri

Güler’in (2008) *‘Grafik tasarımında yeni bir alan: Bilgilendirme Tasarımı ve bir uygulama’* başlıklı sanatta yeterlik tezi Türkiye’de BT konusunda yapılmış ilk tez olma özelliği taşıması nedeniyle önemlidir. BT konusunda önemli bir yol gösterici olmuştur. Alanyazın taramasına dayanan araştırmanın birinci bölümünde BT’nin tarihsel sürecinden, ikinci bölümünde BT’nin ilkelerinden ve kullanım alanlarından, üçüncü bölümde ise BT konusunda bir örnek uygulama ve tasarım sürecinden bahsedilmiştir.

Dur’un (2011) *‘Bilgilendirme tasarımında ilkeler, öğeler ve uygulama sorunları - bilgilendirme tasarımı uygulaması’* başlıklı sanatta yeterlik tezi alanyazın taramasına dayanan bir araştırma olmuştur. Araştırmanın amacı iletişim tasarımını, bilgi mimarlığı, tipografi, dilbilim, psikoloji, ergonomi, programlama, teknoloji gibi pek çok alanla etkileşimi bulunan ve disiplinlerarası bir alan olan BT’nin, GİT yönünden incelenmesidir. Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. İlk beş bölümde alanyazın bağlamında BT’nin tarihçesi, çeşitleri ve örnekleri üzerinde durulmuştur. Altıncı bölümde ise araştırmacı BT konusu üzerine bir tasarım önerisi sunmuş ve bu önerinin tasarım örneklerine yer vermiştir. Araştırma bu bakış açısı ile BT konusunda yön gösterici bir özellik taşımaktadır.

Dursin’in (2013) *‘Hacettepe Üniversitesi Beytepe yerleşkesi için görme engellilere yönelik bilgilendirme tasarımı’* başlıklı sanatta yeterlik tezi nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde şekillendirilmiştir. Araştırmanın amacı görme engelli öğrencilerin üniversite yerleşkesi içerisinde erişebilirlik haklarını, dokunsal bilgilendirme ve yönlendirme grafikleri aracılığı ile kullanabilmelerini sağlamak olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda dokunsal bilgilendirme grafikleri öneri olarak sunulmuştur. Araştırmanın yapıldığı Beytepe Yerleşkesindeki öğrencilere açık uçlu soru yöntemi kullanılarak bir ihtiyaç belirleme çalışması yapılmıştır. Sorulan ihtiyaç belirleme soruları sonucunda bireylerin zorluk çektikleri konular ve çözüm önerileri tespit edilmiştir. Bu aşamada görme engeli

olan veya görme güçlüğü olan öğrencilerin günlük yaşam içinde hangi sorunlarla karşılaştıkları, buldukları sosyolojik ve ekonomik konuları, ihtiyaçları ve yapabileceği olanakları tespit edilmiştir. Ayrıca, tek başlarına bir birey sorumluluğu olarak kişisel işlerini çevre içerisinde tek başlarına yapabilmeleri için nasıl bir yardıma ihtiyaç duydukları vb. konusunda görüşmeye dayalı deneysel bir ön test yapılmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen bulgular kaydedilerek içerik analiz ve frekans dağılımı ile değerlendirilmiştir. Araştırma hedef kitle bakımında BT'nin önemini vurgulayıcı olması bağlamında önemlidir.

Abay'ın (2015) *'Yükseköğretim kurumlarının grafik eğitimi veren lisans programlarında bilgilendirme tasarımı dersinin gerekliliği ve bir ders önerisi'* başlıklı yüksek lisans tezinin amacı Grafik Tasarım Eğitiminin verildiği yükseköğretim kurumlarının lisans programlarının bilgilendirme tasarımı kavramıyla ilgili etkinliklerini inceleyerek BT konusunda bir dersin gerekliliğini ortaya koyma ve bir ders önerisinde bulunmaktır. Bu kapsamda araştırmada var olan bir durumun ortaya konması amaçlandığından betimsel nitelikte bir çalışmadır. Bu nedenle araştırma tarama (survey) modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırma Türkiye'de BT dersinin gerekliliği konusunda yapılmış ilk tez olması bakımından önemlidir.

Sayın'ın (2018) *'Hareketli bilgilendirme tasarımı ve bir uygulama'* başlıklı doktora tezi BT konusunda yeni yaklaşımlar bağlamında ele alınması gereken bir araştırmadır. Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. İlk beş bölümde tanımlamalar, tasarım öğeleri, anlam ve anlatım biçimleri ve örnek incelemelere yer verilmiştir. Altıncı bölümde ise, BT konusunda bir uygulama gerçekleştirilmiş ve detaylarından bahsedilmiştir.

2.5.2. Bilgilendirme tasarımı konusu üzerine makaleler

Dur'un (2014), *'Bilgi çağında görsel iletişim tasarımı eğitiminde veri görselleştirme ve infografik'* adlı makalesinde bilgi çağında, veri görselleştirme ve infografiklerin GİT eğitiminde sağladığı/sağlayacağı açılım araştırılmaktadır. Öğrenciler açısından, tasarım yöntem, süreç ve algısına olan etkileri ve multidisipliner tasarım yaklaşımına katkıları ele alınmaktadır. Araştırmanın öğrenciler ve disiplinlerarası bağlamında ele alınması eğitim alanında gerçekleştirilecek sonraki araştırmalara kaynak oluşturmaktadır.

Yıldırım ve diğerlerinin (2014), *'Bilgilendirme grafiği (infografik) oluşturma sürecine yönelik öğrenci görüşleri'* adlı makalesi bir durum belirleme çalışmasıdır. Veri

toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda “farkındalık”, “görelî yarar”, “benimseme” ve “hazırlanabilirlik” temalarına ulaşılmıştır. Araştırmada içerik analizinin kullanılması ve bulguların paylaşılması yapılacak olan yeni araştırmalar için kaynak olma özelliği taşımaktadır.

Yakar’ın (2015), ‘*Grafik tasarım önlisans programları için bilgilendirme tasarımı ders izlencesi geliştirilmesi*’ başlıklı makalesinin amacı, lisans düzeyinde verilen BT derslerinin içerik ve işlenişinin incelenmesi yoluyla; grafik tasarım ön lisans programları için ideal nitelikte bir ders izlencesi geliştirmek ve bu izlenceyi betimlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma BT konusunda bir ders izlencesi örneğinin oluşturulması bağlamında yol gösterici bir kaynak olmuştur.

Denli’nin (2016), ‘*Görsel iletişimde infografik*’ adlı makalesi literatür taramaya dayanan bir araştırmadır. Makalede infografik, iletişim ve iletişim ihtiyacı bağlamında ele alınmıştır. Makalede BT ve bilgi grafiği arasındaki farklar, infografiğin gelişim süreci, infografik oluşturma süreci, infografiğin önemi ve etkisi, infografiğin görsel ve içeriksel açıdan önemi ele alınan diğer başlıklardır. Bu bağlamda infografik ve öneminin ifade edildiği bir kaynak olması nedeniyle araştırmacılara yön gösterici bir özellik taşımaktadır.

Güler’in (2015), ‘*Büyük mekanların yönlendirme ve işaretleme tasarımında yer imlerinin kullanıcı hareketlerine katkıları*’ başlıklı makalesinde, yer imlerinin yaya hareketlerinin başarıyla yönetilebilmesi hususunda sahip olduğu potansiyel, detaylı bir şekilde incelenecek yer imi gibi algılanan diğer tasarım ürünleriyle aralarındaki farklar, örnekler üzerinden değerlendirilmiştir. BT’nin bir çeşidi üzerinden ele alınan makale bu konuda gerçekleştirilecek araştırmalar için önemli bir referanstır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın süreci, ortam, katılımcılar, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Genel olarak kültürümüzün görsel doğası ve özellikle bilginin artan hacmi göz önüne alındığında tasarım eğitiminin zorluğu gelişen tasarım endüstrisi ile eş zamanlı hareket etmesinden kaynaklanmaktadır. Brown'nın (2012, s.18) dediği gibi ne yazık ki dünyanın sorunları daha karmaşık hale geldikçe, geleneksel tasarım süreci zorlandı. Bu durumu tasarım dünyası için değişen paradigmaların etkisi olarak düşünmek, Grafik Tasarım Dernekleri Uluslararası Konseyi'nin (ICOGRADA) 2000 yılında yayınladığı eğitim manifestosunu desteklemektedir. Manifestoda alınan kararlardan biri “ ‘grafik tasarım’ deyimi teknolojik olarak yetersiz kalmaktadır. ‘Görsel iletişim tasarımı’ deyimi yapılan işi daha iyi ifade etmektedir” şeklindedir (http-24). Çünkü bu tanım mesleğin üç temel unsurunu içerir: bir yöntem (tasarım); bir amaç (iletişim); ve bir ortam (vizyon) (Frascara, 2004, s.4). Buna bağlı olarak GİT eğitiminde araştırma metodolojileri üzerine bir anlayış arayışına girilmesiyle nitel araştırma yöntemleri daha da önem kazanmıştır. Denzin ve Lincoln (2005, s.3), nitel araştırmanın tanımını, araştırmacıların doğal ortamlarında çalıştıkları konu üzerine, katılımcıların getirdikleri anlamlar açısından olguyu anlamlandırma veya yorumlama girişiminde bulunmaları şeklinde açıklamışlardır. Nitel araştırmalar tasarım uygulamaları açısından daha yaratıcı ve disiplinlerarası bir ortam oluşturmaktadır. Uygulamalı araştırma, belli bir disiplin alanındaki uygulamanın niteliğini geliştirmeyi garanti eder (Merriam, 2013, s. 4). Bu bağlamda GİT öğretim programı içerisinde BT uygulamalarının nasıl gerçekleştirileceğini ve bu süreci incelemeyi amaçlayan araştırma eylem araştırması olarak desenlenmiş ve eylem araştırması türlerinden katılımcı eylem araştırması (KEA) olarak planlanmıştır.

Eylem araştırması uygulamalı araştırmanın bir başka biçimidir. Eylem araştırmasının amacı belirli bir alandaki (sınıf, işyeri, program ya da bir örgüt) belirli bir probleme vurgu yapmaktır. Araştırmanın bu türü katılımcıları araştırma sürecine dahil eder (Merriam, 2013, s. 4). Eylem araştırmasının tanımlarının, alanyazın incelendiğinde eylem ve yansıtma döngülerinin yer aldığı deneysel ve mantıksal bir problem çözme sürecini vurguladıkları görülmektedir. Genel olarak çalışmaların temeli sosyal psikolog

Kurt Lewin'in çalışmalarına dayandırılmaktadır. Lewin, sorunu çözmek için gerekli olan eylemden sorgulamayı ayıramadığı çalışmaları tanımlamak için "eylem araştırması" terimini kodlamakla tanınır (McFarland & Stansell, 1993; Akt. Ferrance, 2000, s.3). 1940'lı yıllardan başlayarak sosyal bilimlere uyguladığı çalışma, değişim sürecine katılım için planlı ve sistematik yaklaşımlar yoluyla sosyal değişimler üzerinde derin bir etki yaratan doğal ortamlarda deneyimin temelini oluşturmuştur (McIntosh, 2010, s.32).

Lewin'in temelini oluşturduğu bu düşünce çevresinde zamanla birçok araştırmacı çalışmalarını şekillendirirken aynı zamanda deneyimlerini de paylaşmışlardır. Reason ve Bradbury (2008, s.1) eylem araştırmasını, çok çeşitli şekillerde, insan gelişiminin hizmetinde uygulama ve fikirleri birbirine bağlamayı amaçlayan bir yaşam sorgusu uygulamasıdır şeklinde tanımlamıştır. Eylem araştırması, katılımcıların kendi eğitim uygulamalarını sistemli ve dikkatli bir şekilde araştırma tekniklerini kullanarak incelediği bir süreçtir (Ferrance, 2000, s.1). Bir grup insanın bir problemi tanımlaması, problemi çözmek için bir şeyler yapması, çabalarının ne kadar başarılı olduğunu görmesi, eğer sonuçtan tatmin olmazlarsa yeniden denemesi kısaca, yaparak ve yaşayarak öğrenmesidir (O'Brien, 2003. Akt. Aksoy, 2003, s. 477). Genel olarak bu tanımlarda sosyal bir durum ele alınmıştır. Bu tanımlar çerçevesinde eylem araştırması her zaman "bu durumu nasıl iyileştirebiliriz?" sorusuyla başlar (Reason ve Bradbury, 2008, s.11). Eylem araştırmasında sorunların kendi bağlamı içerisinde çözülmesi araştırmanın durumsallığa dayanmasından kaynaklanmaktadır (Köklü, 1993, s. 357).

Bir eylem araştırması planı, kendi sınıfında bir sorunu araştıran bir öğretmeni, ortak bir problem üzerinde çalışan bir grubu, okulu veya ilçe çapındaki bir konuya odaklanan bir topluluğu kapsayabilir (Ferrance, 2000, s.3). Johnson (2003, s.1) bu terimi eğitim açısından ele alarak, okul ya da sınıf ortamında öğretimin ya da eylemlerin kalitesini anlamak ve geliştirmek amacıyla yapılan bir araştırma süreci ve önceden planlanmış, organize edilmiş ve diğer ilgili kişilerle paylaşılabilen bir araştırma türü olarak tanımlamıştır. Bireysel öğretmen araştırması genellikle sınıfta tek bir konuya odaklanır. Öğretmen sınıf yönetimi, öğretim stratejileri, materyal kullanımı ya da öğrenci öğrenimi sorularına çözüm arıyor olabilir (Ferrance, 2000, s.3). Eylem araştırması ile eğitimcilerin edilgen halden etkin hale geçirilerek kendi uygulamaları, sorunları ve sorunlarının çözümü hakkında söz sahibi olmalarını sağlamıştır (Kuzu, 2009, s. 429).

İnsanlara duyulan ilginin artması ve daha genel olarak bireylerin ve onların topluluklarının gelişmesiyle ilgili sorunlara yönelik pratik çözümlerin peşinde olmak

eylem araştırmalarının çeşitliliğini ve sũrekliliđini beraberinde getirmiştir. Eylem araştırması kavramı alanyazında eleştirel teori (Marx ve Habermas), varoluşçuluk (Greene), Hermenötik (Gadamer), pragmatizm (Dewey) ve psikanalitik teori (Frued) dahil olmak üzere çeşitli felsefi kuramlarla ele alınmaktadır. Araştırmanın gũrsel iletişim tasarımı Ȕğretim programı içerisinde BT uygulamalarının nasıl gerçekleştirileceğini ve bu sũreci incelemesi eleştirel kuram bakış açısından ele alınmıştır.

KȔkenleri geleneklerde yatan eleştirel araştırma şu anda çeşitli yaklaşımları da kapsamaktadır. Marx'ın sosyoekonomik durumları ve sınıf yapılarını incelemesi, Habermas'ın teknik, pratik ve Ȕzgũrlũkũ bilgi hakkındaki gȔrũřleri, Fireire'in dȔnũřtũrũcũ ve Ȕzgũrlũkũ eğitimi bu alanı etkileyen ilk çalışmalar olmuştur (Merriam, 2013, s. 9). Bu kuramın temel amacı, "sosyal bilimlere pozitivist ve yorumlayıcı yaklaşımların eleştirileri işığında kuram ve uygulama arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirmektir" (Carr ve Kemmis, 1986, s.131; Akt. Ekiz, 2013, s.177). Bu değerlendirme sũrecinde eleştirel kuram, insanı Ȕzgũr kılmayı normatif bir misyon olarak gȔrmektedir (Hoy, 1996.s.396). Popkewitz'e (1984, s. 45) gȔre eleştirel kuramın nihai amacı "dũnyayı tanımlamak değil onu değerıştirmektedir". Bu bağlamda eleştirel kuram bilimde disiplinlerarası yaklaşımı savunmaktadır (Horheimer 1935. Akt. Kızılcılık, 2000, s.43).

Eylem araştırmasının merkezinde, algı ya da fikir aracılığıyla takip etme, nasıl ilerlediğini gȔrme ve gelişimini sũrekli olarak kontrol etme sũreci vardır. Bu şekilde gȔrũldũđũnde, eylem araştırması kendini değerlendirme biçimidir. Eylem araştırmasının çeşitli şekillerde oluşturulmuş sınıflandırmalarını gȔrmek mũmkündür. Henriks (2012, s.10) eylem araştırmalarını, işbirlikçi eylem araştırması, eleştirel eylem araştırması, sınıf içi eylem araştırması ve KEA olmak üzere dȔrt tũr olarak sınıflandırmaktadır (Akt. Ersoy ve Avcı, 2016, s. 115). Bu sınıflandırma içerisinde araştırma KEA olarak planlanmıştır.

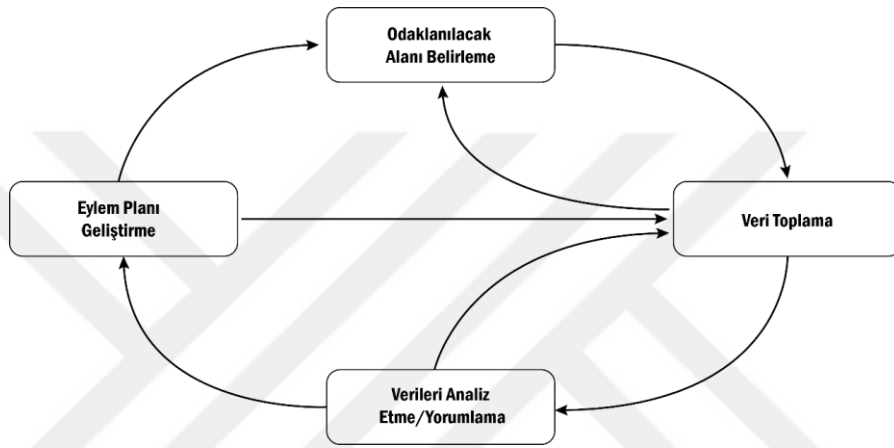
1960 ve 1970'lerde Brezilya'da Ȕzgũrleřtirici eğitimci Paulo Freire (1972), insanların bilgi Ȕretimine ve sosyal dȔnũřũme katılımını desteklemek için toplum temelli araştırma sũreleri geliştirdi (Kinson, Pain, Kesby, 2007, s.10). Freire 1982 yılında yapmış olduğu bir sunumda ortaya çıkan katılımcı yaklaşımın merkezinde iki anahtar noktadan sȔz etmiştir. Birincisi, araştırma sũrecinin kolaylaştırıcı / araştırmacılar ve topluluk Ȕyeleri arasındaki diyaloğu içermesidir. İkincisi ise, topluluk ilişkilerini ve sosyal problemleri anlamak, zorlayıcı, yineleyici ve dȔngũsel bir keşif ve gerçekleştirme sũreci gerektirmesidir (Glassman ve Erdem, 2014, s. 209).

Freire'nin değindiği iki anahtar nokta bağlamında KEA, "genel olarak bireylerin ve toplulukların gelişmesiyle ilgili sorunlara pratik çözümler peşinde" başkalarına katılan, "teori ve uygulamayı", "eylem ve yansımayı" bir araya getiren, "katılımcı bir dünya görüşüne" dayanan, "insani amaçlar" arayışında "pratik bilginin" geliştirilmesiyle ilgili bir süreçtir (Reason and Bradbury 2008, p. 1). KEA, bir organizasyon ya da program içerisinde çalışan doğal katılımcıların bir araya gelerek, değişim ve gelişimi gerçekleştirmek için önerilerde bulunmak amacıyla bir araştırma tasarlayarak yürütmeleri biçiminde tanımlanmaktadır (Ferrance, 2000; Mertler, 2014; Akt. Saban ve Ersoy, 2016, s. 13). 1970'li yıllardan beri KEA, haklarından alıkonulmuş ya da ötekileştirilmiş grupların etkin katılımıyla sosyal dönüşümü hedefleyen bir araştırma türü olması nedeniyle eleştirel kuramla bağlantılıdır. Düşünce ve gerçeklerin dönüşümüne yardımcı olan bilginin üretilmesi ve analizi için çalışan grubun, bir bütün olarak eleştirel bilincin geliştirilmesi ya da arttırılması hedefini taşır (Glesne, 2013, s. 33). KEA toplumsal ve dayanışmacı bir süreçtir. Tipik olarak üzerinde çalışılanların, araştırmanın bazı veya tüm aşamalarında karar alıcılar ve ortak araştırmacılar olarak yer aldığı işbirlikçi bir yaklaşımdır (Cahill, 2007, s. 268). Amacı eğitimi de içeren daha büyük toplumsal bağlamda herhangi bir konudaki gerçeği işbirliğine dayalı olarak araştırmaktır (Ersoy ve Avcı, 2016, s. 119). KEA, eğitim araştırmacıları ve uygulayıcıları için cazip bir seçenektir. Uygulayıcılara yeni bilgi ve eğitim problemlerini anlama ve birden fazla pencereden bunları ele alma yolları sunabilir (Kidwai ve Iyengar, 2017, s.4).

Sanat Temelli yaklaşımlar için de KEA, araştırmacıya cazip seçenekler sunmaktadır. KEA sanatın konumunu destekler ve sanat içinde barındırdığı dinamiklerle araştırmayı güçlendirir (Ersoy ve Avcı, 2016, s. 128). KEA gerçekleştiren bir sanat eğitimcisi, birçok farklı kimliği de bünyesinde barındırmaktadır. Sanatçı, eğitimci ve araştırmacı olarak her bir kimliğin özelliğini uzmanlığını ve deneyimini araştırma sürecinde bir arada görmek mümkündür (Ersoy ve Avcı, 2016, s. 128). Bu durumu deneyimleyen biri olarak McIntyre (2008, s.8), hem uygulayıcı hem de akademik kimliğinin olması nedeniyle KEA projelerinde kendisinin bazı zorluklarla karşılaştığını ve bu nedenle araştırmacıların sahip oldukları pozisyonlara ve çoklu kimlikleri göz ardı etmemeleri gerektiğini belirtmiştir.

GİT öğretim programı içerisinde BT uygulamalarının nasıl gerçekleştirileceğini ve bu süreci incelemeyi amaçlayan bu araştırmada araştırmacının aynı zamanda uygulayıcı kimliğiyle yer aldığı KEA gerçekleştirilmiştir.

Eylem araştırması her zaman doğrusal ilerlemeyen dögüsel bir süreçtir (Patterson ve Shannon,1993; Akt. Johnson, 2014, s.19). Bu dögüsel süreci Mills (2011) uygulamalı ve eleştirel olmak üzere iki türe ayırmıştır. Odaklanılacak alanın belirlenmesi, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması, eylem planının geliştirilmesiyle uygulamalı eylem araştırması yürütölmüş olur. Şekil 3.1 de görölen model Mills tarafından geliştirilmiş ve diyalektik eylem araştırması dögüsü olarak adlandırılmıştır (Saban ve Ersoy, 2016, s. 18).

Şekil 3.1. Dögüsel Eylem Araştırması Modeli (Mills, 2011, s. 112).

Araştırma sürecinde eylem dögüsünün nasıl ilerlediğine ilişkin basamaklar Mills'ın dögüsel eylem araştırması modeli örnek alınarak şekillendirilmiş ve devam eden sayfada görselleştirilmiştir. (Bkz. Şekil 3.2, s. 67).

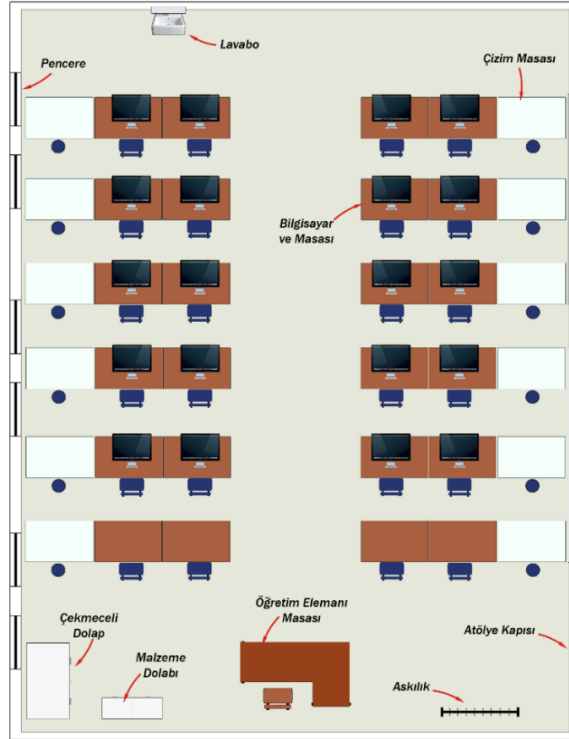
3.2. Araştırma Ortamı

Araştırmanın uygulama süreci 2015-2016 eğitim öğretim yılının güz döneminde DPÜ, GSF, GİTB'nde 108 nolu atölyede, seçmeli ders olarak gerekli izinler alınarak açılan BT dersinde, Perşembe günü 09.00-12.00 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir.

GİTB, 2000-2001 öğretim yılında Grafik Bölümü olarak eğitim-öğretime başlamıştır. Disiplinler arası yaklaşım felsefesi, çok yönlü iletişim kanallarının etkin kullanımı ve yeni medya araçlarına uygun tasarımların geliştirilmesi amacıyla Grafik Bölümünün adı 2014 yılında GİTB olarak değiştirilmiştir. Bölümün kullanımına sunulmuş 65 m²'lik atölyelerin yanı sıra 70 ve 142 m²'lik atölyeler bulunmaktadır.

Atölyelerin yanı sıra iki adet 327 m²'lik sergi salonu, 4 adet amfi, 8 adet teorik amaçlı derslik, internet odası, kütüphane vb. bulunmaktadır. Ayrıca her tasarım atölyesinde öğrenciler için gerekli olacak tüm altyapı ve teknik donanım kullanıma hazır durumdadır.

Belirtilen bu alanlar dışında kalan koridorlar yine bölümün sergi alanı olarak değerlendirilmektedir. Araştırma uygulamasının yapıldığı 108 no'lu atölye binanın birinci katında ve bulunduğu koridorda sol kanatta yer almaktadır. Atölye kapısından içeri girildiğinde geniş bir alanla karşılaşılmaktadır. Atölyenin düzenine ilişkin plan *Görsel 3.1* de görüldüğü gibidir. Alan dikdörtgen bir yapıya sahiptir. Kapının karşısındaki duvar boydan boya pencereden oluşmaktadır. Bu nedenle atölyede ışık sorunu yaşanmamaktadır. Atölyede oturma düzeni esnek bir yapıya sahip değildir. Bunun nedeni atölyede bulunan bilgisayarların 2'erli gruplar halinde arka arkaya sıralanmasından kaynaklanmaktadır. Bilgisayarların konumu elektrik ve internet düzeneğinden dolayı yere sabitlenmiştir. Bu nedenle bilgisayarların konumunda herhangi bir değişiklik yapma imkânı yoktur. Atölyede 4 adet çizim masası, 1 adet öğretmen masası ve koltuğu, 24 adet sandalye, 20 adet Macintosh bilgisayar ve masası, 1 adet yazı tahtası, 1 adet tavana sabitlenmiş projeksiyon, 1 adet kilitli dolap, 1 adet çekmeceli dolap, 1 adet askılık, 1 adet çöp kovası, 1 adet geri dönüşüm kutusu, 1 lavabo ve ayna bulunmaktadır.

Görsel 3.1. 108 No'lu Atölyenin Yapısı

3.3. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcılarını öğrenciler, dersi yürüten öğretim elemanı ve derse konuk olarak davet edilen alan uzmanı oluşturmaktadır.

3.3.1. Öğrenciler

BT, seçmeli bir ders olarak 2015-2016 eğitim öğretim yılının güz döneminde açılmış ve dersi, 7 öğrenci 3. sınıf, 2 öğrenci 4. sınıf olmak üzere toplamda 9 (1 erkek – 8 kız) öğrenci seçmiştir. Kayıt haftasında GİTB’nde ders veren ve aynı zamanda danışmanlık yapan öğretim elemanlarıyla görüşülmüş ve BT dersine özellikle 3. sınıf ve üzeri öğrencilerin yönlendirilmesi konusunda karar verilmiştir. Böyle bir koşulun getirilmesinin arka planında öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri önemli bir etken olmuştur.

Ders başlangıcında araştırmacı, öğrenciler araştırmaya henüz dâhil olmadan önce, araştırmanın amacını, yürütülme biçimini, ulaşılan sonucun nasıl paylaşılacağını ve bu süreçten katılımcıların nasıl etkileneceğini açıklamıştır. Açıklamadan sonra öğrencilere araştırmaya katılım izin formu dağıtılmıştır. Araştırmacı, katılımcı adaylarına gerekli açıklamaları yaptıktan sonra araştırma için gönüllü olup olmayacağı kararını onlara bırakmalıdır (Ekiz, 2013, s.42). Katılım formunu tüm öğrenciler “araştırmaya katılıyorum” ifadesiyle onaylamışlardır. Bu nedenle uygulama derse katılan öğrencilerin tamamı ile gerçekleştirilecek şekilde planlanmıştır. Ancak süreç içerisinde bir öğrencinin devamsızlık sorununun olması ve buna bağlı olarak da öğrencilerle yapılan görüşmelere katılamaması nedeniyle araştırma 8 (1 erkek- 7 kız) öğrenci olarak sürdürülmüştür. Katılımcılar araştırma başladıktan sonra herhangi bir nedenden dolayı araştırmadan istedikleri zamanda ayrılma hakkına sahiptir. Bunun için ayrılma nedenini söylemeyebilirler (Ekiz, 2013, s.42).

KEA’da katılımcıların birbirleriyle iletişiminin ilerleyen süreçlerde olumsuz etkilenmemesi bağlamında, etik kodlar araştırmacılara, katılımcıların gizlilik haklarını bilinçli bir düşünme ve koruma, araştırmanın yanıltıcı yönlerini derinlemesine düşünme ve hafifletme, ayrıca karşılıklılık konularını göz önünde bulundurma konularında yol gösterir (Glesne, 2013, s. 236). Araştırmaya katılım için izin alınmış katılımcıların gizlilik hakkı bağlamında kimlikleri araştırmacı tarafından belirlenmiş kod kimliklerle güncelleştirilmiş araştırma kapsamında bu kod kimlikler kullanılmıştır. Buna göre

katılımcı öğrencilerin ismi, Asiye, Emine, Belis, Orkun, Candan, Şule, Meltem ve Sena olarak kodlanmıştır. (Bkz. Görsel 3. 2)

Görsel 3.2. Bilgilendirme Tasarımı dersi katılımcıları

3.3.2. Alan uzmanı

Derse alan uzmanının davet edilmesinin nedeni dersin temelini disiplinlerarası yaklaşıma dayalı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle ders kapsamında ele alınan konular üzerine uzman bir kişinin derse dâhil olması öğrencilerle yüz yüze etkileşim içerisinde katılımının sağlanmasının ders için önemli bir nokta olduğu düşünülmüştür.

Derse davet edilecek alan uzmanının belirlenmesi sürecinde üç alan uzmanıyla görüşülmüştür. Birinci görüşülen alan uzmanının uzmanlık alanının sınırlı bir konuya hitap etmesi, alan uzmanının şehir dışında olması ve bununla birlikte yoğun programından dolayı derse tam olarak katılımını sağlama konusunda söz alınamamasından dolayı ikinci alan uzmanı ile görüşülmüştür. Yine ikinci alan uzmanı da şehir dışında ikamet etmektedir. Araştırmaya çok olumlu bakmış ancak derse katılımı internet aracılığıyla gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Alan uzmanının derse katılımının, öğrencilerle yüz yüze bir iletişim kurmasının önemli olması nedeniyle üçüncü alan uzmanı ile görüşülmesine karar verilmiştir. Üçüncü alan uzmanı ile yapılan görüşmede uzman, araştırmaya çok olumlu bakmış, kendi alanındaki eksikliklerden bahsetmiş ve bu konuda elinden gelen yardımı yapabileceğini belirtmiştir. Derse atölye ortamında katılmasını engelleyecek bir programının olmaması nedeniyle üçüncü alan uzmanı, dersin katılımcısı olarak belirlenmiştir.

3.3.3. Araştırmacı

Zuber- Skerritt'e (2001) göre araştırmacı problemi mümkün olduğunca iyi belirlemeyi ve bu problemi çözebilmek ya da azaltabilmek için etkin bir eylem planı hazırlamayı amaçlamaktadır. Ama burada araştırmacının amacı kesinlikle genelleme yapmak değil, mümkün olduğunca bu araştırmanın gerçekleştirildiği ortamı ve katılımcıları açık şekilde tanımlayarak bu çalışmanın transfer edilebilir olmasını sağlamaktır. (Akt. Uzun, 2016, 26)

Bu bölümde araştırmacı katılımcı olarak yer aldığım araştırma konusunun hikayesini kendi deneyimlerim, bakış açıları ve araştırmaları bağlamında açıklıyorum. Bu nedenle yapılan aktarımlarda birinci tekil zamiri kullanmanın doğru bir anlatım biçimi olduğunu düşünüyorum.

2005 yılında DPÜ, GSF, Grafik Tasarım Bölümünde araştırma görevlisi olarak göreve başladım. O dönemde bölümdeki öğretim elemanı azlığından dolayı araştırma görevlileri de ders verebiliyordu. Verdiğim derslerden biri de İllüstrasyon Tasarımı dersi idi. Bu ders bugün benim bu çalışmayı yapmama kaynak oluşturan bir derstir. O dönem illüstrasyon dersini nasıl yürütmem gerektiği sorusuna cevap arıyordum. Bir ders içeriği oluşturmam gerekiyordu. Farklı üniversitelerde nasıl bir içerik oluşturulmuş, hangi konular projelendirilmiş ve nasıl örnekler ortaya çıkmış şeklinde elimdeki imkanlar çerçevesinde araştırma yapıyordum. Yapılan tezleri araştırmıştım. Bu şekilde bir araştırma yapmamın nedeni ise kendi lisans eğitimim sürecindeki deneyimimdir. Örnek

vermek gerekirse her güzel sanatlar alanında eğitim alan öğrencinin ana problemi alanda kullanılan görselleştirme programlarının kullanımını öğrenmektir. Bu programların öğretiminin ise ders içeriklerinde olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Bilgisayar Tasarım dersinde hocamız bizden bir böceğin illüstrasyonunu geleneksel görselleştirme teknikleri ile yapmamızı ve sonrasında bilgisayara aktarıp bu yaptığımız illüstrasyonu illüstratör programında tekrar görselleştirmemizi istemişti. Amaç tabii ki illüstrasyon nedir? Nasıl tasarlanır? gibi konuları öğretmek diye düşünüyorum. Ama o süreci gözümün önüne getirdiğimde bize illüstrasyonla ilgili bir eğitimin verildiğini hatırlamıyorum. Biyoloji ile ilgili bir kaynaktan bir böceğin fotoğrafını almıştım. Böceğin orijinalini gözlemlene şansım bile yoktu. Guaj ve sulu boya ile böceği tekrar görselleştirmiştim. Böceği görselleştirme amacımız illüstrasyon yapmayı öğrenmek ise ben zaten bu tarz bir çalışmayı temel tasarım dersinde yapmıştım. O zaman bu çalışmanın ondan farkı neydi? Bu çalışmanın farkını bilgisayar teknolojisinin de işin içine girmesi diyebilir miydim? Bu sorunun cevabını evet olarak cevaplırsam dersin amacı içerisinde bir de program öğretiminden bahsetmek mümkün olacak. Ben elde görselleştirdiğim böcek görüntüsünü taradım ve illüstratör programında açtım. Program hakkındaki bilgimiz bu kadardı. Bu noktadan sonra ne yapmamız gerektiğiyle ilgili bir fikrimiz yoktu. Deneme yanılma yoluyla araç kutusundan bir şeyler seçip ne işe yaradığını gözlemleye gözlemleye program kullanabilir duruma geldik. Ben programa attığım böcek görselini büyüteçle büyüterek programın bana sunduğu en büyük boyuta getirdim ve programın bir görseli ne kadar büyütebileceğini de öğrenmiş oldum. Sonunda karşıma çıkan karelerden oluşan renk gruplarını çizerek ve içini boyayarak illüstratör programında illüstrasyon yaptım yada yaptığımı düşündüm. Sonuç elde yaptığım illüstrasyonla illüstratör programında yaptığım illüstrasyon arasında görüntü bağlamında bir farkın olmamasıydı. Çünkü ben görüntüyü bire bir kopyalamıştım. İllüstrasyon yapmayı mı öğrenmiştim?

Program kullanmayı öğrenmenin en başarılı yolunun, kullanıcının programla yüzleşmesinin, denemesinin, tanimasının olduğunu düşünüyorum ama bu süreç içerisinde hiçbir şey bilmeyen bir kullanıcıya, tasarımcıya, öğrenciye konu hakkında bilgi verilmesi gerektiğini de savunuyorum. İşte bu deneyimim vermiş olduğum İllüstrasyon Tasarımı dersinde çözmem gereken bir durum haline geldi. Çünkü ortada program kullanmayı bilmeyen bir grup öğrenci ve dersi nasıl anlatacağına yönelik tecrübesi olmayan bir ders yürütücüsü vardı. Ders verme konusundaki bu ilk deneyimim hem bir ders yürütücüsü

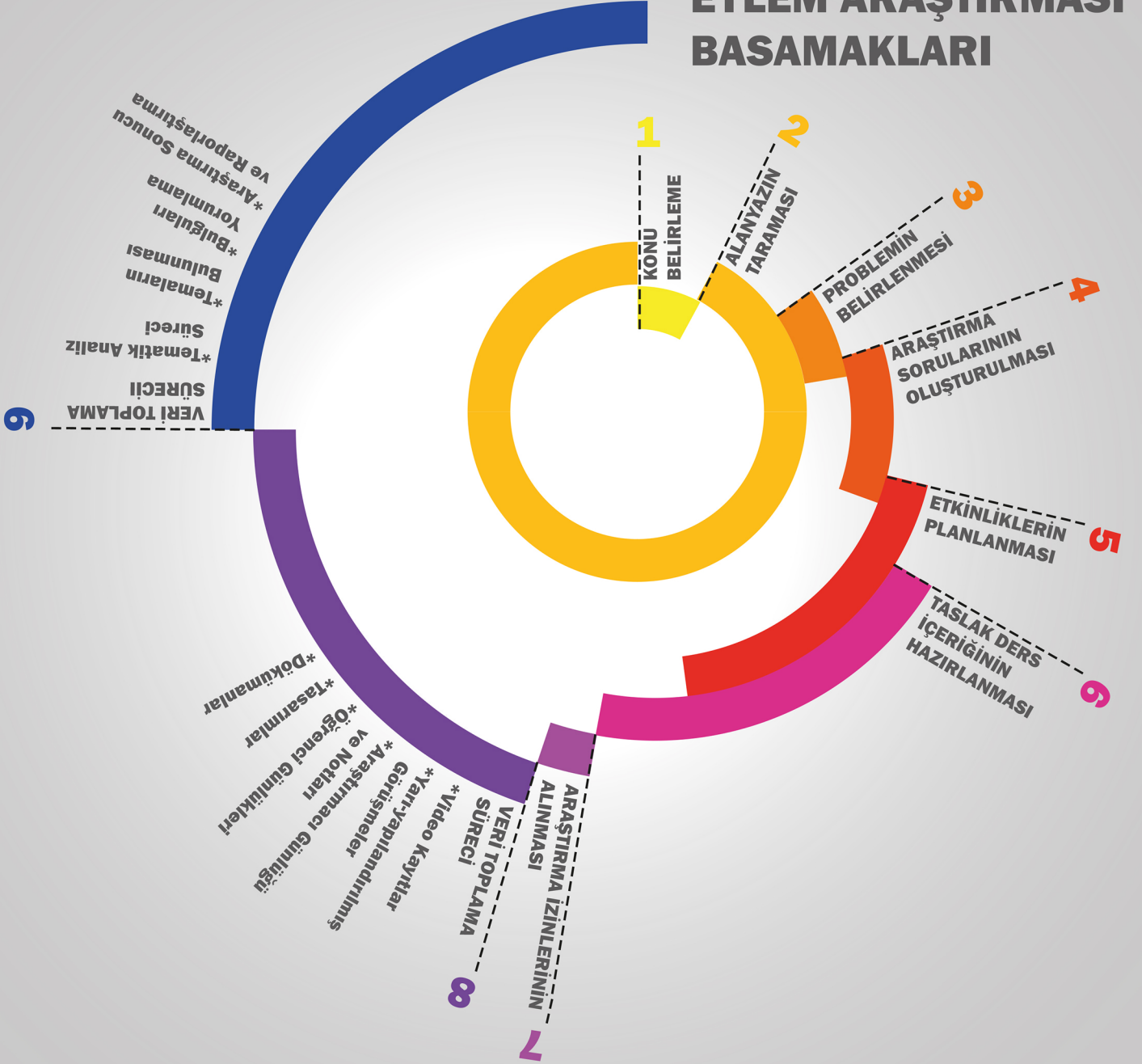
hem de dersi nasıl vermesi gerektiğini öğrenmeye çalışan bir öğrenci olarak geçti. Devam eden senelerde bir ders içeriği oluşturmuştum ama araştırdıkça yeni araştırılması gereken konularla da karşılaşmam kaçılmaz bir durum almıştı.

Yüksek lisans tezim Tıbbi İllüstrasyon üzerineydi. Bu konuyu seçmemin temelinde yine yukarıda anlattığım hikaye yer alıyor. İllüstrasyon dersi veriyorum, çeşitlerinden bahsediyorum, öğrencilere bu konuda projeler yaptırıyorum, öğrencileri proje konuları üzerine alan uzmanlarına yönlendiriyorum. Aslında her şey yolunda tek sorun benim de böyle bir deneyime ihtiyaç duymam. Derste öyle anlar geliyor ki deneyim eksikliklerimiz nedeniyle öğrencileri yönlendirmede karşımıza sıkıntı olarak çıkıyor. 2007 yılında İstanbul'da Cerrah Paşa Tıp Fakültesi'nin düzenlemiş olduğu Tıbbi Resimleme Çalıştayına katıldım. Bu çalıştay benim sorularıma cevap bulabileceğim ilk deneyimimdi. Konuya ilgi duyan bir grup insan ve bu insanlara konu hakkında eğitim verecek alan uzmanlarıyla tanışma fırsatım oldu. Bu çalıştaydan sonra yüksek lisans tezimin içeriği netleşti. Tıbbi Resimleme alanyazında Bilimsel İllüstrasyonlar başlığı altında söz edebileceğimiz bir türdür. Bu konuyu tercih etmemde yapmış olduğum böcek illüstrasyonun payı oldukça büyük. Konuya tasarım yapma/illüstre etme bağlamında baktığımız zaman alanımız adına herhangi bir sorun yaşamıyoruz. Çünkü aldığımız Görsel Sanatlar eğitimi bu ihtiyacı karşılıyor. Ama sorun bir böceğin, bitkinin, insan anatomisinin görselini yapmaya gelince kafamızda bir sürü soru oluşmaya başlıyor. Devam eden süreç içerisinde hem yüksek lisans tez konum olması hem de konuya ekstra ilgi duymam nedeniyle Tıbbi Resimleme ile ilgili çalışmalara katıldım, uzmanlarla görüştüm hatta bu alanda illüstrasyonlar yapmaya başladım. Başlangıçta basit düzeyde görseller üzerinden çalıştım. Her şey yolundaydı. Sonra bir gün bir doktor bir makalesi için benden görseller oluşturmamı istedi. Elimin altında referans alabileceğim görsel sayısı çok azdı. Bir de etik konusu dikkat edilmesi gereken diğer bir durumdu. Anatomi bilgim olmadığı için görseli gözümde canlandıramıyordum. Doktorla sürekli çizim üzerinden konuşarak, geliştirerek görseli tamamladım. Yıllardır Görsel Sanatlar eğitimi almama rağmen bir görseli oluşturmanın bu kadar zor olabileceğini tahmin etmezdim. Aslında burada beni zorlayan durum bir metne bağlı kalmak zorunda olmam ve her şeyi doğru çizmek zorunda olmamdı. İnsan anatomisinden bahseden bir görselde bir tasarımcı ne kadar yaratıcı olabilirdi? Bu çalışma zaman içerisinde beni BT'lere yönlendirdi. Temelde anatomik illüstrasyonlar yapıyordum, anatomik yapıları görsel üzerinde gösteriyordum. Zaman içerisinde internette yapmış olduğum araştırmalarda karşıma

anatomi konulu infografikler çıkmaya başladı. Bu sefer de infografikleri araştırmaya başladım. Devamında ise BT konusuna ulaşmam çok zaman almadı. Oysaki ben yıllardır BT'nin bir türü üzerine tasarımlar yapıyordum.

Bahsetmiş olduğum bu süreç sonunda doktora tez konusu olarak BT'yi ele almaya karar verdim. Sürecin en başından beri bir konunun nasıl öğretileceği sorununu BT ile birleştirmek istedim. Böylece BT dersinin nasıl yürütüleceği, geliştirileceği üzerine yapmış olduğum tez araştırması ortaya çıktı. Yöntem olarak KEA çerçevesinde şekillendi. Çünkü durumu hikâyenin en başından ele almaya başlarsak ana problem bir "konuyu nasıl öğretebilirim" idi. Bu süreç içerisinde araştırmacı olan ben, sürekli araştıran, öğrenen ve öğrendiğini paylaşan bir konumdaydım. Bu durum bu araştırma içinde geçerliliğini sürdürdü. KEA'da ders yürütücüsünün hazırbulunuşluk düzeyi, bakış açısı, deneyimleri çalışma sürecini etkileyen etmenler arasındadır. Bu nedenle araştırmacının düşüncelerini, deneyimlerini açıklaması araştırmaya olan ilgisini açıklaması bağlamında önemlidir. Ancak bu açıklamaları yaparken araştırmacının kendi varsayımları ve ön yargıları elde edilen verilerden ayrı tutulması da bir o kadar önemlidir. Zorlu bir araştırma ve uygulama süreci oldu. Veri toplama sürecine başlamadan önce araştırma için bağlı olduğum üniversiteden ve uygulama yaptığım üniversitenin gerekli birimlerinden izinleri aldım. Seçmeli bir ders olması nedeniyle dersi seçecek öğrencileri daha önceden gözlemlene imkânım olmadı. Bu nedenle uygulama başlamadan öğrencilerin beni tanımasını ve açılacak ders hakkında bilgi edinmelerini amaçlayarak uygulama yaptığım fakültede 17 Mart 2015 tarihinde seminer verdim. Uygulama sürecinde ise dersi yürüten öğretim elamanı olarak katılımcı gözlemci rolü ile 14 hafta boyunca BT dersinde konu anlatımı yaptım, derse konuların kapsamı dahilinde misafir alan uzmanı davet ederek onun da sürece dahil olmasını sağladım ve öğrencilerin ders sürecinde tasarladıkları tasarımlarını değerlendirdim. Araştırma kapsamında ders öncesi ve sonrası öğrencilerle toplam üç görüşme, alan uzmanıyla da toplam iki görüşme yaptım. Uygulamanın bitmesiyle birlikte veriler üzerinde daha ayrıntılı çalışmaya başladım. Süreç içerisinde kendimi araştırmayla ilgili sürekli bir şeyler yetiştirmeye çalışırken buldum. Zaman bu çalışmada en sıkıntı yaşadığım kavram oldu. Ama diğer araştırmalarıma göre amacımı gerçekleştirebileceğim bir yöntem çerçevesinde yürütmem bana yeni bakış açıları kazandırdı. Bu araştırmadan sonra bu bakış açılarıyla çalışmalarımı sürdürmeyi planlıyorum.

EYLEM ARAŞTIRMASI BASAMAKLARI

Şekil 3.2. Araştırmaya Ait Eylem Araştırması Basamakları

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sürecinde gerçekleştirilen araştırma yöntemine ilişkin çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Öğretimle ilgili yapılan çalışmalar ise araştırma raporunun bulgular bölümünde aktarılmıştır.

Veri çeşitlemesi, eylem araştırmasının sağlamlığı ile ilgili bir ölçüttür ve süreçte çeşitli veri kaynaklarından yararlanılması gerektiği biçiminde açıklanmaktadır (Mills, 2011; Sagor, 1992; Stringer, 2008; Akt. Saban ve Ersoy, 2016, s. 46). Eylem araştırmalarında gözlemler, toplantılar ve görüşmeler, araştırmacı günlükleri, anketler, ders planları, öğrencilerin süreç ürünleri, arşiv verileri, kontrol listeleri, tutum ve düzey belirleme ölçekleri gibi çeşitli tekniklerle veri toplanmaktadır (Johnson, 2014, s. 81). Toplanan verilerin niteliğini arttırmak için çeşitli veri kaynaklarından veri toplanmakta ve bunlar arasında karşılaştırmalar yaparak verilerin geçerliğini ve güvenilirliğini teyit etmekte yarar vardır. Çeşitli veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılması verilerin geçerliliğini ve güvenilirliğini teyit ederek araştırmanın niteliğini artırmak ve geniş bakış açısı sağlanması açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.312). Bu amaçla araştırmanın uygulama sürecinde kullanılan çeşitli veri toplama teknikleri ile yapılan çalışmalar a) Yarı- yapılandırılmış görüşmeler, b) BT dersine ilişkin video ve ses kayıtları, c) Öğrenci ürünleri, d) Kişisel bilgi formu, e) Araştırmacı ve öğrenci günlükleri, f) Toplantılar, başlıkları altında aktarılmıştır.

Veriler sistematik olarak çeşitli zamanlarda ve şekillerde toplanır. Süreç içinde bazı veri toplama tekniklerinden vazgeçilebilir veya yeniler eklenebilir. Verileri toplarken araştırmanın odaklarına dikkat edilmelidir (Uzuner, 2005, s.7).

3.4.1. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak araştırmacılara hem konularının ana çerçevesini belirleyip kendi konuları kapsamında soru sorma olanağı verirken, hem de görüşme esnasında ortaya çıkan araştırma konusu ile direkt ya da dolaylı olarak ilişkili olabilecek yeni gelişmelere göre görüşme sorularında değişime gitme ve yeni sorular ekleme imkanı veren esnek bir yapısı vardır. (Güler, Halıcıoğlu ve Taşkın, 2013, 112)

Bu tür bir görüşmede, araştırılan kişilerin de araştırma üzerine kontrolleri söz konusudur (Ekiz, 2013, s.42). Araştırmada BT dersi, bu derste ele alınan konular ve

tasarım süreçleri, disiplinlerarası yaklaşım kapsamında öğrencilerle yarı-yapılandırılmış 3 ayrı görüşme yapılmış, bu görüşmelerin katılımcıların izni ile ses kaydı alınmıştır.

Diğer bir görüşme serisi ise derse konuk olarak davet edilen katılımcı alan uzmanı ile gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanı ile yarı-yapılandırılmış iki görüşme yapılmış ve izni ile bu görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Görüşmelerin yapıldığı tarihler *Görsel 3.3*' de verilmiştir. Alan uzmanı Görüşme soruları GK'nin onayı ve önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak araştırmanın katılımcılarına yönlendirilmiştir.

Alan Uzmanı	
	Tarih / Yer / Süre
G.1	2 Kasım 2015 Anadolu Üniversitesi
G.2	19 Ocak 2016 Anadolu Üniversitesi

Asiye	
	Tarih / Yer
G.1	17 Eylül 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Sena	
	Tarih / Yer
G.1	17 Eylül 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Candan	
	Tarih / Yer
G.1	17 Eylül 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Meltem	
	Tarih / Yer
G.1	8 Ekim 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Belis	
	Tarih / Yer
G.1	8 Ekim 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Orkun	
	Tarih / Yer
G.1	8 Ekim 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Emine	
	Tarih / Yer
G.1	8 Ekim 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Şule	
	Tarih / Yer
G.1	17 Eylül 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.2	24 Aralık 2015 Dumlupınar Üniversitesi
G.3	14 Ocak 2016 Dumlupınar Üniversitesi

Görsel 3.3. Alan uzmanı ve öğrencilerle gerçekleştirilen görüşme takvimi.

Araştırmanın katılımcılarıyla gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelere ait ses kayıtlarının dökümü yapılmış ve '*Görüşme Formu*'na aktarılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerin dökümleri, ses kayıtları ile birlikte görüşme yapılan alan uzmanı ve öğrencilere verilerek kontrolü gerçekleştirilmiş ve onayları alınmıştır. sorularına

Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelere ait '*Öğrenci Görüşme Formu*' EK 2'de verilmiştir. Alan uzmanı ile gerçekleştirilen görüşmelere ait '*Alan Uzmanı Görüşme Formu*' EK 3' de verilmiştir.

3.4.2. Video ve ses kayıtları

Johnson video ve ses kaydı almanın olumlu ve olumsuz yanlarından şöyle bahsetmiştir.

Video kayıtları öğrencilerin sözel olmayan davranışları, ders boyunca oldukları yer ve hareketleri, araştırmacının pedagojik teknikleri ve performansı hakkında genel bilgiler sağlar. Ancak bir video kamera rahatsız edici bir araçtır ve gerçek olmayan bir öğretim ortamı yaratır. Bu etkiyi azaltmanın bir yolu, video ile pek çok kez kayıt yaparak öğrencilerin kameraya alışmalarını sağlamaktır. Bir diğer yol ses kaydı yapmaktır. Ses kayıtları daha hızlı, daha kolay, daha az rahatsız edici, daha doğaldır ve dinlemesi kolaydır. (Johnson, 2014, s. 96).

Araştırmanın uygulama aşaması, araştırmacının uygulama ortamını, katılımcıları ve süreci gözlemleyebilmesi amacıyla video kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın video kayıtları BAP projesi ile araştırmaya sağlanan 2 adet video kamera ile gerçekleştirilmiştir. Kayıtlar tarih sırasına göre herhangi bir veri kaybının yaşanmaması için araştırmacının bilgisayarına, taşınabilir hard diske ve verilere kolay ulaşılabilmesi amacıyla araştırmacıya ait Google Drive bölümüne kaydedilmiştir. Kayıtlar 14 haftalık 3'er saatlik ders süreci boyunca devam etmiştir.

Video kaydı ile birlikte araştırmanın uygulama süreci boyunca ders kapsamında, katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler sırasında ve araştırma sürecinde gerçekleştirilen toplantılarda ses kaydı alınarak video kayıtların geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır.

3.4.3. Öğrenci ürünleri

Öğrencilerin BT dersi kapsamında yapmış oldukları tasarımlar ürün dosyası altında toplanmış ve doküman incelemesi kapsamında kullanılmıştır. Ders kapsamında yazılan yazılar, öğrencinin yansıtmasına ya da yorumuna yer veren ödevler öğrencilerin tutumları, motivasyonu, algıları ve tepkileri önemli veri kaynakları olabilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.312).

3.4.4. Kişisel bilgi formu

Bu form BT dersini alan ve araştırmaya katılımcı olarak katılmayı kabul eden öğrencileri tanımak bağlamında kişisel bilgileri, eğitim bilgileri ve teknolojik alt yapılarını öğrenmeye yönelik toplam 6 sorudan oluşturulmuştur (EK-4). Bu form aracılığıyla öğrencilere ait bilgiler ders katılan öğrenci yoğunluğuna göre 8 Ekim ve 17 Ekim tarihlerinde toplanmıştır. Bu bilgiler araştırmının uygulama aşamasında planlanan projelerin içeriklerinin oluşturulmasında, geliştirilmesinde ve öğrencilerin doğru şekilde yönlendirilmesinde yararlı olmuştur.

Tablo 3.1. *Bilgilendirme Tasarımı dersi öğrencilerine ait bilgiler*

DEĞİŞKENLER		f
Cinsiyet		
Kadın		7
Erkek		1
Alınan Dersler		
Temel Sanat Eğitimi		8
Fotoğraf		8
Grafik Tasarım Eğitimi		8
Sayısal Ortamda Tasarım		8
Tipografi		8
Masaüstü Yayıncılık		8
Temel Bilgisayar Bilimleri		8
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı		8
Ambalaj Tasarımı		1
Hareketli Görüntü İşlem		1
İllüstrasyon		1
Grafik Tasarım Proje		0
Grafik Üretim Teknikleri		0
Sunum Dosyası Tasarımı		0
Sergileme ve Fuar Grafiği		0
Deneysel Tipografi		0
Deneysel Grafik Tasarım		3
Bilgilendirme Tasarımı		0
Kullanılan Görselleştirme Programı Düzeyi		
	Biraz	0
Onshape	İyi	0
	Çok iyi	0

Adobe Illustrator	Biraz	0
	İyi	7
	Çok iyi	1
Adobe After Effects	Biraz	0
	İyi	1
	Çok iyi	0
Adobe Premiere	Biraz	0
	İyi	3
	Çok iyi	1
GIMP	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Corel PaintShop Pro	Biraz	0
	İyi	3
	Çok iyi	2
Pixlr	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Adobe Photoshop	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	8
Adobe InDesign	Biraz	0
	İyi	6
	Çok iyi	2
Adobe Dreamweaver	Biraz	0
	İyi	1
	Çok iyi	0
Autodesk 3DsMax	Biraz	0
	İyi	1
	Çok iyi	0
Inkscape	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Canva	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Autodesk SketchBook	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0

Piktochart	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Photoshop Elements	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Venngage	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Gravit Designer	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Photoscape	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
Xara Designer Pro	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
ArtRage	Biraz	0
	İyi	0
	Çok iyi	0
ZBrush	Biraz	0
	İyi	1
	Çok iyi	0
Maya	Biraz	0
	İyi	1
	Çok iyi	0
Masaüstü/Laptop Bilgisayarın Olma Durumu		
Masaüstü Bilgisayar	Evet	2
	Hayır	6
Laptop Bilgisayar	Evet	7
	Hayır	1
Çizim Tablet Olma Durumu		
	Evet	2
	Hayır	6
Profesyonel Fotoğraf Makinesinin Olma Durumu		
	Evet	1
	Hayır	7

3.4.5. Araştırmacı ve öğrenci günlükleri

Araştırmacı günlükleri nitel verilerin toplanmasında önemli kaynaklardan birisidir. Bir araştırma günlüğü duyguların, düşüncelerin ve uygulamaların bir tamamlayıcısıdır. Aynı zamanda araştırma boyunca grup etkileşimleri notları, konuşmalarla ilgili yansıtımlar, davranışlar hakkında notlar, öğrenci öğrenmeleri hakkında uzun süreli gözlemler içerir ve gerçek tecrübelerin bir parçası olduğu için de önemlidir (Baumfield, Hall and Wall, 2008. Akt. Yin, 2011, s.175). Araştırma sürecinin hazırlık döneminde 2013-2015 yılları arasında araştırmacı günlükleri yazılmaya başlamıştır. Araştırmanın uygulama verisinin toplandığı 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde düzenli günlük tutulmaya çalışılmış ve eylem planının uygulanması konusunda katkı sağlamıştır.

Ders sürecinin başından itibaren öğrencilerden günlük tutmaları istenmiştir. Ancak günlükler öğrenciler tarafından düzenli olarak tutulmamış ve bir günlük nasıl yazılır konusunda bilgi eksikliklerinden dolayı içerik olarak da yetersiz grlmştir. Bu nedenle öğrencilere araştırmacı kendi tuttuğu günlüklerden bir örnek göstermiştir. Devam eden süreç içerisinde öğrencilerden gelen günlüklerde bir anlatım dili olduğu gözlenmiştir. Araştırmacı öğrencilerin her birine günlük defteri vermiştir. Bu defterlerin boyutu A5 kâğıt ölçüsündedir. Araştırmacının bu defterleri vermesinin bir diğer nedeni de uygulama süreci boyunca geliştirecekleri tasarım eskizlerini bu defterlere yapmalarını sağlamaktır. Böylece öğrencinin yazıya dökemediği anlatımlarını, tasarım eskizlerinden görmek mümkün oldu.

3.4.6. Toplantılar

3.4.6.1. Geçerlik komitesi toplantıları

Tez Geçerlik ve Güvenilirlik Komitesi'nin araştırma sürecinin her döneminde BT dersinin eylem planının gerçekleştirilmesi sürecinde elde edilen verilerin kontrolünde, tespit edilen sorunları çözmek amacıyla gerçekleştirilecek uygulamalar hakkında kararlar almak ve sürecin denetlenmesini sağlamak amacıyla belli aralıklarla uygulama süreci içerisinde üç kez toplantı gerçekleştirilmiştir. Her toplantıda bir önceki toplantıda alınan kararlar gözden geirilmış, değerlendirilmış ve sürece ilişkin eylem planları geliştirilmiştir. Bu toplantılar ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Tez Geçerlik ve Güvenilirlik Komitesi ile izleme sürecinde yapılan toplantılar alan yazın çalışmalarının tartışılmasına ve araştırmanın rapor haline getirilmesine yön verdiği için ses kayıtları

tekrar tekrar dinlenerek ve analizler için bazılarının dökümleri yapılarak kullanılmıştır. İlk toplantı 01.10.2015 tarihinde, ikinci toplantı 10.11.2015 tarihinde ve üçüncü toplantı 02.12.2015 tarihinde yapılmıştır. Bu toplantılar arasında geçen sürelerde araştırmacı her hafta uygulama ili ilgili süreci geçerlik ve güvenilirlik komitesi ile paylaşmıştır. 12.04.2016 tarihinde ise ürün değerlendirme toplantısı yapılarak araştırmacının uygulama süreci tamamlanmıştır.

Tablo 3.2. 01.10.2015 tarihli GK'de alınan kararların eylem planına yansımaya yönelik örnek bir eylem döngüsü.

Alan uzmanlarıyla ilk GK'ye kadar geçen sürece ilişkin yapılanlara yönelik GK'de alınan eylem planları aşağıda belirtilmiştir:

- Atölye içi oturma düzeninden kaynaklanan, öğrencilerin birbiriyle etkileşim kurma eyleminin az olması durumunun en kısa sürede çözülmesi ve etkileşimli bir atölye ortamının sağlanması.
- Öğrencilerin tasarım programlarını kullanma yetersizliklerinin giderilmesi, gerçekleştirilen projenin amaçları arasında yer almamaktadır. Bu nedenle ders kapsamında gerektiği yerde programlara yönelik bilgilerin verilmesi ancak bu etkinliğin asıl etkinliklerin önüne geçmemesine dikkat edilmesi.
- Uygulama yapma ve literatür anlatım arasında dengeli bir süreç takip edilmesi.
- Öğrencilerin kendilerine verilen proje konularında gösterdikleri performansa göre bir sonra ki proje konularının genişletilmesi.

3.4.6.2. Katılımcı alan uzmanı ile yapılan toplantılar

BT dersi kapsamında alan uzmanı üç kez derse katılmış, katıldığı her derste öğrencilere yeni bir konu anlatmış ve bir önceki derste anlattığı konu kapsamında öğrencilerin tasarladığı bilgilendirme tasarımlarını, alanı bağlamında değerlendirmiş ve öğrencilere geri dönütler vermiştir. Bu süreç ders kapsamında gerçekleştirilen son üç projeyi kapsamaktadır. Alan uzmanıyla her yeni konunun öğrencilere verilmesi öncesinde toplantı düzenlenmiştir. 'Öğrencilere nasıl bir konu verilmelidir?', 'Konuların içeriği ne olmalıdır?', 'Öğrencilerden nasıl tasarım istenmelidir?', 'Tasarımlar hangi hedef kitleye yönelik olmalıdır?', 'Bir önceki çalışmada öğrencilerin konuya yaklaşımı nedir?' şeklinde soruların yer aldığı 3 toplantı 30.10.2015, 20.11.2015 ve 11.12.2015 tarihlerinde gerçekleştirilmiş ve bu toplantılarda alınan kararlar öğrencilere proje konusu olarak verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel veri analizinin temel amacı, bireylerin öznel bir şekilde yapılandırdıklarının sistematik olarak anlamlaştırması ve sonuç olarak da kavramsallaştırılması ya da kuramsallaştırılmasıdır (Ekiz, 2013, s.73). Bütün veri analiz türleri tümevarımsal ve karşılaştırmalı bir yapı sergilemektedir. Veri analizi, verinin anlamını dışarıya aktarma sürecidir. İnsanların ne söylediğini, araştırmacının ne gördüğünü ve okuduğunu birleştirme, indirgeme ve yorumlamayı içerir (Merriam, 2013, s. 167). Eylem araştırmasında analiz, verilerin toplanması sürecinde eş zamanlı olacak şekilde yürütülür. Bu araştırmanın odağını belirlemede ve biçimlendirmede önemli bir noktadır. Gerçekleştirilen analiz süreci uygulamanın anlamını dışa aktarmada yardımcı olur. Araştırmada doküman incelemesi, gözlemler, video kayıtları ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler “tematik analiz yöntemi” kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.3. Tematik analiz aşamaları (Braun ve Clarke, 2006, s. 87)

Aşama	Sürecin Tanımı
1- Verileri tanımak:	Veri dökümü (gerekirse), verileri tekrar tekrar okuyarak baştan itibaren not alma.
2- İlk kodların üretilmesi:	Verilerin öne çıkan özelliklerini, tüm veri kümesinde sistematik bir şekilde kodlama ve her bir kodla ilgili verileri karşılaştırma.
3- Tema oluşturma:	Potansiyel temaları oluşturma ve her bir temayla ilgili tüm verileri toplama.
4- Temaları gözden geçirme:	Temaların, kodlanmış alıntılar (seviye 1) ve tüm veri seti (seviye 2) ile bağlantısının kontrol edilmesi, analizin tematik “haritasının” oluşturulması.
5- Temaları tanımlama ve adlandırma:	Her bir temanın özelliğini belirlemek için devam eden analiz ve analizin açığa çıkardığı genel hikâye; her bir tema için net tanımlar ve isimler üretme.
6- Raporun hazırlanması:	Analiz için son aşama. İnanırcı, dikkat çeken alıntı örneklerin seçimi, seçilen alıntıların son analizi, analizin araştırma sorusu ve alanyazınla ilişkilendirilmesi, analizin bilimsel bir raporunun oluşturulması

Tematik analiz (TA) görmenin bir yoludur. Nitel bilginin kullanıldığı ve kodlandığı bir süreçtir. (Boyatzis, 1998, s. 1-4) Yapısalcı paradigmalara uyumludur. Araştırmacı bu süreç içerisinde temalara ulaşmak amacıyla tekniğe odaklanır. Braun ve Clarke’a (2006, s.81) göre TA hem analizi yansıtmak hem de “gerçekliğin” altında yatan anlamı ortaya çıkarmak veya çözmek için çalışan bir yöntemdir. Yapı olarak araştırmacıya esnek ve

kullanışlı bir araştırma süreci sunar. Braun ve Clarke'ın hazırladığı model tematik analizin altı aşamasını göstermektedir. Braun ve Clarke'a göre tematik analizin aşamaları *Tablo 3.3*'de verilmiştir.

Tüm analiz çeşitlerinde olduğu gibi tematik analizde de araştırmacının ilk yapması gereken topladığı verileri tanımasıdır. Bu süreç içerisinde verilerin tekrar tekrar okunması araştırmacının analiz sürecinde yararına olacaktır. Elde edilen verilere bakıldığında bazı kavramlar, sözler, davranış örnekleri, araştırılan kişilerin düşünceleri ve düşünme yolları, tekrarlanmış olaylar, olgular bulunmakta ve bunlar arasındaki ilişkiler bazen kısıtlı, bazen de yok gibidir (Ekiz, 2013, s.85). Araştırmacının bu tür ham veriler arasında takılıp kalmasını önlemek için veriler üzerinde kodlama sisteminden yararlanır. Kodlar, bir çalışma sırasında derlenen betimleyici veya çıkarımsal bilgilere anlam yükleme etiketleri ya da künyeleridir (Miles ve Huberman, 1994, s.56). Verilerin kodlama işlemi tamamlandığında araştırmacı aynı biçimde kodlanmış tüm verileri okumaya başlar ve ele aldığı kodun özünde ne olduğunu anlamaya çalışır. Bu şekilde veriler birbiriyle karşılaştırılır, ilişkilendirilir ve temalar altında birleştirilir. Ulaşılan temalar tekrar gözden geçirilir, araştırma soruları ve alanyazın ile ilişkilendirilir, son adımda ise elde edilen bulgular raporlaştırılır.

Araştırma verilerinin analiz sürecinde araştırmacı uygulamanın başlangıcından itibaren temel veri kaynağı olan BT dersi kapsamında öğrencilerle 3 yarı-yapılandırılmış görüşme, alan uzmanıyla 2 yarı-yapılandırılmış görüşmeler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve araştırmacının 14 haftalık uygulama süreci içerisinde oluşturulan video kayıtlarından, öğrenciler ve araştırmacı tarafından tutulan yansıtıcı günlüklerinden doğrudan alıntılarla betimlendirilmiş ve veri çeşitliliği sağlanmıştır. Araştırma verilerinin analiz sürecinde araştırmacı uygulamanın başlangıcından itibaren topladığı verileri makro düzeyde analizini gerçekleştirmiştir. Uygulamanın tamamlanmasından sonra ise veriler mikro düzeyde analiz edilmiştir. Görüşmeler ve elde edilmiş veriler betimsel indeks formlarına aktarılmış ve önce elde kodlanmıştır. Kodlanan verilerin kontrolü sağlanmış ve NVivo 11 programına aktarılarak alt tema ve temalara ulaşılmıştır. Nitel araştırmalarda analiz programlarının kullanımının avantajlarının yanında dezavantajları da bulunmaktadır. Araştırma sürecinde NVivo analiz programının kullanımı araştırmacıya zaman kazandırmıştır. Bu nedenle analizin hem manuel hem de program aracılığıyla yapılması araştırmanın niteliği üzerinde olumlu bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

NVivo Windows ile çalışır. Tek bir dosyada çeşitli veriler birleştirebilir ve birden fazla dil kullanabilir. Ortak çalışma yapmak isteyen araştırmacılar kolaylıkla bu programı kullanabilir. Model özelliğiyle çalışılan kavramlar arasındaki ilişkiler görsel olarak sunulabilir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013, s. 139).

Öğrencilerin ders kapsamında tasarladıkları ürünler, rubrik formlar aracılığıyla bir araştırmacı, üç uzman görüşü alınarak ayrı ayrı puanlanmış ve değerlendirilmiştir. Elde edilen tüm veriler araştırma sorularına bağlı olarak ele alınmıştır. Analiz sonucunda temalar altında sınıflandırılan veriler gerekli görülen yerlerde kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda analiz edilen ve toplanan veriler alan yazından da yararlanılarak yorumlanmış ve öneriler geliştirilmiştir.

3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik için çeşitli stratejilerden yararlanılmaktadır. Lincoln ve Guba (1985)'nin deyimiyle bunlar inanılrlık (inandırıcılık), nakledilebilirlik (aktarılabirlik), doğrulanabilirlik (teyit etme) ve tutarlılıktır. (Merriam, 2013, s. 203)

İnanılrlık, araştırma bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe uyup uymadığı sorunsalıyla ilgilidir. Bulgular mevcut gerçeklikle uyumlu mudur? Bulgular gerçekten orada olanları gösteriyor veya ifade ediyor mu? Araştırmacılar gerçekten de ölçmeyi düşündükleri şeyi mi ölçüyorlar? Bundan dolayı araştırmalarda inanılrlık gerçekliğin anlamına bağlıdır (Merriam, 2013, s. 203). Araştırmada inandırıcılığın sağlanması için uygulama süreci boyunca araştırmacı çeşitli veri toplama araçları veriler toplanmıştır ve analiz edilmiştir. Elde ettiği verileri sürekli birbirleri ile karşılaştırmıştır. Çeşitli veri toplama araçları kullandığı için (gözlem, görüşme, video kaydı, vb.) çeşitleme ölçütünü gerçekleştirmiştir. Bu süreç içinde araştırmacı GK'de yer alan uzmanlardan, görsel iletişim alanındaki alan uzmanlarından ve eylem araştırması deneyimi olan uzmanlardan görüşler alınarak inanılrlık sağlanmıştır. Nakledilebilirlik, daha evvel tamamlanmış bir araştırmanın belirli bulgularının anlam ve çıkarımları korumak kaydıyla benzer bağlam veya durumlara ne derecede uyarlanabildiğiyle ilgilidir. Bulguların aktarılabir olup olmadığının belirlenmesi, araştırmaya etki eden bağlamsal faktörlerin ve örneklem seçiminde izlenen yöntemlerin eksiksiz bir şekilde betimlenmesiyle mümkündür. (Guba, 1981, Leininger, 1994; Akt. Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018, s. 59-58) Araştırmacı bu bağlamda araştırma kapsamında izlenen tüm yöntemleri ayrıntılı bir şekilde metin, görsel,

tablo form vb. şekillerde doğrudan alıntılara yer vererek ayrıntılı biçimde betimlemeler yapmaya çalışmıştır. Doğrulanabilirlik kapsamında verilerde yer alan bulguların bütünlüğü, araştırmacının bulguları, analitik süreçleri ve verileri uygun şekilde bir araya getirmesi ve okuyucunun bulguların yeterliğini onaylaması perspektifine dayanmaktadır. Özetle bulguların bütünlüğü toplanan veride yatmaktadır. (Morrow, 2005; s.252) Araştırmacı analizler sonucunda ulaşılan sonuçları ve ham verileri uzman görüşüne sunmuştur. Alan uzmanları yapılan inceleme sonucunda çıkan temalar, alt temalar ve bunlara ilişkin alıntılar raporlaştırılmıştır. Tutarlılık için Yıldırım ve Şimşek (2016, s. 283) “Veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamalarında kendini göstermelidir. Burada olay ve olguların değişkenliğini kabul eden ve bu değişkenliği araştırmaya tutarlı bir biçimde yansıtabilen bir yaklaşım söz konusudur.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda veri toplama araçlarının hazırlanmasından analizine kadar geçen tüm süreçlerde benzer işlemler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırma sürecinde öğrencilerle 3 yarı-yapılandırılmış görüşme, alan uzmanıyla 2 yarı-yapılandırılmış görüşmeler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve araştırmanın 14 haftalık uygulama süreci içerisinde oluşturulan video kayıtlarından, öğrenciler ve araştırmacı tarafından tutulan yansıtıcı günlüklerinden doğrudan alıntılarla betimlendirilerek araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda cevapları aranan sorular temel alınarak yorumlanmıştır.

GİT bağlamında BT dersine ilişkin süreç içerisinde elde edilen bulguların tematik analizi ile araştırma soruları kapsamında *'görsel iletişim algısı'*, *'disiplinlerarası yaklaşım'* ve *'bilgilendirme tasarımı uygulama süreci'* olmak üzere 3 ana tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar ve bu temalara ilişkin alt temalar Şekil 4.2 de görselleştirilmiştir.

4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci

4.1.1. Seminer

Görsel 4.1. 17.03.2015 tarihli “Bilgilendirme Tasarımında illüstrasyon kullanımı” konulu seminerden bir kare ve seminerin afişi.

Araştırmanın uygulama öncesi süreci içerisinde ders içeriğinin oluşturulması konusu üzerine araştırmalar ve çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 17 Mart 2015 tarihinde uygulamanın gerçekleştirileceği bölümde, “Bilgilendirme Tasarımında İllüstrasyon

Kullanımı” başlıklı bir seminer verilmiştir. Bu seminer aracılığı ile bölümde eğitim gören öğrencilere ve eğitim veren öğretim elemanlarına konunun tanıtımı yapılmış ve konu ile ilgili seçmeli bir dersin açılacağı bilgisi verilmiştir (Bkz. Görsel 4.1).

4.1.2. Ders içeriğinin oluşturulması

2014 yılında birçok GSF’de yer alan Grafik Bölümü, disiplinlerarası yaklaşım felsefesi, çok yönlü iletişim kanallarının etkin kullanımı ve yeni medya araçlarına uygun tasarımların geliştirilmesi amacıyla adını GİT olarak güncellemiştir. Bu değişim ile birlikte değişime zemin hazırlayan gerekçelerin ders içeriklerine yansıtılması gerekmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında oluşturulacak ders içeriğinde bu konu özellikle dikkate alınmıştır. BT dersinde disiplinlerarası bir yaklaşımla BT’yi tanımlama, görsel iletişim kapsamında BT’nin önemi, bu konuda tasarlanmış tasarımlar, bu tasarımların nasıl oluşturulduğu ve bu süreç içerisinde farklı disiplinlerle işbirliğine yönelik bilgiler oluşturulmaya çalışılmıştır. Mart 2015 tarihinde ders içeriğinin ilk taslağı hazırlanmış ancak araştırma kapsamında Haziran ayında gerçekleştirilen tez izleme komitesinde alan uzmanlarının görüşleriyle taslak son halini almıştır. 14 haftalık uygulama sürecini kapsayan ders içeriğinde, gerçekleştirilmesi planlanan etkinliklerin taslakları, Yazılı İzin Formu gibi süreç içerisinde araştırmacının ihtiyacı olan belgeler hazırlanmıştır.

4.1.3. Ders izlencesinin oluşturulması

İşlevsel olarak ders izlencesi, ders yürütücüsü ile öğrenci arasındaki bir anlaşma olarak tanımlanmaktadır. Ders yürütücüsünün, öğrencileri ders kapsamında nasıl eğiteceği konusundaki başlık ve alt başlıkları içermektedir. Bu bağlamda BT ders izlencesi, ilgili alanyazın göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ders izlencesi uygulama öncesi hazırlanmış olmasından dolayı uygulama süreci içinde gerçekleşebilecek gelişmelere göre yeniden şekillendirilmeye uygun düzenlenmiştir. Ders izlencesinde 14 haftalık belirlenen konu ve etkinlikler taslak bir program üzerinde yer almaktadır. Araştırma süreci içerisinde ulaşılan yeni kaynaklar, araştırmaya yön veren olumlu ve olumsuz durumlar çerçevesinde güncellenen eylem planları ile ders izlencesi de güncellenmiştir. Bu bağlamda araştırmaya ilişkin haftalık program *Tablo 4.1* son halini almıştır.

Tablo 4.1. *Eylem Planındaki Değişikliklere Göre Düzenlenen Ders Programı.*

Bilgilendirme Tasarımı Dumlupınar Üniversitesi /Güzel Sanatlar Fakültesi/ Görsel İletişim Tasarımı Bölümü 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı Güz Dönemi		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
Hafta 1	Derse Giriş. Ders içeriği, Ders işlenişi, Prosedürler. Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı. Bilgilendirme Tasarımı Türleri.	Derse Giriş. Ders içeriği, Ders işlenişi, Prosedürler. Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı. Bilgilendirme Tasarımı Türleri.
Hafta 2	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje I	Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı. Bilgilendirme Tasarımı Türleri. Öğrenci Sunumları- Görsel açıklamalar/ Tanımlamalar
Hafta 3	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje I Taslak Çalışmaları.	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Öğrenci Sunumları- Görsel açıklamalar/ Tanımlamalar Seminer/Bilgilendirme Tasarımında İllüstrasyon Kullanımı
Hafta 4	Proje I Sunum – Proje II Tanıtım	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Geleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler. Tasarım Süreci: Proje I Tanıtım
Hafta 5	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları.	Proje I Sunum – Proje II Tanıtım
Hafta 6	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları.	Proje II Sunum – Proje III Tanıtım
Hafta 7	Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri	Proje III Sunum Değerlendirme / Proje I, Proje II, Proje III

	Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları.	
Hafta 8	Proje II Sunum – Proje III Tanıtım	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje IV Tanıtım
Hafta 9	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje IV Taslak Çalışmaları.
Hafta 10	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje IV Sunum – Proje V Tanıtımı
Hafta 11	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje V Taslak Çalışmaları
Hafta 12	Geleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler. Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje V Sunum – Proje VI Tanıtımı
Hafta 13	Geleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler. Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	Disiplinlerarası Yaklaşım Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje VI Taslak Çalışmaları
Hafta 14	Proje III Sunum	Proje IV- V- VI Sunum

4.1.4. Araştırma gönüllü katılım formu

Araştırmanın etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmesi amacıyla, BT dersi kapsamında gerçekleştirilecek etkinliklerde yer alacak öğrencilerin, bu etkinlikler kapsamındaki eylemlerinden elde edilecek veri araştırma için önem taşımaktadır. Bu nedenle dersin yürütüldüğü atölyede ders süresi boyunca video ve ses kaydı alınmıştır. Bu kayıtların alınması ve araştırmada kullanılması amacıyla araştırma katılımcılarından gerekli izinlerin alınması önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırma gönüllü katılım

formu ile araştırmaya ilişkin açıklamaların bulunduğu katılım formu EK-5 de görüldüğü gibi hazırlanmıştır.

4.1.5. Atölye ortamının hazırlanması

Açılan seçmeli BT dersi GSF, Görsel İletişim Bölümü'ne ait 108 nolu atölyede 14 hafta boyunca gerçekleştirilmiştir. Bu süreç içerisinde atölyenin demirbaşı olarak yer alan 12 adet çizim masası, 1 adet öğretmen masası ve koltuğu, 24 adet sandalye, 20 adet Macintosh bilgisayar ve masası, 1 adet yazı tahtası, 1 adet tavana sabitlenmiş projeksiyon, 1 adet kilitli dolap, 1 adet çekmeceli dolap, 1 adet askılık, 1 adet çöp kovası, 1 adet geri dönüşüm kutusu, 1 lavabo ve ayna kullanıma sunulmuştur. Buna ek olarak araştırmacının BAP desteği dâhilinde temin ettiği 2 bilgisayar, 2 kamera, 2 çizim tabletini ders süreci boyunca kullanılmıştır. (Bkz. *Görsel 3.1, s.60*).

BT dersinin 108 no'lu atölyede işleneceğini öğrenince ilk fırsatta atölyeyi görmek ve gerekli hazırlıkları tespit etmek ve gerçekleştirmek için DPÜ'ye gittim. Atölyeyi görmeden önce bölümde bulunan birkaç öğretim elemanı ile görüşüm ve atölyenin imkânlarını ilk onlardan dinledim. En güzel bilgi atölyede 20 adet çizim tabletin olduğu bilgisiydi. Daha sonra atölyeyi görmeye gittim. Fakültenin geniş atölye ve dersliklere sahip olduğunu bilmeme rağmen içeri girdiğimde geniş alan nedense beni ilk etapta rahatsız etti. Atölyenin teknolojik imkânları BT dersi için yeterli durumda. Sadece benim bilgisayar ve kameraları yanımda götürmem yeterli olacak. Öğrencilerin atölye ortamını nasıl kullandıklarını henüz bilmiyorum. Onlarla ilk tanışmamızda bu konu hakkında gözlem yapmam ve mümkünse bilgi edinmem gerekiyor. Çünkü atölyede bulunan bilgisayarların elektrik ve internet bağlantısı nedeniyle konumları sabitlenmiş. Bu nedenle atölye ortamında hareket alanımız kısıtlı. Kamera açılarını ayarlamak bu nedenle sıkıntı yaratabilir. Alan çok geniş olduğu için ses atölye içerisinde yankılanıyor. Ses kaydı yaparken bu durumu nasıl çözebilirim bu konu hakkında araştırma yapmalıyım (AG. 25. 08. 2015).

Çalışma alanının hareket ettirilememesi nedeniyle uygulama süreci boyunca iki alan olarak kullanılmıştır. Birinci alan bilgisayar ve masaların sabit konumlandığı bölümdür. İkinci alan ise öğrenci eskizlerinin, tasarımlarının sunulduğu, tartışıldığı öğretmen masasının konumlandığı bölümdür. Sesin yankılanması durumu tam anlamıyla çözülememiştir. Araştırmacı yardımcı bir yazılımla elde edilen kayıtlar üzerinde düzenlemeler yaparak seslerin daha net olması için ek bir çalışma gerçekleştirmiştir.

4.2. Araştırmanın Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci 2015-2016 eğitim öğretim yılının güz döneminde DPÜ, GSF, GİTB’nde açılan seçmeli BT dersinin 7 Eylül 2015-5 Ocak 2016 tarihleri arasındaki sürecini kapsamaktadır.

Şekil 4.1. Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında gerçekleştirilen projeler.

Araştırma süreci içerisinde toplam 6 temel etkinlik (proje) düzenlenmiştir. Görsel iletişim alanında etkinlik kelimesine eş olan proje kelimesi yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle araştırmanın bu bölümünden itibaren yapılan etkinlikleri tanımlamak için proje kelimesi kullanılacaktır.

Projelerin tamamı haftalık olarak detaylandırılmıştır. Araştırmanın uygulama aşamasında gerçekleştirilen projeler *Şekil 4.1*'de görüldüğü düzende gerçekleştirilmiştir. İçerik bakımından incelendiğinde bu projelerin ilk 3 ve son 3 etkinlik olarak sınıflandırmak mümkündür. İlk 3 proje sürecinde öğrencilere BT konusu hakkında teorik bilginin daha ağırlıklı olduğu, konunun anlaşılmasına yönelik bir ders izlencesi uygulanmıştır. Son 3 projede ise öğrencilerin edindikleri teorik bilgiler çerçevesinde disiplinlerarası etkileşim içerisinde bulunacakları bir atölye ortamı oluşturulmuş ve bu süreç içerisinde bilgilendirme tasarımları tasarlanmıştır. Projelerin her biri araştırma sorularına açıklık getirebilecek şekilde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada kapsamında düzenlenen etkinlikler araştırma sorularına cevap arayacak nitelikte düzenlenmiştir. Araştırmanın birinci sorusu olan 'Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi nasıl uygulanmıştır?' kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerde genel amaç öğrenciye BT algısı kazandırmaktır. Oluşturulması planlanan bu algı çerçevesinde öğrencilerin hazırbulunuşlukları ve BT arasında bağlantı kurabileceği düzeyde projeler ele alınmaya özen gösterilmiştir. Bu bağlamda araştırma projelerine yönelik öğrencilerle gerçekleştirilen üç yarı-yapılandırılmış görüşme, video kayıtları, öğrenci günlükleri, dokümanlar veri toplama aracı olarak ele alınmıştır.

Araştırma etkinlikleri çerçevesinde uygulanan BT'ye yönelik çalışmalar, 14 haftalık tüm eylem araştırması sürecine yayılarak uygulanmıştır.

4.2.1. Uygulama sürecinin geliştirilmesi

Bu bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım BT ders sürecinin yapılandırılması, ikinci kısım ise BT dersi kapsamında gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşmeler, bu görüşmeleri destekleyici video kayıtları ve öğrenci-araştırmacı günlükleri aracılığıyla ulaşılan bulguları içermektedir.

4.2.1.1. Bilgilendirme tasarımı ders sürecinin yapılandırılması

BT öğretim etkinlikleri ve ders sürecine ilişkin bulgular, 14 haftayı içeren, 6 tasarım projesi gerçekleştirilen ve bu süreç içerisinde alanyazınla desteklenen 2015-2016 öğretim yılı Güz döneminde seçmeli ders olarak açılan BT dersi kapsamında elde edilmiştir.

4.2.1.1.1. Birinci hafta etkinlikleri

BT dersine ilişkin ilk etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 10 Eylül 2015 gerçekleştirilmiştir. (Bkz. Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Birinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 1 – 10.09.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">• Tanışma• Araştırma konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi• Öğrencilerin araştırmada katılımcı olarak yer almaları için Gönül Katılım Formu hakkında bilgilendirme ve öğrenci onaylarının alınması• Öğrencilerle yarı-yapılandırılmış birinci görüşmenin gerçekleştirilmesi		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">• Derse Giriş.• Ders içeriği, Ders işlenişi, Prosedürler.• Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış• Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı.		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı Türleri.• Araştırma ödevinin verilmesi.		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">• Sözel anlatım• Soru – Cevap• Tartışma		
ÖDEV		
<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerin BT hakkında ne bildiklerini örnekler üzerinden belirleyebilmek amacıyla internette BT olarak adlandırabilecekleri 10 adet görselin bulunması ve bu görsellerin neden BT olarak seçildiğinin açıklaması.		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 1	<ul style="list-style-type: none">• Derse Giriş.• Ders içeriği, Ders işlenişi, Prosedürler.	<ul style="list-style-type: none">• Derse Giriş.• Ders içeriği, Ders işlenişi, Prosedürler.• Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış

- Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış
- Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı.
- Bilgilendirme Tasarımı Türleri.
- Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı.
- Bilgilendirme Tasarımı Türleri.

Araştırmacı birinci hafta etkinliğini tanışma, derse giriş, ders içeriği, ders işlenişi, prosedürler, BT'ye genel bakış, tarihsel süreç içerisinde BT olarak taslak planda hazırlandığı şekilde uygulamaya koymayı planlamıştır. Ancak dönemin ilk dersi olması, ekle-sil haftası olması ve 2 hafta sonra Kurban Bayramı resmi tatili olması nedeniyle dersi seçen öğrencilerden bazılarının devamsızlık kullanmalarına zemin hazırlamıştır. Birinci hafta derse katılan 4 öğrenci ile planlanan eylem planı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. İlk adım olarak araştırmacı öğrenciler ile tanışmıştır.

İlk derste öğrencilerle tanıştık, oldukça heyecanlıydım. Derse katılması gereken öğrencilerin sadece dördü derse katılınca bu heyecanım daha da arttı ve kısa süreli bir panik yaşadım. İlk günden böyle bir olumsuzluk beklemiyordum. Panik olma durumunu atlattıktan sonra gelen öğrencilerle ilk iletişimi kurmak amacıyla kendimi ve nasıl araştırma yaptığımı tanıtmaya ardından da onları tanımaya çalıştım. (AG. 10.09.2015)

Araştırmacı gelmeyen öğrenciler hakkında derse neden katılmadıkları konusunda bilgi edinmeye çalışmıştır. Ders sürecinde gelmeyen öğrencilerle iletişime geçilerek 1 Ekim 2015 tarihine kadar derse katılmayacakları konusunda bilgi edinilmiştir. *“Öğrencilerin Bayram tatilini devamsızlık haklarıyla birleştirebilecekleri olasılığını göz önünde bulundurma gerekiyordu. Ama araştırmanın diğer prosedürleriyle ilgilenirken bu durumu göz ardı ettim.”* (AG. 10.09.2015).

Eylem planı kapsamında ikinci adım olarak araştırmacı, araştırmaya ilişkin öğrencileri bilgilendirmiştir. Bunun üzerine araştırmanın etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmesi amacıyla BT dersi kapsamında uygulanacak etkinlikler çerçevesinde elde edilecek verilerde gönüllü katılımın esas alınması nedeniyle derse gelen 4 öğrenciye gönüllü katılım formu verilmiştir. Bu formun içeriğinden bahsedilmiştir. Onay vermeleri durumunda dönem boyunca derslerde ses ve video kayıtlarının alınacağı, kendileriyle 3 ayrı görüşme yapılacağı vb. gibi veri toplama araçları ile elde edilen verilerin araştırma kapsamında kullanılacağından bahsedilmiştir. 4 öğrenci gönüllü katılım formunu dikkatli bir şekilde okumuş, video ve ses kayıtlarının nasıl kullanılacağı konusundaki soruları araştırmacı tarafından ayrıntılı olarak yanıtlanmıştır. Gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan

sonra derse katılan 4 öğrenci gönüllü katılım formunu imzalayarak araştırmanın bir parçası olmayı kabul etmişlerdir.

Üçüncü adım olarak öğrencilerin BT dersi için hazırbulunuşluk durumlarının belirlenmesi amacıyla yarı-yapılandırılmış 3 görüşmenin birinci basamağının gerçekleştirilmesi için öğrenciler bilgilendirilmiştir. Görüşmelerin bireysel olması nedeniyle görüşülen kişi dışında kalan öğrenciler ders arası yapmaları için yönlendirilmiştir. Sırayla gönüllü katılım formunu onaylayan her öğrenci ile görüşme yapılacağı belirtilmiştir. Devamında derse gelen 4 öğrenci ile sırasıyla birinci görüşme gerçekleştirilmiştir.

Derste öğrenci katılımının az olması nedeniyle 1. hafta ders süreleri konusunda esnek hareket edilmiştir. Bunun nedeni planlanan eylem planının tam anlamıyla gerçekleştirilememiş olmasıdır. Öğrencilerle görüşmeler tamamlandıktan sonra derse kısa bir ara verilmiş ve dersin ikinci bölümüne geçilmiştir. Bu bölümde araştırmacı BT dersine genel bir giriş yapmıştır. Ders içeriği, dersin nasıl işleneceği ve dersin prosedürleri hakkında açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilerle görüşme soruları üzerine konuşulmuştur. Bütün öğrencilerin olmaması araştırmacıyı eylem planının gerçekleştirilmesi aşamasında yavaşlatmıştır. Araştırmacı dersin nasıl işleneceği konusunda öğrencileri bilgilendirdikten sonra öğrencilerden gelen soruları yanıtlamış ve öğrencilerin dersten beklentilerini öğrenmek amacıyla öğrencilere sorular yönelmiştir.

Devam eden süreç içerisinde BT'ye genel bir bakış çerçevesinde öğrencilere aktarılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde BT hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı bu anlatımları yaparken sadece sözel yöntemi kullanmıştır. Araştırmacının bu aşamada öğrencilere konu ile ilgili örnekler göstermesi mümkündür. Ancak anlatımlarından öğrencilerin ne anladığını görebilmek için ders sonunda öğrencilere araştırma ödevi vermeyi planlamıştır. Bu nedenle araştırmacı vermeyi planladığı ödevin amacına ulaşması için sözel anlatımlarını görsellerle desteklemekten kaçınmıştır. BT'nin tarihsel sürecine değinildikten sonra dersin üçüncü bölümüne geçmek için derse küçük bir ara verilmiştir. 10 dakika sonra dersin üçüncü bölümü içerisinde araştırmacı BT'nin tarihsel sürecini özetleyerek, BT'nin türlerinden bahsetmiştir. Bu konuya çok ayrıntılı değinilmemiştir. Çünkü ayrıntılı anlatımın verilecek araştırma ödevi için öğrenciyi yönlendirebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin ödevi tamamlamasından itibaren konunun ayrıntılı aktarımı gerçekleştirilecektir. Konu anlatımının sonunda

öğrencilere bir sonraki hafta için araştırma ödevi verilmiş ve ödev hakkında ayrıntılı bir açıklama yapılmıştır.

Bir sonraki hafta için küçük bir araştırma konusu verdim. Bu konu dersi alan öğrencilerin bilgilendirme tasarımı hakkında ne bildiklerini örnekler üzerinden belirlemeyi amaçlıyordum. Öğrencilerden internetten bilgilendirme tasarımı olarak adlandırabilecekleri 10 adet görsel bulmalarını istendim. Bu görsellerin neden bilgilendirme tasarımı olarak seçildiğinin de açıklamasının hazırlanması istendim. Ancak bu küçük araştırmayı verirken dersin başlarında ders hakkında verdiğim bilgiler ve içeriği nedeniyle gelecek haftaya yapılması gereken araştırmada taraflı örneklerin getirileceği endişesini de yaşıyorum (AG.10.09.2015).

Öğrencilere bir sonraki haftaya hazırlamaları için verilen araştırma ödevi hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra ders sonlandırılmıştır. Araştırmacı dersin bitiminden sonra bölümdeki hocalarla görüşüp dersi seçen öğrencilerin genel durumu hakkında bilgi almıştır. Genel olarak bölümdeki bazı hocaların yorumu öğrenci profilinin değiştiği ve bu profilin her şeyi hazır alma konusunda ısrarcı davranma yöneliminde olduklarıdır. Araştırmacı gerekli görüşmeleri tamamladıktan sonra dersin video ve ses kayıtlarının dökümünü gerçekleştirmek için Eskişehir'e geri dönmüştür.

Kayıtların yazıya dökümü sırasında çok zorlandım. Çünkü kamerayı öğrencilerin oturma açısına göre uygun bir şekilde ayarlayamadığımı fark ettim. Atölyenin geniş alanı nedeniyle ses ortamda yankılanmış bir şekilde kayıt gerçekleştirilmiş. Bu sorunu yardımcı bir yazılımla düzeltmeyi denemeyi düşünüyorum. Bu hafta tek kamera kullanmışım ve ses kaydı almışım. Ama gelecek haftadan itibaren ikinci bir kamerayı daha ders ortamına getirmeyi düşünüyorum. Hem geniş açıdan hem de yakın açıdan öğrencileri ve etkinlikleri kaydedebilmek için bu gerekli bence (AG. 11.09.2015).

Araştırmacı bu hafta eylem planında gerçekleştirilmesi gereken etkinlikleri gerçekleştirmeye çalışmıştır. Ancak eksik öğrencilerin olması konunun ayrıntılı bir şekilde işlenmesini engellemiştir. Hazırlanmış olan taslak eylem planında ikinci hafta görsel okuryazarlık ve gestalt bağlamında BT kavramları ve tasarım öğeleri yer almaktadır. Bu plan bütün öğrencilerin derse katılımı düşünülerek hazırlanmıştır. Ancak uygulama sırasında gerçekleşen aksaklıklar nedeniyle araştırmacı ikinci hafta için birinci hafta yüzeysel ele alınan konu başlıklarını ayrıntılı olarak aktarmayı planlamıştır.

4.2.1.1.2. İkinci hafta etkinlikleri

BT dersine ilişkin ikinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 17 Eylül 2015 gerçekleştirilmiştir (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. İkinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 2 – 17.09.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">• Araştırma ödevi kapsamında öğrenci Sunumları – Görsel Açıklamalar / Tanımlamalar		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">• Araştırma ödevi kapsamında öğrenci Sunumları – Görsel Açıklamalar / Tanımlamalar• Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">• Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı.• Araştırma ödevinin verilmesi.		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">• Sözel anlatım• Örnek gösterme• Soru – Cevap• Tartışma		
ÖDEV		
<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerin BT hakkında ne bildiklerini örnekler üzerinden belirleyebilmek amacıyla internette BT olarak adlandırabilecekleri 10 adet görselin bulunması ve bu görsellerin neden BT olarak seçildiğinin açıklaması.		
OKUMA		
<ul style="list-style-type: none">• Tuğcan GÜLER, (2008). <i>Grafik tasarımda yeni bir alan: Bilgilendirme tasarımı ve bir uygulama</i>. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 2	<ul style="list-style-type: none">• Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Tasarım Süreci: Proje I	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenci Sunumları- Görsel açıklamalar/ Tanımlamalar• Bilgilendirme Tasarımına Genel Bakış• Tarihsel Süreç İçerisinde Bilgilendirme Tasarımı.

Araştırmanın ikinci haftası için araştırmacı BT dersinin taslak içeriğinde görsel okuryazarlık- gestalt kuramı ve ilkeleri, BT kavramları: tasarım öğeleri ve ilkeleri ve bu konular doğrultusunda araştırmanın ilk proje önerisini öğrencilere vermeyi planlamıştır. Ancak birinci hafta eylem planı araştırmacının planladığı şekilde gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle araştırmacı eylem planında güncelleme yapmak durumunda kalmıştır. Güncellenen eylem planı bayram tatili bitimine kadar ders kontenjanının tamamlanmayacağı bilgisi üzerine şekillendirilmiştir.

Bu hafta derse 3 öğrenci katılmıştır. Dersin birinci bölümünde öğrencilere bir hafta önce verilen araştırma ödevinin sunumları gerçekleştirilmiştir. Sunumların projeksiyon yardımıyla yansıtılarak gerçekleştirilmesi için gerekli araç ve gereçlerin hazır olmasına rağmen öğrenci sayısının az olması, atölye alanının geniş olması nedeniyle araştırmacı sunumların gerçekleştirilme şekli konusunda öğrencilerin görüşlerini almıştır. Öğrencilerden gelen görüşler doğrultusunda sunumların bilgisayarda yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmacı her sunum için 15'er dakikalık zamanın yeterli olacağı düşünerek 2. haftanın eylem planını hazırlamıştır. Ancak öğrencilerin BT dersine yönelik ilk araştırma ve sunumları olması nedeniyle bu sürenin dışına çıkmıştır. Sunum süresi olarak her öğrenci ortalama 30 dakikalık bir süre kullanmıştır. Bu durum araştırmacının 1 saatte bitirmeyi planladığı 'öğrenci sunumları', eylem planının süre olarak uzamasına ve ikinci dersin bir bölümünün kullanılmasına neden olmuştur.

Yapılan sunumlarda öğrencilerin BT olarak nitelendirdikleri görsellerin geneline afişler oluşmaktadır. Araştırmacı öğrencilere neden bu afiş tasarımlarını BT olarak tanımladıklarını sorduğunda öğrencilerden "*bilgi veriyor*" cevabı gelmiştir.

Öğrencilerin BT olarak afişleri örnek göstermesine aslında çok şaşırmadım. Böyle bir durumu bekliyordum. Çünkü genel olarak DPÜ, GSF, GİTB'nde birçok çalışma afiş içerikli gerçekleştiriliyor. Bunu hem gözlemlerimden hem de daha önce bu bölümde görev yaparken edindiğim deneyimlerden biliyorum. Öncelikle öğrencilere BT türlerinden bahsetmeliyim. Aslında bu hafta bu konu üzerine anlatım yapmayı planlamıştım ama yine ders süresini uygun bir şekilde kullanmadığım için haftaya kaldı. BT türlerinden bahsetmek öğrencilerin birçok tasarımı ayırt etmesini sağlayacaktır diye düşünüyorum. Ama sadece türlerden bahsetmek de yeterli gelmeyecektir. Burada önemli olan BT'nin amacı. Bu konuda kendilerini geliştirmeleri için yönlendirirsem belki kafalarındaki 'afiş' kalıbını yıkabilirim (AG. 17.09.2015).

İkinci haftanın birinci dersi öğrenci sunumları ile geçmiştir. Sunumlar için ayrılan 15'er dakikalık sürenin dışına çıkılmasından dolayı ödev sunumları ikinci dersin ortasına kadar devam etmiştir. Dersin devamında ise öğrencilere birinci hafta aktarılan bilgiler ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Araştırmacı bu ders saati için '*bilgilendirme tasarımına genel bakış*' ve '*tarihsel süreç içerisinde bilgilendirme tasarımı*' konu başlıkları üzerinden dersi gerçekleştirmeyi planlamıştır. Ancak öğrenci sunumlarının uzaması nedeniyle '*tarihsel süreç içerisinde bilgilendirme tasarımları*' konu başlığı üzerine anlatımlar üçüncü derse bırakılmıştır.

Öğrenci sayısının az olması dersin işlenmesini engellememeli düşüncesiyle amaçlanan BT algısının oluşturulması için gerekli bilgi alt yapısının öğrencilere kazandırılması gerekmektedir. Derse katılmayan öğrencilerin devamsızlık durumlarının keyfi olduğu düşüncesi kabul edilerek bu durumun derse katılan öğrencilerin zararına olmaması için eylem planında yer alan etkinlikler ayrıntılı bir şekilde uygulanmaya devam edilmiştir. Bu derste öğrencilere BT kavramının ne olduğu konusunda aktarımlar yapılmış, örnekler gösterilmiş ve karşılıklı soru- cevap şeklinde BT olarak tanımladıkları görseller üzerinden tartışma ortamı oluşturulmuştur. BT'nin tarihsel sürecinden bahsetmeden önce öğrencilerin bir önceki derste sundukları görselleri tekrardan BT bağlamında düşünmeleri istenmiştir. Oluşturulan tartışma ortamından çıkan sonuç ise öğrencilerin BT hakkında hiçbir bilgilerinin olmadığını fark etmeleri olmuştur. 10 dakikalık bir ara sonunda üçünde derse geçiş yapılmıştır.

Öğrencilere BT kavramının tanımlaması yapıldıktan sonra konu hakkında görüşlerinin değiştiğini verdikleri örneklerden gözlemlerim. Bu nedenle sunumlarında kullandıkları görselleri tekrar BT açısından değerlendirmelerini istediğimde yanlış görseller bulduklarını fark ettiklerini belirtmeleri ders ve öğrenci açısından önemli bence. Bunun bir gelişim göstergesi olduğunu düşünüyorum. Bu yöntemle hem öğrenciye BT'yi kavratmayı hem de afiş konusunda doğru bildiği yanlışları düzeltmek öğrencinin bundan sonraki çalışmalarına olumlu şekilde yansiyacaktır. (AG. 17.09.2015)

Üçüncü derse geçildiğinde araştırmacı BT'nin tarihsel durumundan örnekler vererek anlatımlar gerçekleştirmiştir. Öğrencilerden gösterilen örnekleri GİT bağlamında değerlendirmeleri için tartışma ortamı oluşturulmuştur. Bu sayede öğrencilerin GİT hakkında hazırbulunuşluk durumları da gözlemlenmiştir. Araştırmacı bu tartışma ortamlarını oluştururken öğrencilerin birinci yarı-yapılandırılmış görüşme sorularına verdikleri cevaplarla ilişkilendirmelerini ve farkındalık kazanmalarını amaçlamaktadır.

Öğrencilerle GİT konusunda oluşturulan tartışma ortamının sonucunda öğrencilerin GİT hakkında hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmacı BT'nin tarihsel süreci üzerine anlatımlarına devam etmiştir. Dersin sonuna doğru araştırmacı 1. hafta verdiği ödevin aynısını öğrencilere tekrar vermiştir. Öğrencilerin BT konusundaki bilgilerinin, algılarını nasıl yönlendirdiğini gözleme açısından bu ödevi tekrar yapmaları yararlı olacağı düşünülmüştür. Buna ek olarak konuyla ilgili okuma kaynağının önerilmesi edinilen bilgilerin pekiştirilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda araştırmacı öğrencilere “Ne tür kitaplar okuyorsunuz?” sorusunu yönelttiğinde

öğrencilerden beklediği cevabı alamamıştır. Yine de araştırmacı bu dersle okuma alışkanlığı da kazanabilmeleri amacıyla bazı okuma kaynakları önermiştir.

Dersin sonunda araştırmacı öğrencilere ders işlenişi konusunda düşüncelerini öğrenmek istemiştir. Öğrenciler genel olarak görüşlerini bildirme konusunda sessiz kalmayı tercih etmektedir. Seçmiş oldukları ders hakkındaki görüşleri hem araştırma hem de ders yürütücüsünün ek çalışmaları için önemlidir. 3. haftanın dersi bayram nedeniyle resmi tatile denk gelmektedir. Bu konuyla ilgi gerekli açıklamalar yapılarak, ders için gerekli okumaların ve araştırmaların yapılması gerekliliği araştırmacı tarafından tekrar vurgulanmıştır. Gelmeyen öğrencilerle iletişim kurulması durumunda derse bir an önce katılmalarını belirtmeleri istenmiştir.

4.2.1.1.3. Üçüncü hafta etkinlikleri

BT dersine ilişkin üçüncü etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 24 Eylül 2015 gerçekleştirilecek şekilde planlanmıştı. Ancak Kurban Bayramı resmi tatili nedeniyle bu hafta BT dersi gerçekleştirilememiştir. Bu nedenle planlanan üçüncü haftanın eylem planı planlandığı şekilde 1 Ekim 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Oluşan bu aksaklık nedeniyle eylem planında eksik kalan haftanın telafisi vize haftasına denk gelen 12 Kasım 2015 tarihinde yapılmıştır.

Tablo 4.4. Üçüncü haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 3 – 01.10.1015	
DERS 1	
<ul style="list-style-type: none">• Araştırma ödevi kapsamında öğrenci Sunumları – Görsel Açıklamalar / Tanımlamalar• Bilgilendirme Tasarımı Türleri.	
DERS 2	
<ul style="list-style-type: none">• BT türleri / İnfografikler• Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri	
DERS 3	
<ul style="list-style-type: none">• Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Seminer / Bilgilendirme Tasarımında İllüstrasyon Kullanımı	
DERSİN GENEL AMAÇLARI	
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.• Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme• Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme	

		<ul style="list-style-type: none"> Görselleştirmenin önemini kavrayabilme
KULLANILAN YÖNTEM		
		<ul style="list-style-type: none"> Sözel anlatım Örnek gösterme Soru – Cevap Tartışma
OKUMA		
		<ul style="list-style-type: none"> Banu İnanç UYAN DUR, (2011). <i>Bilgilendirme tasarımında ilkeler, öğeler ve uygulama sorunları: Bilgilendirme tasarımı uygulaması</i>. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 3	<ul style="list-style-type: none"> Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Tasarım Süreci: Proje I Taslak Çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri Öğrenci Sunumları- Görsel açıklamalar/ Tanımlamalar Seminer/Bilgilendirme Tasarımında İllüstrasyon Kullanımı
GEÇERLİLİK KOMİTESİ		
		<ul style="list-style-type: none"> Atölye içi oturma düzeninden kaynaklanan, öğrencilerin birbiriyle etkileşim kurma eyleminin az olması durumunun en kısa sürede çözülmesi ve etkileşimli bir atölye ortamının sağlanması. Öğrencilerin tasarım programlarını kullanma yetersizliklerinin giderilmesi, gerçekleştirilen projenin amaçları arasında yer almamaktadır. Bu nedenle ders kapsamında gerektiği yerde programlara yönelik bilgilerin verilmesi ancak bu etkinliğin asıl etkinliklerin önüne geçmemesine dikkat edilmesi. Uygulama yapma ve alanyazın anlatım arasında dengeli bir süreç takip edilmesi. Öğrencilerin kendilerine verilen proje konularında gösterdikleri performansa göre bir sonraki proje konularının genişletilmesi. Uygulama kapsamında planlanan 3 proje sayısının 6 proje olarak güncellenmesi.

Kurban Bayramı resmi tatilinin BT dersi ile çakışmanı nedeniyle sürecin başında planlanan eylem planının gerisinde kalınması araştırmacıyı alternatif çözümler aramaya ve eylem planını güncellemeye yöneltmiştir. Bu hafta da derse 4 öğrenci katılmıştır. Bu durum araştırma için olumsuz bir durum halini almıştır. Çünkü öğrenci katılımının az olmasından dolayı araştırmacının hazırlamış olduğu eylem planında ilk iki hafta yeniden atölye ortamına göre düzenlenmiş ve etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte derse katılım sağlayan öğrenciler için de durum dezavantaj yaratmaya başlamıştır.

Araştırma için DPÜ'den ve Etik kuruldan sadece 1 dönemlik uygulama için izinler aldım. İzin sorununu çözersem dersin bahar döneminde de devam etmesini sağlayabilirim. Ama bu

ders seçmeli olarak açıldı. Bu nedenle aynı öğrencilerin dersi seçmesini bekleyemem. Öğrencilere bu konu hakkında zorlama da yapamam. Zaten gelmeyen öğrenci ikinci dönemde de aynı alışkanlığı sergileyecektir. Ders bahar döneminde de devam ederse dersi başka öğrenciler de seçebilir. O zaman da programı yeniden ele almam gerekir. Zaten bu durum eylem araştırmasının yapısına da uygun bir hareket değil. Eylem araştırmasında araştırmacı karşılaştığı her duruma karşı yeni bir eylem planı gerçekleştirerek süreci tamamlamaya çalışmaktadır. Bu nedenle planlanan 14 haftalık eylem planı kapsamında bu araştırma gerçekleştirilmeli. Öğrencilerin derse neden gelmediklerini öğrenmem gerekiyor (AG. 01.10.2015).

Üçüncü haftanın ilk dersinde öğrencilere verilen araştırma ödevinin sunumları gerçekleştirilmiştir. Bu hafta verilen araştırmada araştırmacı öğrencilerin BT'yi öğrendiklerini, bu konuda bir bakış açısı geliştirdiklerini düşünerek beklenti içine girmiştir. Ama yapılan sunumlarda hala öğrencinin bu konuda öğrenmesi ve deneyimlemesi gereken birçok konunun olduğu anlaşılmıştır. Bu hafta sunumlar tartışma ortamı oluşturularak sunulmuştur. Genel olarak öğrenciler sunum yaparken korkak, çekingen bir görünüm sergilemektedir. Bu durumun aşılması amacıyla araştırmacı elinden geldiğince atölye atmosferini rahat bir ortama çevirmeye çalışmıştır.

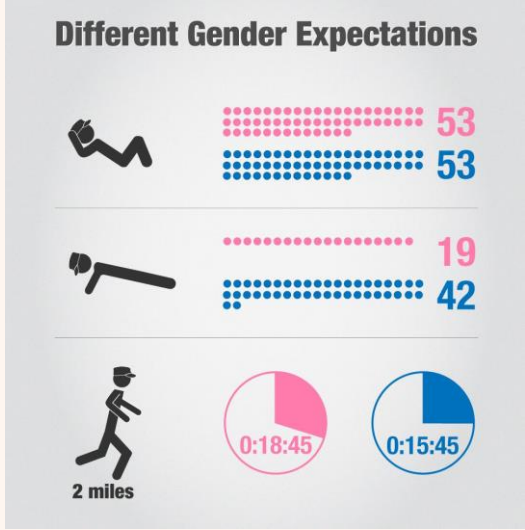
Ders kapsamında öğrencinin aktif katılımını sağlamak için soru-cevap yönteminden yararlanılarak öğrencinin düşüncesini aktarmasına zemin hazırlanmıştır. Sunumlarda ele alınan görsellerin çoğu medikal alan için tasarlanmış infografiklerden oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle araştırmacı “*İnternette araştırma yaparken medikal konulu bilgilendirme tasarımı mı yoksa infografik olarak mı araştırdınız?* (01.10.2015 tarihli video kaydı)” sorusunu öğrencilere yönlendirmiştir. Öğrencilerden gelen cevap ise ‘her ikisini’ de araştırdıkları yönünde olmuştur. Öğrenciler internet araştırmaları sırasında infografiklerle daha fazla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bunun üzerine araştırmacı, öğrencilerin infografik ve BT konusundaki fikirlerini öğrenmek amacıyla konuyla ilgili sorular yönelmiştir. Ancak gelen yanıtlar öğrencilerin kafasında henüz bu iki terim tam olarak netleşmediğini göstermektedir. Bu durum aynı zamanda verilen okuma kaynaklarının da okunmadığı düşüncesini uyandırmıştır.

Öğrencilerin araştırma ödevi için ele aldıkları görsellere ait görüşleri bu durumu net bir şekilde sergilemektedir (*Tablo 4.5*). Özellikle ilk verilen okuma kaynakları Türkiye’de BT konusunda yazılmış ilk Türkçe kaynaklar olması ve konuyu genel olarak aktarmaları nedeniyle önemlidir. *Tablo 4.5*’de yer alan görseller ve nedenleri bağlamında araştırmacı

bu durumun zaman için çözüleceğini düşünmektedir. Öğrencilerin tasarım yapmaya başlamaları ile birlikte bazı konuların anlaşılmasına başlayacağı öngörülmüştür.

Bir tasarımcının yaptığı tasarımı açıklayabilmesi kadar gördüğü bir tasarımı yorumlayabilmesi de önemlidir. GİTB’nde eğitim gören bu öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin seçmiş oldukları görseller BT olarak nitelendirilebilir görsellerdir. Öğrenci bu görseli seçerek BT hakkında bir bakış açısının oluştuğunu göstermiştir. Ancak görselleri seçme nedenlerinden bahsetme konusunda aynı gelişimi gösteremedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 4.5. 01.10.2015 tarihli BT dersinde öğrencilerin araştırma ödevi kapsamında seçtikleri örnekler.

Öğrenci	BT olarak tanımladığı görsel	Nedeni
Sena		<p>“Burada kullanılan şekil, akıcılık hoşuma gitti.”</p>
Candan		<p>“Bu örnek ise çok güzel. Cinsiyetlere göre beklentiler. Yatan bir insanı açıklarken kadın ve erkek eşit derecelendirilmiş. Ama şınav çekerken kadın erkeğe göre daha az derecelendirilmiş. Koşarken de kadın daha çok koşabiliyormuş.”</p>

Asiye

Neden bu görseli seçtiği konusunda görüşünü ifade edemedi. Doğru bir görsel seçmiş ama fikrini ifade edemediği sürece seçiminin tesadüf olduğunu da varsayabiliriz (AG. 03.10.2015).

Sunumların bitiminde araştırmacı BT'nin türleri başlığı üzerine anlatımlarına başlamıştır. Konuyla ilgili örnekler gösterilmiş ve yine birinci derste yaptıkları sunumla ilişkilendirmeleri istenmiştir. Araştırmacı bu yöntemi öğrencinin kendi deneyimini, algısını karşılaştırarak değerlendirmesi ve bir bakış açısı kazanması bakımından önemli olduğunu düşünmektedir. Ders içinde öğrencilerden gelen dönütler de uygulanan bu yöntemin öğrencinin bakış açısında değişimler olduğunu göstermektedir. Birinci dersin sonunda 10 dakikalık bir ara verilmiş ve ikinci derse geçilmiştir.

İkinci ders BT türleri ve infografikler konusu hakkında anlatımlarla başlamıştır. Araştırmacı BT türleri hakkında genel bir özetleme yaparak konuyu BT'nin türlerinden biri olan infografiklere bağlamıştır. Araştırmacının özellikle infografikler üzerinde durmasının sebebi bilgilendirme tasarımı ve infografik kavramının karıştırılmasından kaynaklanmaktadır. Konuyla ilgili araştırmacının yorumu günlüğünde şu şekilde ifade edilmiştir:

Bu araştırmaya başladığım zaman araştırmacının başlığını infografik olarak belirlemiştim. Çünkü alanyazında en çok infografik terimiyle karşılaşıyordum. Belli bir süre bu terimi kullandım. Zamanla araştırmalarım infografik terimini yanlış anlamda kullandığımı farketmeme neden oldu. Kullanmam gereken doğru terim bilgilendirme tasarımıydı. Araştırmayı bu bağlamda ele almaya başlayınca infografiklerin BT'nin bir türü olduğunu belirten kaynaklara ulaşmaya başladım. Bu nedenle yapılacak olan eylem planında mutlaka infografik ve BT ayrımından söz etmeliyim (AG. 10.01.2015).

Araştırmacı infografik konusunu John Berger'in 'Görme Biçimleri' adlı kitabı ile ilişkilendirerek anlatımlarına devam etmiştir. Kitap hakkında genel bir bilgi verdikten sonra öğrencilere kitabı okumalarını önermiştir. Kitapta yer alan 'görme sözcüklerden önce gelir' sözüyle araştırmacı, görsel okuryazarlık üzerine anlatımlarını sürdürmüştür.

Görsel okuryazarlığın önemi üzerinde durulmuş, BT ile bağlantısı açıklanmış ve konu görsel algı-gestalt kuramı ile devam ettirilmiştir. Dersin ilerleyen süreci içerisinde araştırmacı öğrencilere “*bu bölümde neden bir şeyleri görselleştiriyoruz? Bunu yapmadaki amacımız nedir?*” sorusunu yönlendirmiştir. Yapılan karşılıklı soru-cevap şeklindeki konuşmalar kapsamında araştırmacı görselleştirme konusunda öğrencilerin bilgilerinin olduğunu ama bunu tam ifade edemediklerini gözlemlemiştir. Görselleştirmenin neden gerekli olduğu konusu tartışıldıktan sonra görsel okuryazarlık konusu üzerine anlatımlar sürdürülmüştür. İkinci dersin sonunda 10 dakikalık aradan sonra üçüncü ders sürecine geçilmiştir.

Üçüncü ders görsel okuryazarlık / gestalt kuramı ve ilkeleri bağlamında anlatımlar örneklendirilerek sürdürülmüştür. Gestalt ilkeleri BT ilkeleri ile ilişkilendirilerek BT algısının oluşması için bir adım daha atılmıştır. Görsel okuryazarlık ve gestalt kuramı konularına bu hafta yalnızca giriş yapılmıştır. Dördüncü hafta bu konular üzerine daha kapsamlı anlatımlar gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Üçüncü dersin devamında araştırmacı 17.03.2015 tarihinde DPÜ, GSF’de sunduğu semineri tekrar öğrencilere sunmuştur. Araştırmacının bu semineri tekrar sunmasının nedeni BT’nin bazı türlerinde yaygın bir şekilde illüstrasyonların kullanılmasıdır. Mart ayında yapılan semineri, dersi seçen öğrencilerden sadece biri izleme fırsatı bulmuş, seminer sonrasında araştırmacıyla iletişime geçip ders konusunda bilgi almıştır. Dönemin başında da dersi seçmiştir. Dersi seçen diğer öğrencilerin ise bu konuda bilinçli bir tercih yaptıklarını söylemek mümkün değildir. Birçoğu danışmanlarının yönlendirmesiyle bu dersi seçmiştir. Sunum tamamlandıktan sonra öğrencilerle sunum üzerine ‘*BT konusunda bu hafta ne öğrenildi?*’ sorusu kapsamında kısa süreli bir değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmenin ardından bir sonraki haftaya öğrencilerin hazırlıklı gelmesi için öğrencilere okuma kaynağı önerilmiştir. Dördüncü hafta ders kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan projelere başlangıç yapılmasının planlanması nedeniyle öğrencilere bu hafta ödev verilmemiştir. Konusu ne olursa olsun inceleyebildikleri kadar çok görsel incelemeleri yönünde araştırmacı öğrencilere kaynak web siteleri listesi vermiş ve öğrencilerden benzer bir liste oluşturmalarını istemiştir.

4.2.1.1.4. Dördüncü hafta etkinlikleri – Proje I süreci

BT dersine ilişkin dördüncü etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 8 Ekim 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.6. Dördüncü haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 4 – 08.10.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">Tasarım Süre: Proje I Tanıtım		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleriGeleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler.		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilirGestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapılabilirGörselleştirmenin önemini kavratılabilirBT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">Sözel anlatımÖrnek göstermeSoru – CevapTartışma		
ÖDEV		
<ul style="list-style-type: none">Yerli veya yabancı üretim 5 adet sosyal içerikli kampanyanın görsel iletişim açısından değerlendirilmesi.		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 4	<ul style="list-style-type: none">Proje I Sunum – Proje II Tanıtım	<ul style="list-style-type: none">Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleriBilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleriGeleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler.Tasarım Süreci: Proje I Tanıtım

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmacı derse gelmeyen öğrencilerin danışmanlarıyla iletişime geçmiş ve öğrencilerin bayram tatili sonrasında derslere katılıp katılmadığı konusunda bilgi almıştır. Öğrencilerin derslere katılım sağladığı bilgisini alan araştırmacı, BT dersinde 2 gün önce derse gelmeyen öğrencilerle iletişime geçmiştir. 4. hafta öğrencilerin derse katılıp katılmayacaklarını öğrenmiştir. Öğrencilerin derse katılacağını öğrendikten sonra dersten önce eksik kalan görüşmeleri tamamlamak için öğrencilerle 07.10.2018 tarihinde görüşme gerçekleştirmek için

sözleşmiştir. Görüşmeden önce öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmada katılımcı olup olmayacakları sorulmuştur. Öğrenciler katılımcı olmayı kabul ettikten sonra gönüllü katılım formunu onaylamışlardır. Onay alındıktan sonra hemen görüşmelere başlanmış sırasıyla eksik kalan bütün öğrencilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmenin dersten önce uygulanması ihtiyaç duyulan verilerin doğru bir şekilde elde edilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle derse yeni katılacak öğrencilerin BT dersi hakkında hazırbulunuşluk durumları araştırmayı yönlendirecektir.

Araştırmacı hazırlamış olduğu taslak içerikte 14 haftalık süreç içerisinde öğrencilerle 3 proje üzerinde çalışmayı planlamıştır. Ancak eylem planındaki değişiklikler nedeniyle araştırmacı alanyazın anlatımlarını projelerle ilişkilendirerek anlatmanın konunun anlaşılması bağlamında daha iyi olacağı düşüncesini, GK ile de durumu görüşerek onaylarını almış ve gerekli güncellemeleri eylem planında gerçekleştirmiştir. Bu nedenle 3 olarak gerçekleştirilmesi planlanan proje sayısının 6 olması konusunda eylem planı güncellenmiştir. Bu projeler 2 aşama şeklinde düşünülmüştür. İlk 3 proje, yapı olarak temel BT bilgilerinin alanyazın bağlamında yoğun olarak anlatıldığı, tartışıldığı projelerdir. Son 3 proje ise yapı olarak araştırmanın disiplinlerarası bağlamını oluşturan -araştırma disiplinlerarası bağlamda tıp alanı ile sınırlandırılmıştır- tıp disipliniyle sınırlandırılan projelerdir.

Derse yeni katılan öğrencilerin dersin işleniş hızına yetişebilmeleri için ilk 3 haftanın video görüntüleri derlenip öğrencilere izlemeleri için görüşme yapıldığı gün verilmiş ve derse hazırlıklı gelmeleri istenmiştir. Buna ek olarak araştırma ödevlerini yapmalarını da istenmiştir.

Derse yeni katılan öğrencilerin hızlı bir şekilde derse adapte olması gerekiyor. Bunu nasıl gerçekleştirebilirim? Onlarla ek dersler mi yapmalıyım? Ama bu bir araştırma olmasaydı bir ders yürütücüsü durumu bu şekilde ele alır mıydı? Bugün derse katılımlarında bir sorun olmadı. Sadece derse alışma sürecine ihtiyaçları var. Atölye birden kalabalıklaştı. Dersin işleniş hızı daha aktif hale geldi. Umarım bu süreç hep bu şekilde devam eder (AG. 08.10.2015).

Yeni katılan öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ilk proje hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı öğrencilere 3 konu başlığı önermiştir. Önerilen bu konu başlıkları güncel konulardan seçilmiştir (*Tablo 4.7*). *Başlangıçta öğrencilere konu seçiminde serbest olduklarını söyledim. Sonra proje konuları hakkında fikirler oluşmaya başlayınca öğrenciler tek bir konu üzerinde çalışılmasını önerdiler. Halbuki daha rahat çalışabilecekleri bir konu seçebilirlerdi* (AG. 08.10.2015).

Tablo 4.7. 08.10.2015 tarihli BT dersi kapsamında Proje I için önerilen konu başlıkları

Önerilen Konu Başlıkları	Proje Konusu Olarak Seçilen Başlık
İstanbul Bienali 2015	
Dünya Göğüs Kanseri Günü	X
Online Alışveriş	

Proje konusunun belirlenmesinden sonra öğrencilere araştırmacı daha önce hazırlamış olduğu proje önerisini dağıtmıştır EK-7. Öğrencilerin önerilen okuma kaynaklarına yeterli önemi göstermemeleri nedeniyle hazırlanan önerinin içeriğine okuma kaynaklarından alıntılar kullanıldığı BT tasarımını anlatan kısa bir alanyazın bilgisi ve bu alanyazına bağlı olarak projede yapılması gerekenler yer almaktadır. Bu öneri öğrencinin anlayabileceği bir düzeyde hazırlanmıştır. Araştırmacının proje önerisini bu şekilde vermesi öğrencinin de projeye aynı şekilde yaklaşması beklentisi içinde olmasından kaynaklanmaktadır. Proje hakkında öğrenciye verilen öneriden başka ek bir bilgi verilmemiş ve örneklendirilmemiştir. Bunun nedeni öğrencilerin kendi fikirlerini oluşturmalarını sağlamaktır. Araştırmacı projenin belli bir BT türünde tasarlanması konusunda herhangi bir sınırlılık getirmemiştir. Burada öğrencinin ders kapsamında anlatılan konuyu ve verilen okuma kaynaklarını ne şekilde değerlendirdiği projeye yaklaşımından anlaşılacağı öngörülmüştür. Yapılandırmacı öğrenme açısından düşünüldüğünde öğrencinin bu projeden elde edeceği deneyim bir sonraki projeleri ele alış şekline yansıtacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda öğrencinin kendisine verilen bilgiyi alması ve bu bilgiyi araştırarak pekiştirmesi önemli olduğu düşünülmektedir. Birinci dersin sonunda 10 dakikalık bir ara ile ikinci ders sürecine geçilmiştir.

İkinci ders eylem planında yer alan diğer etkinliklerin gerçekleştirilmesiyle devam etmiştir. Üçüncü hafta görsel okuryazarlık ve gestalt konularına giriş yapılmıştır. Bu hafta bu konular ayrıntılı bir şekilde örneklerle öğrencilere aktarılmıştır. Ders boyunca gösterilen örnekler üzerinde tartışılmış ve yorumlamaya çalışılmıştır. Öğrencinin bu alanyazın aktarımları sırasında dinleyici olma niteliğinden çıkıp konuyu örneklendiren, yeni bakış açıları sunan aktif bir katılımcı olması için araştırmacı sürekli sorularla öğrencilerin dikkatini konuya çekmeye çalışmıştır. Görsel okuyazarlık kapsam olarak çok geniş bir konudur. Ancak dersin asıl amacının BT olması nedeniyle görsel okuyazarlık BT ile ilişkilendirilerek Görsel İletişim bağlamında aktarılmıştır. Dersin sonunda üçüncü

ders sürecine geçiş yapmak ve öğrencilerin dikkatini toplamak açısından 10 dakikalık bir ara verilmiştir.

Üçüncü ders araştırmacı 3. haftanın devamı olarak BT kavramları tasarım öğeleri ve ilkeleri konusu üzerinde ayrıntılı bir anlatım gerçekleştirmiştir. Konu hakkında örnekler göstererek ilkelerin kavranması ve proje tasarımlarına yansıtılması hedeflenmiştir. Devam eden süreç içerisinde ise yine BT'nin tarihi ile ilgili olarak konuya geleneksel BT ve yeni yönelimler bağlamında yaklaşılmıştır. Teknolojinin etkisi BT'yi de etkilemektedir. Bu konuda yapılan eski çalışmalarla yeni çalışmalar arasında kullanılan teknik, araç, teknoloji farklılaşmış ve çeşitlilik göstermiştir. Bu gelişmelerin ders kapsamında öğrencilere aktarılmasındaki amaç dersin çalışma alanının çok geniş olmasının ve BT'nin Görsel İletişim açısından çok önemli olduğunun vurgulanmasıdır. Dersin sonunda ders ve verilen proje hakkında özet bir bilgi verilerek hatırlatmalar yapılmıştır.

Beşinci hafta için öğrencilere Proje I 'e ek olarak araştırma ödevi verilmiştir. Bu araştırma ödevinin verilme sebebi Proje I'in sosyal içerikli bir konu olmasıdır. Öğrencinin araştırma ödevini yaparken Proje I için fikir araştırması içine girmesi planlanmıştır.

4.2.1.1.5. Beşinci hafta etkinlikleri – Proje II süreci

BT dersine ilişkin beşinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 15 Ekim 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.8. Beşinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 5 – 15.10.1015	
DERS 1	
<ul style="list-style-type: none">• Proje I'in sunumu	
DERS 2	
<ul style="list-style-type: none">• Proje I'in sunumu	
DERS 3	
<ul style="list-style-type: none">• Proje I'in sunumu• Proje II'nin öğrencilere verilmesi	
DERSİN GENEL AMAÇLARI	
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.• Görsel okuryazarlığın önemi kavrayabilme• Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme	

	<ul style="list-style-type: none"> • Görselleştirmenin önemini kavrayabilme • BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme 	
KULLANILAN YÖNTEM		
	<ul style="list-style-type: none"> • Sözel anlatım • Soru – Cevap • Örnek gösterme • Tartışma 	
ÖDEV		
	<ul style="list-style-type: none"> • Yerli ya da yabancı üretim 5 adet yönlendirme grafiği projesinin görsel iletişim açısından değerlendirilmesi. 	
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
Hafta 5	<ul style="list-style-type: none"> • Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> • Proje I Sunum – Proje II Tanıtım

Derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Öğrenciler Proje I kapsamında geliştirdikleri tasarımları bu hafta sunmuşlardır. Her öğrenciye 15'er dakikalık süre verilmiştir. Öğrencilerin çalışmaları araştırmacının bilgisayarında toplanmış ve projeksiyon aracılığıyla duvara yansıtılarak sunumlar gerçekleştirilmiştir. Sunumlar amaç, hedef kitle, yöntem, tasarım bağlamında aktarılmıştır.

Öğrencilere verdiğim 15 dakikalık sunu süreleri bu ders uygulamasında yeterli gelmiyor. Bu durumu tekrar değerlendirme gerekecek. Çalışmalar üzerinde konuşulması gereken çok fazla önemli nokta var. Bunlar üzerinde durarak aslında alanyazın anlatımla destekliyorum. Ama benimde bu aşamada süreyi doğru kullanmam gerekiyor. Derse katılım sağlayan 8 öğrenci kapsamında düşündüğümde bu durum eylem planının aksamasına neden olabilir. Bu nedenle zaman konusu üzerine eylem planının tekrar ele almalıyım (AG. 15.10.2015).

Derste ilk sunum yapan öğrenci Candan'dır. Candan projesini afiş olarak tasarladığını belirtmiştir. Ancak tasarım sırasında BT ilkelerini dikkate almadığı görülmektedir. Araştırmacının ders sürecinde yapmış olduğu anlatımlar ve verdiği okuma kaynakları dikkate alınmış olsaydı Candan'ın başarılı bir fikir geliştirme olasılığı yüksek olduğu düşünülmektedir.

Candan'ın projesi üzerine değerlendirme bittikten sonra araştırmacı Candan'ın değerlendirmeleri dikkate almasını ve bu bağlamda tasarım üzerinde gerekli düzeltmeleri yaparak projesini en kısa zamanda teslim etmesini belirtmiştir. Candan'ın

değerlendirmelerden çıkardığı anlamlar doğrultusunda ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ne BT bağlamında yaklaşımıyla oluşturduğu tasarıma *Görsel 4.2*’de yer verilmiştir.

Görsel 4.2. Candan’ın ‘Dünya Göğüs Kanseri Günü’ adlı proje kapsamında tasarladığı BT.

Candan’ın sunumunun ardından Emine sunum yapmak için bilgisayara geçmiştir. Emine’nin Dünya Göğüs Kanseri Gününe yaklaşımı sigara üzerinden olmuştur. Emine araştırmaları sırasında Göğüs Kanserinin nedenleri arasında sigaranın yer aldığı bilgisine ulaştığını ve bunu yaşamdan bir kare ile aktarabileceği düşüncesiyle çektiği fotoğraflar üzerinden fikir geliştirmeye başladığından bahsetmiştir.

Emine konuya doğru bakış açısıyla yaklaşmış. Ama çekmiş olduğu fotoğraf kalitesi çok düşük olduğu için tasarımı nasıl çözeceği konusunda sıkıntı yaşamış. Öğrencilere verilen proje önerisinde kullanmaları gereken tüm elemanlardan bahsetmeme rağmen beni yanlış anladığını ifade etti. Büyük bir ihtimal verilen proje önerisini dikkatli okumadı. Buna ek olarak proje önerisini verdikten sonra aradan bir hafta geçiyor. Bu bir hafta içerisinde hiçbir öğrenci konuyla ilgili sorular yönlendirmedi. Taslaklarını göstermedi. Eylem planında bu hafta ilk projeyi teslim etmeleri gerekiyordu. Ama öğrencilerin sunumlarında teslim edilecek bir proje göremedim. Ek süre vermek durumunda kaldım. Durum bu şekilde devam ederse dönem sonuna doğru eksiklerini tamamlamaya çalışırken yoğun bir dönem geçirecekleri düşünüyorum (AG. 16.10.2015).

Emine'nin projesi üzerine değerlendirme bittikten sonra araştırmacı Emine'nin değerlendirmeleri dikkate almasını ve bu bağlamda tasarım üzerinde gerekli düzeltmeleri yaparak teslim etmesini belirtmiştir. Ancak Emine bu projeye ait teslimini gerçekleştirmemiştir. Araştırmacı dönem sonuna kadar yeri geldiğince, Emine ile görüşüp projesini teslim etmek isterse alabileceğini belirtmiştir. Araştırmacının bu yaklaşımına rağmen Emine'nin bu projesi teslim alınmamıştır.

Emine'nin sunumunun ardından Sena sunum yapmak için bilgisayara geçmiştir. Sena'nın Dünya Göğüs Kanseri Gününe yaklaşımı kozmetik ürünler üzerinden olmuştur. Makyaj yaparken insanların aslında çeşitli kimyasallara maruz kalmasıyla sağlıklarını tehlikeye atmaları durumunu tasarımında konu edinmiştir. Sena'nın proje için getirdiği ilk tasarım önerisi afiş tasarımı şeklindedir. Tasarımda slogan kullanılırsa afiş olur, bilgi verir mantığının geliştiğini dersi alan tüm öğrencilerde gözlemlemek mümkündür. Sena'nın tasarladığı afiş tasarımı da bu mantıkla hazırlanmış bir tasarımdır. Konu için geliştirdiği fikir başarılı olmasına rağmen bunu tasarıma aktarma kısmında eski alışkanlıklarından uzaklaşamama ve farklı yaklaşımlar üzerine yeni tasarım anlayışları geliştirme konusunda kendisini sınırlamaktadır.

Görsel 4.3. Sena'nın 'Dünya Göğüs Kanseri Günü' adlı proje kapsamında tasarladığı BT.

farkındalık yaratmayı amaçladığını ifade etmiştir. Süreç içinde ele aldığı konuyla ilgili görsel bulma konusunda kısa süreli bir sıkıntı yaşasa da bu sorunu fikrini engellemeyecek bir şekilde çözüme ulaştırmıştır. Süreç içerisinde Şule bu proje için 3 taslak hazırlamıştır. Şule'nin Proje I kapsamında ele aldığı ikinci taslak üzerinde tekrar düşünmesine ve BT ilkeleri çerçevesinde geliştirmesi konusunda öneriler yapılmış ve en kısa sürede teslim etmesi istenmiştir. Şule'nin değerlendirmelerden çıkardığı anlam doğrultusunda 'Dünya Göğüs Kanseri Günü'ne BT bağlamında yaklaşımıyla oluşturduğu tasarıma *Görsel 4.5* de yer verilmiştir.

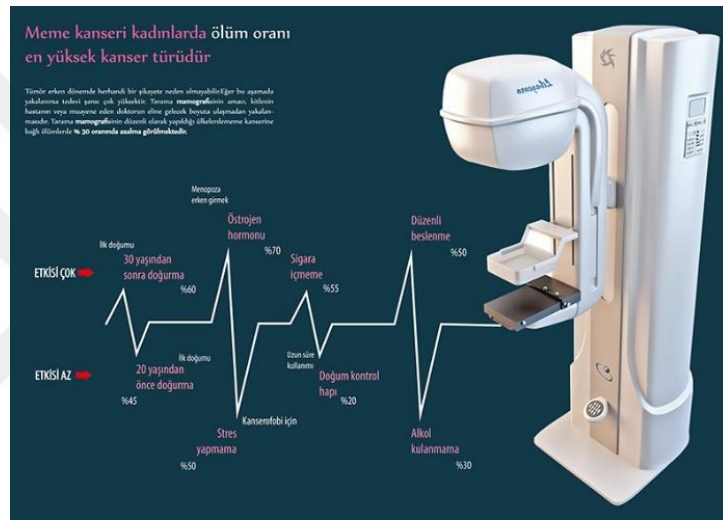

Görsel 4.5. Şule'nin 'Dünya Göğüs Kanseri Günü' adlı proje kapsamında tasarladığı BT.

Şule'nin Proje I'ı ele alış biçimini beğendim. Ama ders kapsamında ilk kez tasarım yaptıkları için henüz kafaları karışık diye düşünüyorum. Zamanla bilgileri daha iyi kontrol edebilir duruma geleceklerdir. Gelen tasarımlarda gözlemlediğim kadarıyla sorun bilgiyi slogan olarak değerlendirmek ya da maddeler halinde sunma yöntemlerinin kullanılması. Bu durumu bir şekilde çözmek gerekiyor. Yapılan tasarımları örneklere ilişkilendirerek tasarımlarını yorumlama yöntemi nasıl olur? (AG. 16.10.2015)

Şule'nin sunumunun ardından Meltem sunum yapmak için bilgisayara geçmiştir. Meltem ve Asiye'nin Dünya Göğüs Kanseri Gününe yaklaşımı KETEM (Kanser Erken Teşhis Merkezi) üzerinden olmuştur. Meltem bu projede Asiye ile birlikte fikir geliştirdiğini ve araştırma yaptığını belirtmiştir. Araştırmaları sırasında mamografi cihazını kullanmayı düşünerek fikirlerini bu doğrultuda geliştirmişlerdir. Bu projeye kadar KETEM diye bir yerin olduğunu farkında olmadıklarını ve kendileri gibi birçok insanın habersiz yaşadığını belirtmişlerdir. Bu nedenle farkındalık yaratmak amacıyla

tasarımlarını oluşturmuşlardır. Meltem ve Asiye bu proje için mamografi cihazını mekanında görüntülemek için alan araştırmasına çıkmışlardır. Ancak fotoğraf çekme konusunda izin almalarının gerekli olduğunu öğrendiklerinde kısa süreli sorun yaşamışlardır. Sorunu hazır fotoğraf sitesinden fotoğraf satın alarak çözümlenmişlerdir. Bu olay Meltem ve Asiye için bir deneyim olmuştur. Araştırmaları sırasında kendileri de farkındalık kazanmıştır. Meltem ve Asiye'nin değerlendirmelerden çıkardığı anlam doğrultusunda 'Dünya Göğüs Kanseri Günü'ne BT bağlamı yaklaşımıyla oluşturdukları tasarımlara *Görsel 4.6* ve *Görsel 4.7*'de yer verilmiştir.

Görsel 4.6. Asiye'nin 'Dünya göğüs kanseri Günü' adlı proje kapsamında tasarladığı BT

Görsel 4.7. Meltem'in 'Dünya göğüs kanseri Günü' adlı proje kapsamında tasarladığı BT

Meltem ve Asiye bu projede bir ilki oluşturmuşlardır. Araştırmacı öğrencilere bireysel tasarım yapma sınırlılığı getirmediği için Meltem ve Asiye Proje I'i grup çalışmasına dönüştürmüşlerdir. Araştırmalarından bahsederken konuya olan ilgileri fark edilmektedir.

Orkun bu hafta Proje I'e yönelik hiçbir çalışma yapmamıştır. Bu nedenle Araştırmacı Orkun'dan 3 gün içerisinde Proje I'e yönelik bir çalışma beklediğini belirtmiştir. Orkun Proje I'i yaklaşık 3 hafta içinde tamamlayabilmiştir. Süreç içerisinde oluşturulan eskizler, düzeltmeler sonucunda Orkun'un 'Dünya Göğüs Kanseri Günü'ne BT bağlamı yaklaşımıyla oluşturduğu tasarımına *Görsel 4.8* de yer verilmiştir.

Görsel 4.8. Orkun'un 'Dünya Göğüs Kanseri Günü' adlı proje kapsamında tasarladığı BT.

Meltem ve Asiye'nin sunumu uzun sürmüştür. Bu nedenle ikinci dersin süresi aşılmış ve üçüncü derse geçiş yapılmıştır. Araştırmacı öğrencilere ara vermek isteyip istemediklerini sormuştur. Öğrenciler ara vermeden derse devam etmek istediklerini belirtmişler ve üçüncü derse geçilmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan ilk üç projenin tamamlanma süreleri birer haftadır. Bu nedenle tüm eksiklere rağmen araştırmacı birinci projeyi tamamlanmış kabul edip ikinci projenin önerisini öğrencilerle paylaşmıştır. Projelerle ilgili üzerinde durulan eksikler tamamlanarak teslim alınmıştır.

Proje II'nin konusunu araştırmacı kendi belirlemiştir. Araştırmanın sınırlılığı Tıp alanı ile sınırlı olmasından dolayı konu başlıkları buna göre seçilmiştir. Proje II'nin konusu "Hastaneler için Bilgilendirme Tasarımları" olarak belirlenmiştir. Proje ile ilgili

araştırmacı gerekli alanyazın bilgisinin de içinde yer aldığı proje önerisini öğrencilere dağıtmıştır. İlgili proje önerisi EK-7’de verilmiştir. Proje ile ilgili öğrencinin ihtiyaç duyabileceği bilgilere yer verilmiştir. Öğrencilerin Proje ile ilgili sorularını cevapladıktan sonra beşinci haftanın dersi sonlandırılmıştır.

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje I, BT dersi kapsamında dersi seçen öğrencilerin üzerinde çalıştıkları ilk proje olmuştur. Durum bu açıdan değerlendirildiği zaman araştırmacının ve öğrencilerinin fikir bulma, fikri paylaşma, tasarlama ve sunma bağlamında deneyimledikleri ilk projedir. Araştırmacı konuyla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

İlk proje olduğu için birçok aksaklığın yaşanacağını tahmin ediyordum. Ancak beklentimin altında bir öğrenci profiliyle karşılaşmak konusunda henüz buna çözüm bulamadım. 3. sınıf öğrencisinin tasarım konusunda belli bir seviyeye gelmiş olması gerekiyor diye düşünüyorum. Ama ne yazık ki şu an yüzleştiğim durumda araştırmacının eylem planını yeniden değerlendirmem gerekiyor. Öğrenciler benim anlattıklarımı algılamakta zorluk yaşıyor ben de onların neden tasarlayamadıklarını algılamakta zorluk çekiyorum. Tasarım programlarını kullanmakta yetersiz olmaları dersin sürecini yavaşlatıyor. Bunun dışında fotoğraf dersi almalarına rağmen fotoğraf çekme konusunda yaşanan sorun projenin tasarım kalitesini etkiliyor. En önemli nokta ise ortaya çıkan tasarımlar. Kompozisyon, renk, tipografi gibi temel elemanları etkin bir şekilde kullanmadıklarını tasarımlarından anlamak mümkün. Bu durumu nasıl kontrol altına alabilirim? Bu konularla ilgili temel bilgileri vermeyi düşünebilirim. Ama BT dersinin eylem planı içerisinde bunu nasıl gerçekleştirebilirim? Ders kapsamında örnekler bulmalarını istiyorum. Bu araştırma sırasında görsel algılarının olumlu yönde etkilenebileceğini düşünüyorum. Derste anlatımlarım sırasında profesyonel tasarımcıların tasarımlarının olumlu yönde etkilenmeleri amacıyla gösteriyorum. Ama teslim aldığım tasarımlarda bu çalışmaların etkisini henüz göremedim (AG. 30.10.2015).

Öğrencilerin tasarım sürecini doğru kullanmaları konusunda yönlendirilmeleri gerekmektedir. Araştırmacı, ders dışında da öğrencilerle iletişim kurabileceğini tekrar belirtmelidir. Öğrenciler proje eskizlerini ders saatleri dışında da araştırmacıyla paylaşabileceklerini öğrenmelidir. Öğrencilere fikir bulma, geliştirme, tasarlama, sunma aşamalarında daha yaratıcı olmaları konusunda gerekli okumalar, araştırmalar önerilmelidir. Görsel algının geliştirilmesi konusu üzerinde önemle durulmalıdır.

4.2.1.1.6. *Altıncı hafta etkinlikleri – Proje III süreci*

BT dersine ilişkin altıncı etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 22 Ekim 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.9. *Altıncı haftaya ilişkin ders süreci*

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 6 – 22.10.1015		
DERS 1		
• Proje II'in sunumu		
DERS 2		
• Proje II'in sunumu		
DERS 3		
• Proje I'in eksik çalışmalarının değerlendirilmesi • Proje III'nin öğrencilere verilmesi		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme. • Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme. • Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilir • Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapılabilir • Görselleştirmenin önemini kavratılabilir • BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme		
KULLANILAN YÖNTEM		
• Sözel anlatım • Soru – Cevap • Örnek gösterme • Tartışma		
ÖDEV		
• Yerli ya da yabancı tasarım 5 adet dergide, gazetede, kitapta vb. yayınlarda kullanılmış BT'yi görsel iletişim açısından değerlendirilmesi.		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 6	• Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları.	• Proje II Sunum – Proje III Tanıtım

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. 5. hafta Proje I'in sunumları gerçekleştirilmiş, eksikler tespit edilmiş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencilere Proje I üzerinde ek çalışma süresi verilmiştir. Ancak bu durumun Proje II'nin başlatılmasını engellemediği düşünülmektedir. Bu düşünce ile araştırmacı 5. haftanın son dersinde öğrencilerle Proje II'nin önerisini paylaşmıştır. Araştırma kapsamında yapılan ikinci proje olması nedeniyle öğrenciler araştırmacının derse ve projelere nasıl yaklaşım sergilediği konusunda deneyim kazanmışlardır. Bu nedenle Proje II kapsamında gelişen öngörülemez durumlar karşısında öğrenci araştırmacıyla iletişime geçmenin gerekli

olduğu bilincini kazanmıştır. Bununla birlikte öğrenci bu ders kapsamında gerçekleşen projelerin araştırma sürecinin uzun sürmesini birinci projede deneyimlediği için Proje II üzerinde araştırma yapmaya hemen başlamıştır.

Proje II'nin konusu "Hastaneler için Bilgilendirme Tasarımları" olarak belirlenmiş ve öğrencilerle paylaşılmıştır. Ancak araştırmacı hastane ve benzeri kurumlarda fotoğraf çekmek için izin alınması gerekliliğini bu proje kapsamında önceden düşünemediği için öğrencilerin hastane fotoğrafı çekerken sıkıntı yaşayacaklarını tahmin edememiştir. Öğrencilerden fotoğraf çekme konusunda sıkıntı yaşadıkları bilgisini aldıktan sonra araştırmacı bu durumu çözebilmek için araştırmaya başlamıştır. Ancak gerekli izinlerin alınmasının en az bir ay sürebileceği bilgisine ulaşması ile öğrencilere yeni bir uygulama alanı belirlemek durumunda kalmıştır. Bu nedenle birçok araştırmaya konu olan üniversiteleri yeni alan olarak belirlemiştir. Bu bağlamda Proje II'nin yeni konu başlığı "DPÜ için Bilgilendirme Tasarımları" olarak güncellenmiştir. Bu değişiklik diğer öğrencilere de bildirilmiştir. Araştırmacı için bu bir deneyim olmuştur. Ders projesi de olsa gerekli yerlerden izin almanın önemi araştırmacı ve öğrenciler tarafından anlaşılmıştır.

Proje II'nin ders süreci içerisindeki sunumlarında sunum sürelerine olabildiğinde dikkat edilmiş süre dikkatli kullanılmıştır. Proje sunumları iki ders sürmüştür. Araştırmacı sunumlar sırasında gerekli gördüğü yerleri alanyazınla destekleyerek öğrencilerin tasarımlarını değerlendirmiştir.

Sena Proje II için DPÜ kampüsü içerisinde BT olarak tanımladığı örneğin BT olup olmadığından tam emin olmadığı örneğin sunumunu yaptığı aşamada anlaşılmıştır. Sena için BT'nin 'ok' ile görselleştirilmesi ya da yönlendirilmesi gerektiğini konuşmanın devamından anlamak mümkündür. Bu yanlış anlaşılma araştırmacı tarafından ele alınması gereken önemli bir konudur. Sena bu proje için 3 örnek belirlemiştir. Belirlediği örnekler içerisinde kütüphanenin çalışma alanı olarak değerlendirilmesi konusunda araştırmacı ve diğer öğrenciler ortak karara varmıştır.

Sena'nın sunumunun ardından Belis sunum yapmıştır. Belis Proje II kapsamında yapmış olduğu alan araştırmasında fakültelerin birbirinden farklı isimlik sisteminin olduğu, çoğunun dikkat çekici olmadığı gibi verilere ulaşmıştır. Ancak bu durumu tek bir tasarım diliyle nasıl anlatılacağı problemi kafasını karıştırmıştır. Bu noktada Belis'in belirlediği bazı tasarım ve algı sınırlılıkları onu yaratıcı düşünme boyutunda engellemektedir. Hazırbulunuşluk bağlamında var olan eksiklikler tamamlanmadığı

sürece bu sınırlılıkların devam etmesi mümkündür. Araştırmacı bu konuda ders içinde yeri geldiği noktalarda gerekli açıklamaları yaparak durumu kontrol altına almayı denemiştir. Süreç içinde Belis'in tasarım önerileri sırasında gelişen konuşmalar dâhilinde yangın söndürme talimatı üzerinden bir BT geliştirmeye karar vermiştir.

Belis'e ne kadar soru sorarsam seçtiği öneriden o kadar çabuk vaz geçiyor. Bu karakter yapısı olabilir ama ortaya bir tasarım çıkarma konusunda istikrarlı davranmadığını fark ettim. Eleştiriye açık olmayabilir. Bu durumun onu olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum ilerleyen süreç içerisinde. Fakültedeki oda isimlikleri üzerine geçen konuşmamızda takıldığı noktada konudan vaz geçti. Bu konuda çalışmalarını değerlendirirken Belis'in önerisini savunması konusunda farklı bir yol izlemem gerekiyor sanırım. (AG. 25.10.2015)

Öğrencilerin önerilerinde gösterdikleri fotoğraflar dersin algılanmasında hala eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin BT'yi ayırt etme konusunda edindikleri bilgileri araştırmalarına yansıtma sıkıntı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumu araştırmacı *"Evet bu bir logo. Bilgilendirme tasarımı mı? Bununla bilgilendirme tasarımı arasında ayırım yapabiliyor olmalısınız artık. Size fotoğraf çekin deyince de her şeyin fotoğrafını çekmişsiniz. (22.10.2015 tarihli video kaydı)"* şeklindeki ifadesiyle vurgulamıştır.

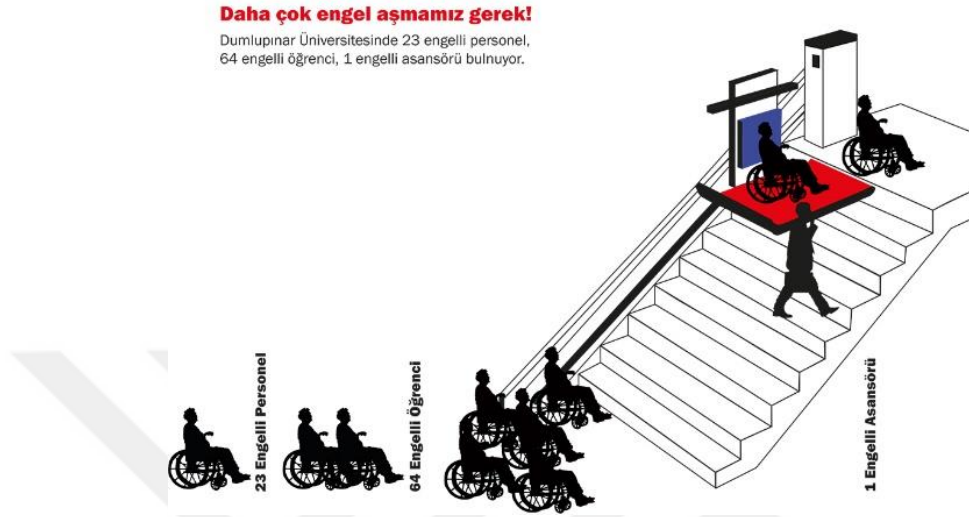
Bu hafta öğrenciler bir tasarım önerisi sunma aşamasında süreci iyi değerlendirememişlerdir. Sunumlarda sürekli ele alınacak mekânın ve BT'nin açıklanması yapılmıştır. Bunun nedeni konunun uygulama alanının üniversiteye dönüştürülmesinin olma olasılığı yüksek görünmektedir. Bu nedenle araştırmacı durumun kendi hatasından kaynaklandığını düşünerek öğrencilere ikinci proje için tasarım geliştirme bağlamında bir haftalık ek süre vermeye karar vermiştir. Bu süreç içerisinde öğrencilerle sürekli iletişim içinde olmak konusunda önerilerde bulunmuştur.

Üçüncü ders araştırmacı 5. haftaya ait Proje I kapsamında eksik çalışmalar üzerindeki gelişmeleri değerlendirmiş, öğrencileri yönlendirmiştir. Geri kalan sürede ise Proje III için öneriyi öğrencilerle paylaşmıştır. Proje III'e ait öneriyi EK-7'te yer verilmiştir. Proje III'ün içeriğinden bahsetmiş öğrencilerden gelen soruları yanıtlayarak dersi sonlandırmıştır.

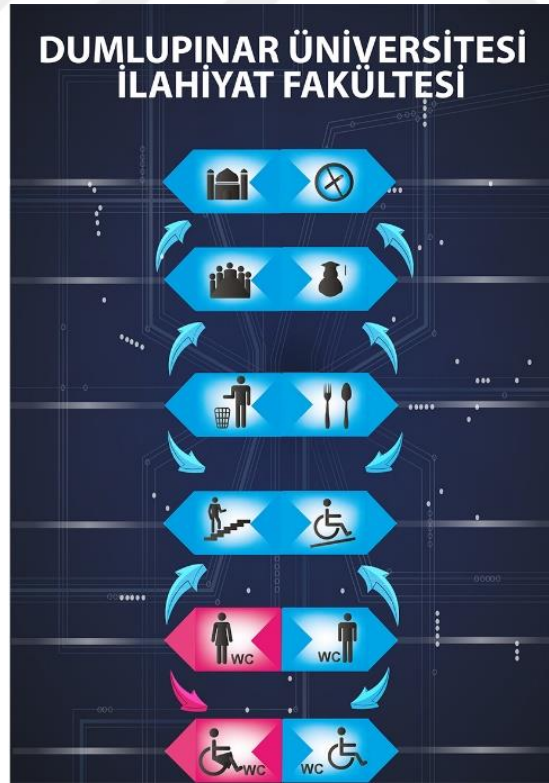
Proje II kapsamında öğrencilerin ortaya çıkardığı tasarımlar sırasıyla şu şekildedir:

Asiye'nin Proje II kapsamında tasarladığı BT sürecinde birçok algı sorunu ile karşılaştı. Asiye konuyu BT tasarlamak amaçlı ele alamadı bir türlü. Kafasında sürekli, bir eksiklik buldum bu eksikliği aktarmalıyım diye bir düşünceyle derse katıldı. Bu nedenle konuya yaklaşımını farklı bir açıdan ele almak konusunda onu yönlendirme aşamasında çok zorlandım. Ortaya tam anlamıyla BT olarak tanımlayamayacağımız bir tasarım çıktı. Bu

tasarımı teslim aldım. Çünkü Asiye hala BT konusunda deneyim kazanma aşamasında. Şu anda bunun farkında olamayabilir ama dönemin sonuna doğru bu tasarımı konusunda kendisini eleştirebileceğini düşünüyorum (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.9).

Görsel 4.9. Asiye'nin proje II kapsamında tasarladığı BT.

Görsel 4.10. Emine'nin proje II kapsamında tasarladığı BT.

Emine zorlu bir öğrenci. Bu konuda fikir ayrılıkları yaşadığımız çok nokta oldu. Proje II'de de aynı sorunlar yaşandı. Emine'nin kendi doğrularının olduğunu düşünüyorum. Yaptığı tasarım her zaman onun için başarılı. Durumu izleyici tarafında ele almayı başaramıyor henüz. Belki de bu bir savunma yöntemi de olabilir. Sonuç olarak proje kapsamında kendisinden istenilen kriterlerde bir ürün ortaya seremedi. Bu konuda çok zorlasam da ortaya çıkardığı tasarım üzerinde ele alması gereken birçok durum söz konusu. Projeyi yönlendirme levhaları ve piktogramlar üzerinden ele aldı. Ancak levhaların mekân içinde nasıl değerlendirileceği konusunda bir tasarım süreci içine girmede. Henüz tamamlanmamış bir proje olarak değerlendirilecek projelerden biri (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.10).

Belis'in yangın söndürme talimatı üzerinde yeni bir BT uygulaması fikir olarak başarılı başladı. Ders içinde gerçekleştirilen tartışma ortamında ele alınan değerlendirmelerin bazılarının ortaya çıkan asarında uygulandığını gördüm. Bu durumu genel olarak öğrencilerin bir çoğunda gözlemliyorum. Belis oluşturduğu tasarımı mekân içinde nasıl ele alınacağı konusunda bir tasarım süreci içine girmede. Bu nedenle tam bir BT olarak tanımlanması zor bir çalışma. Öğrencilerin genel olarak tasarım ve mekân ilişkilendirme aşamasında eksiklikleri var. Bu eksiklikler giderilmediği sürece tasarımın amacına ulaşılabilirliği konusunda tekrar tekrar düşünmek gerekiyor (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.11).

Görsel 4.11. Belis'in proje II kapsamında tasarladığı BT.

Candan'ın Proje II kapsamında tasarladığı BT süreci içerisinde fikir geliştirme bağlamında sorun yaşandı. Bunun nedeni proje için belirlenen üniversite mekânını kullanmak istememesi ve kendi belirlediği bir mekân üzerinde çalışmak istemesiydi. Kendisine Türk Telekom binasını mekân olarak seçmeye karar verdi. Binayı yakından inceledi. Personelle iletişime geçti. Aslında proje için olması gereken adımları gerçekleştirdi. Sorun bu noktadan sonra gündeme gelmeye başladı. Bu binada nasıl bir BT olması gerektiği konusunda kararsız kaldı. Süreyi uygun değerlendiremedi ve kendisinin de çok beğenmediği bir çalışma teslim etti. Çalışma hakkında ele alınabilecek çok nokta var. Bunlardan biri kullandığı mekân görüntüsü hazır bir görüntü. Bu noktada Candan'a sürekli kendisinin fotoğraf çekmesini belirtsem de bu proje sürecinde kendisiyle bir türlü tasarım geliştiremedik (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.12).

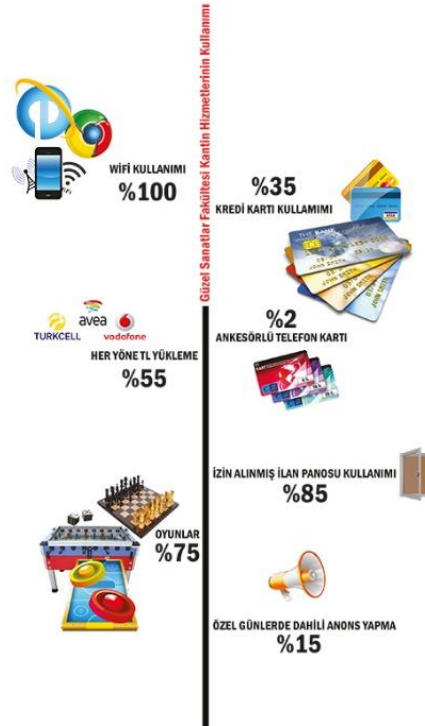
Görsel 4.12. Candan'ın Proje II kapsamında tasarladığı BT.

Görsel 4.13. Şule'nin proje II kapsamında tasarladığı BT.

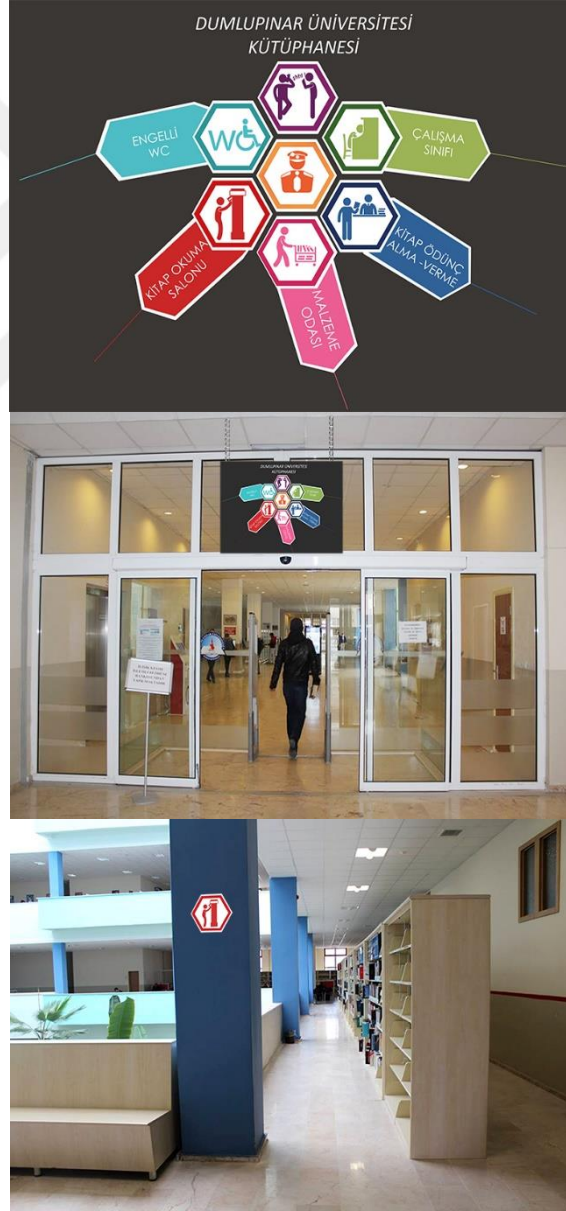
Şule'nin Proje II kapsamında tasarladığı BT sürecinde Şule bana birçok taslak gönderdi. Yönlendirme grafikleri üzerine çalışmayı sevdiğini sürekli dile getirdi. Oluşturduğu tasarıma bakıldığında tasarım açısından birçok eksikten söz edilebilir. Ama benim proje kapsamında istediğim kriterler çerçevesinde bir tasarım teslim etmesi onun bu konudaki gelişiminin göstergesidir. Bir mekân belirledi. Mekânda BT'nin eksikliği ele alarak BT tasarladı. Tasarımını mekânda uygulanmış bir şekilde görselleştirdi. Bu nedenle BT tasarlama süreci içerisinde yaratıcı düşünme bağlamında kendi adına bir adım atmış oldu. Bu noktadan sonra artık tasarım algısını da geliştirmesini bekliyorum (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.13).

Meltem'in Proje II kapsamında tasarladığı BT sürecinde konuyu farklı bir bakış açısıyla ele alması dikkat çekiciydi. Meltem, kampüs içerisinde eksik olan bir BT bulmak yerine kampüs içerisinde bir durum belirleme çalışması yapmayı tercih etti. Bu çalışma için kendine kampüsün en kalabalık kantinini mekân olarak belirledi. Kantinde BT olarak tanımladığı reklam afişleri, logolar, tabelalar bağlamında 3 sorudan oluşan bir anket hazırladı. Boş bir gününde bu anketi gün boyu belirlediği kantinde uyguladı. Elde ettiği verileri görselleştirme yöntemine giderek proje II kapsamında teslim ettiği tasarımı oluşturdu. Meltem'in bu çalışması, veriye ulaşma bağlamında göstermiş olduğu önemli bir gelişmedir. Konuya yaklaşımı BT konusunda başarılıdır. Tasarım konusunda ele alınması gereken eksiklikler zaman içinde giderilirse ilerleyen süreçte Meltem BT konusunda başarılı tasarımlar yapabilir (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.14).

Görsel 4.14. Meltem'in proje II kapsamında tasarladığı BT.

Sena'nın Proje II kapsamında tasarladığı BT sürecinde ortaya çıkardığı tasarım Proje kapsamında onlardan istediğim kriterleri yerine getirmesi bağlamında güzel sonuçlandı. Altıncı haftanın içerisindeyiz. Bu süreç içerisinde ders kapsamında gerçekleştirilen eylemlerin yavaş yavaş olumlu sonuçlarını gözlemlemeye başladım. Bu noktadan sonra tasarım algılarının geliştirilmesi gerekiyor. Eylem planı içerisinde bu boşluğu tamamlamaya çalışıyorum ama öğrencilerin hazırbulunuşluk durumları beklediğimden daha gerideydi. Bu nedenle bu aşamada öğrencinin bireysel gayretinin de olması gerekiyor. Ders içerisinde onlara öğretmek istediğim çalışma disiplini tam olarak algıladıkları zaman tasarım olayına farklı bakacaklarını düşünüyorum. Deneyimsizlikleri onların dezavantajı oluyor (AG. 02.11.2015) (Bkz. Görsel 4.15).

Görsel 4.15. Sena'nın proje II kapsamında tasarladığı BT.

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje II, BT dersi kapsamında öğrencilerin BT türlerini tanımlama, ayırt edebilme, fikir geliştirme, tasarım oluşturma ve sunuma hazırlama konusunda gelişimine katkı sağlayacak nitelikte planlanmıştır. BT dersinin bölüm programında yeni bir ders olması, öğrencilerin örnek alabileceği kaynakların olmaması, diğer ders hocalarının BT konusuna yaklaşımları, öğrencilerin ders içerisindeki performanslarını etkileyen faktörler olarak düşünölmektedir. Bu nedenle ders içerisinde projeler aracılığıyla öğrencilerin BT tasarımı konusunda farkındalık kazandıklarını söylemek mümkündür. Proje II’de araştırmacının öngöremediği bir izin problemi yaşanmıştır. Ancak kısa sürede çözüm üretilerek eylem planının aksaması engellenmiştir. Verilen proje konusu öğrencinin mekân arayışı içerisine sokmuştur. Mekânlarda var olan BT’leri bulma, eksikleri belirleme bağlamında öğrencinin mekânla etkileşimi sağlanmıştır. Bu açıdan bu proje bilgisayar başında tasarım yapan öğrenci modelinin dışına çıkılması bağlamında önemlidir. Öğrencilerin proje kapsamında ürettikleri tasarımlar ise tam anlamıyla BT olarak nitelendirilebilecek düzeyde olmasa da Proje I’e göre fikir bulma ve geliştirme aşamalarında daha deneyimli bir durum sergilemişlerdir. Bu nedenle projeler üzerindeki olumlu ve olumsuz noktalar her ders süreci içerisinde tartışılmaktadır. Bu eylemin öğrenciler üzerindeki olumlu etkisi farkedilmiş ve dönem içerisindeki diğer projelerde de bu şekilde bir değerlendirme süreci devam ettirilmişti. Öğrencilerin tasarım konusunda çok eksiklerinin olduğu teslim ettikleri tasarımlarda anlaşılmaktadır. Bu eksikliklerin BT dersi kapsamında giderilmesi için uzun bir süreç gerekmektedir. Araştırmacı bu durum için konuyla ilgili gerekli açıklamaları yaparak ve tasarımları değerlendirerek eksikleri giderme yolunu seçmiştir. Bu nedenle araştırmacı uygulamanın başında hedeflediği tasarım düzeyine ders dönemi içerisinde ulaşılacağını öngörmüştür.

4.2.1.1.7. Yedinci hafta etkinlikleri

BT dersine ilişkin yedinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 29 Ekim 2015 tarihinde gerçekleştirilecek şekilde planlamıştı. Ancak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı nedeniyle resmi tatil olması, planlanan eylem planının bir hafta ötelenmesine neden olmuş ve eylem planı planlandığı şekilde 5 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Oluşan bu aksaklık nedeniyle eylem planında eksik kalan haftanın telafisi 24 Aralık 2015 tarihinde yapılmıştır.

Tablo 4.10. Yedinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 7 – 05.11.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">• Proje III'in sunumu		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">• Proje III'in sunumu		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">• Proje II'in eksik çalışmalarının değerlendirilmesi• Proje I- II ve III için genel değerlendirme		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.• Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme• Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme• Görselleştirmenin önemini kavratılabilme• BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">• Sözel anlatım• Soru – Cevap• Örnek gösterme• Tartışma		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 7	<ul style="list-style-type: none">• Görsel Okuryazarlık- Gestalt Kuramı ve İlkeleri• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Tasarım Süreci: Proje II Taslak Çalışmaları.	<ul style="list-style-type: none">• Proje III Sunum• Değerlendirme / Proje I, Proje II, Proje III

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Altıncı hafta Proje II'in sunumları gerçekleştirilmiş, eksikler tespit edilmiş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencilere Proje I üzerinde ek çalışma süresi verilmiştir. Ancak bu durum Proje III'nin başlatılmasını engellemediği düşünülmektedir. Bu düşünce ile araştırmacı altıncı haftanın son dersinde öğrencilerle Proje III'nin önerisini paylaşmıştır. Araştırma kapsamında yapılan üçüncü proje olması nedeniyle öğrenciler araştırmacının derse ve projelere nasıl yaklaşım sergilediği konusunda deneyim kazanmışlardır.

Proje III'nin konusu '*Beynimizi tanıyalım*' olarak belirlenmiş ve öğrencilerle paylaşılmıştır. Bu proje kapsamında ele alınacak bilgileri araştırmacı daha önce hazırlanmış bir BT'den kaynak olarak almıştır. Verilen bu bilgiler çerçevesinde

öğrencilerden gelen tasarımlar ile kaynak alınan tasarım arasında karşılaştırma yapma olanağı bulunmuştur. Proje III' ün kapsamında öğrencilerden kendilerine verilen metni görselleştirmeleri istenmiştir. Proje III ile ilgili ayrıntı bilgi EK-7'de yer almaktadır. Öğrenciler Proje III'ün konusunu ve içeriğini öğrenince derste hareketli bir ortam oluşmuştur. Konuyla ilgili araştırmacının yorumu şu şekildedir:

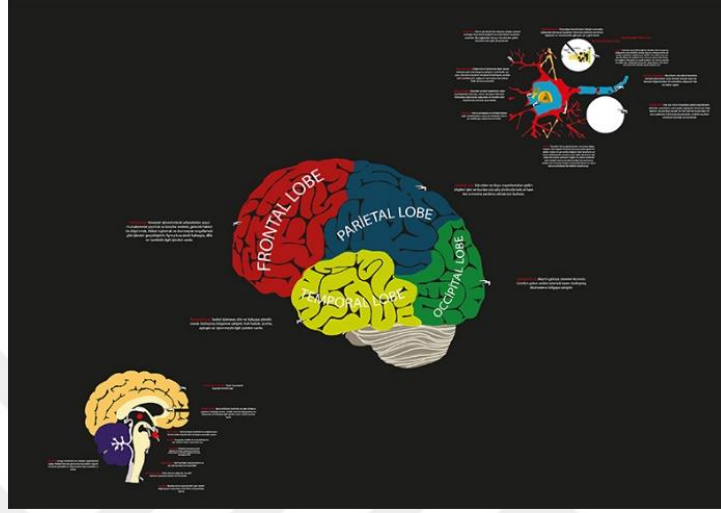
Proje içeriğinde illüstrasyon üzerinde çalışacaklarını söyleyince birden heyecanlandılar. Bu tepkiyi daha önceki projelerde görmemiştim. İllüstrasyon konusunda daha önceki deneyimleri büyük bir ihtimal konuya olumlu yaklaşımlarını sağladı. Ama anatomik çizim konusunda hiçbir öğrenci soru sormadı. Bu beni şaşırttı. Anatomik çizimleri nasıl çizeceklerini sormak yerine sayfa boyutu, renk, yazı gibi tasarım elemanları hakkında sorular sordular. Bence BT konusunda henüz nelere dikkat edilmesi gerektiğini bilemiyorlar diye düşünüyorum. Çizimlere başladıklarında soruların içerikleri değişebilir (AG. 22.10.2015).

Anatomik çizim yapabilecekleri ilk projeleri olması bağlamında proje III'ün önemli bir adım olduğu düşünülmektedir. Bu proje bundan sonraki 3 proje için bir alıştırma olması düşüncesi ile verilmiştir. Öğrencilerin proje kapsamında yaşayacakları sıkıntılar araştırma için önem taşımaktadır. Bu sıkıntılar doğrultusunda dersin son 3 projesi gerçekleştirilecektir.

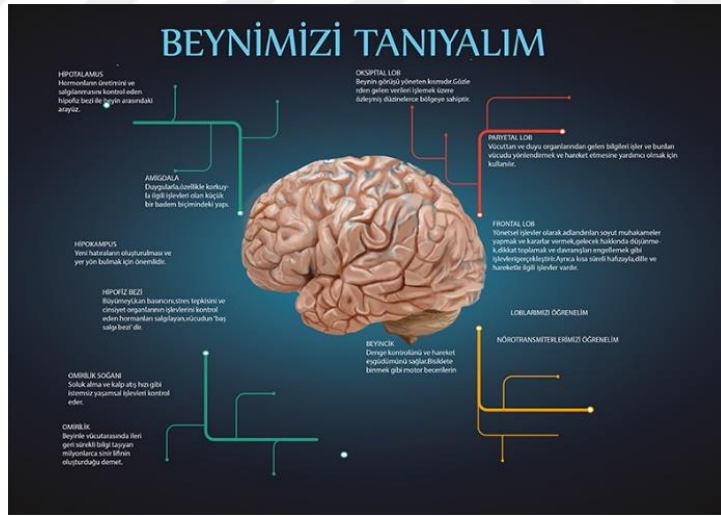
Araştırmacı öğrencilere Proje III'ü verdiğinde yaşanabilecek sıkıntılardan bahsetmesine rağmen öğrencilerin odaklandığı nokta daha farklı konulardı. Tasarım sürecinde konuyla ilgili deneyim kazanmaya başladıkça öğrencilerin kafasında çözmeleri gereken, yeni deneyimler söz konusu olmaktadır. Öğrenciler proje II'in sunumu gibi proje III içinde sunum yapmışlardır. Bu derste sunum sürelerine olabildiğinde dikkat edilmiş süre dikkatli kullanılmıştır. Proje sunumları iki ders sürmüştür. Araştırmacı sunumlar sırasında gerekli gördüğü yerleri alanyazınla destekleyerek öğrencilerin tasarımlarını değerlendirmiştir. Öğrenciler ilk iki projede olduğu gibi Proje III'ün teslimi içinde ek süre talep etmişlerdir. Bu durum karşısında araştırmacı ilk 2 projede olduğu gibi öğrencilere bir haftalık ek çalışma süresi vermiştir. Bu durum araştırmanın eylem planını olumsuz etkilememektedir. Araştırmacı 4. haftadan itibaren eylem planının tam uygulanması için gerekli düzenlemeleri yapmıştır. Bu haftaya kadar konuyla ilgili bir aksaklık yaşanmamıştır. Proje III kapsamında öğrenciler tarafından gerçekleştirilen tasarımlar şu şekilde sonuçlanmıştır:

Asiye Proje III kapsamında kendisine verilen metine bağlı kalmıştır. Metin bağlamında BT'nin öykülemesini üç parçada anlatmayı tercih etmiştir. Araştırmanın üçüncü projesi ve yedinci haftası olması ile birlikte Asiye'nin BT algısının gelişmeye

başladığını tasarımlarından anlamak mümkündür. Tasarım açısından eksikleri olmasına rağmen önceki tasarımlarına göre daha başarılı bir tasarım süreci geçirmiş ve tasarım oluşturmuştur. (Bkz. Görsel 4.16)

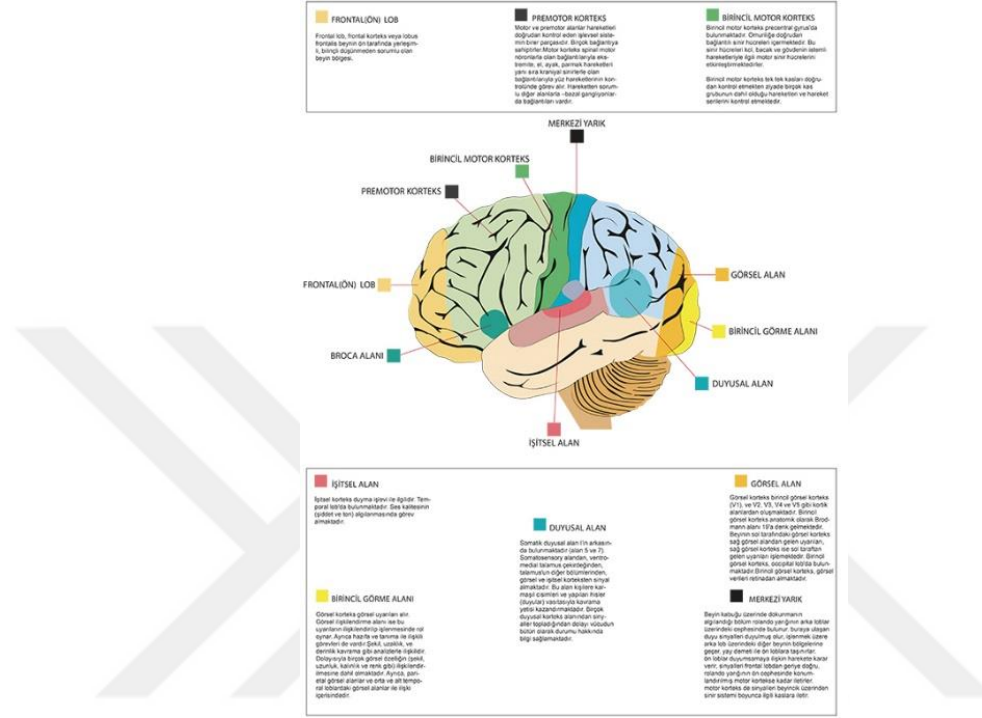
Görsel 4.16. Asiye'nin proje III kapsamında tasarladığı BT.

Görsel 4.17. Emine'nin proje III kapsamında tasarladığı BT.

Emine Proje III kapsamında araştırmacıyı şaşırtmıştır. İlk iki projede devamlı görselleştirme sorunları ile ders sürecini yanlış değerlendirmiştir. Proje III için teslim ettiği BT, tasarım olarak değerlendirildiğinde eksikliklerinden bahsetmek mümkündür. Ancak ilk iki projede oluşturduğu kompozisyon ve konuya yaklaşımı açısından

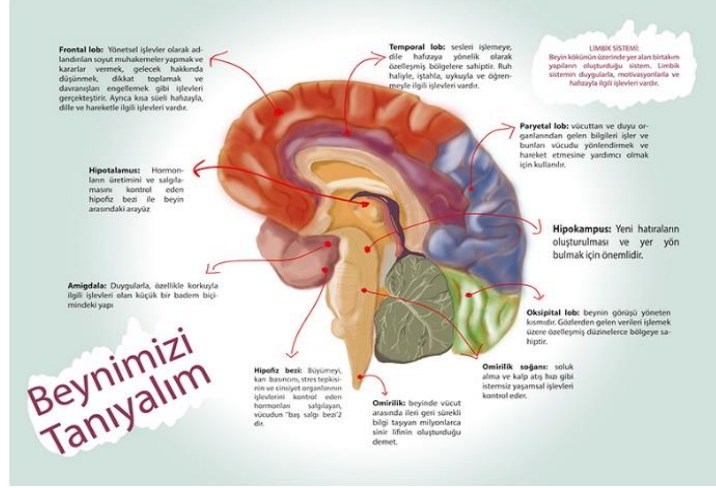
olmuştur. Bu süreçten itibaren tasarım konusunda farklı bakış açıları geliştirmeleri için çalışmaların yapılması ve ders sürecinde gerçekleştirilen projelere yansıtılması önemlidir (Bkz. Görsel 4.19).

Görsel 4.19. Orkun'un Proje III kapsamında tasarladığı BT.

Candan Proje III' ilk kez kullandığı çizim tableti ile oluşturdu. Bu açıdan görselin niteliği konusu tartışmaya açık bir durumdur. Ancak metin içerisinde sözü edilen bilgilerin görselleştirilmesi bağlamında tasarım Candan'ın ilk iki projesine göre olumlu bir ivme göstermektedir. Bu süreçten itibaren Candan'ın BT konusunda motivasyonunu arttıracak yaklaşımlarda bulunulması ilerleyen süreçteki projeleri olumlu bir şekilde etkileyeceği düşünülmektedir. (Görsel 4.20) Konuyla ilgili araştırmacı günlüğünde şu ifadeleri kullanmıştır:

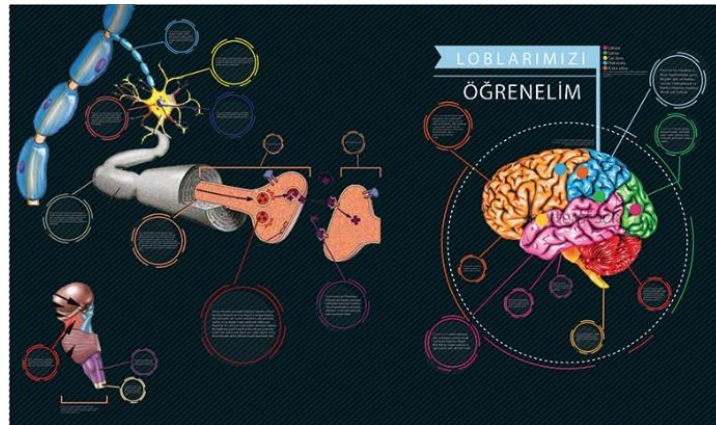
Candan'ın illüstrasyon konusunda bence yaklaşımı güzel. Teknik olarak ilerleyen zamanlarda başarılı görseller oluşturabilir. Bu projede ilk kez çizim tableti kullandı. Onun için stresli bir süreçti. Çünkü tasarım yavaş ilerledi. Tasarım konusunda oldukça eksikleri olan bir tasarım oldu. Ama genel olarak değerlendirildiğinde dersini anlatabilen bir BT tasarladı. Bu dersin ikinci dönemi de olmalıydı. Öğrenciler daha yeni yeni uyum sağlamaya başladılar (AG. 12.11.2015).

Görsel 4.20. Candan'ın proje III kapsamında tasarladığı BT.

Şule'nin Proje III kapsamında tasarladığı BT bu projede elde edilen en başarılı tasarım olmuştur. Tasarım eksikliklerinin süreç içerisinde giderilmesi gelecek projeleri olumlu etkileyecektir (Bkz. Görsel 4.21). Araştırmacının konuyla ilgili düşünceleri günlüğüne şu şekilde yansımıştır:

Şule BT dersinde en gayretli öğrenci. Projeler üzerinde zaman harcıyor. Bu konuda taslaklar hazırlıyor ve benimle paylaşıyor. Bu proje kapsamında konuya yaklaşımı oldukça başarılıydı. Tasarım açısından eksiklikleri var. Dönem başından beri zemin, görsel ve tipografi konusunda oldukça sıkıntılı süreçlerden geçtik. Öncelikle font kullanımları konusunda bilgilendirdim. Görsel oluşturma konu zaten dersin her anında bahsettiğim bir durum. Zemin konusuna yeri geldikçe değiniyorum. Ama artık bu konuyu daha ciddiye almalıyım. Çünkü oluşturdukları BT'leri yanlış zeminlerle başarısız tasarımlara dönüşebiliyor (AG. 12.11.2015).

Görsel 4.21. Şule'nin proje III kapsamında tasarladığı BT.

Sena Proje III kapsamında kendisine verilen metine bağılı kalmıştır. Metin bağlamında BT'nin öykülemesinde izleyiciyi tasarımın merkezine odaklamaktadır. Zemin tercihiinde bilinçsizce uygulamalar Sena'nın tasarımını olumsuz yönde etkilediği tasarımdan da anlaşılmalıdır. Bu konuda Sena'nın yönlendirilmesi önemlidir (*Bkz. Görsel 4.23*).

Üçüncü ders araştırmacı altıncı haftaya ait Proje II kapsamında eksik çalışmalar üzerindeki gelişmeleri değerlendirmiş, öğrencileri yönlendirmiştir. Geri kalan sürede ise proje I, proje II ve proje III için genel bir değerlendirme yapmıştır. Öğrencilere ilk 3 proje döneminin sonlandırıldığını bir sonraki haftadan itibaren ikinci 3 proje dönemine geçileceğinin bilgisini vermiştir. Bununla birlikte ikinci 3 proje kapsamında konu anlatımı ve proje konularının verilmesi için Tıp alanında alan uzmanının derse misafir olarak katılacağı bilgisi öğrencilerle paylaşılmıştır. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ders sonlandırılmıştır.

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje III ilk iki projeden içerik ve yapı olarak farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu projeyi araştırmacı tıbbi konuların ele alınacağı son 3 proje için bir hazırlık projesi olarak düşünmüştür. Projenin başında araştırmacı öğrencileri konunun içeriği konusunda uyarmıştır. Konu anatomik yapıyla ilgili olduğu için farklı bir disiplinin BT dersine konu olarak entegre edilmesi söz konusu olmuştur. Süreçle ilgili araştırmacının gözlemleri şu yöndedir:

Anatomik çizim başlangıçta öğrenciler tarafından çok basit algılandı. Öğrencilerin özgüvenleri çizim yapabilecekleri bir proje olduğu için birden arttı. Derste heyecanlı bir atmosfer ortamı oluştu. Uygulamanın başından itibaren dersin amacının BT tasarlamak olduğunu belirtmeme rağmen öğrencilerin algılarının sadece illüstrasyon yapabilmek olduğunu çok iyi anladım. Tasarımlardaki eksikliklerin giderilmesi bu nedenle yavaş ilerliyor. Öğrenciler yeni bir konuyu kolay kolay kabul etmiyorlar. Alışkanlıklarını sürdürmeye çalışıyorlar. Bu durum kolay çözebileceğim bir durum değil. Sonra tasarım sürecinde konunun düşündükleri gibi olmadığını anlıyorlar ve tasarlama sorunları ortaya çıkıyor. Olayın bir de disiplinlerarası boyutu var. Farklı bir alan için nasıl çalışma performansı gösterdikleri benim için önemli bir konu. Proje III bu konuda benim de deneyim kazandığım bir proje oldu. Konuyla ilgili öğrencilerin yaklaşımları, ortaya çıkardıkları tasarımlar ve değerlendirme sürecinde alan uzmanı olmadığım için zorluk yaşadım. Bu nedenle uygulamanın başından beri disiplinlerarası yaklaşım bağlamında alan uzmanlarının sürece dâhil edilmesi konunun anlaşılması ve başarısı için önemlidir. Bu proje bunu bir kez daha fark etmemi sağladı. Öğrenci tasarımları ise tasarım ilkeleri bakımından ilk projelere göre daha uygun tasarlanmaya başladı. Ama şimdi durum başka bir boyut kazandı. Bundan

sonraki 3 proje alan uzmanı ile işlenecek. Öğrencilerin bu sürece uyum sağlamaları zaman alabilir. Bu durum mutlaka eylem planını etkileyecektir. (AG. 10.11.2015)

Proje III'e ait öğrenci tasarımlarında eksiklikler olmasına rağmen ilk iki projeye göre gelişim gözlenmiştir. Öğrenciler bu proje üzerinde daha ilgili tasarım süreci geçirmişlerdir. İllüstrasyon ile ilgili bir çalışma derse olan ilgilerinin artmasını sağlamıştır. Bu ilginin tasarımlara yansımaları öğrencilerin BT konusunda algılarının ve yaratıcı ifade biçimlerinin farklılaşmasını sağlamıştır.

4.2.1.1.8. Sekizinci hafta etkinlikleri – Proje IV süreci

BT dersine ilişkin sekizinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 12 Kasım 2015 vize haftasında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.11. Sekizinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 8 – 12.11.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">Alan uzmanının tanıtılmasıProje IV'ün tanıtımı / Stent nedir? /Ürün tanıtım afişi		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">Proje IV'ün tanıtımı / Stent nedir? /Ürün tanıtım afişi		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">Disiplinlerarası YaklaşımBilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilmeGestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilmeGörselleştirmenin önemini kavratılabilmeBT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">Sözel anlatımSoru – CevapÖrnek göstermeTartışma		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 8	<ul style="list-style-type: none">Proje II Sunum – Proje III Tanıtım	<ul style="list-style-type: none">Disiplinlerarası YaklaşımBilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleriTasarım Süreci: Proje IV Tanıtım
GEÇERLİLİK KOMİTESİ		

Konu: Emine'nin proje sunumlarında sürekli program bilmeme durumunu gündeme getirmesi, bu durumu çalışmalarına yansıtması.

- Öğrencilerin her bir projede yeni konu öğrenmeleri, yeni deneyimler kazanmaları sırasında yaşanan döngülerden biri olması bağlamında Emine konusunda ek bir sürenin ayarlanması ve sıkıntı yaşadığı program üzerinden anlatımların gerçekleştirilmesi

Konu: AU'nun derse katılımı ile öğrencilerde gözlemlenen derse farklı yaklaşım durumu.

- AU'nun derse katılımı ve öğrencilerin bu duruma olan tepkisi, araştırmanın eylem döngülerinden birini oluşturması.

Konu: Öğrenci günlüklerinin içeriği ve günlük tutuma alışkanlığının olmaması

- Günlükler için ders sonunda ek bir süre ayarlanması
- Proje değerlendirmesinde günlüklerin değerlendirmeye katılması ve bu kararın öğrencilere bildirilmesi

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Sekizinci hafta ile birlikte araştırma kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan 6 projenin ikinci bölümüne geçilmiştir. İlk 3 proje yedinci hafta ile birlikte sonlandırılmış ve değerlendirilmiştir. Sekizinci haftadan itibaren öğrencilerle son 3 proje üzerinde çalışılmıştır.

Bu projeler kapsamında derse Tıp alanından alan uzmanı davet edilmiştir. Araştırmacı dersten önce alan uzmanıyla konu başlıkları, öğrenci profili ve ders içeriği hakkında toplantı yapmış ve alan uzmanını bilgilendirmiştir.

İlk ders araştırmacı öğrencilere alan uzmanını tanıtmış ve ders kapsamında alan uzmanı ile nasıl çalışmalar gerçekleştirileceği konusunda bilgilendirmiştir. Devamında sözü alan uzmanına bırakmıştır. Alan uzmanı da kendinden daha detaylı bilgiler vererek öğrencilerle daha samimi bir ortam oluşturmaya çalışmıştır.

Sekizinci hafta öğrencilere Proje IV tanıtımı yapılmıştır. Araştırmacı alan uzmanı ile birlikte bu projenin konusunu '*Stent nedir? /Ürün tanıtım afişi*' olarak belirlemişlerdir. Alan uzmanı Proje IV'e öğrencilere bildikleri kalbi çizmelerini "*Elinizde kağıtlar var. Çok güzel not almaya hazırsınız. Böyle siz bir kalp çizebilir misiniz bana 3 dakika içinde? Kalp. Bundan ne anladıysanız. Aklınıza ilk gelen şeyi* (AU, 12.10.2015 tarihli video kaydı)" şeklinde isteyerek bir giriş yapmıştır. Devamında kalbin nasıl bir organ olduğu, ne işe yaradığı gibi teknik bilgileri güzel sanatlar öğrencilerinin anlayabileceği düzeyde aktarmaya başlamıştır. Anlatımlarını örnekler vererek gerçekleştirmiştir. AU derste bulunma amacından bahsederek BT dersinin önemini vurgulamıştır.

AU dersin önemi üzerine açıklamasını yaptıktan sonra kalbin anatomik yapısı üzerine anlatımlarına devam etmiştir. Konuyu anatomik yapı içerisinde oluşan sorunlar şeklinde ele alarak stent hakkında öğrencilere bilgi vermiştir. Proje IV'ün öğrencilere aktarılması iki ders sürmüştür. Bu dersler aralıksız işlenmiştir. AU'nun sunumu bittikten sonra 10 dakikalık bir ara ile üçüncü derse geçiş yapılmıştır.

Üçüncü ders AU öğrencilere Proje IV'in içeriğinden söz etmiştir. Sözü araştırmacıya bırakarak Proje IV'ün önerisinin öğrencilerle nasıl paylaşıldığını gözlemlemiştir. Araştırmacı ilk 3 projede olduğu gibi daha önce hazırlamış olduğu proje önerisini öğrencilerle paylaşmıştır. Öneri ile ilgili ayrıntılı bilgi EK-7'te verilmiştir. Bu öneride AU'nun öğrencilerden tasarım olarak ne beklentisi içinde olduğuna yer verilmiştir. Proje önerisinin paylaşımından sonra araştırmacı öğrencilere BT konusunda alanyazın üzerinden aktarımlarda bulunmuştur. Bu hafta derse konuk AU'nın gelmesi ile BT arasındaki ilişkiden söz edilmiştir ve bu bağlamda disiplinlerarası yaklaşım konusunda öğrenciler bilgilendirilmiştir. Her hafta olduğu gibi araştırmacı bu hafta da BT kavramları tasarım öğeleri ve ilkeleri konusunda aktarımlarda bulunmuş ve anlatımları çerçevesinde öğrencilere tasarımlarında bu konulara dikkat etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Dersin son 15 dakikasında ise öğrencilerin AU ile iletişim kurmaları için ortam oluşturulmuş ve bu süreç soru cevap şeklinde tamamlanmıştır.

4.2.1.1.9. Dokuzuncu hafta etkinlikleri –Proje IV süreci

BT dersine ilişkin dokuzuncu etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 19 Kasım 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.12. Dokuzuncu haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 9 – 19.11.1015	
DERS 1	
• Proje IV'ün taslak sunumları / Stent nedir? /Ürün tanıtım afişi	
DERS 2	
• Proje IV'ün taslak sunumları / Stent nedir? /Ürün tanıtım afişi	
DERS 3	
• Disiplinlerarası Yaklaşım	
• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri	
• Öğrencilerin tasarımlar üzerine çalışması için serbest zaman	
DERSİN GENEL AMAÇLARI	

- BT algısı oluşturabilme.
- Görsel İletişim Tasarımı ve BT arasında ilişki kurabilme.
- Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme
- Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme
- Görselleştirmenin önemini kavratılabilme
- BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme

KULLANILAN YÖNTEM

- Sözel anlatım
- Soru – Cevap
- Örnek gösterme
- Tartışma

Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 9	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje IV Taslak Çalışmaları.

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Sekizinci hafta içerisinde AU tarafından verilen Proje IV'ün taslakları üzerine bu hafta sunumlar gerçekleştirilmiştir. Sunumlar doğrultusunda tasarımların geliştirilmesine atölyede devam edilmiştir. Araştırmacı sunumlarda öğrencilerin BT konusunda yaklaşımlarının değiştiğini, yaşanan tasarım ve teknik bilgi sorunlarının giderek azaldığını fark etmiştir. İlk 3 projede olan eksiklikler süreç içerisinde giderilmiştir. Araştırmacının alanının görsel iletişim olması nedeniyle yapılan sunumları görsel iletişim açısından değerlendirmiştir. BT bağlamında öğrencilerin tasarımlarını yönlendirmiştir. Sunumlar sırasında öğrencilerin anatomi ile ilgili sorularını kaydedip AU'yu aracılığıyla çözmeye çalışmıştır. Bu bağlamda araştırmacı sunumların bitiminde öğrenci çalışmalarını kaydetmiş ve ders bitiminden sonra AU ile sunumlar ve öğrenci soruları üzerine görüşmüştür. AU'nun yorumlarını da kaydederek aynı gün içerisinde öğrencilere iletmiştir. Bu süreç araştırmacıyı zaman bakımından zorlamıştır. Ancak AU ve öğrenci arasındaki iletişimi bu şekilde sağlayabilmiştir. Sunumların iki ders sürmesi nedeniyle üçüncü ders araştırmacı öğrencileri tasarımlar üzerinde çalışmalarını için öğrencilere serbest zaman bırakmıştır. Bu süreç içerisinde öğrenciler tasarımları üzerinde çalışırken araştırmacı soru-cevap şeklinde BT kavramı öğeleri ve ilkeleri konusunda öğrencilerin görüşlerini almıştır. Öğrencilerin programlar konusundaki sorularını yanıtlamış ve program

kullanımı üzerine anlatımlarda bulunmuştur. Dersin sonunda öğrencilere Proje IV hakkında yapılması gerekenleri belirtmiş, okuma ve araştırma ödevi vermiştir.

4.2.1.1.10. Onuncu hafta etkinlikler – Proje V süreci

BT dersine ilişkin onuncu etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 26 Kasım 2015 gerçekleştirilmiştir.

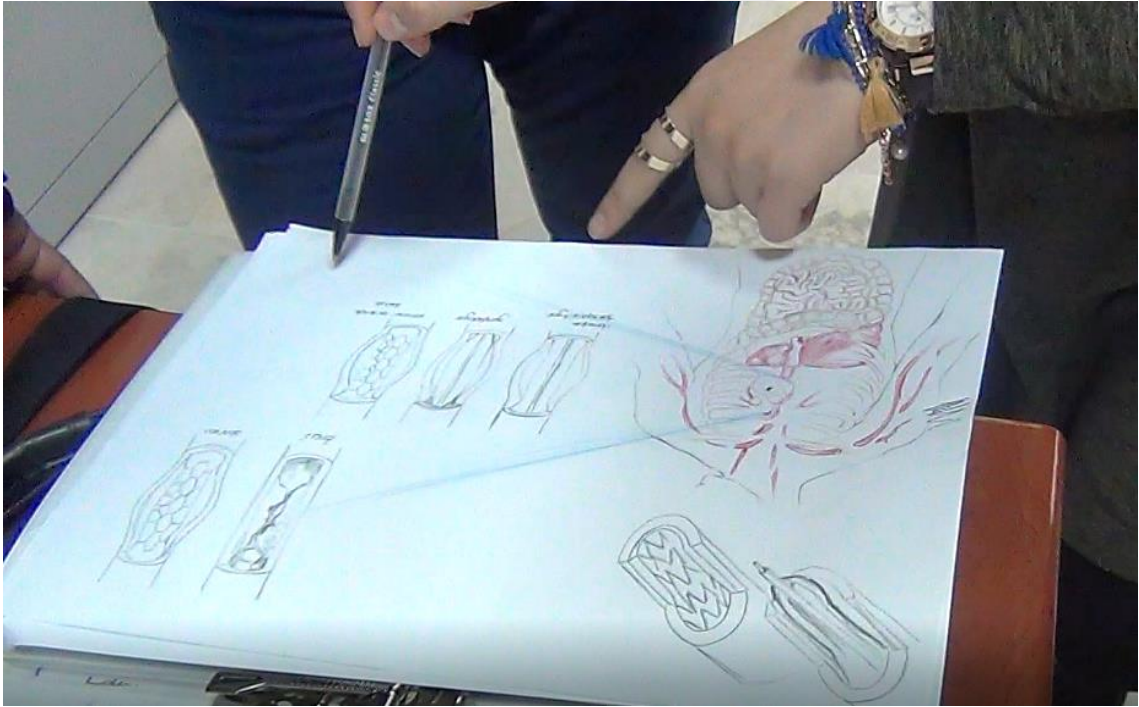
Tablo 4.13. Onuncu haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 10 – 26.11.2015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none"> • Proje V'in tanıtımı / DNA nedir? Eğitim Materyali 		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none"> • Proje V ile ilgili öğrenci sorularının yanıtlanması • Proje IV çalışmalarının değerlendirilmesi 		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none"> • Proje IV çalışmalarının değerlendirilmesi • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Öğrencilerin tasarımlar üzerine çalışması için serbest zaman 		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none"> • Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme. • Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme. • Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme • Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme • Görselleştirmenin önemini kavratılabilme • BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme 		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none"> • Sözel anlatım • Soru – Cevap • Örnek gösterme • Tartışma 		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 10	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje IV Sunum – Proje V Tanıtımı

Bu hafta derse 7 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmanın son 3 projesinden biri olan Proje V'in sunumu için AU bu hafta derse konuk edilmiştir. Araştırmacı AU ile

dersten birkaç gün önce görüşmüş ve Proje V'in konusunu 'DNA nedir? / Eğitim Materyali' olarak belirlemişlerdir. AU konuya DNA'nın tarihsel sürecinden bahsederek başlamıştır. Anlatımlarını görsel iletişimin konu ile ilişkilendirip, önemini vurgulayarak devam ettirmiştir. AU'nun sunumu yaklaşık olarak 1 ders saati devam etmiştir. Anlatımlarında anlaşılabilir görseller kullanmaya özen göstermek çalışmaktadır. Araştırmacının AU ile gerçekleştirdiği toplantılarda ele alınan konulardan biri de sunum sırasında öğrencilere gösterilecek görsellerin uygun olup olmama durumu olmuştur. Sunumun bitiminde 10 dakikalık bir ara verilmiştir.

İkinci ders sürecine AU'nun öğrencilerin Proje V ile ilgili sorularını yanıtlamasıyla başlamıştır. Ders sürecinin devamında Proje IV'ün çalışmaları üzerine öğrenciler AU'ya sunum yapmışlar ve çalışmaları değerlendirmişlerdir (Bkz. Görsel 4.24). Bu süreç biraz uzun sürmüş ve ara verilmeden üçüncü derse geçilmiştir.

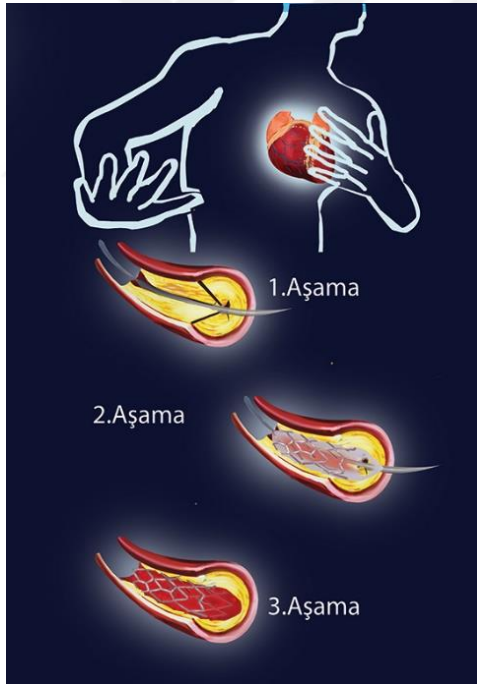

Görsel 4.24. Şule'nin Proje IV için hazırladığı taslak çizimin AU tarafından değerlendirilmesi

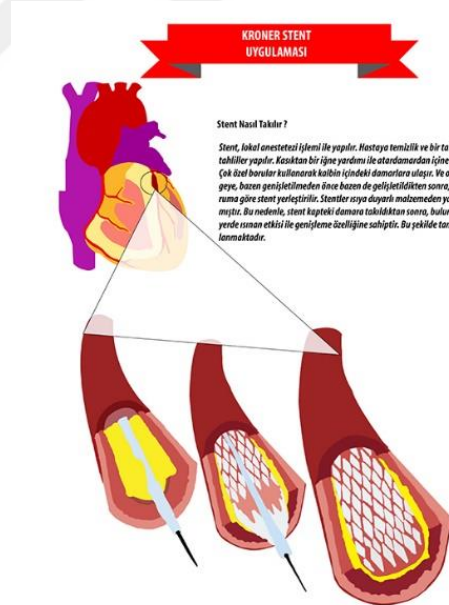
Üçüncü ders Proje IV ile ilgili değerlendirmelerin tamamlanmasıyla birlikte araştırmacı öğrencilere tasarımları üzerinde çalışmaları için serbest zaman ayarlamıştır. Bu süreç içerisinde karşılıklı soru-cevap şeklinde BT ve tıbbi görseller konuları üzerine tartışılmıştır. Proje IV kapsamında sonuçlandırılan öğrenci tasarımları şu şekildedir:

Emine'nin Proje IV kapsamında gerçekleştirdiği tasarımı, üçüncü projesinde gösterdiği performansa göre yetersiz kalmıştır. Genel olarak tasarım henüz tamamlanmış bir görüntü sergilememektedir. Üzerinde zaman harcanması gereken henüz başlangıç aşamasında bir tasarım olarak teslim edilmiştir. (Bkz. Görsel 4.25). Araştırmacının 'Emine bu çalışma henüz tamamlanmamış, devam edebilirsin henüz süren var' (03.12.2015 tarihli video kaydı) ifadesine karşılık Emine 'Hocam ben bu aşamadan ötesini yapabileceğimi düşünmüyorum. Bu noktada takıldım ve diğer derslerime de zaman ayırmam gerekiyor. Bu şekilde teslim etmek istiyorum' (03.12.2015 tarihli video kaydı) ifadesiyle yanıt vermiştir.

Asiye'nin Proje IV kapsamında gerçekleştirdiği tasarımı, süreci düzgün kullanamaması nedeniyle tamamlanamamıştır. Ancak AU'nun projeden istediği kriterler doğrultusunda bir yaklaşımla projenin görselleştirilmesi gerçekleştirilmiştir (Bkz. Görsel 4.26).

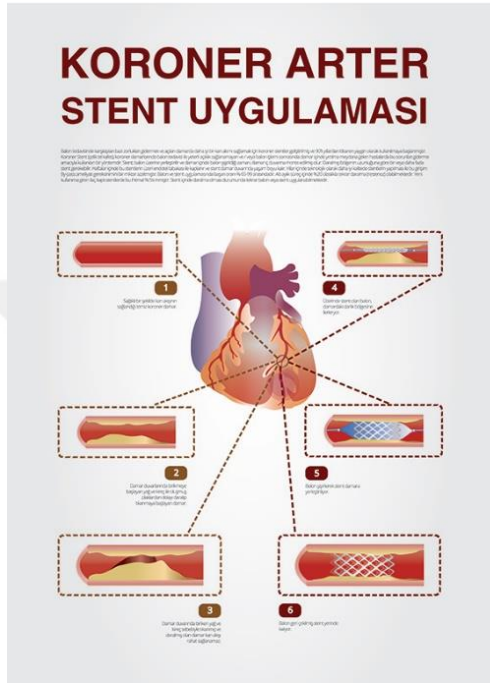
Görsel 4.26. Emine'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

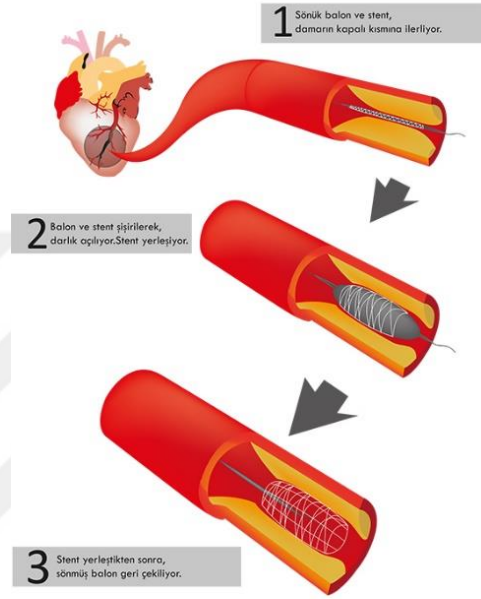
Görsel 4.25. Asiye'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

Belis'in Proje IV kapsamında tasarladığı BT yaklaşım olarak ders kapsamında ele alınan anlatımlar dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ancak bu noktadan sonra tasarım dilinin de geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Belis'in zemin ve görsel arasındaki

bağlantı sorununu çözemediği tasarımından anlaşılmaktadır. BT doğru bilginin yanında güçlü bir tasarımla amacına ulaşmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerde BT konusunda belli bir düzeyde algının oluşturulduğu gözlemlenmektedir. Ancak tasarım algısı üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir (Bkz. Görsel 4.27).

Görsel 4.27. Belis'in Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

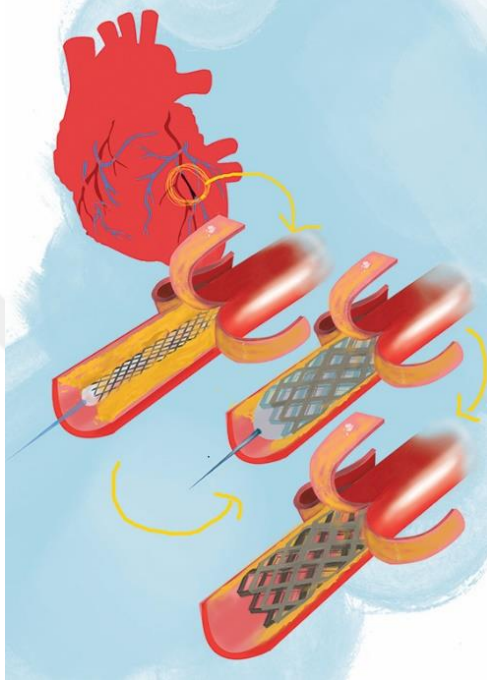

Görsel 4.28. Orkun'un Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

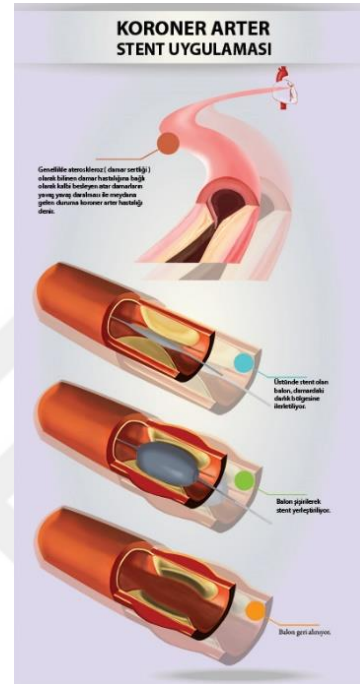
Orkun'un Proje IV kapsamında tasarladığı BT'de dikkati çeken nokta Orkun'un görselleştirme yeteneğinin olmasıdır. Dersi alan diğer öğrencilerin illüstrasyonları ile karşılaştırıldığında nesnenin hacimsel olarak ifade edilmesindeki yaklaşımında başarılı olduğu görülmektedir. Ancak Orkun'un tasarımları yarım bırakması illüstrasyonlarının başarısını da olumsuz yönde etkilemektedir. Tamamlandığında başarılı bir anlatım dili olabilecek BT'yi Görsel 4.28 de görüldüğü gibi teslim etmiştir.

Candan çizim tabletini deneyimlemeye başladığı andan itibaren illüstrasyon teknikleri konusunda denemeler yapmaktadır. Bu sürece zamanının çoğunu ayırmasından dolayı Proje IV de olduğu gibi tamamlanmamış tasarım teslim etmek zorunda kalmaktadır. İlk projelere kıyasla görselleştirme becerisinde oldukça önemli bir yol katetmesine rağmen BT oluşturma sürecinde bilgiyi aktarmanın en önemli nokta

olduğunu gözardı etmektedir. Tasarımında süreyi doğru kullanıp bilgi ve görselleştirmenin bir bütün olduğunu anladığında başarılı tasarımlar oluşturacağı öngörülmektedir. Ancak henüz böyle disiplinli çalışma sürecini gerçekleştirememiştir. (Bkz. Görsel 4.29).

Görsel 4.30. Candan'ın Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

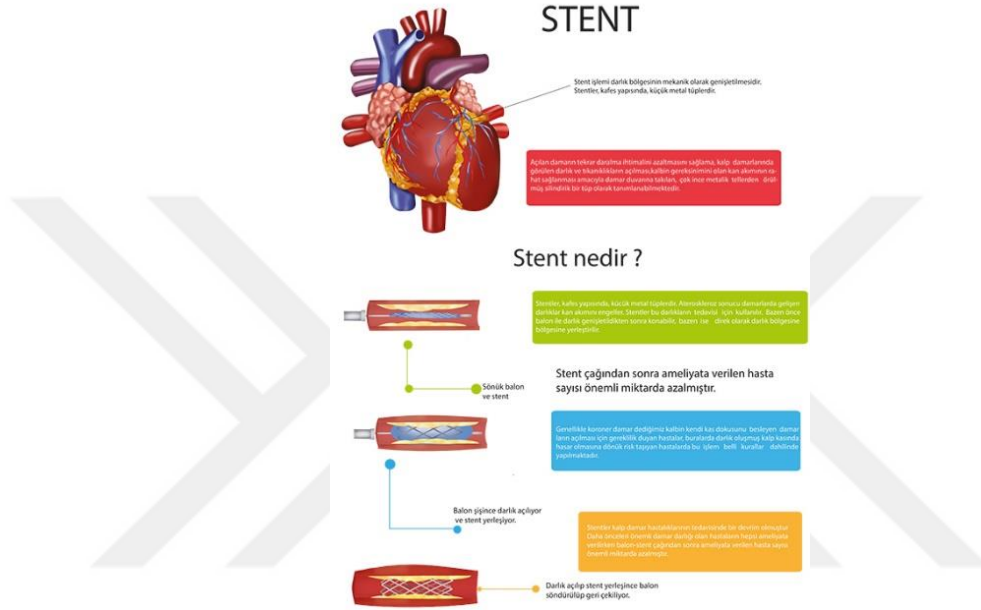

Görsel 4.29. Şule'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

Şule'nin Proje IV kapsamında tasarladığı BT, önceki tasarımlarına göre onun BT algısı bakımından geliştiğini göstermektedir (Bkz. Görsel 4.30). Daha öncede belirtildiği gibi Şule'nin illüstrasyon becerisi diğer arkadaşlarına göre daha ileri bir seviyededir. Bu durum olumlu bir şekilde BT'lere de yansımaktadır. Dikkat etmesi gereken bazı tasarım hataları bulunmaktadır. Araştırmacı ders süreci içerisinde bu önemli noktaları bütün öğrencilere hatırlatmaktadır. Bu aşamadan sonra öğrencinin derse olan ilgisinin konuya yaklaşımını yönlendireceği düşünülmektedir.

Sena'nın Proje IV kapsamında tasarladığı BT AU'nun projede belirttiği tüm kriterlere uygun tasarlanmıştır (Bkz. Görsel 4.31). Ancak Sena görsel ve bilginin arasındaki bağlantıyı tasarıma yansıtma kısmında takılı kalmış ve bu noktada bir gelişme gösterememiştir. Bu sorunu çözdüğü zaman başarılı BT'ler oluşturabileceği öngörülmektedir. Araştırmacının bu durum üzerine görüşü şu şekildedir:

Sena henüz tasarımlarda ok kullanarak derdini anlatma alışkanlığından kurtulamadı. Mutlaka bir çizgi veya ok yardımıyla BT'lerini tasarlıyor. Tasarım aşamasında ise ele alması gereken elemanları bir bütün olarak değerlendirmede için tasarım alanının belli şekillerde parçalara bölerek çözüm üretiyor. Tasarımda hiyerarşik bir anlatım dili henüz geliştirebilmiş değil. Bütün elemanları aynı büyüklükte ve sıra sıra dizerek anlatımını gerçekleştirmeye çalışıyor. Bu konuda daha çok alıştırma yapması gerekiyor (AG. 02.12.2015).

Görsel 4.31. Sena'nın Proje IV kapsamında tasarladığı BT.

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje IV araştırma uygulamasının son üç projesinden ilkinin temsil etmektedir. Bu proje sürecinde derse tıp alanından bir AU konuk olarak davet edilmiş ve ele alınacak konunun AU tarafından öğrencilere aktarılması sağlanmıştır. Ortaya çıkan tasarımların bazıları tasarım süresi doğru kullanılmadığı için yarım bırakılmıştır. Bu duruma rağmen öğrencilerin gelişim aşamalarını gözlemlenebilmektedir. Özellikle ilk iki çalışmanın tasarım süreci ve tasarımları şu an ki gelinen nokta ile karşılaştırıldığında öğrencilerde olumlu yönde bir gelişme olmuştur. BT konusunda algıları gelişmiştir. Birçok tasarım arasında BT'yi ayırt edebilecek seviyeye gelmişlerdir. Ancak tasarlama konusundaki eksikleri fikirlerinin öne çıkmasını engellemektedir. Bu konuda ders süreci içerisinde bu boşluğun doldurulması amacıyla anlattıkları örneklendirmelerle sürdürülmektedir. Bu sorunun çözülmesi ile ders kapsamında daha başarılı tasarımların çıkarılabileceği öngörülmektedir.

4.2.1.1.11. Onbirinci hafta etkinlikleri – Proje V süreci

BT dersine ilişkin onbirinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 3 Aralık 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.14. Onbirinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ		
HAFTA 11 – 03.12.1015		
DERS 1		
<ul style="list-style-type: none">• Proje V'in taslaklarını sunumu ve değerlendirilmesi		
DERS 2		
<ul style="list-style-type: none">• Proje V'in taslaklarını sunumu ve değerlendirilmesi		
DERS 3		
<ul style="list-style-type: none">• Proje V hakkında gerekli açıklamaların yapılması• Disiplinlerarası Yaklaşım• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Öğrencilerin tasarımlar üzerine çalışması için serbest zaman		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none">• Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.• Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.• Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilir• Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilir• Görselleştirmenin önemini kavratılabilir• BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilir		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none">• Sözel anlatım• Soru – Cevap• Örnek gösterme• Tartışma		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 11	<ul style="list-style-type: none">• Disiplinlerarası Yaklaşım• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.	<ul style="list-style-type: none">• Disiplinlerarası Yaklaşım• Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri• Tasarım Süreci: Proje V Taslak Çalışmaları
GEÇERLİLİK KOMİTESİ		
Konu: Disiplinlerarası yaklaşım bağlamında eylem planının uygulanması		
<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerin farklı bir disiplin kapsamında derse olan ilgilerinin artması, araştırmanın doğru bir yaklaşım uyguladığını göstermektedir. Dersin sürekliliğinde bu durumun korunması dersin içeriği açısından önemlidir.		

Derse 7 öğrenci katılım sağlamıştır. Onuncu hafta içerisinde AU tarafından verilen Proje V'in taslakları üzerine sunumlar yapılmış çalışmalar değerlendirilmiştir. Sunumların iki ders sürmesi nedeniyle üçüncü ders araştırmacı öğrencileri tasarımlar üzerinde çalışmalarını için öğrencilere serbest zaman bırakmıştır. Bu süreç içerisinde öğrenciler tasarımları üzerinde çalışırken araştırmacı soru-cevap şeklinde BT kavramı öğeleri ve ilkeleri konusunda öğrencilerin görüşlerini almıştır. Öğrencilerin programlar konusundaki sorularını yanıtlamış ve program kullanımı üzerine anlatımlarda bulunmuştur.

Dersin sonunda öğrencilere Proje V hakkında yapılması gerekenleri belirtmiş, okuma ve araştırma ödevi vermiştir. Sunumlar sırasında öğrencilerin anatomi ile ilgili sorularını kaydedip AU aracılığıyla çözmeye çalışmıştır. Bu bağlamda araştırmacı sunumların bitiminde öğrenci çalışmalarını kaydetmiş ve ders bitiminden sonra AU ile sunumlar ve öğrenci soruları üzerine görüşmüştür. AU'nun yorumlarını da kaydederek aynı gün içerisinde öğrencilere iletmiştir.

Ders döneminin sonuna yaklaşırken hem öğrenciler hem de ben dersin işleniş biçimine uyum sağladık. Bu durum biraz zaman aldı ama şu an olması gereken şekilde bir ders işliyoruz. Keşke öğrencileri daha önce tanıma fırsatım olmuş olsaydı. Onlarla iletişim kurma bağlamında zaman kaybetmezdim. Dersin tam saatinde herkes atölyede beni bekliyor. Ben atölyeye gelince hemen kamera sistemini kurma, bilgisayarı ayarlama, sunumları hazırlama gibi adımlar bir şekilde ayarlanıyor. Öğrencilerin bu sürece uyum sağlaması olumlu bir gelişme (AU. 04.12.2015).

4.2.1.1.12. Onikinci hafta etkinlikler – Proje VI süreci

BT dersine ilişkin onikinci etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 10 Aralık 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.15. Onikinci haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 12 – 10.12.1015	
DERS 1	
• Proje VI'in tanıtımı / Obezite? Tüp mide ameliyatı tanıtım afişi	
DERS 2	
• Proje VI ile ilgili öğrenci sorularının yanıtlanması	
• Proje V çalışmalarının değerlendirilmesi	
DERS 3	
• Proje VI hakkında gerekli açıklamaların yapılması	

- Disiplinlerarası Yaklaşım
- Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri
- Öğrencilerin tasarımlar üzerine çalışması için serbest zaman

DERSİN GENEL AMAÇLARI

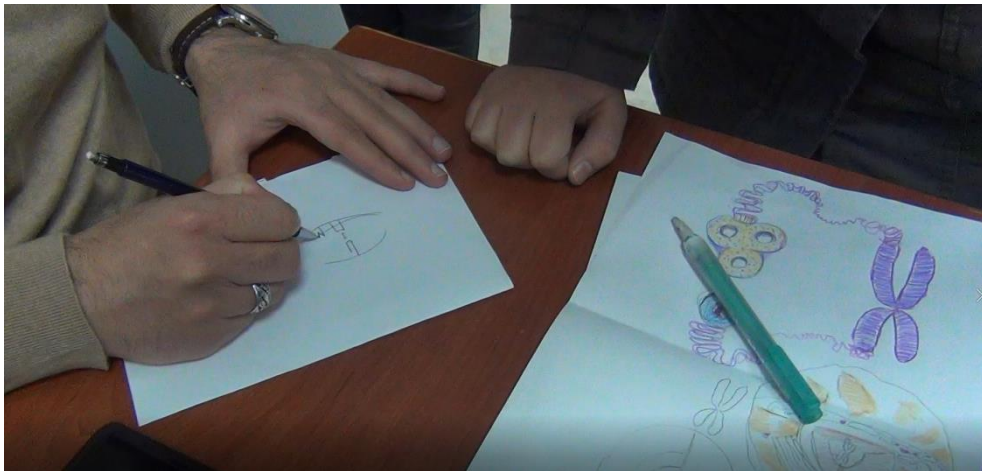
- Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.
- Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.
- Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme
- Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme
- Görselleştirmenin önemini kavratılabilme
- BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilme

KULLANILAN YÖNTEM

- Sözel anlatım
- Soru – Cevap
- Örnek gösterme
- Tartışma

Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 12	<ul style="list-style-type: none"> • Geleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler. • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları. 	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje V Sunum – Proje VI Tanıtımı

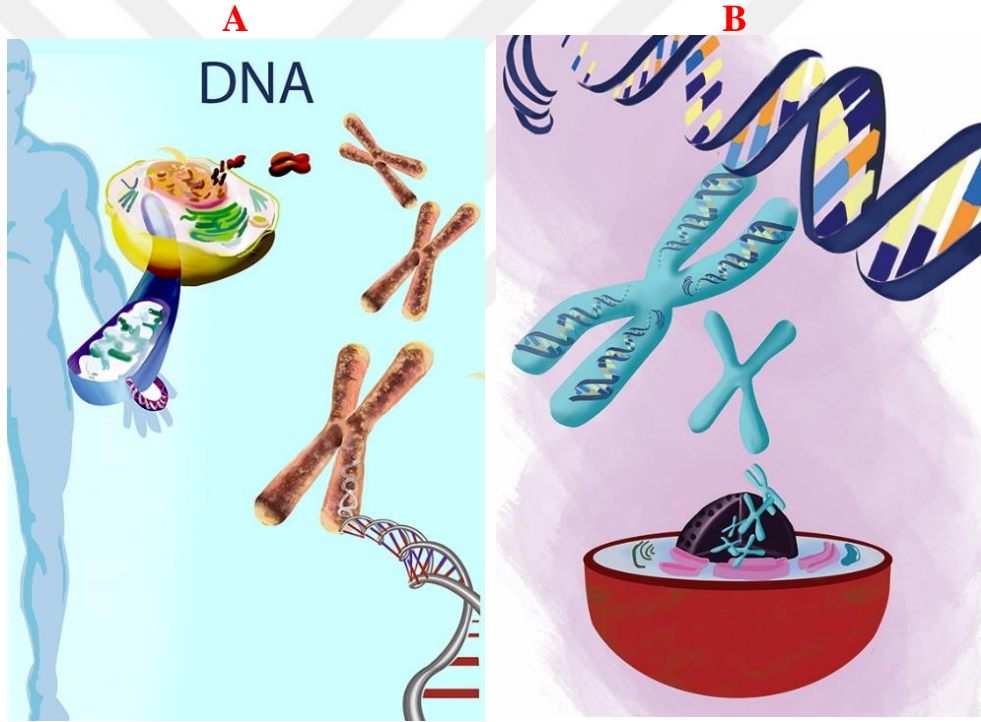
Bu hafta derse 7 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmanın son 3 projesinden biri olan Proje V'in sunumu için AU bu hafta derse konuk edilmiştir. Araştırmacı AU ile dersten birkaç gün önce görüşmüş ve Proje VI'nın konusunu 'Obezite / Tüp mide ameliyatı tanıtım afişi' olarak belirlemişlerdir. Proje önerisi EK-7'de verilmiştir.

Görsel 4.32. 10.12.2015 tarihli video kaydında AU ve Asiye'nin tasarım değerlendirme süreci.

AU konuya Obezite ile ilgili bir video izleterek başlamıştır. Anlatımlarını bu konuyu seçme nedeninden bahsederek sürdürmüştür. AU'nun Proje VI için sunumunun bitiminde 10 dakikalık bir ara verilmiştir. İkinci ders sürecinde Proje V'in çalışmaları üzerine öğrenciler AU'ya sunum yapmışlar ve çalışmaları değerlendirmişlerdir (Bkz. Görsel 4.32). Bu süreç biraz uzun sürmüş ve ara verilmeden üçüncü derse geçilmiştir.

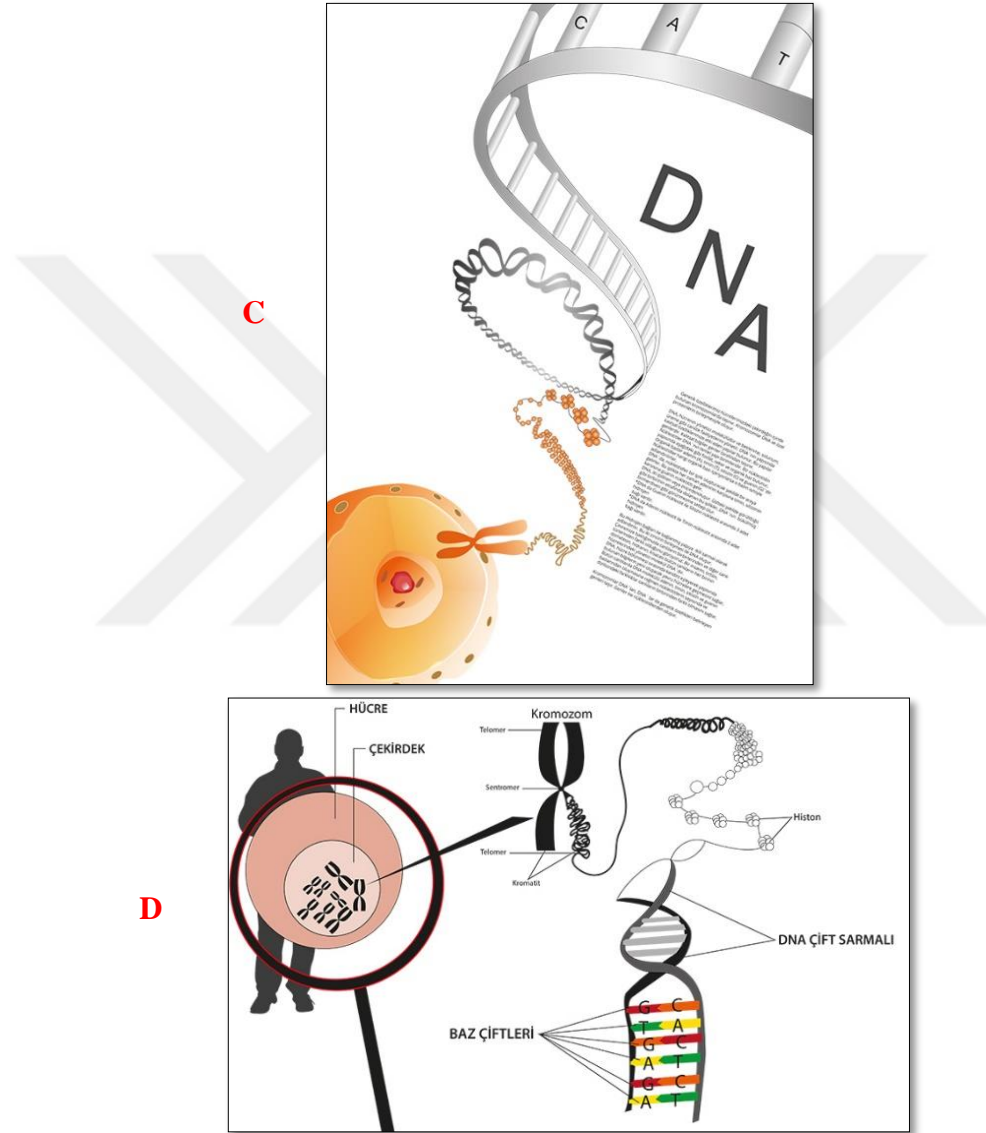
Üçüncü ders Proje IV ile ilgili değerlendirmelerin tamamlanmasıyla birlikte araştırmacı öğrencilere tasarımları üzerinde çalışmaları için serbest zaman ayarlamıştır. Proje V kapsamında sonuçlandırılan öğrenci tasarımlarını araştırmacı 'tamamlanmamış tasarımlar', 'tasarım açısından zayıf BT'ler', 'amaca uygun tasarımlar' şeklinde üç grup içerisinde değerlendirmiştir.

Görsel 4.33. A: Emine'nin Proje V kapsamında tasarladığı BT.
B: Candan'ın Proje V kapsamında tasarladığı BT.

Proje V kapsamında ortaya çıkan tasarımlarda tamamlanmamış tasarımlar grubu içerisinde Emine ve Candan'ın tasarladıkları BT'ler yer almaktadır. 'A' olarak adlandırılan Emine'nin tasarımı hem içeriği net yansıtamaması hem de tasarım açısından eksiklerinin olması nedeniyle henüz üzerinde düşünülmesi ve bir kompozisyon haline getirilmesi gerekmektedir. 'B' olarak adlandırılan Candan'ın tasarımı ise amacının

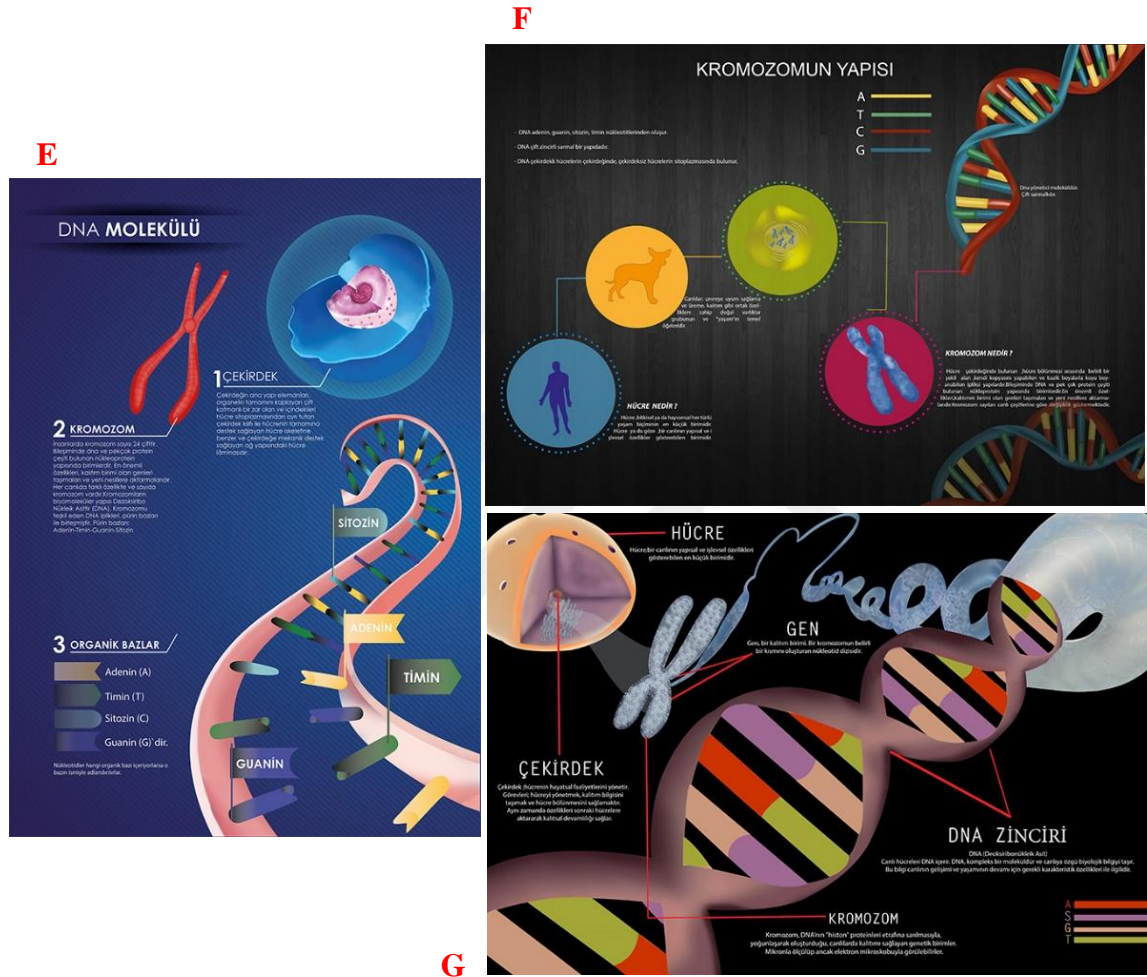
dışında gerçekleştirilen bir görselleştirme olmuştur. Candan bu tarz çalışma şeklinde ısrarcı davranarak çalışmalarını görselde görüldüğü sonuçlandırmaktadır. Araştırmacı bu konuda Candan'la birçok kez konuşmuştur ancak çok olumlu bir dönüt alamamıştır. (Bkz. Görsel 4.33)

Görsel 4.34. C: Belis'in Proje V kapsamında tasarladığı BT.
D: Orkun'un Proje V kapsamında tasarladığı BT.

Tasarım açısından zayıf BT'ler grubunda Belis'in ve Orkun'un Proje V kapsamında tasarlamış oldukları BT'ler yer almaktadır. Bu tasarımlar AU'nun projede belirttiği kriterlere uygun tasarlanmıştır. Ancak zayıf bir tasarım görüntüsü sergilemektedirler. Bu

tasarımlar üzerinde görsel / zemin ilişkisinin ele alınması, tipografi açısından yeni ve okunabilir düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Gerekli olan güncelleştirmelerin yapılmasıyla başarılı bir BT olabilecekleri düşünülmektedir (Bkz. Görsel 4.34).

Görsel 4.35. E: Şule'nin Proje V kapsamında tasarladığı BT.
F: Sena'nın Proje V kapsamında tasarladığı BT.
G: Meltem'in Proje V kapsamında tasarladığı BT.

Amaca uygun tasarımlar grubunda ise Şule'nin, Sena'nın ve Meltem'in Proje V kapsamında tasarladıkları BT'ler yer almaktadır. Bu grupta yer alan tasarımlar hem görsel açısından, hem de metin/görsel ilişkisi açısından amaca uygun olarak tasarlanmıştır. Tasarım bağlamında değerlendirildiği zaman eksikliklerden görülmektedir. Ancak bu proje kapsamında diğer öğrencilere göre daha iyi seviyede bir tasarım ortaya koyulması nedeniyle bu tasarımlar önemlidir (Bkz. Görsel 4.35).

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje V araştırma uygulamasının son üç projesinden ikincisini temsil etmektedir. Bu proje sürecinde de Tıp alanından AU derse konuk olarak davet edilmiştir. Öğrencilerin disiplinlerarası bağlamında ikinci kez bir araya geldikleri AU ile bu proje kapsamında daha sıcak bir iletişim ortamı oluşmuştur. Öğrenciler Proje IV'teki çekingenliklerini üzerlerinden atmışlar ve sormak istedikleri soruları AU'ya sorabilmişlerdir. Bunun nedeni Proje IV sürecinde soru sormaya çekinmişler ve tasarım sürecinde konuyla ilgili sorunlar yaşamışlardır. Böyle bir deneyimden sonra akıllarına takılan noktaları AU'dan öğrenmeye çalışmışlardır.

Proje kapsamında ortaya çıkan tasarımlar ise nitelik bakımından gelişim göstermişlerdir. Bazı noktalarda öğrenciler algı sorunu yaşıyor olsalar da dönemin başında gerçekleştirilen ilk projelerle şu anki projeler arasında tasarım bağlamında büyük farkların olduğu görülmektedir. Bu olumlu gelişim gerekli tasarım eksikliklerinin giderilmesiyle daha iyi sonuçların elde edileceğini göstermektedir.

4.2.1.1.13. Onüçüncü hafta etkinlikleri – Proje VI süreci

BT dersine ilişkin onüçüncü etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 17 Aralık 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.16. Onüçüncü haftaya ilişkin ders süreci

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 13 – 17.12.1015	
DERS 1	
•	Proje VI'nın taslaklarının sunumu ve değerlendirilmesi
DERS 2	
•	Proje VI'nın taslaklarının sunumu ve değerlendirilmesi
DERS 3	
•	Proje VI hakkında gerekli açıklamaların yapılması
•	Disiplinlerarası Yaklaşım
•	Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri
•	Öğrencilerin tasarımlar üzerine çalışması için serbest zaman
DERSİN GENEL AMAÇLARI	
•	Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme.
•	Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme.
•	Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilme
•	Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapabilme
•	Görselleştirmenin önemini kavratılabilme

	<ul style="list-style-type: none"> • BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilmek
KULLANILAN YÖNTEM	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sözel anlatım • Soru – Cevap • Örnek gösterme • Tartışma
Hafta	Taslak İçerik
HAFTA 13	<ul style="list-style-type: none"> • Geleneksel Bilgilendirme Tasarımı ve Yeni Yönelimler. • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje III Taslak Çalışmaları.
	<ul style="list-style-type: none"> • Disiplinlerarası Yaklaşım • Bilgilendirme Tasarımı Kavramları: Tasarım Öğeleri ve İlkeleri • Tasarım Süreci: Proje VI Taslak Çalışmaları

Derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Bu hafta Proje VI'nın taslakları üzerine sunumlar yapılmış çalışmalar değerlendirilmiştir. Sunumların iki ders sürmesi nedeniyle üçüncü ders araştırmacı öğrencileri tasarımlar üzerinde çalışmalarını için öğrencilere serbest zaman bırakmıştır. Bu süreç içerisinde öğrenciler tasarımları üzerinde çalışırken araştırmacı soru-cevap şeklinde BT kavramı öğeleri ve ilkeleri konusunda öğrencilerin görüşlerini almıştır. Öğrencilerin programlar konusundaki sorularını yanıtlamış ve program kullanımı üzerine anlatımlarda bulunmuştur. Dönemin sonuna yaklaşılması nedeniyle araştırmacı ders sürecinde tasarımlar üzerinde dikkat edilmesi gereken noktaları özellikle vurgulamıştır. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ders sonlandırılmıştır.

4.2.1.1.14. *Ondördüncü hafta etkinlikler – Proje VI süreci*

BT dersine ilişkin ondördüncü etkinlik DPÜ 2015-2016 öğretim yılında geçerli olan akademik takvime göre 24 Aralık 2015 gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.17. *Ondördüncü haftaya ilişkin ders süreci*

BİLGİLENDİRME TASARIMINA GENEL BAKIŞ	
HAFTA 14 – 24.12.2015	
DERS 1	
	<ul style="list-style-type: none"> • Proje VI'nın Sunumu
DERS 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Proje VI'nın Sunumu • Proje IV – V ve VI'nın genel değerlendirilmesi

DERS 3		
<ul style="list-style-type: none"> • Dönem sonu dersin değerlendirilmesi 		
DERSİN GENEL AMAÇLARI		
<ul style="list-style-type: none"> • Bilgilendirme Tasarımı algısı oluşturabilme. • Görsel İletişim Tasarımı ve Bilgilendirme Tasarımı arasında ilişki kurabilme. • Görsel okuryazarlığın önemi kavratılabilir • Gestalt ilkeleri ve BT ilkeleri arasında ilişkilendirme yapılabilir • Görselleştirmenin önemini kavratılabilir • BT konusunda yeni yaklaşımların farkında olabilir 		
KULLANILAN YÖNTEM		
<ul style="list-style-type: none"> • Sözel anlatım • Soru – Cevap • Örnek gösterme • Tartışma 		
Hafta	Taslak İçerik	Uygulanan İçerik
HAFTA 14	Proje III Sunum	Proje IV- V- VI Sunum

Bu hafta derse 8 öğrenci katılım sağlamıştır. Onüçüncü hafta Proje VI'nın sunumları gerçekleştirilmiş ve son değerlendirmeler yapılmıştır. Bu ders dönemin son dersi olması nedeniyle sunumlar sırasında planlanan süre aşılmıştır. Proje VI kapsamında ortaya çıkan tasarımlar şu şekildedir:

Görsel 4.36. Emine'nin Proje VI kapsamında tasarladığı BT.

Proje VI kapsamında Emine konuyu istenilen kriterler çerçevesinde ele alamamıştır. Bu projede vurgulanmak istenen konu tüp mide ameliyatıdır. Hem tasarım

açısından hem de içerik açısından tekrar ele alınarak düzenlenmesi gerekmektedir (Bkz. Görsel 4.36).

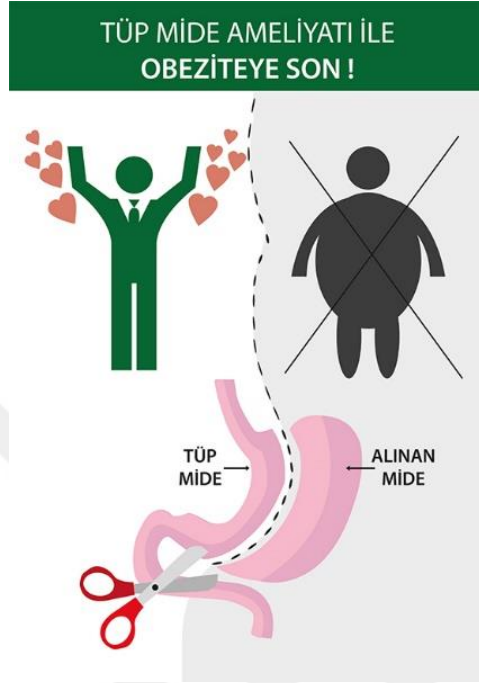
Görsel 4.37. Meltem'in Proje VI kapsamında tasarladığı BT.

Proje VI kapsamında Meltem konuyu istenilen kriterler çerçevesinde ele almıştır. Ancak tasarım olarak AU'nun beklediği tasarım grubuna girememiştir. Tasarım oldukça yanlış bir bakış açısı geliştirilen bir tasarım olmuştur. Tasarımın tekrardan ele alınması gerekmektedir (Bkz. Görsel 4.37).

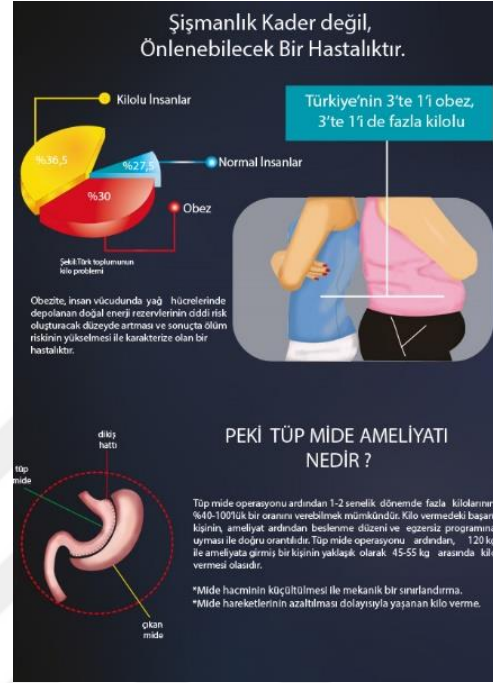

Görsel 4.38. Belis'in Proje VI kapsamında tasarladığı BT.

gerektiği konusunda açıklamalar yapılmıştır. Sunumlar tamamlandıktan sonra dönemin ve dersin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Görsel 4.41. Orkun'un Proje VI kapsamında tasarladığı BT.

Görsel 4.41. Sena'nın Proje VI kapsamında tasarladığı BT.

Araştırmacının proje süreci ve tasarımlarıyla ilgili değerlendirmesi: Proje VI sürecinde oluşturulan tasarımlar konunun yanlış ele alınması nedeniyle amacına ulaşamamıştır. Projede AU tüp mide ameliyatının vurgulanmasını talep etmiştir. Ancak tasarımların geneli obezite üzerinde vurgu yapılarak oluşturulmuştur. Bu projede beklenenin altında tasarımların oluşmasını nedenlerinden biri yaklaşan final sınavları ve öğrencilerin diğer atölye dersleri içinde proje hazırlıyor olmalarıdır. Zaman açısından sıkıntılı bir dönem olması nedeniyle araştırmanın son projesini bu şekilde ele almışlardır.

4.2.2. Araştırmanın uygulama sürecine ilişkin bulgular

GİT bağlamında BT dersine ilişkin süreç içerisinde elde edilen bulguların tematik analizi ile araştırma soruları kapsamında '**görsel iletişim algısı**', '**disiplinlerarası yaklaşım**' ve '**bilgilendirme tasarımı uygulama süreci**' olmak üzere 3 ana tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar ve bu temalara ilişkin alt temalar Şekil 4.2'de görselleştirilmiştir.

4.2.2.1. Görsel iletişim algısı

Görsel iletişim algısına yönelik bulgulara, araştırmanın ‘*Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde Açılan Bilgilendirme Tasarımı Dersi Nasıl Uygulanmıştır?*’ şeklinde ifade edilen birinci sorusuna yanıt aramak amacıyla uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen birinci görüşmenin birinci sorusu “*Görsel iletişim tasarımı eğitimi alıyor olmanın sana katkıları nelerdir açıklar mısın?*” ve araştırmanın üçüncü yarı-yapılandırılmış görüşmesinde yer alan ikinci sorusu “*Bu dersi almış olmanın Görsel İletişim hakkındaki düşüncelerine yansımaları nelerdir?*” aracılığı ile elde edilen bulgular **görsel iletişim algısı** ana teması altında değerlendirilmiştir. Öğrencilerle gerçekleştirilen bu görüşme soruları kapsamında Görsel İletişim alanına yönelik algılarının ders süreci kapsamında gösterdiği yönelim gözlemlenebilmiştir.

Şekil 4.3. Görsel İletişim Algısı Ana Temasına ilişkin harita

Bulgular kapsamında ‘*Görsel İletişim Algısı*’ ana temasına ilişkin alt temalar Şekil 4.3 de görselleştirilmiştir.

Öğrencilerin ‘*Görsel İletişim Algısına*’ ilişkin görüşlerinin görselleştirildiği Şekil 4.3 incelendiğinde BT dersi sürecinde edindikleri bilgiler ve deneyimler doğrultusunda

eğitim aldıkları alan olan Görsel İletişim konusundaki düşüncelerinin yeniden şekillendiği gözlemlenmektedir. Birinci yarı-yapılandırılmış görüşme sonunda öğrenciler, Görsel İletişim bölümünde okuyor olmalarının kendilerinde oluşturduğu farklılıklar üzerinde durmuşlardır. Üçüncü yarı-yapılandırılmış görüşme sonunda ise öğrenciler, Görsel İletişim hakkında önceki bilgilerinin yetersiz olduğunu, süreç içerisinde Görsel İletişimi yeniden keşfettiklerini ve önemini vurgulamışlardır. Bu bağlamda elde edilen görüşler doğrultusunda ‘*düşünce bağlamında Görsel İletişim*’ (Şekil 4.4) ve ‘*tasarım bağlamında Görsel İletişim*’ (Şekil 4.5) alt temalarına ulaşılmıştır.

4.2.2.1.1. *Düşünce bağlamında görsel iletişim*

Şekil 4.4. *Düşünce bağlamında Görsel İletişim alt tema haritası*

‘*Düşünce bağlamında görsel iletişim*’ alt temasına dayalı araştırmacı görüşünü günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenciler GİTB’nde eğitim almalarına rağmen Görsel İletişimin tam olarak ne ifade ettiği konusunda net bir görüşlerinin olmadığını düşünüyorum. Onlara Görsel İletişim hakkında anlatımlarda bulunmaya çalışsam hazırlamış olduğum eylem planımın dışına çıkmama ve aksamasına neden olacak. Sanırım bu durum için ekstra bir ders saati ayırmadan planlanan etkinliklerin arasında yeri geri geldikçe Görsel İletişimle ilişkilendirerek çalışmalara devam etmek en doğru çözüm olacak sanırım. (AG. 18.09.2015)

‘*Düşünce bağlamında görsel iletişim*’ alt temasına dayalı ‘*Görsel İletişimin önemi*’ doğrultusunda Asiye görüşünü ‘*bakış açısı*’ bağlamında ifade ederek Görsel İletişimin önemini vurgulamıştır.

“Liseden itibaren bu alan içinde eğitim alıyorum. Bölümü sevdiğim için. Yani görsel olarak çevreme daha çok dikkatli bakıyorum. Sıradan bir insan olmadığımı düşünüyorum. Afişler olsun, billboardlar, ambalaj tasarımları vs. Kısacası görüyorum. Bakış açısını

değiştirdiğini düşünüyorum. Kaygılarım farklılaşıyor. Öncelikli derdim billboarddan ne öğrendiğim değil. Nasıl tasarlandığı. (G. 1)

'Bakış açısı' bağlamında araştırmacı görüşünü eleştirel bir dille günlüğünde şu şekilde yansıtmıştır:

Araştırma yapanlar içerisinde ise genel olarak gözlemediğim GİT eğitimi alan üçüncü sınıf öğrencisinin beğendikleri ve konuyla ilgili olduğunu düşündükleri tasarımları yorumlama ve değerlendirmede ki yetersizlikleri oldu. Gördüm ki bir tasarımı bütün olarak değerlendiremediler. Belli noktalara takılı kaldılar. Bunlardan biri de gelen cevapları göz önüne aldığım da 'biçimsellik'ti. Kullanılan renkler, kullanılan biçimler beğendim gibi yorumlar vb. Gelen cevaplar arasında bu çalışmanın verdiği mesajı beğendim diyen bir öğrenci olmadı henüz. (AG. 01.10.2015)

*'Görsel İletişimin önemi'*ni Emine, eğitim gördüğü alan açısından *'farkındalık kazanma'* bağlamında ifade ederek şu sözleri kullanmıştır;

"İlk başta Güzel Sanatlar Lisesi diye hazırlandım. Kursa gittim. Yeteneğim olduğunu düşündüm. Sonra kazanamadım. Meslek lisesine gittim. Orada öğrendim Grafik Tasarımı. Aslında hayalim içmimarlıktı ama. Mimarlık olmayınca. Ona en yakın olarak bu bölümü düşündüm. Grafik Tasarımını kazandım. Ve buradayım. Tasarımla ilgili olduğu için. Zamanla sevmeye başladım. Şu an mesela. Bölüme geldikten sonra dışarıda hiç ilgimi çekmeyen, bakmadığım şeyler şu an daha çok dikkatimi çekiyor. Çok farkındalık kazandım. Bilinçlendim. Her konu hakkında bilgimiz arttı ve artmaya da devam ediyor". (G. 1)

Candan'ın *'Görsel İletişimin önemi'*ni, Görsel İletişim bölümünde alınan eğitimin görmeyi öğrettiği şeklindeki ifadesi şu şekildedir;

"Aslında ben meslek lisesi grafik bölümü çıkışlıyım zaten. Ama hiç grafik düşünmüyordum. Hatta ne olduğu hakkında 2. sınıfa kadar bir fikrim yoktu. Sonra grafiğe karşı ilgi duymaya ve yeni bir şeyler öğrenmeye başladım. Ve liseden sonrada grafik olarak üniversiteyi devam ettiriyorum. Burada öğrendiğim şey bakmakla görmek çok farklı şeyler. Görsel İletişim alanında aldığımız eğitim bize görmeyi öğretiyor. Boş bakmak var. Bir de görmek ve algılamak var. Konuşmak ya da okumaktan daha önemli olduğunu düşünüyorum görmenin. Bu nedenle bana katkı sağladığımı düşünüyorum." (G. 1)

Asiye, Emine ve Candan'ın görüşleri araştırmanın birinci görüşmesinin ikinci sorusu yoluyla elde edilmiştir. Bu bağlamda genel olarak görsel algılarının geliştiğini ve bu gelişimi kendileri de gözlemlemekteler. Bu durum vermiş oldukları görüşlerden net bir şekilde anlaşılmaktadır.

'Düşünce bağlamında Görsel İletişim' alt temasına dayalı *'Görsel İletişimi yeniden keşfetmek'* doğrultusunda Belis görüşünü *'geliştirilen uygulamalarda kullanılan emojiiler'* üzerinden Sena ise, *'farkındalık kazanma'* bağlamında görüşünü ifade etmiştir.

“Ama bu derste özellikle bilginin Görsel İletişimini araştırdığımız için aslında Görsel İletişimin hayatımızda çok önemli olduğunu düşünüyorum. En basiti telefonda emoji kullanıyoruz. Bir şeyi sevdiyse kalp sembolü, sevmediyse kızgın bir surat kullanıyoruz. Uzun uzun cümleler yazmıyoruz. Bu açıdan Görsel İletişim hayatımızın her anında var sanki.” (G. 3)

“Daha sosyal konulara ilgi duymaya başladım. Bana göre çevremizdeki her şey Görsel İletişim açısından bizi uyaran şeyler. Bunun farkına vardım. Çok geniş bir alan da eğitim alıyordum daha önce bu kadar geniş düşünmemiştim. Görsel İletişim aslında çok önemliymiş. Her yerde. Her zaman.” (G. 3)

Elde edilen bulgular bağlamında araştırmacı “*Öğrencilerin farkındalık kazanma durumları çok yüzeysel kalmış. Görsel İletişim bölümünde eğitim gören bir öğrenci farkındalık kazanma bağlamında algıları sürekli açık olmalıdır.*” şeklindeki görüşünü günlüğüne yansıtmıştır. (AG. 03.10.2015)

Belis ve Sena'nın görüşleri araştırmanın üçüncü görüşmesinin ikinci sorusu aracılığı ile elde edilmiştir. Görüşler genel olarak Görsel İletişim konusu üzerinde öğrencilerin farkındalık kazandığı doğrultusundadır.

4.2.2.1.2. *Tasarım bağlamında görsel iletişim*

Şekil 4.5. *Tasarım bağlamında Görsel İletişim Alt Tema Haritası*

‘*Tasarım bağlamında Görsel İletişim*’ (Şekil 4.5) alt temasına dayalı ‘*disiplinlerarası çalışma deneyimi*’ doğrultusunda Meltem görüşünü ‘*deneyim kazanma*’ bağlamında ifade etmiştir. “*Önceden korkum yoktu tasarım yaparken. Ama şimdi ilk başta kendi işimi kendim eleştiriyorum. Deneyim kazandım. Bilgi kazandım. Farklı bir disiplinle çalışmayı öğrendim* (G. 3).”

‘Tasarım bağlamında Görsel İletişim’ alt temasına dayalı **‘tasarım anlayışı geliştirme’** doğrultusunda Şule ve Belis konuya tasarım çeşitliliği kazanma konusundaki görüşüyle bakmışlardır.

“Çok güzel şeyler öğrendim. Tıp alanında bilgilerimiz oldu. Tasarım anlayışı kazandırdı ilk önce. Bakmayı, görmeyi öğretti. Kesin bilgilere dayalı bir tasarım yaptık ders boyunca. Güncel sosyal içerikli konulara daha dikkatli yaklaşmayı öğrendim. Çok uzun bir metnin sadece bir görselle anlatılabileceğini öğrendim (Şule, G. 3).”

“Çünkü ben projede kullandığım şeyleri, mesela bir rengi kullanırken gerçekten onu kullanmam gerektiği için kullanmayı öğrendim. Bunu tipografiyle birlikte kullanabilmeyi öğrendim. Amacım güzel olması değildi. Bilgiyi doğru verebilmesiydi. Ama diğer derslerde tasarımın güzel olması da önemliydi. Yani aslında görsel iletişimi sağlayan çeşitli yöntemler var. Zaten bunları ayrı ayrı derslerde öğreniyoruz (Belis G. 3).”

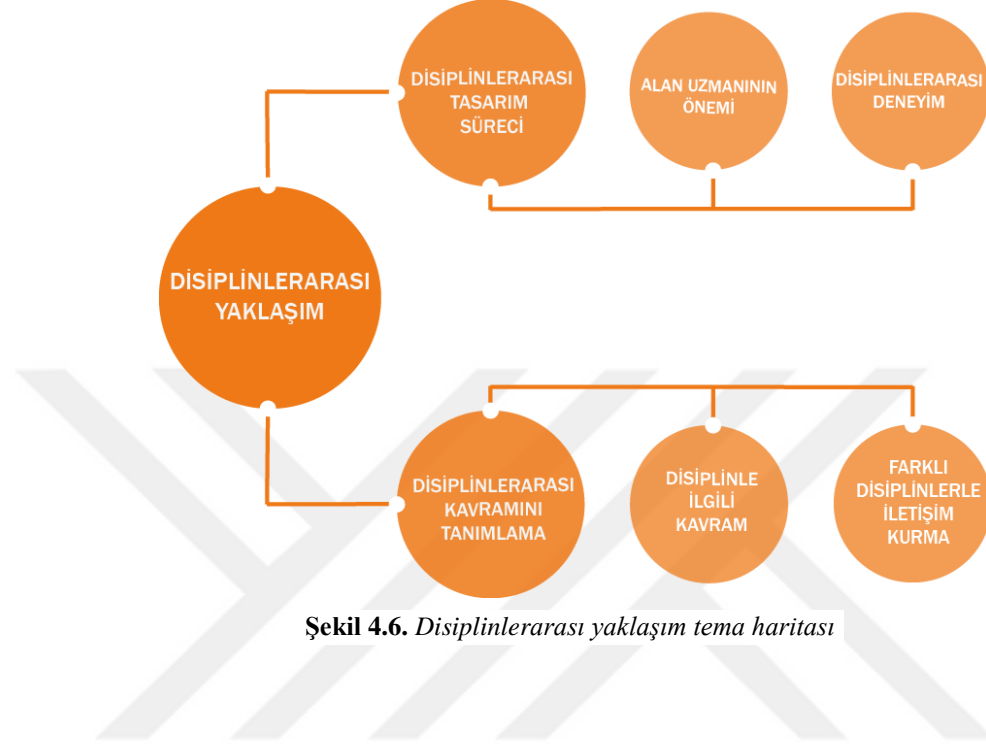
Meltem, Şule ve Belis’in araştırmanın üçüncü görüşmesinin ikinci sorusu yoluyla elde edilmiştir. Genel olarak görüşler BT dersi sürecinde kendilerine verilen eğitim, yapılan etkinlikler ve farklı alandan alan uzmanının derse konuk olması bağlamında ele alındığında öğrencilerin olumlu yönde kazanımlarının olduğu görülmektedir.

4.2.2.2. Disiplinlerarası yaklaşım

Disiplinlerarası yaklaşıma yönelik bulgulara, araştırmanın **‘Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi nasıl uygulanmıştır?’** şeklinde ifade edilen birinci sorusuna yanıt aramak amacıyla uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen birinci görüşmenin ikinci sorusu **“Disiplinlerarası nedir açıklar mısın?”**, araştırmanın üçüncü görüşmesinde yer alan üçüncü sorusu **“Ders disiplinlerarası işbirliği içerisinde yürütülmüştür. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsun?”** ve dördüncü sorusu **“Bu ders kapsamında tıp alanına yönelik bilgilendirme tasarımları oluşturuldu. Başka hangi disiplinler bu dersin içerisine dâhil edilebilir?”** aracılığı ile **‘disiplinlerarası yaklaşım’** ana temasına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Bu sorulara ek olarak alan uzmanıyla gerçekleştirilmiş birinci görüşmenin birinci sorusu **“Bu çalışmada yer almadan önce disiplinlerarası bir çalışma deneyiminiz varsa açıklar mısınız?”** aracılığı ile alan uzmanının **‘disiplinlerarası yaklaşım’** bağlamında görüşlerine ulaşılmıştır.

Bulgular kapsamında *'disiplinlerarası kavramı tanımlama'* ve *'disiplinlerarası tasarım süreci'* alt temalarına ulaşılmıştır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. Disiplinlerarası yaklaşım tema haritası

4.2.2.2.1. Disiplinlerarası kavramı tanımlama

Öğrencilerle ve alan uzmanıyla gerçekleştirilen görüşme soruları kapsamında uygulama öncesi ve sonrasında öğrencilerin disiplinlerarası kavramı tanımlamalarının değiştiği, Görsel İletişim tasarımlarında disiplinlerarası çalışmaların önemi ve bu çalışmaları alan uzmanlarıyla birlikte gerçekleştirmenin yararları konusunda farkındalık kazandıkları görülmektedir. *'disiplinlerarası kavramını tanımlama'* alt teması, *'disiplinle ilgili kavram'* ve *'farklı disiplinlerle ilişki kurma'* bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Disiplinlerarası kavramı tanımlama alt tema haritası

‘Disiplinlerarası kavramını tanımlama’ alt temasına dayalı **‘disiplinle ilgili kavram’** doğrultusunda Emine ve Candan görüşlerini **‘disiplinli olmak’** bakış açısıyla belirtmişlerdir. Araştırmanın birinci görüşmesinin ikinci sorusu yoluyla elde edilen görüşlere bakıldığında öğrencilerin bu konu hakkında bilgilerinin olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. Disiplinlerarası, Görsel İletişim alanında çok yaygın kullanılan bir kavramdır. Öğrencilerin bu kavram hakkında yeteri bilgilerinin olmaması yaptıkları tasarımları olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Konuyla ilgili araştırmacı düşüncelerini günlüğüne şu şekilde yansıtmıştır: *“Disiplin / disiplinlerarası kelimelerini bilememeleri beni çok şaşırttı. Günümüzde çok yaygın kullanılan kavramlar olduğunu düşünüyorum. Disiplinli olmak, aslında bu kavramı da düzgün tanımlayamadılar (AG. 10.09.2015).”*

“ Disiplinlerarası! Daha önce bunu duymamışım. Disiplinle alakalı bir şey mi? Disiplin deyince benim aklıma düzenli çalışmak geliyor yani. Ama disiplinlerarasını tam bilemedim. Yaptığımız tasarımın hiçbir kusurunun olmaması hedef kitleye hitap etmesi gibi bir şeyler olabilir diye düşünüyorum ama hiçbir fikrim yok (Emine, G. 1).”

“ Disiplinli olmak gibi bir şey olabilir belki. Bizim bir hocamız vardı. Sanatçı dediğin disiplinli olur demişti. Acaba böyle bir anlam mı? Bilemiyorum. Sadece kelimeyi böldüm. Bu kadar (Candan, G. 1).”

‘Disiplinle ilgili kavram’ bağlamında Asiye görüşünü **‘farklı disiplin’** bakış açısıyla belirtmişlerdir. Bu görüş öğrencinin disiplinlerarası kavramını duyduğunu ancak bu kavramı kullanmadığını gösteren bir örnektir. Öğrenci disiplinlerarası kavramına, disiplin açısından bakarak fikir geliştirmiş ancak konu ile ilgili yeterli bilgisinin olmaması nedeniyle kararsız kalmıştır. *“Her alan ayrı bir disiplindir. Bu konuda nasıl bir tanımlama yapmalıyım bilemiyorum. Bilgi, düzen gibi bir şey de olabilir. Hocam şu an kafam o kadar karıştı ki heyecandan bir şeyler söyleyemiyorum (G. 1).”*

‘Disiplinlerarası kavramını tanımlama’ alt temasına dayalı **‘farklı disiplinlerle iletişim kurma’** bağlamında araştırmanın birinci görüşmesinin ikinci sorusu aracılığıyla Belis disiplinlerarası kavramını **‘farklı disiplinlerden faydalanma’** bakış açısıyla tanımlamıştır. Benzer bir bakış açısıyla Orkun ve Şule konuyu **‘farklı disiplinlerle ilişkiler ve işbirliği’** bağlamında ele almıştır.

“ Meslek dalı diye biliyorum. Ona göre durumun işleyişi hakkında oluşmuş bir kavram. BT iletişim ağırlıklı bir konu olduğundan diğer disiplinler arasında en önemlisi bence. Çünkü iletişim insanlığın en başından beri gelen önemli bir konu. Bu yüzden her alanın BT’ye yönelik bir ilişkisi olduğunu düşünüyorum. Yani bütün disiplinlerden bu konuda faydalanabiliriz (Belis, G. 1).”

“ Bu konuda fikrim yok ama disiplin kelimesinin birkaç anlamı var diye biliyorum. Sanırım siz mesela sanat bir disiplindir gibi bir anlamda sordunuz. Öyleyse tasarım da bir disiplin diyebiliriz. Sanatla tasarım arasındaki ilişki olabilir mi? Emin değilim ama sanki buna benzer bir şey (Orkun, G.1).”

“ Bizim bölümümüz başlı başına bir disiplin. Disiplinlerarası sanırım işbirliğiydi. O nedenle Görsel İletişimin işbirliği yapması olabilir. Çok emin değilim yani (Şule, G.1).”

‘Farklı disiplinlerle iletişim kurma’ bağlamında araştırmanın üçüncü görüşmesinin dördüncü sorusu aracılığıyla Emine ve Sena BT dersine dâhil edilebilecek disiplinler konusuna yönelik şu görüşleri belirtmişlerdir;

“Başka hangi alan böyle görsellere ihtiyaç duyar diye düşünüyorum ama aslında alanlar hakkında çok bilgim yok ama sanırım her alan kendine göre görsele ihtiyaç duyabilir. Yani matematikte bile şemalar çiziyoruz örneğin. O nedenle sanırım her alan bu ders için bize proje konusu olabilir (Emine, G. 3).”

“Başka hangi alanlar bence bütün alanlar olabilir. Biz bu derste tıp alanına yönelik çalışmalar yaptık. Bilginin oldukça fazla olduğu bir de insanla ilgili olan bir alandı. Ama diğer alanlarda olabilir. Çünkü her alanın kendine ait bir bilgi üretme çalışması var. Bu nedenle çok çeşitli alanlar derse dâhil edilebilir (Sena, G. 3).”

Konu ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin bir çoğu başta bazı özel alanların isimlerini vererek soruyu yanıtlamaya çalışmıştır. Sonra süreç içerisinde aslında bütün alanların BT dersi kapsamında ele alınabileceği görüşünü ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bütün öğrencilerin hemfikir oldukları anlaşılmıştır.

‘Disiplinlerarası kavramını tanımlama’ alt temasına dayalı olarak araştırmanın birinci görüşmesinin ikinci sorusu bağlamında elde edilen görüşlerde öğrencilerin disiplinlerarası kavramını bilmediği anlaşılmaktadır. Görüşler arasında disiplinlerarası kavramının *“Meslek dalı diye biliyorum. Ona göre durumun işleyişi hakkında oluşmuş bir kavram* (Belis, G. 1).” şeklinde ifade edildiği bir görüş de yer almaktadır. Ancak araştırmanın üçüncü görüşmesinin üçüncü ve dördüncü sorusu kapsamında elde edilen bulgularda öğrencilerin uygulama süreci boyunca disiplinlerarası kavramına yönelik olumlu kazanımlarının olduğu verdikleri görüşlerden anlaşılmaktadır.

3.2.1.2.1. *Disiplinlerarası tasarım süreci*

‘Disiplinlerarası tasarım süreci’ alt teması *‘alan uzmanının önemi’* ve *‘disiplinlerarası deneyim’* bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Disiplinlerarası tasarım süreci alt tema haritası

‘Disiplinlerarası tasarım süreci’ alt temasına dayalı **‘alan uzmanının önemi’** bağlamında araştırmanın üçüncü görüşmesinin üçüncü sorusu yoluyla Emine ve Orkun alan uzmanının BT dersindeki olumlu etkisinden şu şekilde bahsetmişlerdir;

“Bölümümüzün onlar için önemli olduğunu söylediğinde çok heyecanlandım. Çünkü genelde “ya işte güzel sanatlar alanı, ne yapıyorsunuz ki siz” gibi tepkiler alıyoruz. Tıpla ilgili konuların anlatımı ve bizim bu konulardaki çalışmalarımızın eksiklerini bulma konusunda bize yardımcı oldu. Bence böyle bir derste böyle uzmanlardan yardım almak önemli. Mesela yönlendirme grafiği yaptık. Şimdi internetteki örneklere gözümün önüne getirmeye çalışıyorum. Aslında mesela ben engelliler için yaptığım çalışmada bir iç mimardan yardım alabilirdim diye düşünüyorum. Bu derste yaptıklarımız öyle ben yaptım oldu mantığında değiller yani. Şimdi anlıyorum sizin Kenan hocayı derse konuk olarak neden getirdiğinizi. Bence bu ders hep böyle olmalı (Emine, G. 3).”

“Sonuçta mesela ben freelance çalışıyorum. Bazen nasıl çalışacağımı bilemiyorum. İşin içinden çıkamıyorum. Bu konuda aslında uzman biriyle iletişime geçmek sorunu çözmek için iyi yol olduğunu öğrendim. Genelde her şeyi kendimiz yapmaya çalışıyoruz. Çok zaman alıyor. Aslında kendi yeterliğimizi geliştiriyoruz ama bence buna gerek yok. Mesela Kenan hocanın resim çizmesine gerek yok. Çünkü biz çizebiliriz. Yani (Orkun, G. 3).”

‘Disiplinlerarası tasarım süreci’ alt temasına dayalı **‘disiplinlerarası deneyim’** bağlamında araştırmanın üçüncü görüşmesinin üçüncü sorusu yoluyla Candan, Şule ve Sena BT dersine alan uzmanının konuk olarak davet edilmesi ile ilgili disiplinlerarası deneyim süreçlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Farklı bir alana uygulama yapmayı öğrendim. Farklı bir alanda çalışma tecrübesi edindim. Şimdi başka alanlarla nasıl iletişime geçebilirim onlarla nasıl çalışabilirim diye düşünüyorum. Bu nedenle dersin bu özelliği bence bize deneyim kazanma açısından oldukça fayda sağladı (Candan, G. 3).”

“Çok iyiydi. Çünkü gelip hani sonuçta biz mesela grafik alanında yani onu okuyoruz. Onu biliyoruz. Ama her disiplin farklı. Tıp alanında çalışan biri kadar bir bilgimiz yok. Öğrenmeye çalışırız ama derste de bunu deneyimledik kendi araştırmalarımız bir yere kadar geldi (Şule, G.3).”

“Burada bazen çalıştaylar olur ve gelen konuklarla çalışma imkânı buluruz. Kenan hoca da aynı bu şekildeydi ama bizimle bir dönem çalıştı. Tıkandığımız yerde bizi yönlendirdi. Hatalı çizimlerimizi düzeltmemiz için ek bilgiler verdi. İlk kez bir dersi iki hoca ile birlikte işledim. Siz tasarım yönünden ele aldınız Kenan hoca tıp yönünden. Bence çok değişik bir deneyim oldu (Sena, G.3).” Sena benzer düşüncesini “(...) Heyecanlı bir durum. Nasıl bir ders olacağını merak ediyorum. (...) Bu projede amaç stenti tanıtmakmış. Doktor bize ders boyunca bir çok şeyden bahsetti. (...) Kenan hoca anlatırken bir şeyler canlanmıştı kafamda hemen not ettim. Kafamıza takılan yerleri sorduktan sonra ders bitti. Eğlenceli bir ders oldu. İlk kez başka bir alandan bir hocadan ders aldım.” şeklinde günlüğünde de belirtmiştir (ÖG. Sena, 05.11.2015).

Görüşler incelendiğinde öğrencilerin konu ile ilgili farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Disiplinlerarası yaklaşımın tasarımlarına ve kendilerine katkı sağladığı konusunda olumlu bakış açıları geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

‘Disiplinlerarası deneyim’ bağlamında alan uzmanı ile gerçekleştirilen birinci görüşmenin birinci sorusu aracılığı ile elde edilen bulgularda alan uzmanının disiplinlerarası deneyimi hakkında bilgiye ulaşılmıştır. Alan uzmanının konuyla ilgili görüşü şu şekildedir;

“Evet. Yani şöyle. Aslında tıp alanı içerisinde farklı branşlarla çalışmalar yaptık. Bunun dışında yine Güzel Sanatlar bölümü ile bir makale çalışmamız olmuştu daha önce. Kadına yönelik şiddet konulu bir çalışmaydı. Ressam Artemisia Gentileschi’nin hayatını içeren ve onun yaşadığı cinsel şiddeti konu alan bir çalışmaydı. Onun dışında biyologlarla çalışmalarımız oldu. Ölüm zamanında böceklerin kullanılmasına dair vs. gibi. Bu şekilde...” (AU. G. 1)

GİT ve bağlamında BT, disiplinlerarası yaklaşım çerçevesinde bir bakış açısını gözetmektedir. Bu doğrultuda GİTB’de eğitim gören bir öğrencinin bu genel kavramları bilmesinde ve tasarım sürecinde yaratıcı tasarımlar geliştirme konusunda disiplinlerarası yaklaşımı göz ardı etmemesi gerekmektedir. Araştırmada yer alan öğrencilerin çoğu üçüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencinin bu aşamaya kadar geçen süre içerisinde disiplinlerarası yaklaşım ve benzeri alan konularını tanımış olması GİTB’lerin yeni vizyonu açısından önemlidir.

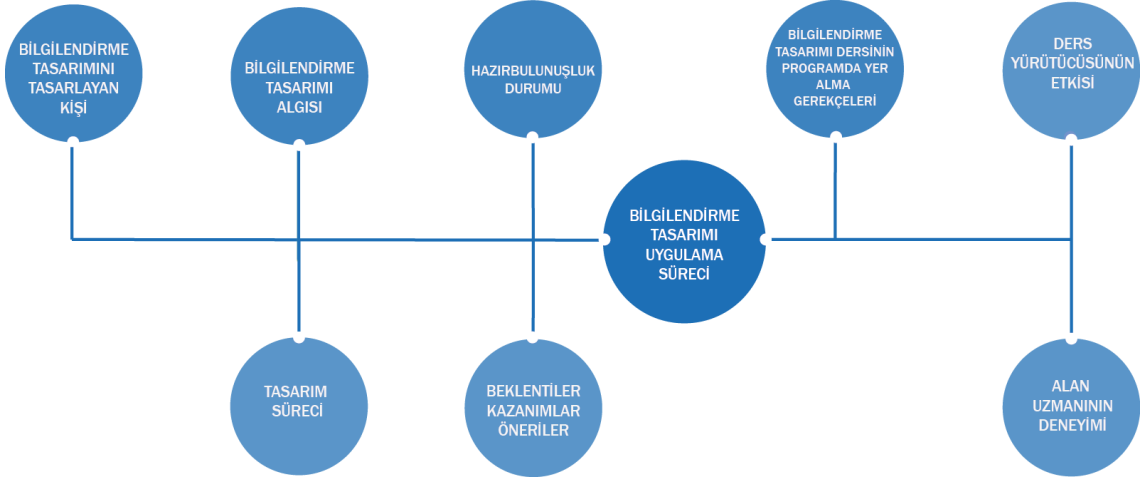
4.2.2.3. Bilgilendirme tasarımı uygulama süreci

‘BT uygulama süreci’ne ilişkin bulgulara, araştırmanın *‘Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi nasıl uygulanmıştır?’*, *‘Tasarım aşamasında; Öğrencilerin araştırma süreci nasıl gerçekleşmiştir?’*, *‘Öğrenciler bilgi ve*

deneyimlerini tasarıma nasıl yansıtmaktadır?, Öğrenciler karşılaştıkları sorunları nasıl çözebilmektedir?’ ve ‘Bilgilendirme tasarımı dersi alan öğrencilerin derse ilişkin görüşleri nelerdir?’ şeklinde ifade edilen araştırmanın bütün sorularına yanıt aramak amacıyla uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen birinci görüşmenin üçüncü sorusu “*Bilgilendirme tasarımı senin için ne anlam ifade ediyor?*”, birinci görüşmenin dördüncü sorusu “*Görsel İletişim tasarımı bölümü ders programında bilgilendirme tasarımı adlı dersin yer alması konusunda ne düşünüyorsun?*”, araştırma kapsamında gerçekleştirilen ikinci görüşmenin yedinci sorusu “*Yapmış olduğun tasarımlar sonucunda bilgilendirme tasarımı nedir?*”, üçüncü görüşmenin birinci sorusu “*Almış olduğun bilgilendirme tasarımı dersi hakkında genel olarak ne düşünüyorsun açıklar mısın?*”, üçüncü görüşmenin beşinci sorusu “*Bilgilendirme tasarımı dersi alan öğrencilerin nasıl bir alt yapıya sahip olması gerekir? Alınan dersler ve teknik bilgi çerçevesinde nasıl değerlendiriyorsun?*”, üçüncü görüşmenin altıncı sorusu “*Bilgilendirme tasarımı adlı dersin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin ders programı arasında yer almasının gerekli olup olmadığı konusunda ne düşünüyorsun?*”, üçüncü görüşmenin dokuzuncu sorusu “*Bilgilendirme Tasarımı dersini diğer derslerinle ilişkilendirebilir misin?*” ve alan uzmanı ile gerçekleştirilen birinci görüşmenin üçüncü sorusu “*Bilgilendirme Tasarımı hakkında bildikleriniz nelerdir?*”, birinci görüşmenin dördüncü sorusu “*tıp alanında kullanılan Bilgilendirme Tasarımlarını kimlerin tasarladığını düşünüyorsunuz?*”, birinci görüşmenin beşinci sorusu “*Tıp alanında Bilgilendirme Tasarımı yapabilmek için tasarımcının anatomi eğitimi olması konusunda düşünceleriniz nelerdir?*” ve alan uzmanıyla gerçekleştirilen ikinci görüşmenin sekizinci sorusu “*Görsel İletişim alanında gerçekleştirilen bir projede yer alma konusunda görüşleriniz nedir?*” aracılığı ile ulaşılmıştır.

Bulgular kapsamında ***‘Bilgilendirme Tasarımı uygulama süreci’*** ana temasına ilişkin alt temalar *Şekil 4.9* da görselleştirilmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde ***‘Bilgilendirme Tasarımı algısı’***, ***‘hazırbulunmuşluk durumu’***, ***‘Bilgilendirme Tasarımını tasarlayan kişi’***, ***‘Bilgilendirme Tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’***, ***‘Bilgilendirme tasarımı kazanımları’***, ***‘ders yürütücüsünün etkisi’***, ***‘alan uzmanının deneyimi’*** ve ***‘beklentiler, kazanımlar öneriler’*** alt temalarına ulaşılmıştır.

Şekil 4.9. Bilgilendirme Tasarımı uygulama süreci tema haritası

4.2.2.3.1. Bilgilendirme tasarımı algısı

‘Bilgilendirme tasarımı algısı’ alt teması ‘bilgilendirme amaçlı tasarım’ ve ‘bilgiyi görselle anlatma’ bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. Bilgilendirme Tasarımı algısı alt tema haritası

‘Bilgilendirme Tasarımı algısı’ alt temasına dayalı ‘bilgilendirme amaçlı tasarım’ bağlamında Emine, Orkun, Şule ve Meltem’in benzer görüşleri şu şekildedir;

“Bilgilendirme amaçlı tasarımlar diye düşünüyorum. İsminden de anlaşılacağı üzere (Emine, G. 1).”

“Anlamı hakkında yani bir tanım yapamam. Fakat bir şeyler söyleyebilirim. BT elimizde bir konumuz var. Bu konunun büyük bir amacı insanlara bir şeyler öğretmek insanlara bir şeyleri açıklamaya çalışmak. Bunun hakkında yapılmış tasarımlar olabilir (Orkun, G. 1).”

“Toplumunu nasıl denir toplumun bilinçlenmesi veya işte bir şeyi onlara anlatabilmek daha şey yolla, tasarımla. Ayrıntısıyla falan. Öyle (Şule, G. 1).”

“BT’nin amacı sanırım bilgilendirmek. Böyle olunca içinde bilgi olan insanlara bilgi veren tasarımlar diye düşünüyorum (Meltem, G. 1).”

‘Bilgilendirme amaçlı tasarım’ bağlamı, uygulama öncesi öğrencilerin ve alan uzmanının görüşlerini kapsamaktadır. Konuya Asiye, *‘bilgiyi açıklayan tasarım’* bağlamında ele alarak *“Bilgi ağırlıklı. Fotoğrafla yazının birleşmesi. Bilgiyi açıklayan tasarım (G. 1).”* ifadesini kullanmıştır. Belis konuya bilgileri karşıya yansıtma açısından yaklaşarak *“Bildiğimiz şeyleri karşımızdaki insana daha verimli daha tasarım içerikli bir şekilde yansıtılabilmek sanırım (G. 1).”* görüşünü belirtmiştir. Candan konunun gösterme amaçlı olduğunu savunarak *“Bilgilendirme deyince aklıma tabelalar falan geldi. Bilgilendiriyorsunuz sonuçta. Bir şeyler göstermeye çalışıyoruz (G. 1).”* ifadesinde bulunmuştur. Sena ise farklı bir dersteki deneyiminden yola çıkarak konuya özetleme bağlamında yaklaşarak *“BT olarak geçen sene tipografi dersinde bir çalışma yapmıştık. İnfografik şeklinde yapmıştık. Fontların tarihçesi. O projeden bir fikrim var. Özetlemek diye düşünüyorum. Çünkü o tipografi tarihçesini hazırlarken bayağı kitabın yarısını okuduğumu hatırlıyorum. Böyle düşününce tek sayfada her şeyi anlatmıştım (G. 1).”* görüşünü belirtmiştir.

Alan uzmanının ise uygulama öncesi gerçekleştirilen görüşmede *“Aslında bilgim yoktu. Yani konuyu ayrıntılı bir şekilde ilk sizden duydum. Çalışma kapsamı içerisinde nasıl çalışacağımız konusunda daha çok (AU. G. 1) .”* şeklinde ifade ettiği görüşünde BT hakkında bir bilgisi olmadığını anlaşılmaktadır.

‘Bilgilendirme Tasarımı algısı’ alt temasına dayalı **‘bilgiyi görselle anlatma’** bağlamında elde edilen bulgular araştırmanın uygulama süreci sonunda yapılan görüşmelere dayanmaktadır. Bu bağlamda BT’ye araç olarak yaklaşan Asiye’nin görüşleri şöyledir; *Bence Görsel İletişim sağlayan araçlardan biridir. Bir hedef kitle vardır. Onların ihtiyaçlarını karşılamak adına bir mesaj oluşturulur. Bu mesaj metnin ve anlatımın yeterli olmadığı durumlarda oluşturulan grafik anlatımıdır. Bir bilgiyi görselle anlatma yoludur. (G. 2)*

‘Bilgiyi görselle anlatma’ bağlamında Emine ve Candan metin ve görsel açılarından bakarak görüşlerini belirtmişlerdir;

“Tasarımlar sonucunda bence BT bilginin tasarlanmasıdır. Bu da onu evrensel yapar yani. Mesela afiş tasarlıyoruz ama bazen kültürel değerlerin farklılığı anlaşılmasını etkiliyor. Ama BT’de böyle bir durum yok. Sizin derste anlattığımız gibi karmaşık bir metin anlaşılır bir görselle dönüştürülüyor (Emine, G. 2).”

“Bilgilendirici Görsel İletişim aracı bence. Bilginin önemli olduğu bir tasarım biçimi. Bilginin görsel hali. Sayfalarca yazılmış metnin özetlenmiş görseli gibi (G. 2).”

Benzer bir görüşle Şule görüşünü, “*Farklı disiplinlerle çalışmayı öğrenmek gerek. Sayfalarca bir şeyleri yazıp anlatmak yerine bir tabloyla veya bilgilendirme grafiği ile daha çabuk anlaşılır hale getirebiliriz (ÖG. Şule, 22.10.2015).*” şeklinde günlüğüne yansıtmıştır.

Meltem ise süreç içerisindeki deneyimini günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir:

AU anlatımını bitirdikten sonra bize bir video izleteceğini söyledi. Sonra videoyu açtı. Video bir tüp mide ameliyatının yapıyla ilgiliydi. Anlattıklarından sonra bu video bana çok anlamlı ve yerinde bir hareket oldu. Kafamda çok şey pekişti. Ameliyat gerçek hayattan olduğu için bayağı etkilendim. Heyecanla sonuna kadar izledim. Şimdi ne yapabileceğimizi çok daha iyi anladım. (ÖG. Meltem, 17.12.2015)

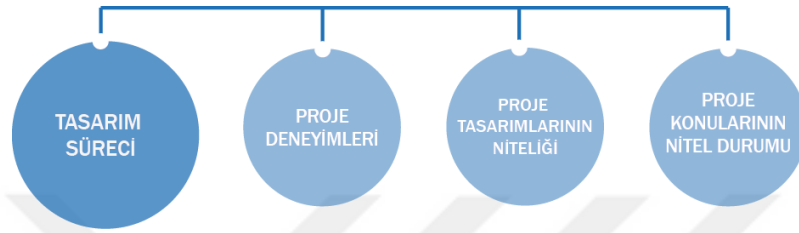
‘Bilgiyi görselle anlatma’ bağlamında alan uzmanının görüşleri ‘*görselle ifade etme*’ doğrultusundadır;

“Ama siz anlattıktan sonra aslında bilgim olduğunu fark ettim. Görsel olarak bu anlattığımız konularla çok sık olarak karşılaştığımız başkalarının yaptığı çalışmaları gördüğümü fark ettim. Bir araştırma projesi içerisinde tespit edilen bir durumun bir şekilde görselle ifade edilmesi gerekiyordu. Bu konuda çok profesyonel davrandığımızı söyleyemeyeceğim. Bir şekilde basit çizgilerle oldukça acemi bir teknikle kendi imkanlarımızla görsel oluşturduğumuzu hatırlıyorum. Ama dediğim gibi o zamanlarda medikal BT’nin varlığından haberim yoktu. Bu deneyimden yola çıkarak da BT herhalde şöyle bir şeydir. Karşı tarafa aktarılacak istenen şeyin, bilgi olabilir, bilginin nasıl aktarılacağı ve ne şekilde sunulacağına dair bir plan yapmak ve bunu tasarlamakla ilgilidir şeklinde düşünüyorum (AU. G. 1).”

4.2.2.3.2. *Tasarım süreci*

‘Tasarım süreci’ alt temasına yönelik bulgular, öğrencilerle uygulama sonunda gerçekleştirilen ikinci görüşmenin birinci sorusu “*Ders kapsamında verilen teorik bilgilerin bilgilendirme tasarımlarını oluşturma sürecine etkisi nedir?*”, ikinci görüşmenin ikinci sorusu “*Tasarlamış olduğun bilgilendirme tasarımlarını ders kapsamında yapmış olduğun 6 proje üzerinden nasıl değerlendirirsin?*”, ikinci görüşmenin üçüncü sorusu “*Proje konuları hakkında ne düşünüyorsun? Açıklar mısın?*”, görüşme ikinin dördüncü sorusu “*Bilgilendirme tasarımı projelerinden hangisi ya da hangileri sıkıntılı tasarım süreci oluşturdu? Bu duruma nasıl bir çözüm getirdin?*”, görüşme ikinin altıncı sorusu “*Ders kapsamında sonuçlandırdığın projeleri bilgilendirme tasarımı olarak nitelendirebilir misin?*” ve alan uzmanı ile gerçekleştirilen

ikinci görüşmenin dördüncü sorusu “Çalışma kapsamında yer alan proje konularını nasıl belirlediniz?” aracılığı ile araştırma sorularına yanıt aramak amacıyla uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda ‘*tasarım süreci*’ alt teması ‘*proje deneyimleri*’, ‘*proje tasarımlarının niteliği*’ ve ‘*proje konularının nitel durumu*’ bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Tasarım süreci alt tema haritası

‘*Tasarım süreci*’ alt temasına dayalı ‘*proje deneyimleri*’ bağlamında elde edilen görüşler ‘*geliştiren projeler*’, ‘*ilgi çeken projeler*’ ve ‘*sorun yaşanan projeler ve çözümleri*’ başlıkları üzerinden ele alınmıştır (Şekil 4.12).

‘*Proje deneyimleri*’ bağlamında ‘*geliştiren projeler*’ başlığı altında elde edilen görüşler kapsamında Emine, BT ders sürecinde üzerinde çalıştığı projeleri, ‘*tasarım anlayışı ve kullanılan teknoloji*’ bakış açısıyla ele alarak “Üçüncü projemiz beyin ile ilgiliydi. Bu projenin beni baya geliştirdiğini düşünüyorum. Hem tasarım anlamında hem de programı kullanma da (G. 2).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Şule konuyla ilgili deneyimini günlüğüne “Bilgilendirme tasarımı dersinin bize ne kadar yararlı olabileceğini bugün daha iyi anladım. Mine hocanın verdiği ödevin çekimlerini yaparken meğer etrafımıza hiç bakmıyormuşuz bunu fark ettim. O kadar çok eksik şey varmış ki, bugün bunları gözlemleyip fotoğrafladık (ÖG. Şule, 21.10.2015).” şeklinde yansıtmıştır.

‘*Geliştiren projeler*’ başlığı altında ‘farkındalık kazanma’ bakış açısıyla elde edilen görüş şu şekildedir:

“İkinci projemiz yönlendirme grafikleri üzerineydi. İlk başta ne gibi bir eksiklik bulacağım derken hani etrafı çok inceledik. Üniversitemizde ne gibi bir eksiklikler var. Engellilere yönelik neler var gibi. Bu proje de bize birçok şey kattı. Farkındalık kazandırdı. En basiti içinde bulunduğum ortama karşı algılarımı açmayı öğrendim.” (Sena, G. 2)

‘*Araştırma gerektiren projeler*’ bakış açısıyla ele alınan ‘*geliştiren projeler*’ başlığı altında Orkun görüşünü “Genel olarak projeleri ele aldığımızda arka planda çok

araştırma yapmamız gerekti. Üniversitenin içinde bilgilendirme tasarımı aradık. Buna sahaya çıktık diyebiliriz sanırım.” (G. 2) şeklinde belirtmiştir.

‘Geliştiren projeler’ başlığı altında *‘akılda kalıcı projeler’* bakış açısıyla elde edilen görüş şu şekildedir:

“Daha sonra beyin projemizde beyin lobları ile ilgili bir araştırma yaptık. Beyin zaten muhteşem bir organ. Alanım dışında bir şeyler öğrenmek çok ilgimi çekti. Ayrıca dijital boyama konusunda da ilk deneyimlerimiz bu çalışma üzerine oldu. Bu yönden de oldukça faydalıydı. Daha sonra kalp uygulaması yaptık. Kenan hoca geldi. Konuyla ilgili bize bir sürü şey anlattı. Bu oldukça faydalı oldu. Beyin projesinde elimizde bir metin vardı. Ama bu kalp projesinde Kenan hoca bize kalple ilgili görseller üzerinden anlatım yaptı. O nedenle akılda daha iyi kaldı diye düşünüyorum (Belis, G. 2).”

‘Proje deneyimleri’ bağlamında *‘ilgi çeken projeler’* başlığı altında öğrenciler severek çalışılan projeler bakış açısıyla ele aldıkları görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“DNA ile ilgili bir uygulama yaptık. Genlerimizde bulunan birçok şeyi fark etme fırsatı bulduk. Hani birçok özelliğimizin aslında genlerimizde gizli olduğu bilgisini hatırlamamıza yardımcı oldu. Bu konuyla ilgili araştırma yaparken de ben çok zevk aldım. Hem öğrenmek hem de tasarıma aktarmak değişik bir süreçti deneyim anlamında (Belis, G.2).”

“Devamında ise kalp kromozom ve mide küçültme projeleri üzerinde çalıştık. Kalp projesinde kendim bir şeyler katıp çizdiğim için o benim için daha iyi oldu diye düşünüyorum. Bu çalışmalarda daha çok illüstrasyonlar kullandık. Açıkçası meme kanserinden ziyade bu illüstrasyon çalışmaları benim daha çok dikkatimi çekti (Candan, G. 2).”

“Üçüncü projemiz beyindi. Benim hani diğer projelerdense bu projede ilk kez çizim yapacağımız için daha bir heyecanlıydım. Daha güzel olacağını şahsım adına öyle düşünüyordum. Bide kendimizle alakalı bir şeyler yapacağız. Sonuçta tıp ile alakalı şeyler üzerine çalışıyoruz. Sadece başka konular değil kendimizle alakalı şeylerde öğrendiğimiz için daha heyecanlıydım. Beyin bir de daha karışıktı biraz. Onunla uğraşması çok güzeldi. Çok eğlendim o konuda. Tasarımlarımda en severek yaptıklarım daha çok içinde çizim olan illüstrasyon yapabildiklerim hani Kenan hocanın gelip bize bilgi verip anlattığı tıpla alakalı olan kısımlardı. Çünkü şey farklı bilgiler öğreneceğimiz mesela zaten diğer derslerimizde diğer konular hep bir birine bağlantılı. Bazen aynı konudan birkaç çalışma yapabiliyoruz. Hani farklı bir disiplin olması. Biz de insanız sonuçta kendimizle alakalı şeyler öğrenmemiz beni çok etkiledi. Zaten bu yüzden de hani dersin böyle olacağını öğrenince de zaten seçtim. Çok da illüstrasyon yaptığımız şeyleri daha çok sevdim. Çünkü Kenan hocanın anlattığı şeyler beni burada etkiliyordu. Hani tasarım yaparken daha sade değil de işte şu olacak, bu olacak diye araştırmalarımı daha özenli yaptım. Böylece de bilgim arttı (Şule, G. 2).”

Şule benzer görüşünü günlüğüne şu şekilde yansıtmıştır: *“Konular çok ilgi çekici, (...) AU’nun derste izlettiği slaytlar çok güzeldi, hepsini çok beğendim. Konuları sıkıcı*

yönüyle değil de akılda kalır biçimde anlattı. Konu oldukça ilginç her hafta farklı şeyler öğreniyoruz. Bu çok ilgimi çekiyor (ÖG. Şule, 05.11.2015).”

“Çalışmaların çoğunu benimseyip yaptım ama benim sadece tek bir tanesi vardı ki ben hala onu destekliyorum. Bu okulumuz için yaptığımız yönlendirme çalışmaları. Neden bunu destekliyorum çünkü hani okul hayatı aslında bizim her şeyimiz şu an. Ve biz grafik tasarımcı olacak ve bu işi yapacaksak her şeyin farkında olmalıydık. Bunu bize bir hocamız ya da bir iş olarak değil de biz bunu belki kendimiz görebilirdik. Çünkü burası bizim daha şey ortamımız. Tıp ya da başka disiplinler bize tabii ki biraz uzak. Okul konusu bence daha iyiydi. Onun gerekli olan bir çalışma olduğunu düşünüyorum (Meltem, G. 2).”

‘Proje deneyimleri’ bağlamında **‘sorun yaşanan projeler ve çözümleri’** başlığı altında elde edilen görüşler **‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’** ve **‘yaşanan sorunların çözümü’** alt başlığı kapsamında değerlendirilmiştir.

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında **‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’** alt başlığı kapsamında meme kanseri projesi hakkında elde edilen görüşler şu şekildedir:

“İlk meme kanseri konusunda ilk proje olduğu için zorlandım. Aslında nasıl bir fotoğraf çekeceğime karar verememiştim. Çok başarılı bir fotoğraf çekme sürecim olmamıştı. Çünkü meme kanserinin makinesini çekmek istiyordum. Tabii sağlık merkezinde bunu yapmama izin vermediler. Ya ele aldığım konuyu değiştirecektim ya da o makinenin fotoğrafını çekmeyi başaracaktım. Her ikisini de yapamadım. Konuda takılı kaldım (Asiye, G. 2).”

Asiye ile benzer deneyim sürecini yalayan Meltem durumu günlüğüne şu şekilde yansıtmıştır:

Bugün bilgilendirme tasarımı için yapacağım proje olan KETEM’i ziyaret ettim. (...) Evet sorularım için doktoru bekledim. Belki bir buçuk saat bekledim sanırım. Broşürleri inceledim. Duvardaki grafiklere baktım. Mamografi odasına baktım aletleri gördüm. Fotoğraf makinesi de vardı yanımda izin alırsam tüm bunları fotoğraflayacaktım. Ve nihayet doktorun hastası bitti. Benimle görüşmeyi de kabul etti. Doktora birçok soru sordum. Hepsine yanıtlar verdi. Ayrıca bana en sık görülen kanserin göğüs kanseri olduğunu, erkeklerde ise akciğer kanserinin olduğunu söyledi. Göğüs kanserinin dünyada 99 kadın 1 erkek oranında olduğunu söyledi(...) Amerikan hastanesi’ne yapılmış bir göğüs kanseri afişini gösterdi cep telefonundan. Oraya bir hastası için gittiğinde çekmiş bu fotoğrafı. Etkili güzel bir afişti. Ama neden benimle paylaşır mı diye sormadım ki. Sonra Ketem binasını fotoğraflamak istediğimi söyledim. Ama bana onun bir yetkisi olmadığını HALK SAĞLIĞI KURUMU’ndan izin almam gerektiğini söyledi. Sonra doktora teşekkür ettim. Oradan ayrıldım. Güzel sohbet olmuştu. Projeyi istediğim gibi tamamlayamasam da (ÖG. Meltem, 19.10.2015).

“İlk projemiz meme kanseriydi. Dersin yeni olması nedeniyle ilk başta projeyi anlamakta güçlük çektim. Bir de bunun yanında program kullanmayı çok bilmemem vardı. Göğüs

kanseri galiba. Aslında ilk yaptığımız 2 proje nedense beni çok zorladı. Sanırım dersin yeni başlaması, benim adapte olmam gibi etkenler söz konusuydu. Bilemiyorum. Ama ilk 2 proje zaten ortaya çıkan sonuçlarda pek parlak değildi değil mi hocam? (Emine, G. 2)”

“Aslında isteksizce çalıştığım bir proje olmadı. Hepsinde gayet istekli çalıştım ama göğüs kanseri projesi ilk olduğu için her halde orada bocalamıştım. Daha sonra mantığı kavradıktan sonra o konuda da yine iyi bir çalışma yaptığımı düşünüyorum (Belis, G. 2).”

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında *‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’* alt başlığı kapsamında yönlendirme tasarımı projesi hakkında Candan görüşünü *“Yönlendirme projesinde de çok sıkıntı yaşadım. Türk Telekom için bir çalışma yapmıştım. Buda karşımda iletişim kurmak zorunda kaldığım insanlardan kaynaklıydı. Bunun dışında da bir sıkıntı yaşamadım (G. 2).”* şeklinde ifade etmiştir.

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında *‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’* alt başlığı kapsamında beyin projesine ilişkin görüşler şu şekildedir:

“Daha sonra beyinle ilgili olan projede. Çocuklarla ilgiliydi ama çok fazla bilgi vardı. Ve onları bulmakta ilk önce çok zorlandım. Çizim olarak yaptım ama ben onda çok zorlandım. Çünkü biraz bana uzaktı. Tam olarak görseli nasıl yerleştireceğimi kafamda ilk önce tasarısını yapamadım. Onda zorlandım ama diğerlerinde belli bir şeyden sonra geldi ama onda daha çok zorlandığım için benim sıkıntılı olduğum bir çalışma oldu (Asiye, G. 2).”

“Sonra beyin projesi geldi. Bir yere kadar bu çalışmada güzel bir bilgilendirme tasarımı yaptığımı düşünüyorum. Ama taaki çocuk dergisi için olması gerektiğini fark edene kadar. Bu tamamen benden kaynaklanan bir hataydı. Projeyi tam okumadığım için oldu. Beyin projesinde sıkıntılı demeyim ama bir noktada zorlandığım bir yer oldu. Daha öncede dediğim gibi bence güzel giden çalışmalarımın biriydi. Gerçi hala öyle. Benim projeyi tam okumamamdan kaynaklanan bir yanlış anlama nedeniyle bu çalışma tam da amacına ulaşmadı (Orkun, G. 2).”

“Düşünecektim. Sonra dersin devamında hocamız bize yeni bir proje daha verdi. Hocamızın aslında bu projeyi vermesindeki amaç bizim neler yapıp yapamayacağımızı görebilmekmiş. Konumuzda hocamız bir beyni illüstrasyon etmemizi söyledi. Ayrıca konuyla ilgili bilgileri de mail adresimize göndermişti. Ama ben bu projeden korkmuştum. Ben daha illüstrasyon olarak hiç bir şey çizmemişken beyni nasıl çizebilirdim. Bunu nasıl yapacaktım. Düşünüp duruyorum. Ders boyunca bayağı karamsarlığa bağladım. Kafamdaki sorular ardı ardına geliyordu. Bu beyin beni gerçekten zorlayacak gibi görünüyordu. Arkadaşlarımda tıpkı ben gibi bakakaldılar. Neyse ki içlerinden birisi çıkıp da ki daha henüz böylesi çizimleri yapamama olasılığımızdan bahsetti bizlerde arkadaşımızı destekledik. Ama neyse ki Mine hoca konuyla ilgili bize bir dergiden örnek çizimler gösterdi. Çok güzel işler vardı. Vektörel çizimler de vardı. Örnekleri görünce biraz rahatladım. Beyinle olacak bilgilendirme tasarımı acaba nasıl olacaktı. Hemen okuldan çıkıp konuyla ilgili bir şeyler yapmak istedim (ÖG. Meltem, 22.10.2015).”

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında ‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’ alt başlığı kapsamında Kalp projesi hakkında Candan görüşünü “*Kalp projesi benim için etkili projelerden biriydi. Ama yaparken zorlandım. Çünkü bilgim yetersizdi. Hayal edemediğim anlar oldu (G. 2).*” şeklinde ifade ederken, Sena “*Derste ilk başta zorlandım. Yapamadığım için şey kalp projesinde zorlanmıştım. Çünkü o kalbin tam dokusunu etkisini verememişim. O projede zorlanmıştım (G. 2).*” şeklinde belirtmiştir. Şule ise, “*Başlangıçta hayal ettiğim ve çizdiğim fikiri bilgisayara aktaramadım. Dijital ortamda fikir çok da hoşuma gitmedi. (...) Sonra tekrar bir fikir geliştirdim ama o da hoşuma gitmedi. En son başka bir fikir üzerine çalıştım. Bir kaç düzeltmem gereken yer var (ÖG, Şule, 24.11.2015).*” şeklinde deneyimini günlüğüne yansıtmıştır.

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında ‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’ alt başlığı kapsamında Obezite projesi hakkında Candan görüşünü “*Hani o mide ameliyatı videosunu izlerken aslında görüntüler beni biraz rahatsız etti (G. 2)*” şeklinde aktarmıştır.

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında ‘sorun yaşanan projeler ve sorunlar’ alt başlığı kapsamında elde edilen görüşlerin tamam incelendiğinde öğrencilerin gerçekte bütün projelerde sorun yaşadığı ancak bazı projelerde bu sorunların onları zorladığı anlaşılmaktadır.

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında ‘yaşanan sorunların çözümü’ alt başlığı kapsamında anlatımları dikkate alma çözümüne ilişkin görüşler şu şekildedir:

“Çok fazla beyin görseli çizdim hangi açıdan daha iyi anlatabilirim diye. Ama çözmem gereken sadece bu değildi. Bir de çocuk dergisi için hazırlanacaktı bu tasarım. Hepsini bir anda düşünmek gerekti. Derste sizinle ve arkadaşlarla çalışma hakkında fikir alışverişi yaparak tasarıma çözüm getirmeye çalıştım (Asiye, G.2).”

“Elimden geldiğince sizin anlattıklarınıza dikkat etmeye çalıştım. Sonra siz bana bayağı program kullanmayı gösterdiniz. Sonra projeleri programda tasarlamak zorunda olmadığımız söylediniz. Bunlar beni biraz rahatlattı. Sonra her şeyi zaten size sordum öğrenmek için. Sonra tabii derste sizin anlatımlarınız, yönlendirmeleriniz bir şekilde alıştım. Mesela en basiti bize programlarda kullanabileceğimiz fırçalar verdiniz. Bize bunları nereden bulabileceğimizi gösterdiniz. Mesela internette bulduğumuz bir resmin ölçüleri hakkında bilgi verdiniz ki bu çok önemliydi. Hatırlarsanız çok küçük bir görsel bulup onun üzerinde çalışmayı denemiştik. Bunlar aslında sizinle çözebildiğim sorunlar (Emine, G.2).”

“İlk etapta bilgilendirme tasarımı anlama kısmında zorluk yaşadım. Ama sizin anlatımlarınız bize verdiğiniz okuma kaynakları ile bu zorluklar azalmaya başladı. Teknik bilgi ve program kullanma yeterliğimiz azdı. Bu konuda sıkıntı yaşadım. Ama uygulamalar

sırasında bize birçok şey gösterdiniz. En basit örnek bize programda kullanabileceğimiz fırçalar verdiniz. Zaman içinde bu sıkıntılarda azaldı. Kendimizi geliştirmemiz gerektiğini öğrendik (Belis, G. 2).”

“Ders sürecinde karşılaştığım zorluklar sadece ilk başta bilgisayar ve programları nasıl kullanırım oldu. Çünkü çok yeterli düzeyde değildim. Bu çok büyük bir eksiklikti. Çünkü grafik tasarım okuyoruz. 3. Sınıftayız. Seneye mezun olacağız ama hani daha tam anlamıyla yeterli değildik. Bir de başka bir disiplin için görseller üretmek başlangıçta korkuttu beni ama zamanla uygulama yapmaya başlayınca, sizin bizi yönlendirmelerinizle çözüldü zaten (Sena, G. 2).”

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında *‘yaşanan sorunların çözümü’* alt başlığı kapsamında dikkatli okumaya başlama çözümüne ilişkin Orkun’un görüşü şu şekildedir:

“Benim projeyi tam okumamamdan kaynaklanan bir yanlış anlama nedeniyle bu çalışma tam da amacına ulaşmadı. Ama görselleştirme güzel oldu. Bunun dışında böyle bir hata yapmadım bir daha. Verilen projeyi ayrıntılı okudum. Zorlandığım kısımlarda Kenan hoca ve size sorarak çözmeye çalıştım. Zaten ders sürecinde çalışmalarımız üzerinden hep değerlendirme yaptığımız için çok da sıkıntılı bir durum yaşanmadı (G. 2).”

‘Sorun yaşanan projeler ve çözümleri’ başlığı altında *‘yaşanan sorunların çözümü’* alt başlığı kapsamında benzer objelerle ilişkilendirme çözümüne ilişkin Candan’ın görüşü şu şekildedir:

“Hayal edemediğim anlar oldu. Bende elimdeki benzer objelerle ilişkilendirerek canlandırmaya çalıştım. Böyle bir yol izlemeye çalıştım. Öyle de olduğu zaman bir şeyleri bir şeylere benzetip yorumladığımız zaman o zaman kafamda çözümlerim. En başta benim için zordu. Ama bu tarz bir yolla kolay gelmeye başladı (G. 2).”

‘Tasarım süreci’ alt temasına dayalı **‘proje konularının nitel durumu’** bağlamında elde edilen görüşler *‘görselleştirme amaçlı konular’* ve *‘güncel konular’* başlıkları üzerinden ele alınmıştır.

‘Proje konularının nitel durumu’ bağlamında **‘görselleştirme amaçlı konular’** başlığı altında Belis *‘bilgiyi görselleştirme’* bakış açısıyla ele aldığı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Bütün yaptığımız uygulamalar bilgilendirme tasarımı oluşturma amaçlıydı. Elimizde bir bilgi vardı. Bu bazen siz bazen Kenan hoca tarafından verildi. Ve biz bu bilgiyi tasarıma dönüştürmeye çalıştık. Abartmadan. Afiş tasarımıyla sınırlandırmadan. Sonra konular ilgi çekiciydi çünkü bizim alanımız dışında bir alan hakkında görseller tasarlamaya çalıştık (G. 2).”

Benzer bir görüşle Candan görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Genelde bilgilendirme tasarımı açısından baktığımız zaman çok normal yapılan bir şeydi ama kalp ve beyin gibi şeylere girdiğimiz zaman daha çok görselleştirme dikkat çekmeye başladı. O zaman daha farklı oldu bazı şeyler. Konular ilgi çekiciydi. Hepsi bilgiye yönelikti. Elimizde ham bilgiler vardı. Bizden bu bilgileri tasarıma dönüştürmemiz istendi. Görsel evet önemliydi. Yazı ile görsel ilişkisi de önemliydi. Ama asıl önemli olan bilgiydi (G. 2).”

‘Proje konularının nitel durumu’ bağlamında **‘güncel konular’** başlığı altında Asiye görüşünü *“Proje konuları bence güncel konulardı. Özellikle ilk projemiz meme kanseri haftasına denk gelmişti yani. Disiplinlerarası konusunda tıp alanıyla birlikte çalıştık. Bu nedenle projelerimiz hep tıpla ilgili konulardı (G. 2).”* şeklinde ifade etmiştir. Belis konuyla ilgili görüşünü *“Bazı konular lise döneminde öğrendiklerimizdi. Aslında popüler konulardı. Mesela meme kanseri, obezite üzerinde çok konuşulan konular (G. 2).”* şeklinde belirtmiştir. Meltem görüşünü *“Konuların çoğu gündelik hayatımızda duyduğumuz bildiğimiz konulardı. Ama biraz daha derinlemesine araştırdık (G. 2).”* şeklinde aktarmıştır.

Benzer bir ifadeyle Candan’ın görüşü şu şekildedir:

“Önce bilgilendirme tasarımı adı altında bir şey yaptık. Sonra başka bir disipline yönelik bilgilendirme tasarımları yaptık. Genelde bilgilendirme tasarımı açısından baktığımız zaman çok normal yapılan bir şeydi ama kalp ve beyin gibi şeylere girdiğimiz zaman daha çok görselleştirme dikkat çekmeye başladı. Konular ilgi çekiciydi. Tanıdık konulardı. Yani günceldi. Mesela obezite konusu. Gün içinde mutlaka bu konuyla ilgili bir görsel, haber, konuşma gibi şeyleler karşılaşıyoruz (G. 2).”

‘Proje konularının nitel durumu’ bağlamında **‘güncel konular’** başlığı altında alan uzmanının proje konularını belirleme konusundaki görüşleri ele alındığında alan uzmanı halk sağlığı bağlamında proje konularının tercih edildiğini ifade etmiştir:

“Üçüncü projede de çok özellikle yine halk sağlığı problemi olan obezite üzerinden işte dediğim gibi ben baştan itibaren görülebilen, anlaşılabilen konular üzerinden gitmeyi düşündük. Mide tüp ameliyatının nasıl yapıldığını görsel olarak gösterdik. Bir video izlettik bununla ilgili. Ondan sonra bunu hastanelerde falan çok sık karşılaştığımız bir şey bu panolara falan asıyorlar tüp ameliyatının nasıl yapıldığını. Bununla ilgili afiş şeklinde görseller oluşturuyorlar. Ve insanlara bunu bu şekilde anlatıyorlar sonuçta. Herkese de video izletilmesi bence çok doğru bir yöntem de değil. Çok mümkün de değil. Bu kapsamda böyle bir şeye ihtiyaç olabilir diye düşündük. Obezite de tabii ki herkesin gördüğü bildiği gözle görülebilen toplumda herkesin bir şekilde ilgisini çeken bir konu. Onu seçtik (AU. G. 2).

‘Güncel konular’ başlığı altında alan uzmanı bilinen konular bağlamında proje başlıklarının tercih edildiğini belirtmiştir:

“Projeler çok uç noktalarda olmamalı. Halkın içinde öğrencilerinde sürekli karşılaştığı durumlar olmalı ki hem yaparken çok yabancı olmamaları gerekiyor konuya. Zaten bunlar

böyle anlatılması gerekiyor. Ve sürekli gördükleri ve bildikleri şeyler olsa daha iyi anlarlar diye düşünüyorum. Bu düşünceyi ben kendi alanımızdaki derslere girdiğimde de uyguluyorum. Kişinin konu ile bir şekilde bağının oluşması anlaşılması bağlamında önemli bir nokta diye düşünüyorum (AU. G. 2).”

‘Güncel konular’ başlığı altında alan uzmanı tıp alanında ilerlemeler bağlamında proje başlıklarının tercih edildiğini belirtmiştir:

“ikinci projeyi düşünürken şöyle sınıfta sadece bir tane erkek öğrenci var. 8 tane bayan öğrenci. Öyle olduğu için bilim kadınlarına bir atıfta bulunalım diye düşündük. Benim de çok sevdiğim bir konudur DNA. Tarihsel süreci içinde ele aldığımızda. DNA’nın yapılması aşamasında hani ilk olarak çözümlenmesi vs. aşamasındaki süreçleri anlattık. Bir bilim kadınına yapılan haksızlığa dem vurduk. Öğrencilerin ilgisini çekmeye çalıştım bu noktada biraz. Bunu biraz başardık diye düşünüyorum. Daha sonra herkesin aklında olan bu gen nedir? Hücrenin boyutundan bir çekirdeğe, bir çekirdeğin içinden DNA sarmalına falan bunlardan bahsettik. Bunları kafalarında canlandırmaları için hikâye anlattık. Sonuçta DNA görülen elle tutulan bir şey değil. Ama genetik çok ilerliyor. Artık her gün haber bülteninde genetik gen gibi kelimelerle karşılaşmaya başladık. Hem onların bunu bilmeleri, hem de bunu görselleştirebilmeleri gerekiyor. Bu konuyla ilgili çok fazla görsele ihtiyaç duyulacaktır ilerleyen zamanlarda. Kitaplar yazılıyor, makaleler yapılıyor bunlarda görseller kullanılıyor ama DNA’nın bir fotoğrafı yok. Tamamen buna benzeyen bir şekilde deyiş güzel sanatlar alanında yer alan sizlerden yardım alınarak yapılabilecek şeyler. Bu yüzden bu konuyu seçtik. Böyle (AU. G. 2).”

‘Güncel konular’ başlığı altında alan uzmanı yetersiz görsel bağlamında proje başlıklarının tercih edildiğini belirtmiştir:

“Bu projelerin kullanılabilir ve uygulanabilir olması lazım. Hani çok uç konular olmaması gerekir. Bu düşünceden yola çıkarak birinci projede stent anlatmıştık. Şimdi kalp krizi, işte kalp hastalığı, çok sık olan. Belki hepimizin ailesinde buna ait bir öyküsü vardır. Şimdi bununla ilgili bir stent öyküsü var. Stent takılmış deniliyor kalbe. Tam da konumuz hani medikal illüstrasyon. Onu görsel hale getirmek. Hani stent nedir? Nereye takılır? O damarın boyutu nedir? Ne kadarlık bir yere ne takılıyor ki ne işe yarıyor? Şeklinde halkın aslında sözel olarak bildiği ama görsel olarak çok fazla aktarımı olmayan noktada hani öğrencilerinde ilgisini çekebileceğini düşündüm. Sonra sizinle paylaştım düşüncelerimi. Onlarında ilgisini çekti aslında. Bence güzelde oldu (AU. G. 2).”

‘Tasarım süreci’ alt temasına dayalı **‘proje tasarımlarının niteliği’** bağlamında elde edilen görüşler **‘nitelendirebilirim ama başarılı tasarımları’**, **‘nitelendirebilirim ama eksikleri var’** ve **‘nitelendirebilirim bilgi verici olduğu için’** başlıkları üzerinden ele alınmıştır.

‘Proje tasarımlarının niteliği’ bağlamında **‘nitelendirebilirim ama başarılı tasarımları’** başlığı altında Asiye görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Hepsi aslında bilgilendirme tasarımı olarak nitelendiriliyor çünkü o amaçla yapmıştık. Ama projelerdeki eksiklerimizden dolayı tamamen bilgilendirme tasarımı diyemem. Mesela ilk proje bilgisizliğimizden dolayı eksiklikleri çok şimdi görebiliyorum (G. 2).”

Benzer bir ifadeyle Meltem’in görüşü şu şekildedir:

“Nitelendirebilirim. Çünkü hani benim yaptığım çalışmalar hep hani işte sizin denetiminiz altında gelişti. Siz gördünüz. Yönlendirdiniz. Bilgilendirdiniz. Yani hocam. Sizin müdahaleniz olduğu için ben amaca uygun olduğunu düşünüyorum. Yaptığım şeyler araştırmalar onların birbiriyle bütünleşmesi amaca uygun hale geldiler. Ama yine de eksiklerim var. O nedenle başarılı bilgilendirme tasarımı olmadılar sadece. Ama üzerinde biraz daha kafa yormam gerekiyor (G. 2).”

‘Proje tasarımlarının niteliği’ bağlamında **‘nitelendirebilirim bilgi verici olduğu için’** başlığı altında elde edilen görüşler şu şekilde aktarılmıştır:

“Nitelendirebilirim. Çünkü siz de anlattıktan sonra Kenan hoca da bize burada bir şeyler gösterdikten sonra hani ben o alanda yaptığım çalışmaların bilgi verici, öğretici, karşımızdaki kişiye bir bilginin aktarılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle bilgilendirme tasarımı niteliğinde olduğunu düşünüyorum (G. 2).”

“Sanırım evet. Sonuçta bizden istediğiniz bütün noktalara dikkat etmeye çalıştım. Tasarımlarda bilgi var. Bilgiyi görsel olarak anlatıyor. O nedenle bilgilendirme tasarımı tasarladık bence. Ama çalışmaların kalitesi bakımında incelersek tabii ki konu üzerine daha çok öğrenmemiz gereken şey var diye düşünüyorum (Orkun, G. 2).”

“Şöyle hani daha önceden sorsanız nitelendiremezdim. Çünkü bilmiyordum. Hani ama göğüs kanseri projesini falan düşündüğüm zaman aslında bununla ilgili görseller görüyordum daha önceden de. Ama bunların bilgilendirme tasarımı olabileceğini düşünmemiştim. Ama dersten sonra zaten hani bunu fark edip gördükten sonra düşündüğüm zaman gerçekten kalp veya beyin onlarda insanlara bilgi veriyor. Bunun bir mesaj dâhilinde görselini oluşturuyorsunuz. Bence çok güzel bir şey. Bu da teorik ve görsel olarak da etkili oluyor (Candan, G. 2).”

“Hepsi birer bilgilendirme tasarımı bence. Çünkü hani tıp alanında sonuçta bir çalışma yaptık. Şu an bu yaptığımız çalışmalar mesela atıyorum kullanılsa bir yerde hani bilgi verici olduklarını düşünüyorum (Şule, G. 2).”

‘Nitelendirebilirim bilgi verici olduğu için’ başlığı altında **‘tasarımda bilginin etkisi’** alt başlığı kapsamında tasarımda araştırma yapmanın önemini vurgulayan görüş şu şekildedir:

“Birçok şeyi de öğrendik. Teorik bilgiler ilk başta bize bilgilendirme tasarımının ne olduğunu gösterdi. Çünkü başlangıçta dersle ilgili hiç bir şey bilmiyorduk. Hatırlarsanız

hocam bize ne bilip bilmediğimizi öğrenmek için bilgilendirme tasarımı olarak tanımlayacağımız görseller buldurmuşunuz internetten (Sena, G. 2).”

‘Nitelendirebilirim bilgi verici olduğu için’ başlığı altında **‘tasarımda bilginin etkisi’** alt başlığı kapsamında tasarımda dinlemenin önemini vurgulayan Orkun görüşünü *“Sizden öğrendiğim bu bilgileri tasarlarken göz bulundurmaya çalıştım. Bir de tıp konusunda Kenan hocanın anlatımları vardı. Zaten tasarımlarımızda kullandığımız gerçek bilgi o anlatımlardaydı (G. 2).”* şekilde ifade etmiştir.

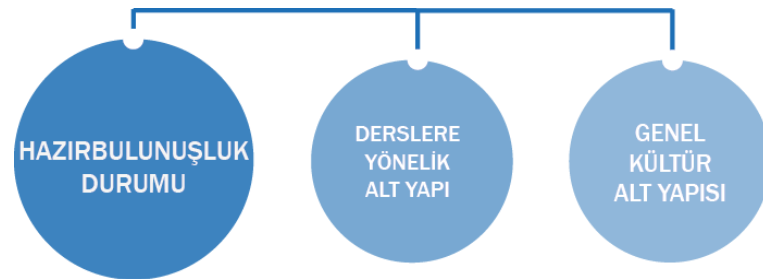
‘Nitelendirebilirim bilgi verici olduğu için’ başlığı altında **‘tasarımda bilginin etkisi’** alt başlığı kapsamında tasarımda okumanın önemini vurgulayan görüş şu şekildedir:

“Sonra bize önerdiğiniz kitaplar makaleler derste anlattıklarınız çalışmalarımızda ki yorumlarınız hepsi aslında aynı şeyleri anlatıyordu. Bunları çalışmalarında ne kadar yansıttığım tartışılır ama tasarım yaparken bunlara dikkat etmeye çalıştım. Sanki kullanma kılavuzuna bakarak tasarım yapmak gibi bir şey oldu (Candan, G. 2).”

‘Proje tasarımlarının niteliği’ bağlamında **‘nitelendirebilirim ama eksikler var’** başlığı altında Sena görüşünü *“Nitelendirebilirim. Ama hepsini değil. Mesela tasarımı başarılı olmayan projelerim var. Ama hepsinde bilgi var. Hedef kitlesi var. Bir şekilde tasarım oldu. Böyle düşününce evet diyebilirim (G. 2).”* şekilde ifade etmiştir.

4.2.2.3.3. Hazırbulunuşluk

‘Hazırbulunuşluk’ alt temasına yönelik bulgulara, öğrencilerle uygulama sonrası gerçekleştirilen üçüncü görüşmenin beşinci sorusu *“Bilgilendirme tasarımı dersi alan öğrencilerin nasıl bir alt yapıya sahip olması gerekiyor?”*, uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda **‘hazırbulunuşluk’** alt teması **‘derslere yönelik alt yapı’** ve **‘genel kültür alt yapısı’** bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Hazırbulunuşluk alt tema haritası

‘Hazırbulunuşluk durumu’ alt temasına dayalı araştırmacı günlüğünde öğrencilerin *‘hazırbulunuşluklarını öğrenme’* bağlamında ifade ettiği görüşü şu şekildedir:

Öğrencilere dersin ilk haftası daha birbirimizi tanımadan derse giriş yapmadan görüşme yapmak istiyorum deyince çok şaşırdılar. Düşünüyorum da bana da böyle yaklaşılsaydı bende şaşırdım. Ama başka türlü ne zaman gerçekleştirebilirim diye düşündüğümde yine en uygun zaman dilimini kullandığımı düşünüyorum. Çünkü burada ki amacım öğrencilerin Görsel İletişim, BT ve hatta disiplinlerarası yaklaşım konusunda ne bildikleri öğrenmek istemendi. (AG. 10.09.2015)

‘Hazırbulunuşluk durumu’ alt temasına dayalı **‘derslere yönelik alt yapı’** bağlamında Asiye profesyonel tasarımlar tasarlayabilmek açısından görüşlerini belirtmiştir.

“Hocam öncelikle görsel iletişim nedir bunu bilmemiz gerekiyor bizim. Kitap gibi şeyler çok okumadığımız için sadece ödev mantığında bakıyoruz biz derslere. O nedenle önce görsel iletişimi bilmek şart. Hocam teknik bilgi de çok önemli. Yani aslında siz bizi program kullanmakta zorlamadınız ama program bilgimiz yeterli olsaydı çalışmalarımız bence daha iyi olabilirdi. İllüstrasyon dersimizle aynı dönemde aldık bu dersi. Ama önce illüstrasyon öğrenmiş olsaydık daha profesyonel işler çıkartabilirdik bu derste (G. 3).”

Asiye ile benzer görüşe sahip olan Belis görüşünü *“Amacımız görsel iletişimi sağlamak olduğu için bu konuda öncelikle görsel iletişimi iyi anlamamız gerekiyor. Bir de bu dersten önce aldığımız diğer dersleri de bence iyi öğrenmek gerekiyor diye düşünüyorum. Tasarımlarda kullandığımız programları kullanmada iyi olmamız lazım (G. 3).”* şeklinde ifade etmiştir.

Konuya yönelik bulgular incelendiğinde öğrencilerin tamamı ders sürecinde bazı sıkıntılarla karşılaştıkları için kendilerinde olan bilgi eksikliğinin farkına vardıkları anlaşılmaktadır. Her öğrenci yaşadığı sıkıntı bağlamında alt yapının olması gerektiği görüşünü vermiştir. Mesela öğrenciler için en önemli sıkıntı tasarım sürecinde kullanılan görselleştirme programlarını kullanma yetersizliğidir. Bu nedenle bütün öğrencilerden program bilgisi yeterliliğinin olması gereken alt yapı görüşünün gelmesi, BT dersi ile öğrencilerin bilinçlendiğini göstermektedir. Bunun sonucunda kendilerini yetersiz gördükleri konularda geliştirme çabası içine girmeleri kişisel gelişim açısından atılacak önemli bir adım olacaktır.

‘Derslere yönelik alt yapı’ bağlamında öğrenciler hazırbulunuşluk durumlarına göre BT dersini diğer derslerle ilişkilendiren görüşlerde bulunmuşlardır. Ambalaj tasarımı dersi ile ilişkilendiren Asiye *“Ambalaj tasarımı ile ilişkilendirebilirim (G. 3).”*, Orkun *“Bunun dışında ambalaj kısmen olabilir ama ilişkili sonuçta (G. 3).”* ve Şule

“Tipografi, İllüstrasyon, ambalaj gibi derslerle bence bilgilendirme tasarımı bağlantılı. Bunun dışındaki derslerde olabilir ama projelere göre değişiklik gösterir diye düşünüyorum (G. 3).” şeklinde görüşlerini açıklamışlardır. Temel Tasarım dersi ile ilişkilendiren Asiye *“Biz bilgilendirme tasarımı dersinde kompozisyon oluşturmayı, düzen içinde bir senaryo ile bir bilgiyi aktarmayı öğrendik. Renkler üzerinde konuştuk. Özellikle ben renk konusunda hatırlarsanız bayağı bir sorun yaşadım. Temel tasarım dersi de olabilir (G. 3).”* ve Candan *“Mesela bilgilendirme tasarımı dersini ilişkilendirmek değil de öteki dersleri bununla ilişkilendirmek gerekiyor. Mesela temel tasarım olsun (G. 3).”* şeklinde görüşlerini aktarmışlardır. İllüstrasyon dersi ile ilişkilendiren Belis *“İllüstrasyon dersinde öğrendiklerimizi bu derste çok rahatlıkla kullanma fırsatımız oldu (G. 3).”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Tipografi ve Grafik Tasarım dersleri ile ilişkilendiren Sena *“Grafik tasarım dersi olabilir. Piktogramlar tasarladık. Piktogramlar bilgilendirme tasarımında çok kullanılıyor mesela hocam. Tipografi mesela. Bu derste en çok kullandığım tasarım elemanıydı. İlişkilendirme açısından o zaman tipografi diyebilirim hocam. Şimdi aklıma geldi (G. 3).”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

‘Hazırbulunuşluk durumu’ alt temasına dayalı **‘genel kültür alt yapısı’** bağlamında Belis, *“Sonra teknolojiyi takip etmemiz gerekiyor. A bir de alanımızla ilgili kitap, araştırma gibi şeyler de okuması gerekiyor bence. Çünkü bu eksiklikler dersi yavaşlatır diye düşünüyorum (G. 3).”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Belis’in görüşüne destekleyici görüşü ile Meltem, *“Bu arada hocadan aldığım kitabı yarılardım derse gitmeden önce bitirmeye çalışacağım. Bu kitap benim 2 yıllık bir aradan sonra okuduğum ilk kitaptı. Bana iyi geldi. Okumak bir şeyler üzerinde uzun uzun düşünmek gerçekten güzel şeylermiş onu bir kez daha fark ettim... (ÖG, Meltem, 04.10.2015)”* şeklinde günlüğünde deneyimini paylaşmıştır. Orkun konuya disiplinlerarası yaklaşım açısından bakarak *“Ama bence sanat tarihi bilmek bile önemli bu derste. Çünkü hangi alanla çalışacağımız hiç belli olmaz. Bu nedenle genel kültür geliştirmeliyiz. Sadece bu ders için değil aslında her ders için önemli (G. 3).”* görüşünü ifade etmiştir. Şule, *“Genel kültür konusunda da kendimizi geliştirmemiz gerekiyor bence. Bunların farkında olup kendimizi bu yönde geliştirirsek bu derste zorluk yaşayacağımızı düşünmüyorum (G. 3).”* şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüş doğrultusunda Şulenin BT dersi kapsamında genel kültür bilgisi konusunda sıkıntı yaşadığı anlaşılmaktadır. Benzer bir sıkıntı yaşan Sena da *“Genel kültür olarak alanımızla ilgili kendini geliştirmeli. Ben bunun çok eksikliğini*

hissettim mesela (G. 3).” şeklindeki göründe genel kültürün BT dersi için önemli olduğunu vurgulamıştır.

‘Hazırbulunuşluk durumu’ alt temasına dayalı olarak araştırmacı görüşünü günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrencilerin okuma alışkanlıkları yok. Bu durumu nasıl çözerim? Onlara ders kapsamında sözel anlatımların yanında kaynaklar da önermem gerekiyor. Sanırım bu durumu çözmek için onları araştırma yapmaya yönlendirme gerekecek. Onlardan kaynak önermelerini isteyebilirim. Bu sadece kitaplara ulaşabilirler, internet ortamında yayınlanmış yazıları görebilir ve derste sunum yapmaları gerektiği için de bu kaynakları okumak zorunda hissedebilirler kendilerini. Gelecek hafta bu konuda bir çalışma yapmalıyım. Bu hafta öğrencilere kaynakları ben sundum. Okuyup geleceklerinden şüpheliyim. “Okuyamadık” gibi bir cevap gelirse ne yapmalıyım. Bence en iyi yol şimdilik onların kaynak önermelerini sağlamak. Keşfetme çalışması olarak ele alabilirim bu durumu. (AG. 18.09.2015)

4.2.2.3.4. *Bilgilendirme tasarımı tasarlayan kişi*

‘Bilgilendirme Tasarımı tasarlayan kişi’ alt temasına yönelik bulgular, alan uzmanıyla uygulama öncesi gerçekleştirilen birinci görüşmenin dördüncü sorusu “*Tıp alanında kullanılan bilgilendirme tasarımlarını kimler tasarlıyor? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?*” ve birinci görüşmenin beşinci sorusu “*Tıp alanında bilgilendirme tasarımı yapabilmek için tasarımcının anatomi eğitiminin olması konusunda düşünceleriniz nelerdir?*”, uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. **‘Bilgilendirme Tasarımı tasarlayan kişi’** alt temasına dayalı bulgular, **‘alanı Güzel Sanatlar olan tasarımcı’** ve **‘alanı Tıp olan tasarımcı’** bağlamında ele alınmıştır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. *Bilgilendirme Tasarımını tasarlayan kişi alt tema haritası*

‘Bilgilendirme Tasarımını tasarlayan kişi’ alt temasına dayalı ***‘alanı Güzel Sanatlar olan tasarımcı’*** bağlamında elde edilen bulgular alan uzmanının görüşlerine dayanmaktadır.

“Bununla birlikte yine tabii ki grafik tasarım bölümü özellikle, çalışıyor olabilir. Ama güzel sanatlar alanında bununla ilgili ders var mı onun hakkında da bilgim yok. Ama güzel sanatlarla uğraşan tasarımla uğraşan birinin çizeceği şeyle ilgili belirli bir süre o mesela anatomik bir lokalizasyondan bahsediyoruz ya da bir hastalıktan bahsediyoruz vs. onunla ilgili bir eğitim alıp bunu yapabilir bence. İlla ki bunu çizen kişinin bir doktor olması gerekmiyor. Hatta doktor olan bir insanın aynı zamanda belli resim yeteneğine işte vs gibi eğitimi alma süreci de söz konusu. Bunun yerine güzel sanatlar eğitimi almış bir kişinin özel alanda anatomiye öğrenmesi görsel olarak onu beynine yerleştirmesi bence daha kısa sürer. Daha pratik olur (AU. G. 1).”

‘Bilgilendirme tasarımını tasarlayan kişi’ alt temasına dayalı ***‘alanı Tıp olan tasarımcı’*** bağlamında elde edilen bulgular alan uzmanının görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir. Bu görüşe farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Sena düşüncesini günlüğünde paylaşmıştır.

“Aslında ben kimler tarafından çizildiğini tam olarak bilmiyorum. Tahmin edebilirim bununla ilgili anatomistler çalışıyor olabilir. Ülkemizde bu işle uğraşan doktorlar olduğunu bilmiyorum hani tanımıyorum belki de vardır. Anatomi eğitimi çok kapsamlı bir eğitim. Yani bütün anatomiye bilmesi çok zaman alır. Yani şöyle söyleyeyim. Bir anatomistin sadece bu işle uğraşması tek başına bu işle uğraşması onun daha yararlı olabileceği eğitim gibi ya da yeni çalışmalar gibi alanları kısıtlayabilir (AU. G. 1).”

“Bugün hocanın verdiği araştırma konusuna baktım internetten. Tıp alanında yapılmış bilgilendirme tasarımlarından kendimce iyi olanları seçiyorum. Çok etkileyici çalışmalar yapmışlar. Bunları kimlerin çizdiğini çok merak ettim. Doktorlar çizmemiştir diye düşünüyorum ama çizen bir doktor varsa acayip başarılı. Kendi çalışmalarımı kıyaslayınca açıkçası ben bu kadar başarılı çizim yapamayacağımı düşünüyorum. Bu beni biraz korkuttu (ÖG. Sena, 04.10.2015).”

4.2.2.3.5. Ders yürütücüsünün etkisi

‘Ders yürütücüsünün etkisi’ alt temasına yönelik bulgular, öğrencilerle uygulama sonunda gerçekleştirilen üçüncü görüşmenin onbirinci sorusu ***‘Dersin uygulaması konusunda benim hakkımda düşüncelerin nelerdir?’*** aracılığı ile elde edilmiştir. ***‘Ders yürütücüsünün etkisi’*** alt temasına dayalı bulgular, ***‘yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’*** ve ***‘yürütücünün öğrenci üzerindeki etkisi’*** bağlamında ele alınmıştır.

Şekil 4.14. Ders yürütücüsünün etkisi alt tema haritası

‘Ders yürütücüsünün etkisi’ alt temasına dayalı **‘yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’** bağlamında Asiye konuyu tekrar tekrar anlatma açısından ele alarak görüşünü *“Bazen sizi sinirlendirdik ama siz tekrar tekrar anlattınız. Gidin kendiniz araştırın öğrenin şeklinde yaklaşmadınız bize (G. 3).”* şeklinde ifade etmiştir.

‘Yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’ bağlamında konuyu *‘tartışma ortamı oluşturma ve konuk alan uzmanı davet etme’* açısından ele alan Belis’in görüş şu şekildedir:

“Hocam bize yeni bir konu öğrettiniz. Bunun için teşekkür ediyorum kendi adıma. Değişik bir ders oldu bence. Uygulamalar konuk hocanın gelmesi falan. Atölye ortamımız bile değişti. Diğer derslerde herkes bilgisayar başında otururdu süre geçerdi. Bu derste öyle anlarımızda oldu ama sunumlarda yaptık. Tartışma ortamı oluşturduunuz. Birbirimizin işlerini eleştirdik yani yorumladık (G. 3).”

“Konumuz bilgilendirme tasarımıydı. İnternette Bilgilendirme Tasarımı örnekleri araştırmamızı istemişti. Dersin başlarında bu araştırdığımız görseller üzerine konuştuk. İnfografik ve bilgilendirme tasarımı arasında bir fark var mı? Yok mu? Şeklinde tartışma ortamı oluşturduk. (...)Hocanın bize karşı sıcak ve ilgili davranması derse olan ilgimi arttırdı. İlk kez bu kadar uzun süreli sunum yaptım bir hocaya. Zordu, heyecanlıydı, güzeldi (ÖG. Sena, 01.10.2015).”

‘Yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’ bağlamında konuyu *‘program öğretme’* açısından ele alan Emine görüşünü *“Hatta ben illa ki program da tasarım yapacağım diye inat edince bana program kullanmayı anlattınız (G. 3).”* şeklinde aktarmıştır.

‘Yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’ bağlamında konuyu *‘rahat bir ders ortamı ve gündemi takip etme’* açısından değerlendiren Orkun’un görüşü şu şekildedir:

“Mimar Sinan’da arkadaşlarım var. Onlarla dersler hakkında konuşuyoruz. Bu ders hakkında konuşurken bize bu dersi nasıl verdiğinizi anlattım onlara. Merak ettiler. Bence çok rahat bir dersti. Bir ofis gibiydi. Zaten dersin başında da söylemişsiniz. Burayı bir ofis olarak

düşünün diye. Gündemi takip eden program kullanmayı bilen bir hocamız olması bence güzeldi (G. 3).”

‘Yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’ bağlamında konuyu *‘kaliteli bir ders yapma’* açısından ele alan Candan görüşünü *“Ama söylediklerimizi dikkate aldığınızı düşünüyorum. Bizi böyle bir dersle tanıştırdığınız için teşekkür ederim. Bence kaliteli bir ders oldu.”* (G. 3) şeklinde belirtmiştir.

‘Yürütücünün ders işleniş algısına etkisi’ bağlamında konuyu *‘çalışmaları detaylı yorumlama’* açısından ele alan Meltem’in görüşü *“Çalışmalarımızı detaylı yorumladınız. Bazı derslerde biz çalışmayı neye göre yaptığımızı neye göre değerlendirildiğimizi bilemiyoruz bile. Bu ders bu açıdan bize her şeyi sundu.”* (G. 3) şeklindedir.

‘Ders yürütücüsünün etkisi’ alt temasına dayalı *‘yürütücünün öğrenci üzerindeki etkisi’* bağlamında konuyu *‘hayranlık uyandırma ve okumaya yönlendirme’* açısından ele alan Asiye’nin görüşü şöyledir:

“Bize Eskişehir’den kalın kalın tasarım kitapları getirip incelememizi istediniz. Kitap okumaya yönlendirdiniz. Hocam dönem başından beri sizi hayranlıkla izliyorum zaten. Bu derste bize farklı uygulamalar yaptırınız. Mesela bizi tanımak için bir form doldurtunuz. Bizimle bu derste yapacağımız çalışma için bizden izin istediniz. Bunların hiçbiri başka derslerde uygulanmadı. Uygulanmıyor da zaten(G. 3).”

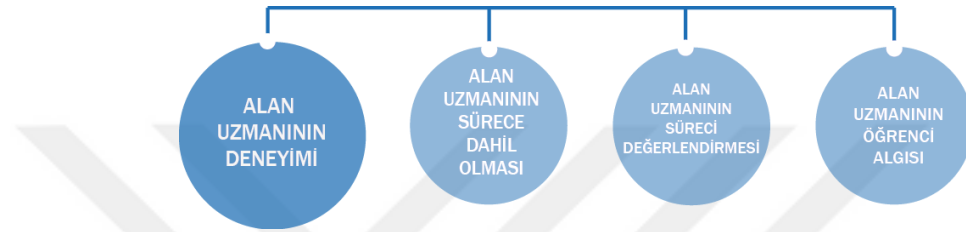
‘Yürütücünün öğrenci üzerindeki etkisi’ bağlamında konuyu *‘farkındalık kazandırma ve deneyim sağlama’* açısından değerlendiren Sena görüşünü *“Hocam siz çok yardımcı oldunuz bize bence. Ufkumuzu genişlettiniz. Yeni deneyimler kazanmamıza yardımcı oldunuz. Farkındalığımızı arttırdınız. Yeni deneyimler kazanmamıza yardımcı oldunuz. Arkadaşlarımızın işlerine yorum yapma fırsatı sundunuz. Bu yöntemi ilk kez bu derste deneyimledim (G. 3).”* şeklinde aktarmıştır.

‘Yürütücünün öğrenci üzerindeki etkisi’ bağlamında konuyu *‘dersi sevdirmeye’* açısından ele alan Şule görüşünü *“Çünkü bu bizim ne yaptığımızı, sizin bizden ne istediğinizi gösteriyor. Tartışıyoruz üstünde çalışmanın hocam. Bence dersi böyle işlemeniz zaten bizim bu dersi sevmemizi sağladı diye düşünüyorum (G. 3).”* şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2.3.6. Alan uzmanının deneyimi

‘Alan uzmanının deneyimi’ alt temasına yönelik bulgular, alan uzmanıyla uygulama öncesinde gerçekleştirilen birinci görüşmenin ikinci sorusu *“Bilgilendirme tasarımı dersi kapsamında yürütülen çalışmaya dahil olma sürecinizden bahseder*

misiniz?” alan uzmanıyla uygulama sonrası gerçekleştirilen ikinci görüşmenin beşinci sorusu “*Çalışma sırasında karşılaştığınız sıkıntılar nelerdir?*” ve ikinci görüşmenin altıncı sorusu “*Bilgilendirme tasarımı dersinin işlenişini nasıl değerlendirirsiniz?*”, uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. ‘*Alan uzmanının deneyimi*’ alt temasına dayalı bulgular, ‘*alan uzmanının sürece dâhil olması*’, ‘*alan uzmanının öğrenci algısı*’ ve ‘*alan uzmanının süreci değerlendirmesi*’ bağlamında ele alınmıştır.

Şekil 4.15. Alan uzmanının etkisi alt tema haritası

‘*Alan uzmanının deneyimi*’ alt temasına dayalı ‘*alan uzmanının sürece dâhil olması*’ bağlamında alan uzmanı konuyu referans, alana duyulan ilgi ve deneyim açısından ele alarak görüşünü şu şekilde ifade etmiştir.

“Çalışma benim Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde bir arkadaşım var. O sizden bahsetti. Böyle bir çalışma için bir hekimle birlikte çalışma gerekliliğinizden bahsetti. Benim de çok ilgi duyduğum bir alan zaten güzel sanatlar alanı. Daha önce de bahsettiğim gibi çalışmalarımız olmuştu. O açıdan yararlı olabileceğimi ve bu süreç içinde de kendi açımdan deneyim kazanabileceğimi düşündüm. Sonra sizinle tanıştık. Konuyu anlattınız. Ve bu şekilde sürecin içerisine dâhil oldum (AU. G. 1).”

‘*Alan uzmanının deneyimi*’ alt temasına dayalı ‘*öğrenci potansiyeli*’ bağlamında alan uzmanı konuyu ‘*yetersiz dönüt, iletişim sıkıntısı ve farklı algı seviyeleri*’ açısından ele alarak görüşünü bildirmiştir:

“Yani dersi anlatırken çok beklediğim dönütleri almadım açıkçası. Yani daha fazla soru sormalarını bekliyordum. Dersin sonlarına doğru “işte hocam bu damar ne kadar kalın” “neden bahsediyoruz” gibi sorular gelmeye başlayınca etkileşim ortamı daha da canlandırdı. İlk başta tabii bende farklı bir branştanım. O yüzden anlatış şeklim konuya yaklaşımım farklı olmuş olabilir. Bu nedenle başlangıçta bir iletişim sıkıntısı yaşadık ama ilerleyen dakikalarda bu sıkıntıyı aştığımızı düşünüyorum. Bilgisayarda oluşturdukları görseller bence hepsi kullanılabilirdi. Hani hastanelerde, bir kardiyoloji asistanına, uzmanına tanıtım yapılırken kullanılacak görseller vardı derste. İlerleyen projelerde yani tabii öğrenciler çalışmalarını

gösterdiklerinde farklı seviyelerde algıladıklarını gördüm konuyu. Yani illaki bu durumla her sınıfta karşılaşabiliriz (AU. G. 2).”

‘Alan uzmanının deneyimi’ alt temasına dayalı **‘süreci değerlendirme’** bağlamında alan uzmanı konuyu **‘samimi ortam’** açısından ele alarak görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Şöyle ben tıp fakültesi ve hukuk fakültesine derslere gidiyorum. Öğrenci sayısı çok az ya daha böyle samimi bir ortam oluşabilir mi? Tabii burada öğrencilerden kaynaklanan da bir durum var. Ya da ben ders anlattığım kişilerle çok samimi oluyorum bilemiyorum. Bu bana daha kolay geliyor. Böyle olunca ortamdaki insanlar dersin içinde buluyorlar kendini. Dersi dinlemeyen ya da ya işte ne anlatıyor bu adam şeklinde sıkılan bir öğrenci olduğu zaman tabii benim de enerjim düşüyor. Zaten ders konularını da seçerken o nedenle ilgilerini çekebilecek konuları seçtik (AU. G. 2).”

‘Süreci değerlendirme’ bağlamında alan uzmanı konuyu **‘proje süresi’** açısından değerlendirerek görüşünü şu şekilde aktarmıştır:

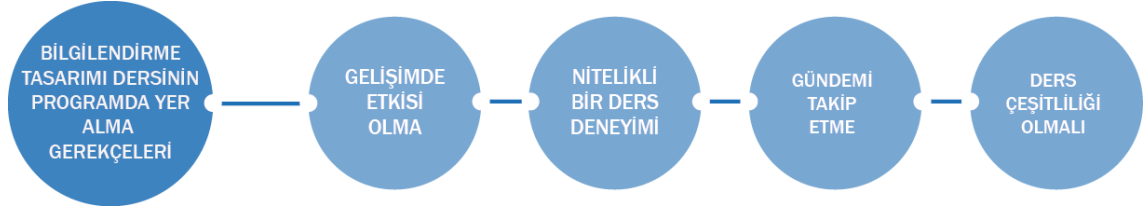
“Her projenin tamamlanması için ortalama 3 haftalık süre bence çok uzun. Gerçi benim mesleğimle alakalı. Başka branşların çalışma süreleri farklı olabiliyor. Bana çok şey geldi. Yani. Bir haftada da yapılabilirmiş gibi geldi. Bir de 3 hafta olunca biraz konunun unutulması söz konusu sanırım. Hepimizin öyle bir şeyi var ya. Daha nasıl olsa 3 hafta var. Diyerek anlatılan konuyu unutma gibi bir durum olmuş olabilir. Çünkü sanki bir hafta daha yeterli gibi. Başka işleri yoksa tabii öğrencilerin. Bir sınav dönemi vardır. Başka bir şey vardır. Ben GSF’nin nasıl bir işleme sistemi var bilemiyorum ama. Çok yoğun bir programları yoksa normal bir eğitim dönemi içinde 10 gün bence yeterli (AU. G. 2).

‘Süreci değerlendirme’ bağlamında alan uzmanı konuyu **‘dersin yaklaşımı’** açısından değerlendirerek görüşünü **‘Dersin işleniş noktasında şöyle. Kısıtlı alanlarda belirli konularda yine doktorlardan hekimlerden yardım alınabilir. Ama onun dışında tasarım işin içine girdiğinde sizin sürece dâhil olmanız kaçınılmaz (AU. G. 2).’** şeklinde aktarmıştır.

4.2.2.3.7. Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri

‘Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’ alt temasına yönelik bulgular, öğrencilerle uygulama sonunda gerçekleştirilen üçüncü görüşmenin altıncı sorusu **‘Bilgilendirme tasarımı adlı dersin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin ders programı arasında yer almasının gerekli olup olmadığı konusunda ne düşünüyorsun?’**, uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. **‘Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’** alt temasına yönelik bulgular **‘gelişimde etkisi**

olma', 'gündemi takip etme', 'ders çeşitliliği sağlama' ve 'nitelikli ders deneyimi' başlıkları kapsamında ele alınmıştır.

Şekil 4.16. Bilgilendirme Tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri alt tema haritası

'Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri' alt temasına dayalı *'gelişimde etkisi olma'* bağlamında Şule BT dersi ile farklı bakabilmeyi öğrenmek bakış açısıyla görüşünü ifade etmiştir.

"Bence kesinlikle olmalı. Zaten bu daha farklı bence hani. Diğer derslerde öğrendiklerimizi bu derste uygulama imkânı buluyoruz. Çevremize daha farklı bakabilmemiz. Bu dersi aldıktan sonra her yere daha farklı bakmaya başladım. Sadece bir kartvizite falan bakmıyoruz. Daha çok yönlendirme grafiklerine bakar oldum. Tasarımlarda bana nasıl bir bilgi veriyor diye inceliyorum. Eksiklikleri fark ediyorum. İlk zamanlarda böyle bir şey düşünemiyordum. Bu nedenle kesinlikle bu ders olmalı. Bence gerekli (G. 3)."

(G. 3)

'Gelişimde etkisi olma' bağlamında Emine ve Meltem BT dersi ile deneyim kazanmak bakış açısıyla görüşlerini ifade etmiştir. "Görsel iletişimin farklı bir noktasından ele aldık çalışmalarımızı. Yeni bilgiler öğrendik. Bilginin ne olduğunu öğrendik. Bilgiyi görselle nasıl ifade edeceğimiz konusunda çalışmalar yaptık. Araştırdık (Emine, G. 3)."

"Biz bu dersi bu fakültede ilk alan kişileriz. Çok güzel deneyimlerimiz oldu (Meltem, G. 3)."

'Gelişimde etkisi olma' bağlamında BT dersinin yararı üzerine Orkun, "Zaten faydalı bir ders. Bize çok katkısı oldu. Bu nedenle bu ve buna benzer dersler sayıca artmalı diye düşünüyorum (Orkun, G. 3)."

Şule "Farklı bir ders içeriği varmış. Bildiklerimizden çok çok ayrı. Bilgilerimin üzerine çok şey katacak diye düşünüyorum. Yararlı olacak diye düşünüyorum (G. 3)."

Meltem "Dersin faydalarını dersi alırken görmeye başladık (G. 7)." şeklinde görüşünü aktarmıştır.

‘Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’ alt temasına dayalı **‘gündemi takip etme’** bağlamında Emine derslerin güncellenmesi gerekçesini sunarak BT dersinin programda yer almasına yönelik görüşünü bildirmiştir. *“Bir de yeni derslerin olması açısından iyi oldu bence. Mesela bölüm adımız görsel iletişim diye değişmiş. Demek ki güncellememiz gerekiyor derslerimizi de. Bu nedenle bence gerekli bir ders olduğunu düşünüyorum (G. 3).”*

‘Gündemi takip etme’ bağlamında Belis ve Orkun yeniliklere açık olma gerekçesiyle BT dersine yönelik olumlu görüşlerini belirtmişlerdir. *“Zaten amacımız görsel iletişimi bir şekilde sağlamak değil mi? Yenilikçi düşünmek gerekiyor bence (G. 3).”* *“Yeniliklere açık olmalıyız. Mesela bilgilendirme tasarımlarının dijital hareketli olanları da varmış. Bunu da öğreten bir der olabilir. Yani gündemi takip etmek lazım (G. 3).”*

‘Gündemi takip etme’ bağlamında Candan gelişmelere dâhil olma açısından konuya bakarak *“Sizin derste de anlattığımız gibi dünya bu konu üzerine aslında oldukça yol almış. Bizim de buna bir noktada dâhil olmamız lazım. Bu nedenle kesinlikle olmalı. Bence kesinlikle gerekli. Çünkü her yerde bilgilendirme varken bunu da birilerinin tasarlaması gerekiyor ama öncelikle tasarlamayı öğrenmesi gerekiyor bence (G. 3).”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

‘Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’ alt temasına dayalı **‘ders çeşitliliği olmalı’** bağlamında Asiye ders seçme şansının olması düşüncesiyle *“Böyle bir dersin olması hatta buna benzer başka derslerinde açılmasına ihtiyacımız var. Bize seçme şansı oluyor. Öğrenci kendini kendi tercihlerine göre geliştirebiliyor gibi (G. 3).”* görüşünü aktarmıştır. Benze yaklaşımla Şule ve Meltem de görüşlerini belirtmişlerdir.

“Sanırım bu bölümde ilk kez alan öğrencileriz diye duydum. Bir sürü dersimiz var aslında. Şimdi bu ders seçmeli. Bu nedenle böyle alternatif dersler olunca iyi oluyor. Çünkü mesela ben karikatür seçmek istemiyorum. Ama buna alternatif bir ders bulamıyordum. Bence bu tarz dersler artmalı (Şule, G. 1).”

“Çeşitlilik bence güzel. Seçmek için alternatif bence çok olmalı. herkesin kendini yeterli gördüğü dersler oluyor. Belki benimki de bu ders olur (Meltem, G.1).”

‘Ders çeşitliliği olmalı’ bağlamında elde edilen bulgular uygulama öncesi ve sonrası öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasında vermiş oldukları görüşler birbirine yakınlık göstermektedir. Genel olarak öğrencilerin ders programındaki sınırlı ders seçeneğinden

rahatsızlık duyduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle de kendilerine yöneltilen soruların cevabında alternatif bir ders cevabını vermişlerdir.

‘Bilgilendirme tasarımı dersinin programda yer alma gerekçeleri’ alt temasına dayalı **‘nitelikli bir ders deneyimi’** bağlamında Belis ve Sena BT dersinin önemli bir ders olduğu gerekçesini savunarak görüşlerini belirtmişlerdir.

“Bence zorunlu bir ders olarak yer almalı. Çünkü biraz önce de dediğim gibi bence önemli bir ders. 3. Ve ya 4. Sınıf dersi olarak değerlendirilebilir. Bilgilendirme tasarımı birçok konu hakkında bilgiye sahip olup bu bilgileri nasıl yansıtabileceğimiz hakkında tasarımlar yaptığımız bir ders. Bu nedenle gerekli diye düşünüyorum (Belis, G. 3).”

“Çünkü aldığımız eğitim ile biz görsel bir şeyler tasarlıyoruz. Mesaj veriyoruz. Farkındalık yaratıyor. İnsanlar içinde bu önemli bir şey. Bilgilendirme tasarımı bu konuda çok önemli bir ders (Sena, G. 3).”

‘Nitelikli bir ders deneyimi’ bağlamında Meltem BT dersinin güncel olması gerekçesini öne sürerek görüşünü ifade etmiştir. *“Güncel bir ders bir de. Sizin de söylediğiniz gibi yurt dışında bilgilendirme tasarımı bölüm olarak varmış. Biz ise bunu daha yeni bir ders olarak alıyoruz. Çağı yakalamak sanırım bu olsa gerek (Meltem, G. 3).”* Sena ise BT dersinin bilimsel olması gerekçesini savunarak görüşünü aktarmıştır. *“Diğer derslere göre bence daha bilimsel. Çünkü temelinde bilgi var (Sena, G. 3).”*

‘Nitelikli bir ders deneyimi’ bağlamında BT’nin kullanıldığı ortamlar açısından Candan, *“Her yerde bilgilendirme varken bunu da birilerinin tasarlaması gerekiyor. Bence olması gerçekten güzel bir şey. Bizim de buna bir noktada dâhil olmamız lazım. Bu nedenle kesinlikle olması gereken bir ders diye düşünüyorum (G. 1).”*

Asiye, *“İnternette çok fazla infografik örnekleriyle karşılaşıyorum. Bu nedenle bunun tasarımını öğretecek bir ders olmalı. Tıpkı tipografi dersimiz gibi (G. 1).”*

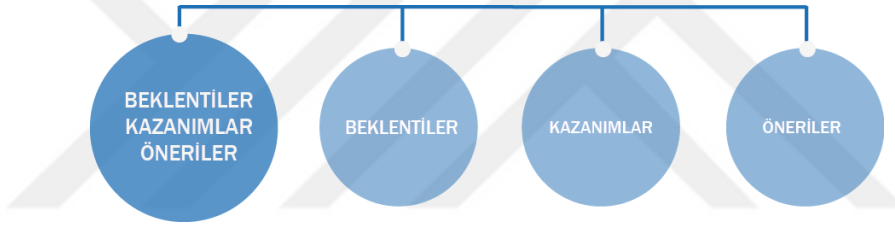
Meltem, *“Ama ders içeriği hakkında hiçbir fikrim yok. İnternette gördüğüm örnekler dışında. Bu tarz çalışmalar yapacaksa eğlenceli bir ders olabilir (G. 1).”* görüşünü belirtmiştir.

‘Nitelikli bir ders deneyimi’ bağlamında BT dersinin gelişmişlik düzeyini Meltem, *“Bence yer almalı. Biz bu dersi bu fakültede ilk alan kişileriz. Güncel bir ders olduğunu duydum. Biz ise bunu daha yeni bir ders olarak alıyoruz. Çağı yakalamak sanırım bu olsa gerek (G. 1).”*

Orkun, *“Daha önce tipografi dersinde font ailesi ile ilgili bir infografik yapmıştık. Bu tarz projeler olacaksa bence bu dersin olması gerekli. Çünkü bu konular popüler (G. 1).”* şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2.3.8. *Beklentiler, kazanımlar, öneriler*

'Beklentiler, Kazanımlar, Öneriler' alt temasına yönelik bulgular, öğrencilerle uygulama öncesi gerçekleştirilen birinci görüşmenin birinci sorusu "*Görsel İletişim Tasarımı eğitimi alıyor olmanın sana katkıları nelerdir?*", birinci görüşmenin beşinci sorusu "*Bilgilendirme tasarımı dersinden beklentilerin nelerdir?*", uygulama sonrası gerçekleştirilen üçüncü görüşmenin onuncu sorusu "*Almış olduğun bu dersin sana mezuniyet sonrası nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsun?*" ve alan uzmanıyla uygulama öncesi gerçekleştirilen birinci görüşmenin altıncı sorusu "*Tıp ve tasarım alanında gerçekleştirilecek bu araştırmadan beklentileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?*", uygulamanın video kayıtları, katılımcı ve araştırmacı günlükleri ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. **'Beklentiler, Kazanımlar, Öneriler'** alt temasına yönelik bulgular, **'beklentiler'**, **'kazanımlar'** ve **'öneriler'** bağlamında ele alınmıştır.

Şekil 4.17. *Beklentiler, kazanımlar, öneriler alt tema haritası*

'Beklentiler, Kazanımlar, Öneriler' alt temasına dayalı bulgular, **'beklentiler'** bağlamında **'öğrencilerin beklentileri'** ve **'alan uzmanının beklentileri'** başlıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

'Beklentiler' bağlamında **'öğrencilerin beklentileri'** başlığı doğrultusunda meslek edinme beklentisi görüşü şu şekildedir:

"Görsel İletişim tasarımı bölümümde okumam aslında 2011 de sınava girdiğimde asıl amacım grafik tasarım bölümünü kazanmaktı. Fakat kimliğimi kaldığım yerde unuttuğum için sınava yarım saat geç başladım. Resim bölümünü kazanabildim. Bu bölüme başladım. Sonra tekrar sınava girip görsel iletişim bölümüne geçiş yaptım. Bu alanda okumanın yararı başlı başına bir meslek edinme çünkü. Bir de sevdiğim bir mesleği edinmek yani. Bu işi tabii farklı yollardan da yapanlar var. İşte kurslarla, iki yıllık bir fakülteyle ama bizimkisi şimdi 4 yıllık güzel sanatlar fakültesi olduğu için onlarda çok çok önde bir eğitim düzeyimiz var. Kısacası grafik tasarım mesleğini eğitimini alarak yapmak istiyorum. Amacımı

gerçekleştirmek için birçok şey öğreniyorum. Staj yaptım. Deneyim kazandım. Hatta freelance çalışıyorum aynı zamanda (Meltem, G. 1).”

‘Beklentiler’ bağlamında **‘öğrencilerin beklentileri’** başlığı doğrultusunda portfolyoya katkı konusunda bütün öğrenciler BT dersinde tasarlamış oldukları tasarımların portfolyolarına katkı sağlayacağı yönünde olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şu şekilde ifade edilmiştir:

“Gayet güzel bir etkisi olacağını düşünüyorum. Çünkü hem gerek portfolyomda hem de gerek daha sonra yapacağım çalışmalarda buna benzer çalışmalar yapabileceğimi düşünüyorum. Bu alanda çalışabileceğimi kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum (Belis, G. 3).”

“Mezuniyetten sonra illüstrasyon çok çok severek yaptığım bir tasarım değil açıkçası. Seviyorum ama ders kapsamında sınırlı kalıyor. Ama şöyle bir şey düşünüyorum. Her şeyi bilip insan ona göre kendine bir yön seçmeli. Ben bilgilendirme tasarımını da öğrenmiş oldum. Kalbin anatomisini bile öğrendim. Bana bu şekilde yararı olduğunu düşünüyorum. En azından portfolyo bakımından (Candan, G. 3).”

“Mezuniyet sonrasında ne yaparım henüz belli değil ama en azından bu atölyedeki sadece 9 kişi bu dersi alarak mezun olacak bu okuldan. Bu büyük bir fırsat portfolyolarımız için (Şule, G. 3).”

‘Beklentiler’ bağlamında **‘alan uzmanının beklentileri’** başlığı doğrultusunda farkındalık yaratma beklentisine ilişkin alan uzmanı görüşünü *“Ve o çizdikleri şeyleri halkın ya da işte belirli meslek gruplarına yönelik tasarımlar yaparsak onların anlayıp bunu kullanmak için içlerinde ışık oluşması belki (AU. G. 1).”* şeklinde ifade etmiştir.

‘Alan uzmanının beklentileri’ başlığı doğrultusunda görsel aktarım sağlayabilme beklentisine ilişkin alan uzmanı *“Proje kapsamında açılacak derste anlatacağım konu ya da konuların öğrenciler tarafından en iyi görsel aktarımını sağlayabilmeleri tabii ki benim beklentim (AU. G. 1).”* görüşünü belirtmiştir.

‘Alan uzmanının beklentileri’ başlığı doğrultusunda kendini ifade edebilme beklentisine ilişkin alan uzmanı *“Araştırmaya yönelik bir kere şöyle önce bir kaygılar olabilir. Tabii yani kendimi iyi ifade edebilecek miyim diye (AU. G. 1).”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Alan uzmanının ‘beklentiler’ bağlamında bildirmiş olduğu görüşlere ek olarak uygulama öncesi gerçekleştirilen birinci görüşmede böyle bir etkinlik içerisinde yer almanın kendisini heyecanlandırıldığını belirtmiştir. Bu araştırmada yer alarak kendini gözlemleme fırsatı yakalayabileceğinden bahsetmiş ve araştırmanın kendisine katkı sağlayacağı yönünde beklentisi olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmacı ‘beklentiler’ bağlamında günlüğüne şu şekilde görüşünü aktarmıştır:

Öğrencilerin beklentilerini öğrenmek amacıyla birinci görüşmede beklentiler üzerine bir soruya yer vermiştim. Öğrencilerle yaptığım görüşmelerden gözlemediğim kadarıyla neden bu okulda, bölümde oldukları konusunda net bir cevaplarının olmadığını fark ettim. Bu nedenle ders içerisinde onları elimden geldiğince konuşturmaya çalıştım. Belki görüşme sırasında veremedikleri cevapları ders içerisinde alabilirim diye düşündüm. Ama bu konuda başarılı olamadım. Öğrencilerin hedefleri yok. Hedefleri olmayınca beklentileri de olmuyor. Ya da henüz beni tanımadıkları için bu konularda konuşmaya çekiniyor da olabilirler. Bunu zaman içerisinde anlayacağımı düşünüyorum. (AG. 10.09.2015)

‘Beklentiler, Kazanımlar, Öneriler’ alt temasına dayalı bulgular, **‘kazanımlar’** bağlamında **‘gelişim gösterme’** ve **‘nitelikli ders deneyimi’** başlıkları kapsamında ele alınmıştır.

‘Kazanımlar’ bağlamında **‘gelişim gösterme’** başlığı kapsamında Asiye BT dersinin kendisini geliştirdiğini belirtmiştir.

“Şimdi yaptıklarına bakıyorum ve çalışmalarımı eleştirebiliyorum. Geliştirdiğini düşünüyorum bu dersin beni. Sizin sayenizde. Farkındalık kazandım. Mesela yönlendirme grafiği projesinde hastaneye gidip gözlem yaptık. Sonra üniversiteyi gözlemledik. Daha önce böyle bir inceleme yapmamıştım. Genelde araştırmamı internet üzerinden yapıyordum. Ama bu ders internette öğrendiklerimin yeterli olmadığını birileriyle iletişim kurmam gerektiğini, sorgulamam gerektiğini falan yani bunları öğrendim. Bence yararlı bir ders oldu benim için (Asiye, G. 3).”

Benzer bir bakış açısıyla Meltem BT dersi aracılığı ile farkındalık kazandığını belirtmiştir.

“Bilgilendirme tasarımı deyince biz hep infografik düşündük. Bu terim bizde hep dolanmıştır. Zaten bunu bu derse gelmeden önce hep öyle bildik. İşte infografikler bilgilendirme tasarımıdır şeklinde. Marketten aldığımız fişler, ya da bir elektrik faturası, hepsi aslında kendi içinde bilgilendirme tasarımıymış. Ama hani bu derse gelene kadar bu dersi alana kadar bunları böyle bilmiyordum. Bu açıdan aslında çevremdeki birçok şeyde bir tasarım olduğunu anladım. Bu ders bunu fark etmeme neden oldu (Meltem, G. 3).”

‘Gelişim gösterme’ başlığı kapsamında Emine, atölyede tasarım yapma deneyimini ifaden eden görüşünü *“Bu ders benim için atölyede vakit geçirdiğim ilk ders. Neredeyse bütün çalışmalarım üzerinde atölyede derste çalıştım. Çünkü gösterdiğiniz bir şeyi hemen görmek istiyordunuz. Böylece sizin kontrolünüzde ilerlemiş oldum (G. 3).”* şeklinde aktarmıştır. Orkun, konuya yeni bakış açısı kazanma bağlamında bakmış ve görüşünü ifade etmiştir.

“Bilgilendirme tasarımı dersinde amacımız bilgiyi tasarlamaktı. Bence bu önemli. Ders kapsamında okuduğum kaynaklar doğrultusunda çağın tasarım ihtiyacını karşılayan bir ders

olduğunu öğrendim. Bu konuda biraz araştırma yaptım ve aslında gelişmiş ülkeler bizim çok ilerimizde hareket ediyorlar. Bu ders bu nedenle bir başlangıç oldu bu tarz çalışmalar için. Bize yeni bir bakış açısı getirdi. Yeni bir anlatım dili öğrendik (Orkun, G. 3).”

‘Beklentiler, Kazanımlar, Öneriler’ alt temasına dayalı bulgular, **‘kazanımlar’** bağlamında **‘nitelikli ders deneyimi’** başlığı kapsamında Asiye, BT dersinin kapsamlı olması yönünde görüşünü *“Başlangıçta bilgilendirme tasarımı hakkında “ya nedir ki diğer derslerimizden ne kadar farklı olabilir. Hallederiz...” gibi yorumlar yapmıştım arkadaşlarıma. Bu da benim aslında ders hakkında hiçbir şey bilmememden kaynaklanıyormuş. Şimdi böyle bir cümle kuramıyorum yani. Ders bence çok kapsamlıydı (Asiye, G. 3).”* şeklinde ifade etmiştir.

‘Nitelikli ders deneyimi’ başlığı kapsamında Emine, Candan ve Meltem BT dersinin güncel yapısından söz etmiştir.

“Güncel bir ders olduğunu öğrendik (Emine, G. 3).”, “Yeni bir ders. Aslında bu konuda çok çalışma var ama biz daha yeni öğreniyoruz. Güncel bir ders. Okuduğumuz kaynaklarda böyle bir şey yazdığını hatırlıyorum (Candan, G.3).”, “Geçmiş eskilere dayansa da aslında günümüzde çok popüler bir konu. Tabii bunu biz yeni öğrenmeye başladık. Bu da bizim eksikliğimiz (Meltem, G.3).”

‘Nitelikli ders deneyimi’ başlığı kapsamında diğer derslerden farklı bir yapısı olduğunu belirten görüşlere ulaşılmıştır.

“Bu ders kapsamında bazı sınırlarımız vardı. Mesela bilgi. Bilginin dışına çıkamıyoruz. Ama diğer derslerde böyle bir durum söz konusu değildi. Bu sınırlılık başlangıçta beni zorlamıştı ama üzerinde çalıştıkça durum değişti (Belis, G. 3).”

“Bu dersin en önemli noktası elimizde bir bilginin olması. Her şey bu bilgi etrafında şekilleniyor. Diğer derslerden farkı da bu sanırım. Diğer noktalar zaten tasarım yaparken dikkat etmemiz gereken kurallar genelde. Ama bilgi olmazsa bilgilendirme tasarımı olmaz. Bu nedenle bilgi görsel iletişim için önemli bir şey (Candan, G. 3).”

“Bilgilendirme tasarımı dersi benim için çok güzel geçti. Bilgilendirme tasarımı diğer dersler gibi atıyorum tipografide sadece tipografi görüyoruz. Diğer derslerde hani atıyorum hep tasarım ile ilgili konular işliyoruz. Rengi, espası, layoutu gibi. Ama bilgilendirme tasarımı bence hepsinin bir arada kullanıldığı bir ders (Şule, G.3).”

Projemiz bayağı kapsamlı. Araştırma yapmamızın yararı oluyor. Diğer derslerimizin genelinde tek düze şeyler veya hep bildiğimiz konularda tasarımlar yapıyoruz veya logo tasarlıyoruz. Ama bilgilendirme tasarımı dersi, birbirinden farklı konuları ele alıyor. Biz sağlık konuları üzerine tasarımlar yapıyoruz. Kendimizi tanıyoruz resmen, yeni bilgiler ediniyoruz. Zorlanıyor muyum evet. Çünkü bilmediğimiz şeyler bilgi araştırırken zorlanıyorum, doğru olduğundan emin olamıyorum beni zorluyor ama çok eğlenceli, bilgili

ve güzel oluyor. Hastanelerden bilgi almaya çalışıyorum. Sağlıkçı arkadaşlarıma danışıyorum (ÖG. Şule, 27.10.2015).”

‘Bilgilendirme tasarımı kazanımları’ alt temasına dayalı **‘öneriler’** bağlamında bulgular, öğrencilerle uygulama sonunda gerçekleştirilen üçüncü görüşmenin sekizinci sorusu *“Bilgilendirme Tasarımı dersine ayrılan 14 haftalık ders dönemi sence yeterli midir? Neden?”* ve üçüncü görüşmenin yedinci sorusu *“Ders saatinin yeterliliği konusunda düşüncelerin nelerdir?”* aracılığı ile elde edilmiştir. **‘Bilgilendirme tasarımı kazanımları’** alt temasına dayalı bulgular, **‘öneriler’** bağlamında **‘dersin uygulama süresine ilişkin öneriler’** ve **‘dersin saat süresine ilişkin öneriler’** başlıkları kapsamında ele alınmıştır.

‘Öneriler’ bağlamında **‘dersin uygulama süresine ilişkin öneriler’** bağlamında öğrencilerin çoğu 14 haftalık ders süresinin yeterli olmadığı görüşünü belirtmişlerdir:

“Yeterli değil bence. Kısa zamanda iyi işler yaptık diyebilirim ama süre benim için yeterli değildi. Belki iki dönem olabilir bu ders. Çünkü daha yeni yeni tasarımlarımız iyi olmaya başladı bence. Bunu devam ettirmek gerektiğini düşünüyorum (Emine, G. 3).”

“Hocam bir dönem anca bizim bilgilendirme tasarımı tanımamıza yetti. Bence 2. Dönemi de olmalı bu dersin. Hatta bu dersin tipografi gibi birkaç serisi olmalı diye düşünüyorum (Meltem, G. 3).”

14 haftalık ders sürecinin yeterli olduğunu ifade eden Candan *“Açıkçası temel için birazcık yeterli diyebilirim. Ama eğer bundan sonra bu işi severek yapan ben sevdim. Devam ettirmeye çalışacağım. Ama 14 hafta en temel için gayet idealdi (G. 3).”* görüşünü ifade etmiştir.

‘Öneriler’ bağlamında **‘dersin saat süresine ilişkin öneriler’** bağlamında öğrencilerin çoğu derse ayrılan 3 saatlik zaman diliminin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

“Dersimiz seçmeli ders olduğu için sanırım ders saati bu kadar az. Bu süre bence yeterli değil. Çünkü biz atölyede az kişiydik ama ders süresi anca yetiyordu. Daha fazla kişi seçerse bence bu süre yetmez gibi. Bize bile bazen yetmedi. Ben bu dersin saatinin uzun olması gerektiğini düşünüyorum. en azında 5 saatlik olabilir. Hem uygulamalar için, hem de konuların anlatımı için (Belis, G. 3).”

“Bu dersimiz 3 saatlik bir dersti. Haftada bir kez bu dersin olması eksiklik olabilir ama en başta başlarken gayet standarttı. Çünkü daha yeni bir dersti. 3 saat oldukça yeterliydi. Zaman geçtikçe, projeler üzerine çalışırken ders süresi yetmemeye başladı. Belki 4 saatlik ya da 5 saatlik bir ders olabilir (Candan, G. 3).”

3 saatlik ders süresinin yerli olduğu görüşünü belirten Orkun’un görüşü *“Benim için yeterli oldu. Ben çok fazla atölyede çalışamıyorum. Kendi çalışma masamı nedense*

arıyorum. Daha rahat oluyor. Zaten sizde anlatmanız gereken şeyleri anlattınız sanırım. Derste yorumlar bile yapma vaktimiz oldu. Bence bu nedenle yeterli (G. 3).” şeklindedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar, araştırmanın sonuçları ile alanyazında yapılmış çalışmaların ilişkilendirildiği tartışma ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak bazı önerilere yer verilmiştir. “Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde açılan Bilgilendirme Tasarımı dersi nasıl uygulanmıştır?” sorusuna eylem araştırması yöntemiyle cevap aranmıştır.

5.1. Sonuç

GİT bağlamında BT dersi kapsamında BT’lerin oluşturulmasına ilişkin DPÜ, GSF, GİTB’de seçmeli ders olarak açılan BT dersini seçen ve araştırmada katılımcı olmayı kabul eden 8 öğrenci ile 14 haftalık eylem araştırması süreci deneyimlenmiştir. Bu süreç içerisinde elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın sonuçları sunulmuştur. Bu kapsamsa araştırmanın bulgularının analizi ile ulaşılan ‘*Görsel İletişim algısı*’, ‘*disiplinlerarası yaklaşım*’ ve ‘*Bilgilendirme Tasarımı uygulama süreci*’ şeklindeki üç ana tema kapsamında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1.1. Görsel iletişim algısına ilişkin sonuçlar

- Öğrencilerin BT dersi öncesinde eğitim aldıkları alan / bölüm hakkında temel düzeyde bilgilerinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır. BT dersi sürecinde öğrencilerin Görsel İletişimin önemini kavramaları yönünde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin eğitim aldıkları GİT alanını yeniden keşfettikleri ve bu konuda farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin BT dersi öncesinde Görsel İletişimin tanımlamasını yapmakta zorluk çektikleri gözlemlenmiştir. BT dersi sürecinde bu tanımlamaların farklı yaklaşımlarla çeşitlendirilmesi üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- Öğrencilerin GİTB’de almış oldukları dersleri Görsel İletişim ile ilişkilendirme konusunda sıkıntı yaşadıkları gözlenmiştir. Bu sorun öğrencinin Görsel İletişimi örneklendirme sürecinde dar bir bakış açısı oluşturmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda BT dersi kapsamında öğrencinin Görsel İletişim bağlamında farklı bakış açıları geliştirmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

- GİT’i değerlendirme aşamasında verilmek istenen mesajı algılamak yerine biçimsel bakış açısının ötesine geçilemediği gözlemlenmiştir. Bu nedenle Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında aktarılmak istenen mesajın öneminin vurgulandığı proje süreçleri hazırlanmıştır.
- Görsel İletişimi sağlayan araç ve yöntemlerin kullanımına yönelik olumlu yönde bir bakış açısının geliştirildiği gözlemlenmiştir.

5.1.2. Disiplinlerarası yaklaşıma ilişkin ulaşılan sonuçlar

- Öğrencilerin disiplinlerarası kavramı hakkında bilgilerinin olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle GİT’de disiplinlerarası yaklaşımın önemi hakkında bilgilerinin olmadığı gözlemlenmiştir.
- Disiplinlerarası kavramı hakkında bilgi eksikliğinin, öğrencilerin tasarım süreçlerini etkilediği gözlemlenmiştir.
- BT dersi sürecinde öğrencilere verilen eğitim, yapılan etkinlikler ve farklı alandan alan uzmanının derse konuk olması bağlamında ele alındığında öğrencilerin olumlu yönde kazanımlarının olduğu gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin BT dersi sürecinde fikir bulma ve tasarlama aşamasında disiplinlerarası yaklaşım bağlamında farkındalıklarının geliştiği gözlemlenmiştir.

5.1.3. Bilgilendirme tasarımı uygulama sürecine ilişkin ulaşılan sonuçlar

- Öğrenci, BT’ye, amaç bağlamında yaklaşarak bilgilendirme amaçlı tasarım tanımlaması sonucuna ulaşmıştır.
- Öğrenci, BT’ye Görsel İletişimi sağlayan bir araç olarak yaklaşmıştır.
- Öğrenci, BT’yi önemli bir tasarım biçimi olarak tanımlamıştır.
- Öğrenci tarafından BT kapsamında gerçekleştirilen projelerin geliştirici ve ilgi çekici nitelikte oldukları vurgulanmıştır.
- Öğrencinin hazırbulunuşluk durumunun BT’leri etkilediği gözlemlenmiştir. Diğer derslerde gerekli yeterliliklerin kazanılmaması BT dersinde öğrenciyi sıkıntılı sürecin içine soktuğu gözlemlenmiştir. Süreç içerisinde öğrenci de kendi hazırbulunuşluk durumunun yetersiz olduğunu farketmiştir.
- Öğrencinin illüstrasyon içerikli BT projelerine daha olumlu baktığı gözlemlenmiştir.

- Öğrencinin BT'leri çizim programları kullanarak tasarlanması gerektiği düşüncesiyle kendi çalışma alanını sınırlandırdığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte tasarım programlarını yetkin bir şekilde kullanamamasının tasarım sürecini yavaşlattığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Öğrencilerde çizim tableti olmadan illüstrasyon yapılamaz şeklinde bir matığın geliştiği ve bu düşüncenin öğrencinin yaratıcılığını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Ancak gerekli çalışmaların gerçekleştirilmesi için atölye ortamında fiziksel ve teknolojik olanakların önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- BT dersi sürecinde atölye ortamında oluşturulan tartışma ortamlarında öğrencilerin genel kültür açısından yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. BT çalışmalarında oluşturulan beyin fırtınası, soru-cevap ve tartışma ortamlarının öğrencilerin tasarım çalışmalarına yaratıcı bakış açıları oluşturduğu gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin internet dışında saha araştırmalarına katılmaları, bu deneyimden elde ettikleri bilgilerin yaratıcı fikirler oluşturma konusunda farklı bakış açılarının geliştirilmesine olanak sağladığı gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin BT bağlamında edindikleri deneyimler sonucunda, çevrelerine inceleyici ve sorgulayıcı baktıkları gözlemlenmiştir.
- Farklı bir disiplinden alan uzmanının BT dersine gelmesi, öğrencileri olumlu yönde etkilemiş ve derse olan ilgilerinin arttığı gözlemlenmiştir.
- BT dersinin zorunlu bir ders olarak GİTB'nin ders programı içerisinde yer alması gerektiğini düşüncesi gelişmiştir.
- Öğrencinin BT dersi kapsamında edindiği deneyimler portfolyo oluşturma ve meslek edinme sürecinde yarar sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Tartışma

Günümüz okuryazar toplum yapısının ihtiyaç duyduğu şeyin, daha fazla bilgi değil, doğru bilgiyi doğru insanlara doğru zamanda, en etkili ve verimli biçimde sunabilmek olduğu öne sürülmektedir. Bu bağlamda Lester (2013, s. 7), görsel bir iletişimcinin amacının sadece yayınlanmış bir görüntüyü oluşturmak olmadığını aynı zamanda görsel iletişimcinin amacının, güçlü resimler üretmek ve böylece izleyicinin görsele ait içeriği hatırlayabilmesini sağlamak olduğunu belirtmiştir. Otto Neurath'ın da yıllar önce yaptığı şey tam anlamıyla Lester'in ifadesini desteklemektedir. Neurath ISOTYPE adında bir

görsel dil geliştirmiştir. ISOTYPE’ın amacı halkın, sosyal, sağlık, ekonomi gibi karmaşık istatistik bilgilerine kolayca ulaşması ve bunları anlamasıdır. Bu sistem sözcüklerin olmadığı bir dili hedefliyordu ve her bir figür eş sayıda nicel bilgiyi barındırıyordu (Uçar, 2016, s. 76). İletişim yöntemlerinden biri olarak kabul edilen Görsel İletişimin anlatım türlerinden biri olan BT, insanların bilgiyi daha kolay kullanabilmesi veya kolay anlayabilmesi için bilginin görsel anlatım ürününe dönüştürüldüğü araç olarak tanımlanmakta ve önemi her geçen gün artmaktadır. Bu gelişmeye bağlı olarak BT’leri tasarlayabilecek tasarımcıların yetiştirilmesi gerekli ihtiyacın karşılanması açasından önem teşkil etmektedir. Bu durumun çözümü olarak gerçekleştirilebilecek ilk adımlardan biri eğitim programlarının gereksinim duyulan ihtiyaca uygun bir şekilde güncellenmesidir. Bu bağlamda GİTB’de eğitim alan lisans öğrencileri ile BT projelerinin nasıl uygulanabileceği, geliştirilebileceği ve yürütülebileceği sorularına cevap arayan bu araştırmanın 8 öğrenci, 1 alan uzmanı ve 1 araştırmacıdan oluşan KEA sürecinden elde edilen bulgulara göre, alanyazındaki ilgili araştırmaların (Türkiye ile sınırlandırılmıştır) bulguları ile ilişkilendirildiği bir tartişma bölümü oluşturulmuştur.

Bilgilendirme tasarımı dersi kapsamında geçen sürecin, bu süreç içerisinde gerçekleştirilen eylemlerin ve bu eylemlere bağlı olarak kazanılan deneyimlerin mercek altına alındığı bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre, farklı bir disiplinden alan uzmanının BT dersine gelmesi, öğrencileri olumlu yönde etkilemiş ve derse olan ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yıldırım (1996, s. 93), ulaşılan bu sonucu disiplinlerarası yaklaşımın olumlu etkisi bağlamında ele alarak disiplinlerarası yaklaşımın farklı disiplinler arasında bağlantı kurmayı sağladığını, konuya farklı bakış açası kazandırdığını ve öğrenciyi aktif tutarak düşünme gücünü artırdığını belirtmiştir. Yıldırımın ifadesini destekleyen Schubert ve Melnick (1997) ile Gilbert (1989) disiplinlerarası yaklaşımı öğretim modeli olarak benimseyerek yaptıkları çalışmalarda; öğrencilerin, öğretmenlerin derslere, okula karşı ilgi ve coşkularının arttığını belirtmektedirler (Akt. Aslantaş, 2013, s. 9).

Uyan Dur (2011), günümüz dünyasının gereksinimlerinin, Görsel İletişim tasarımcısına estetik ve kullanışlı tasarım ürünleri üretmenin ötesinde sorumluluklar yüklediğinden söz etmiştir. Bu duruma bağlı olarak, Görsel İletişim tasarımcısından disiplinlerarası işbirliğine dayalı çalışma anlayışına uyum sağlayabilen, sürekli gelişen teknolojiye hâkim, Görsel İletişimin gücünün ve tasarımcı olarak taşıdığı sorumluluğun farkında, problem çözebilen, dizgeli düşünebilen ve kavramlar üretebilen donanıma sahip

olması beklentisinin günümüz tasarım dünyasında yaygın bir düşünce olduğunu belirtmektedir. Uyan Dur'un ifadesine yönelik Aybay (2013), durumu şu şekilde ifade etmiştir: "Öğretim elemanları ve öğrencilerin bilgilendirme tasarımına ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretim elemanları ve öğrencilerin bazı sorulara tutarsız yanıtlar verdikleri, emin değilim cevabı vererek kararsız kaldıkları ve bazı sorulara genelde mantık yürütme yoluyla cevap verdikleri görülmüştür. Bu durum bize öğretim elemanları ve öğrencilerin BT konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermiş olup, bulgular bize öğrencilerin öğretim elemanlarına göre konu hakkında daha az bilgi sahibi olduğu sonucunu vermiştir." Benzer bir sonuca ulaşılan bu araştırmada öğrencilerin BT dersi öncesinde Görsel İletişimin tanımlamasını yapmakta zorluk çektikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin BT dersi öncesinde eğitim aldıkları alan/bölüm hakkında temel düzeyde bilgilerinin olduğu bulgularına ulaşılmıştır. BT dersi sonrasında ise öğrencilerin GİT alanını yeniden keşfettikleri ve bu konuda farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bu gelişim bulgusu önemlidir. Uyan Dur'un da bahsettiği gibi günümüz dünyanın Görsel İletişim tasarımcısından beklentileri artmış, çeşitlenmiş ve teknolojiyle senkronize bir şekilde bu durum güncellenmektedir. Buna bağlı olarak bu beklentileri sağlayacak bilgilendirme tasarımcılarının eğitilmesi gerekmektedir. Bu eğitiminde öncelikle Görsel İletişimin iyi tanımlanması gerekmektedir. AIGA ise durumu birkaç adım ileriye taşıyarak 2025 zirvesinde yayınladığı raporda Görsel İletişim tasarımcısının niteliğini ve işlerini tartışmıştır. Tasarımcıların giderek şekil değiştirdiğini ve bu durumun beraberinde beklentileri de değiştirdiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte bu değişim içerisinde AIGA'nın asıl üzerinde durduğu soru eğitimcilerin bu değişimi sınıflarında nasıl uyguladığıdır ([http-51](http://51))

Güler (2008), günümüzde geline noktada BT grafik tasarımcıların tekeli olmaktan çıkmıştır. Bilgilendirme tasarımcısı denince artık akla salt grafik tasarım temelli insanlar gelmektedir. Proje ekibinde grafik tasarımcılara ek olarak mimarlar, mühendisler, psikologlar, ekonomistler ve projeye bağlı olarak pek çok uzman bulunabilmektedir. BT günümüzde disiplinlerarası bir alana dönüşmüştür. Uyan Dur (2011), sanatta yeterlik tezinin uygulama çalışması hakkındaki bilgilerin aktarıldığı bölümde, Anadolu Medeniyetleri Müzesi için yapılan bilgilendirme tasarımı uygulamaları sürecinde müzenin gereksinimlerini karşılarken, karakterini daha iyi yansıtabilme için müze arkeologlarından; tasarımların uygulanabileceği malzemeler konusunda da endüstri ürünleri tasarımcılarından destek aldığını belirtmiştir. Gerçekleşen bu uygulama üzerine

başarılı bir bilgilendirme tasarımının ortaya konabilmesi için, uygulamanın içeriğine göre değişebilen farklı alanlardan uzmanların yer aldığı bir ekiple beraber çalışılması gerektiği sonucuna varmıştır. Uyan Dur ve Güler'in araştırmasında ulaştığı sonuç, BT dersinin disiplinlerarası yaklaşım bağlamında ele alınmasını, ders içeriğinin bu yaklaşıma göre organize edilmesini ve gerçekleştirilecek etkinliklerde öğrencilerin disiplinlerarası bir ortamda çalışması düşüncesini desteklemektedir. Hatta Güler'in ulaştığı sonuçtan anlaşılacağı üzere BT sadece görsel iletişim alanında eğitim alan öğrencilere hitap etmemeli ve bu alan diğer disiplinleri de kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Benzer bir görüşle Aybay (2013), öğretim elemanları ve öğrencilerin verdikleri cevaplar ve yorumlar doğrultusunda, tipografi, illüstrasyon ve göstergebilim konularının diğer dönemlerde okutulmasından dolayı bu konuların bilgilendirme tasarımı ile ilgili bir dersin içeriğinde proje ağırlıklı olarak yer almasının uygun olacağı, ayrıca disiplinlerarası işbirliğini gerektiren böyle bir konuda yurtiçi ve yurtdışından konu ile ilgili uzman kişilerin verecekleri seminerlerle ders içeriğinin zenginleştirilmesi gerektiği görüşünde oldukları sonuçlarına ulaşmıştır. Atılacak bu adım yeni bilgi ve iletişim uygulamalarının sürekli büyümesine ve gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmada gerçekleştirilen BT uygulamaları kapsamında öğrencilerin illüstrasyon içerikli BT projelerine daha olumlu baktığı gözlemlenmiştir. Güler (2008), Türkiye' de var olan tasarım eğitimi çerçevesinde bilgilendirme tasarımcısı yetiştirmenin günümüz şartlarında zor olduğundan söz etmiştir. Bu durumun çözümü için disiplinlerarası bir alanda bilgilendirme tasarımcılarının yetiştirilebileceği okulların, bölümlerin ve bu alanda gerekli eğitimin yanı sıra yurtdışında birkaç yerde uygulanan 'teknik illüstrasyon' ya da 'teknik yazarlık' gibi bilgilendirme tasarımı alanında derinlemesine araştırma yapan programların incelenerek; eğitim ortamlarının oluşturulmasını önermiştir. Elde edilen bulgular ve araştırmacıların ulaştığı benzer sonuçlar doğrultusunda, 'teknik illüstrasyon' konusunda uygulamaların ders içeriğinde yer verilmesi önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın son üç projesi özellikle teknik illüstrasyonu da içeren bir şekilde düzenlenmiştir.

Öktem (2012), BT'nin kendi başına bir ders olarak ele alınmamasının yanı sıra grafik tasarım dersi kapsamında da konu olarak işlenmediğini belirtmiştir. Bu nedenle öğrencilerin bilgilendirme tasarımı ile ilgili sorulara genelde mantık yürütme yoluyla cevap verdikleri gözlemlenmiştir. Buna benzer bir duruma bu araştırmanın uygulama sürecinin başında öğrencilerle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmenin

analiziyle elde edilen bulgular arasında da rastlanmıştır. Ancak araştırma süreci sonunda öğrenciler BT'yi önemli bir tasarım biçimi, görsel iletişimi sağlayan bir araç ve bilgilendirme amaçlı tasarım olarak tanımlamışlardır. Öğrenciler, BT kapsamında gerçekleştirilen projelerin geliştirici ve ilgi çekici nitelikte olduklarını vurgulamışlardır. Güler (2014, s. 73), bu tanımları destekleyen bir ifadeyi bilgilendirme tasarımının bir türü olan yönlendirme grafikleri üzerinden “Kullanıcıların dikkatini çekerek ‘kendine baktıran’ estetik tasarım ürünleri, kullanıcıyla karşılaştığı kısa sürede gerekli bilgileri aktararak görevini yerine getirmesi bütün yönlendirme ve işaretleme tasarımı projelerinin ortak amacı olmaya devam edecektir.” şeklinde gerçekleştirmiştir. Sayın (2018), izleyicinin dikkatini çekmek ve kullanılan evrensel sembollerle izleyiciyi mesaja odaklamak konusunda günümüzde yapılan uygulamaların yöntemlerini, yaratıcılığın ve özgünlüğün önemli olduğu fakat artık bir çalışmanın sadece yaratıcı ve özgün olmasının yeterli olmadığı; bu özgünlüğün tasarım bilgisi ve teknoloji ile bütünleşmesi gerekliliği üzerine uygulamalar incelemiştir. İncelemeleri sonucunda uygulamalarda teknolojik hız uyum sağlamaya çalışan farklı bir tasarım anlayışının oluşmaya başladığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda araştırmada ulaşılan bulgular BT dersinde öğrencilerde BT algısının oluştuğunu göstermektedir. Ancak Sayın'ın ifadesine göre bu algının yeterli olmayacağı ve bu durumun daha ileri bir düzeye taşınması gerekmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular arasında öğrencilerin çizim programlarını kullanma konusunda hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olmasıdır. BT dersinde ileri düzeyde teknolojik içerikli projelerin gerçekleştirilmesi için hem ders yürütücüsünün hem de öğrencilik belirli düzeyde teknolojiye hâkim olması gerekmektedir. Bu bağlamda ders kapsamında BT konusunda güncel uygulamalar üzerine alanyazına dayalı anlatımlar gerçekleştirilmiş ancak ders içeriğinde güncel uygulamalara yönelik bir proje gerçekleştirilmemiştir.

Yapılan araştırmalara ve ulaşılan sonuçlara bakıldığında disiplinlerarası yaklaşım ve bu yaklaşımla ele alınması gereken BT, ifade edilen ortak bir düşüncedir. Disiplinlerarası yaklaşımla ele alınan bu araştırmada BT projeleri ile edinilen kazanımlar araştırmacı ve öğrenciler açısından önem teşkil etmektedir.

5.3. Öneriler

GİT eğitiminde BT başlığı kapsamında gerçekleştirilecek projeler ve araştırmalar açısından şunlar önerilebilir:

- GİT eğitim programları içerisinde BT konusunda derslere yer verilmelidir. Konunun öneminden dolayı BT dersinin seçmeli bir ders olması aktarılmak istenen bilginin ve ulaşılmak istenen hedefin gerçekleştirilmesi açısından yeterli gelmemektedir. Bu nedenle BT konusunda açılacak olan dersin zorunlu ve en az iki dönemlik bir süreci kapsayacak şekilde planlanması gerekmektedir.
- GİT bağlamında ele alınacak BT konusu üzerine gerçekleştirilecek proje ve araştırmalarda dikkat edilmesi gereken önemli nokta görsel iletişimi doğru tanımlayabilmektir. Bu bağlamda oluşturulacak tanım çerçevesinde geliştirilen BT'lerin kullanıcı ile etkileşiminde başarı sağlanabilir. GİT eğitimi veren birimlerin bu konuda daha dikkatli davranmaları gerekmektedir
- BT içerik olarak grafik tasarım alanındaki bir tasarım elemanını kapsamaktadır. Bu nedenle öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyinin en verimli değerlendirilebileceği bir dönemde ders olarak uygulanmalıdır. Aksi takdirde varolan boşluklar BT dersinin işleniş hızını yavaşlatmakta ve ortaya çıkan tasarımların kalitesini düşürmektedir.
- BT dersi disiplinlerarası yaklaşım kapsamında ele alınmalı ve öğrencinin bu konuda deneyim kazanması için ders sürecinde farklı disiplinlerden uzmanlarla etkileşimin sağlanması için ortam hazırlanmalıdır.
- BT dersi kapsamında öğrencinin internet araştırmasıyla sınırlı bir tasarım sürecine girmesini sağlayacak projeler yerine, öğrencinin saha araştırması yapabileceği, böylece iletişim kabiliyetini geliştirebileceği ve bilgiye mekânında ulaşabileceği, gözlemleyebileceği projelere yönlendirilmesi önemlidir.
- Öğrencilere fikir bulma, geliştirme, tasarlama, sunma aşamalarında daha yaratıcı olmaları konusunda gerekli okumalar, araştırmalar önerilmelidir. Görsel algının geliştirilmesi konusu üzerinde önemle durulmalıdır.
- Problem çözmeye, eleştirel düşünme ve farklı çalışma alanlarından ve gerçek yaşam koşullarının farklı yönlerinden kaynaklanan konularla ilgili öğrenmeyi organize etmek için disiplinlerarası eğitim sürecine erken başlamak önemlidir.
- BT içerik olarak çok geniş bir konudur. Bu nedenle gerçekleştirilecek projelerde tek bir tasarım türünün oluşturulmamasına, bu konuda çeşitlilik

oluşturulmasına ve konu ile ilgili yeni yaklaşımları barındıran projelere yer verilmelidir.

- BT'ler, konu olarak ileri teknolojik bir konuyu içermedikçe çizim programları kullanılmadan da manuel olarak geliştirilebilir. Bu konuda öğrencilerin serbest bırakılması farklı malzemelerin kullanılmasına ve daha yaratıcı tasarımların ortaya çıkarılmasına ortam hazırlayabilir. Ancak BT dersi alan bir öğrencinin çizim programlarındaki yeterliliği dijital ortamda hazırlanan tasarımların görselleştirme bağlamında kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.
- Bu araştırma sırasında yapılan alanyazın taramasında Türkiye' de bilgilendirme tasarımı ve infografik terimlerinin birbirine karıştırıldığı ve yanlış yönlendirmelere neden olduğu görülmüştür. Bu nedenle gerekli konu başlıklarında yapılacak çalışmalarda alanda uzman olan ilk kaynaklara ve sonrasında yönlendirdikleri diğer kaynaklara ulaşmak önemlidir. Bu yaklaşım ortada olan tanımlama karışıklığına çözüm olacaktır ve doğru yönlendirmeler gerçekleştirilecektir.
- BT, görsel algısal yük ve bilişsel yükü indirgeyen tasarım süreçlerinden biridir. İleride gerçekleştirilebilecek çalışmalarda görsel algısal yük ve bilişsel yükün dahil olduğu BT'lerin gerçekleştirilmesi ve alanyazına kazandırılması önemlidir.
- Tasarım tabanlı araştırma bağlamında alan uzmanı, tasarımcı, hedef kitle ile iş zamanlı çalışan katılımlı tasarım sürecini kapsayan yeni BT araştırmaların gerçekleştirilmesi, disiplinlerarası yaklaşım açısından önemlidir. Bu tarz çalışmaların niceliksel artışı alanyazını olumlu yönde etkileyecektir.
- Tasarım tabanlı araştırma bağlamında alan uzmanı tasarımcı hedef kitle ile eş zamanlı çalışan katılımlı tasarım sürecine yönelik de öneride bulun.

Türkiye'de BT konusunda gerçekleştirilen doktora, sanatta yeterlik, yüksek lisans tezlerinde ve makalelerde BT'nin tanımı, tarihi ve bu bağlamda gerekliliğinden söz edilmektedir. BT dersinin nasıl uygulanacağı, geliştirileceği ve yürütüleceği sorularına cevap arayan bu çalışmanın, BT konusunda çalışacak araştırmacılara fayda sağlayacağı ve yol göstereceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbott, J., and Ryan, T. (1999). Constructing knowledge, reconstructing schooling. *Educational Leadership*. November, 57(3), 66-69.
- Adiloğlu, F. (2011). Visual communication: Design studio education through working the process. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 28, 982-991.
- Aksoy, N. (2003). Eylem araştırması: Eğitimsel uygulamaları iyileştirme ve değiştirmede kullanılacak bir yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Gz, 36, 474-489.
- Arastaman, G., Fidan, İ. ., ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik: Kuramsal bir inceleme. *YY Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arcavi, A. (2003). The role of visual representations in the learning of mathematics. *Educational Studies in Mathematics*, 52, 215–241.
- Arslan, R., and Nalinci, G. Z. (2014). Development of visual literacy levels scale in higher education. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13 (2), 61-70.
- Aslantaş, S. (2013). İlkretim 4. sınıf görsel sanatlar dersinde disiplinlerarası yaklaşıma göre yapılan ğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına etkisi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*. 2, 1-13.
- Aspelund, K. (2010). *The design process*. New York: Fairchild Books.
- Avgerinou, M. D., and Pettersson, R. (2011). Toward a cohesive theory of visual literacy. *Journal of Visual Literacy*, 30(2), 1-19.
- Aykaç, N. (2009). *ğrenme ve öğretme sürecinde aktif ğretim yöntemleri*. (2. Baskı), Ankara: Natural Yayıncılık.
- Aykaç, V. K. (2014). Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Probleme Dayalı ğrenme Yaklaşımına rnek Bir Ders Sunumu. *Sanat Eğitimi Dergisi*. 2(2), 27-42.
- Baer, K., and Vacarra, J. (2008). *Information design workbook: Graphic approaches, solutions, and inspiration + 30 case studies*. Beverly, Mass: Rockport.
- Bamford, A. (2011). *The visual literacy white paper. Art and design university of technology*. Sydney, Australia: Commissioned by Adobe Systems Pty Ltd.
<https://www.aperture.org/wp-content/uploads/2013/05/visual-literacy-wp.pdf>
(Erişim tarihi: 25.03.2016)

- Bedir Erişti, S. D., Şahin İzmirli, Ö., İzmirli, S., and Haseki, H. İ. (2010). An evaluation of instructional website design from the perspective of visual perception theories: A study on scale development. *Contemporary Educational Technology*. 1(4), 348-366.
- Berger, G. (1972). Introduction. In L. Apospel, G. Berger, A. Briggs and G. Michaud (Eds.), *Interdisciplinarity: Problems of teaching and research in universities*. (pp. 23-23). Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development.
- Bonsiepe, G. (1999). *Interface: An approach to design*. Maastricht: Jan Van Eyck Academie.
- Bowers, J. (1999). *Introduction to two-dimensional design: Understanding form and function*. Canada: John Wiley and Sons.
- Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bradley, S. (2014). Design principles: Visual perception and the principles of gestalt. *Smashing Magazine*.
<https://www.smashingmagazine.com/2014/03/design-principles-visual-perception-and-the-principles-of-gestalt/>
 (Erişim Tarihi: 16.06.2017)
- Braun, V., and Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Brown, T. (2012). From blueprint to genetic code: The merits of an evolutionary approach to design. *Rotman Magazine*, Spring, 16–21.
http://5a5f89b8e10a225a44accbed124c38c4f7a3066210c073e7d55.r9.cf1.rackcdn.com/files/pdfs/news/From_Blueprint_to_Genetic_Code.pdf
 (Erişim Tarihi: 24.09.2014)
- Brooks, J. G., and Brooks, M. G. (1993). *The Case for Constructivist Classrooms*. Alexandria: ASCD.
- Bruhn, J. G. (2000). Interdisciplinary research: A philosophy, art form, artifact or antidote. *Integrative Physiological and Behavioral Science*. 35(1), 58-66.
- Brumberger, E. (2011). Visual literacy and the digital native: An examination of the millennial learner. *Journal of Visual Literacy*, 30(1), 19-47.
- Brückner, H. (2004). *Informationen Gestalten*. Bremen: Hauschild.

- Cahill, C. (2007). The personal is political: Developing new subjectivities through participatory action research. *Gender, Place and Culture*, 14(3), 267–292.
- Cairo, A. (2013). *The functional art: An introduction to information graphics and visualization*. Berkeley: New Riders.
- Carliner, S. (2000). Physical, cognitive, and affective: A three-part framework for information design. *Technical Communication*. 47(4), 561-576.
- Chang, D., and Nesbitt, K. V. (2006). Identifying commonly-used gestalt principles as a design framework for multi-sensory displays. In *2006 IEEE International Conference on Systems, Man and Cybernetics*. 3, 2452–2457.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları*. S. B. Demir (Çev. Ed.), (4. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap Yayınevi.
- Debes, J. (1969). The loon of visual literacy: An overview. *Audiovisual Instruction*, 14(8), 25-26.
- Design Commission. (2011). Restarting Britain: Design education and growth. https://www.policyconnect.org.uk/apdig/sites/site_apdig/files/report/284/fieldreporrtdownload/design-commission-restarting-britain-design-education-and-growth.pdf
(Erişim Tarihi: 08.10.2017)
- Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. (21. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Denzin, N. K., and Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative resarch* (3. Baskı). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, E. (2001). *Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi SBE. Ankara.
- Ersoy, A. ve Avcı, E. (2016). Eylem araştırması. S.D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek içinde* (s. 110-146). Ankara: Pegem Akademi.
- Estrada, F. C. R., and Davis, L. S. (2015). Improving visual communication of science through the incorporation of graphic design theories and ractices into science communication. *Science Communication*, 37(1), 140–148.
- European Commission (2011). Europe 2020 flagship initiative: Innovation union, 2010.

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovationunion/communication/iu_en.pdf

(Erişim Tarihi: 10.09.2017)

Ferrance, E. (2000). *Action research*. LAB at Brown University The Education Alliance.

Friedman, T. L. (2012). *So much fun. So irrelevant*. (3 Jan 2012).

<https://www.nytimes.com/2012/01/04/opinion/friedman-so-much-fun-so-irrelevant.html>

(Erişim tarihi: 18.11.2015)

Frascara, J. (2004). *Communication design: Principles, methods and practice*. New York: Allworth.

Garrett, J. J. (2010). *The elements of user experience: User-centered design for the web and beyond*. (2. Baskı). Berkeley, CA: New Riders.

Geray, H. (2014). *İletişim alanından örneklerle toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Glassman, M., and Erdem, G. (2014) Participatory action research and its meanings: Vivencia, praxis, conscientization. *Adult Education Quarterly*, 64(3), 206-221.

Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Graham, L. (2008). Gestalt Theory in Interactive Media Design. *Journal of Humanities & Social Sciences*, 2(1), 1-12.

Grefé, R. (2012). The need for design can only increase. *From the desk of richard grefé (blog)*, 8 March 2012.

<http://grefe-blog.tumblr.com/page/3>

(Erişim Tarihi: 12.11. 2015)

Gross, L. (1980). Sol Worth and the study of visual communications. *Studies in Visual Communication*, 6(3), 2-19.

Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güler, T. (2008). *Grafik tasarımda yeni bir alan: Bilgilendirme tasarımı ve bir uygulama*. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Güler, T. (2014). Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi örneğinde yönlendirme ve işaretleme tasarımında stratejik planlama. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. Yaz, 12, 65-75.

- Hattery, L. H. (1986). Interdisciplinary research management. In D. E. Chubin, A. L. Porter, F. A. Rossini and T. Connolly (Eds.), *Interdisciplinary analysis and research*, (pp. 13-28). Mt Airy, MD: Lomond Publications.
- Haynes, C. (2002). Introduction: Laying af for interdisciplinary teaching. In C. Haynes (Ed.), *Innovations in interdisciplinary teaching* (pp. xi –xxii). Washington: American Council on Education / Oryx Press.
- Heskett, J. (2005). *Design: A very short introduction*. Newyork: Oxford University Press.
- Hollis, R. (1994). *Graphic design: A concise history*. London: Thames and Hudson.
- Horn, R. E. (1999) What is information design? Information design as an emerging. In Profession. R. Jacobson (Ed.), *Information Design* (pp. 15-34). MIT Press.
- Hoy. W. K. (1996). Science and theory in the practice of educational administration: A pragmatic perspective. *Educational Administration Quarterly*, 32.(3), 366-378.
- Huang, M. L., Nguyen, Q. V., and Zhang, K. (2010). *Visual information communication*. New York: Springer.
- Huck, F. O., Fales, C. L., and Rahman, Z. (1997). *Visual communication: An information theory approach*. Boston, Mass: Kluwer Acad. Publ.
- Huppertz, D. J. (2010). The cave: writing design history. *Journal of Writing of Creative Practice*. 3(2), 135-148.
- ICOGRADA (2011). Design education manifesto. A. G. Bennett and Omar Vulpınarı (Eds.). International Council of Graphic Design Association. https://www.icograda.org/database/files/library/IcogradaEducationManifesto_2011.pdf
- Jacobson, R. (1999). *Information design*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Jamieson, H. (2007). *Visual communication more than meets the eye*. Bristol. UK: Intellect.
- Johnson, A. P. (2003). *What every teacher should know about action research*. Boston: Pearson Education, Inc.
- Johnson, A. P. (2014). *Eylem araştırması el kitabı*. (Çev: Y. Uzun ve M. Özten Anay). İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Kellner, D. (1998). Multiple literacies and critical pedagogy in a multicultural society. *Educational Theory*, 48 (1), 103-122.
- Kellner, D., and Share, J. (2007). Critical media literacy, democracy, and the reconstruction of education. In D. Macedo ve Steinberg, S. R. (Eds.), *Media literacy: A reader* (pp. 3-23). New York: Peter Lang Publishing.

- Kepes, G. (1995). *Language of vision*. USA: Dover Publication.
- Kızılc¸elik, S. (2000). *Frankfurt okulu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kidwai, H., and Iyengar, R. (2017). Introduction: Participatory action research and education-key approaches and debates. In H. Kidwai, R. Iyengar, M. A. Witenstein, E. J. Byker and R. Setty (Eds.), *Participatory action research and educational development south asian perspectives* (pp. 1-12). Palgrave Macmillan.
- Kindon, S., Pain, R., and Kesby, M. (2007). Participatory action research origins, approaches and methods. In S. Kindon, R. Pain and M. Kesby (Eds.), *Participatory action research approaches and methods: Connecting people, participation and place*. (pp. 9-18). Abingdon: Routledge.
- Kirrane, D. E. (1992). Visual learning. *Training and Development*, 46(9), 58–63.
- Klein, J. T. (1990). *Interdisciplinarity: History, theory and practice*. Wayne State University Press.
- Klein, J. T., and Newell, W. H. (1997). Advancing interdisciplinary studies. In J. Gaff, J. Ratcliff and Associates (Eds.), *Handbook of the undergraduate curriculum: A comprehensive guide to purposes, structures, practices, and change* (pp. 393-415). San Francisco: Jossey-Bass.
- Klein, J. T. (2010). A taxonomy of interdisciplinarity. In R. Frodeman, J. T. Klein and C. Mitcham (Eds.), *The Oxford handbook of interdisciplinarity* (pp. 15-30). Oxford: Oxford University Press.
- Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1), 35-43.
- Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 425-433.
- Lester, P. M. (2013). *Visual communication: Images with messages*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Lipton, R. (2011). *The practical guide to information design*. Canada: John Wiley and Sons.
- Malamed, C. (2009). *Visual language for designers: Principles for creating graphics that people understand*. Beverly, Mass: Rockport.
- McCormick, B. H., DeFantim T. A., and Brown, M. D. (1987). Visualization in scientific computing: Definition, domain, and recommendations. *Computer Graphics*, 21, 3–13.

- McIntosh, P. (2010). *Action research and reflective practice: Creative and visual methods to facilitate reflection and learning*. London: Routledge.
- Mcintyre, A. (2008). *Participatory action research: Qualitative research series 52*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- McQuail, D. and Windahl, S. (1993). *İletişim modelleri*. (1. Baskı). Ankara: İmaj.
- Meggs, P. (1983). *A history of graphic design*. (1. Baskı). New York: Van Nostrand Reinhold.
- Mennan, Z. (2009). From simple to complex configuration: Sustainability of gestalt principles of visual perception within the complexity paradigm. *METU JFA*. 26(2), 309-323.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2. Baskı) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mills, G. E. (2011). *Action research: A guide for the teacher researcher* (4. Baskı). Boston: Pearson.
- Mijksenaar, P. (1997). *Visual function: An introduction to information design*. New York: Princeton Architectural Press.
- Mok, C. (1996). *Designing business: Multiple media, multiple disciplines*. San Jose, Calif: Adobe Press.
- Moriarty, S. E. (1997). A conceptual map of visual communication. *Journal of Visual Literacy*, 17(2), 9-24.
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 250-260.
- Nesbitt, K. V., and Friedrich, C. (2002). Applying Gestalt principles to animated visualizations of network data. In *Proceedings of the Sixth International Conference on Information Visualisation* (pp. 737–743). London, UK., IEEE Computer Society.
- O’Grady, J. V., and O’Grady, K. V. (2008). *The information design handbook*. Cincinnati, Ohio: HOW Books.
- Oven, P. C. (2016). Introduction - Design as a response to people’s needs (and not people’s needs as a response to design results). In P. C. Oven and C. Pozar (Eds.),

- On Information Design* (pp. 7-15). Ljubljana : The Museum of Architecture and Design : Društvo Pekinpah. - (AML contemporary publications series ; 8).
- Perkins, D. (1999). The many faces of constructivism. *Educational Leadership*, November, 6-11.
- Petterson, R. (1993). *Visual information*. NJ: Educational Technology Englewood Cliffs.
- Petterson, R. (2002). *Information design: An introduction*. John Benjamins Publishing.
- Petterson, R. (2012). *Information design: It depends*. Wien, Austria: IIID Public Library.
<http://www.iiid.eu/PublicLibrary/Petterson-Rune-ID-It-Depends.pdf>
 (Erişim Tarihi: 18.05.2016)
- Petterson, R. (2014). Information design theories. *Journal of Visual Literacy*, 33(1), 1-94.
- Popkewitz, T. S. (1984). *Paradigm and ideology in educational research*. New York: The Falmer Press.
- Rand, P.(1993). *Design form and chaos*. New Heaven: Yale University Press.
- Reason, P., and Bradbury, H. (2008). *The SAGE handbook of action research: Participative inquiry and practice*. London: SAGE.
- Repko, A. F. (2008). *Interdisciplinary research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2016) *Eğitimde nitel araştırma desenleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schramm, W. (1977). *The process and effects of mass communication*. University of Illinois: USA.
- Schrifer, K. A. (1997). *Dynamics in document design: Creating text for readers*. New York, NY, USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Schunk, D. H. (2012). *Learning theories: An educational perspective*. (6. Baskı). Boston, MA: Pearson Education Inc.
- Seels, B. A. (1994). Visual literacy: The definition problem. In D. M. Moore and F. M. Dwyer (Eds.), *Visual literacy: A spectrum of visual learning* (pp. 97-112). New Jersey: Educational Technology Publications Englewood Cliffs.
- Sekuler, R. B., and Blake, R. (1994). *Perception* (3. Baskı). McGraw-Hill Inc.
- Selley, N. (1999). *The art of constructivist tTeaching in the primarys*. London: David Fulton Publishers.
- Simlinger, P. (2014). *IIID*. Vienna, Austria: International Institute for Information Design. <https://www.iiid.net/downloads/IIID-Brochure-2014.pdf>

- (Erişim Tarihi: 16.05.2016)
- Sless, D. (1994). What is information design?. In R. Penman, and D. Sless (Eds.), *Designing information for people*, (pp. 1-16). Communications Research Press, Sydney.
- Swanson, G. (1998). Liberal arts and graphic design: Six cautionary questions. In S. Heller (Ed.), *The education of a graphic designer* (pp. 23–29). New York: Allworth Press.
- Taylor, C. (2000). Information design: A European perspective. *Technical Communication*. 47(2), 167-168.
- Trumbo, J. (1999) Visual literacy and science communication. *Science Communication*, 20(4), 409-425.
- Triggs, T. (2012). Tasarım eğitiminin geleceği-grafik tasarım ve eleştirel uygulamalar: Müfredatın temelini oluşturmak. (Çev. L. T. Basmacı). *Grafik Sanatlar Üzerine Yazılar: Grafikerler Meslek Kuruluşu*. Sayı: 123
<http://gmk.org.tr/uploads/news/file-1457210108324006210.pdf>
(Erişim Tarihi: 02. 06. 2016)
- Tufte, E. (2001). *The visual display of quantitative information*. Cheshire, CT: Graphics Press.
- Uçar, T. F. (2016). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. 8. Baskı. İnkılap: İstanbul.
- Uyan Dur, B. İ. (2011). *Bilgilendirme tasarımında ilkeler, öğeler ve uygulama sorunları: Bilgilendirme tasarımı uygulaması*. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Uzun E. (2016). Eylem araştırması. M. Y. Özden ve L. Durdu (Ed.), *Eğitimde üretim tabanlı çalışmalar için nitel araştırma yöntemleri içinde* (s. 19-36). Ankara: Anı Yayınları.
- Uzuner, Y. (2005). Baş makale: Özel eğitimden örneklerle eylem araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(2), 1-12.
- Ülgen, G. (1994). *Eğitim psikolojisi: Kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Lazer Ofset.
- Vezzani, S., Marino, B. F. M., and Giora, E. (2012). An early history of the gestalt factors of organisation. *Perception*, 41(2), 148–167.
- Vukic, F. (2012). Yarımın tasarımı mı?. (Çev. L. T. Basmacı). *Grafik Sanatlar Üzerine Yazılar: Grafikerler Meslek Kuruluşu*. Sayı: 123.

<http://gmk.org.tr/uploads/news/file-1457210108324006210.pdf>

(Erişim Tarihi: 02 06. 2016)

Ware, C. (2008). *Visual thinking for design*. Amsterdam: Elsevier/Morgan Kaufmann.

Worth, S. (1981). *Studying visual communication*. L. Gross (Ed.), Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Yenawine, P. (1997). Thoughts on visual literacy. In J. Flood (Ed.), *Handbook of research on teaching literacy through the communicative and visual arts* (pp. 845-846). New York: Macmillan Library Reference.

Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, K. R. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York: The Guilford Press.

İNTERNET KAYNAKLARI

http-1: <https://infodesign.org.uk/What-is-information-design/definitions>

(Erişim Tarihi: 12. 11. 2014)

http-2: <https://www.aiga.org/complexity-plus-interdisciplinarity-plus-experiment>

(Erişim Tarihi: 18. 02. 2016)

http-3: https://www.bsa.org/~media/Files/StudiesDownload/bsadatastudy_en.pdf

(Erişim Tarihi: 13. 02. 2016)

http-4: <https://thenounproject.com/Iconathon1/#>

(Erişim Tarihi: 23. 06. 2016)

http-5: <http://www.ala.org/acrl/standards/visualliteracy>

(Erişim Tarihi: 18. 04. 2016)

http-6: <https://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-designblog/2014/mar/26/chineasy-learn-chinese-characters-book-design>

(Erişim tarihi: 26. 06. 2016)

http-7: <https://www.kickstarter.com/projects/shaolanchineasy/chineasy-begins-0>

(Erişim Tarihi: 26. 06. 2016)

http-8: <https://londontopia.net/site-news/featured/london-icon-tube-map/>

- (Erişim tarihi: 27. 05. 2017)
- http-9: <http://www.grundini.com/work/format/diagrams/explaining-the-services-offered-at-heathrow-airport-by-the-national-air-traffic-service>
(Erişim Tarihi: 16. 06. 2017)
- http-10: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/>
(Erişim tarihi: 13. 06. 2018)
- http-11: https://underconsideration.com/brandnew/archives/where_the_cold_wind_blows.php
(Erişim Tarihi: 16. 06. 2017)
- http-12: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/complex-problems/>
(Erişim tarihi: 13 haziran 2018)
- http-13: <https://www.cooperhewitt.org/events/current-exhibitions/using-the-pen/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-14: <https://www.cooperhewitt.org/new-experience/designing-pen/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-15: <https://www.ikea.com/au/en/apps/IKEAPlace.html>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-16: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/bridging-digital-and-physical-experiences/>
(Erişim Tarihi 13. 06. 2018)
- http-17: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/core-values-matter/>
(Erişim Tarihi 13. 06. 2018)
- http-18: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/resilient-organizations/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-19: <https://www.quicklyinternational.sm/notizie/blue-apron-e-sun-basket-due-esempi-di-meal-kit-delivery/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-20: <https://webrazzi.com/2018/06/21/yeni-lezzetler-denemek-isteyenler-icin-yemek-abonelik-servisi-taze-sef/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-21: <https://www.aiga.org/aiga-design-futures/making-sense-in-the-data-economy/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-22: <https://www.kodlamamerkezi.com/internet/bulut-bilisimin-temelleri/>

- (Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
http-23:<https://www.aiga.org/aiga-design-futures/accountability-for-anticipating-design-outcomes/>
(Erişim Tarihi: 13. 06. 2018)
- http-24:<https://classconnection.s3.amazonaws.com/165/flashcards/4255165/jpg/2-lascaux-cave-drawing-143BBE7DD5476229878.jpg>
(Erişim Tarihi: 25. 03 2017)
- http-25:<https://rewildingeurope.com/blog/from-europe-to-north-america-wild-bison-are-back/>
(Erişim Tarihi: 25.03.2017)
- http-26:<http://www.informationdesignassociation.org.uk/IDA-history/>
(Erişim Tarihi: 18.05.2016)
- http-27:<http://boxesandarrows.com/information-design-the-understanding-discipline/>
(Erişim Tarihi: 12.05.2016)
- http-28: <http://www.reebee.net/rock-genealogy/>
(Erişim Tarihi: 29.07.2017)
- http-29:<http://www.historygraphicdesign.com/index.php/prologue/invention-of-writing/669-mesopotamia>
(Erişim Tarihi: 18.06.2017)
- http-30:<http://www.francescofranchi.com/projects/infographics/letteraturagrafica>
(Erişim Tarihi: 21.09.2017)
- http-31:<http://www.cineguilds.org/Olympic%20Schedule.jpg>
(Erişim Tarihi: 12.06.2017)
- http-32:<https://i.pinimg.com/originals/9f/92/72/9f92726143ca10d5ea7ea865e931124c.jpg>
,
(Erişim Tarihi: 12.06.2017)
- http-33:<https://cargocollective.com/evanhalldesigns/UNITED-AIRLINES-Airline-Ticket-Re-Design>
(Erişim Tarihi: 12.06.2017)
- http-34:<https://medium.com/@adamgf/boarding-pass-redesign-c72084d7793e>
(Erişim Tarihi: 12.06.2017)
- http-35:<http://blog.medillsb.com/wp-content/uploads/2014/10/Body-Scientific-Cholesterol.jpg>

- (Erişim Tarihi: 01.12.2014)
- http-36: <http://visualoop.com/blog/84488/portfolio-of-the-week-fernando-batista>
(Erişim Tarihi: 13.06.2017)
- http-37: <https://visual.ly/community/infographic/history/barcelonas-natural-wonder>
(Erişim Tarihi: 12.06.2017)
- http-38: <https://www.metalocus.es/en/news/speaking-domes-fernando-g-baptista>
(Erişim Tarihi: 14.06.2017)
- http-39: <https://pixellogo.com/blogs/pixellogo-blog/fedex-logo-design-and-its-hidden-message>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-40: https://www.designboom.com/design/interview-graphic-designer-jessica-svendsen-07-01-2015/?utm_campaign=daily&utm_medium=e-mail&utm_source=subscribers
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-41: <https://1000logos.net/ibm-logo/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-42: <http://1cashing.info/12/2777120-blue-orange-movie-posters.html>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-43: <https://www.smashingmagazine.com/2012/09/drawing-mark-making-creative-way-maximize-design-ideas-type/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-44: https://www.reddit.com/r/Design/comments/362xi5/this_poster_for_peter_and_the_wolf/
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-45: <https://www.flickr.com/photos/31322479@N04/5601320956/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-46: <https://photostroy.site/random-plakat-entworfen-von-felix-pfaffli-2010-type-onlyunit-editions/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-47: <https://www.unilever.com/about/who-we-are/our-logo/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)
- http-48: <http://www.corbettvsdempsey.com/2013/10/05/rebecca-morris-moca-la/>
(Erişim Tarihi: 20.06.2017)

http-49: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/disiplin>

(Erişim Tarihi: 25.03.2017)

http-50: <https://www.policyconnect.org.uk/apdig/research/restarting-britain-1-design-education-and-growth>

(Erişim tarihi: 27. 05. 2017)

http-51: <https://eyeondesign.aiga.org/what-will-a-design-job-in-2025-look-like/>

(Erişim tarihi: 16. 09. 2018)

EKLER

- EK-1. Etik Kurul Kararı
- EK-2. Öğrenci Görüşme Formu
- EK-3. Alan Uzmanı Görüşme Formu
- EK-4. Kişisel Bilgi Formu
- EK-5. Araştırma Gönüllü Katılım Formu
- EK-6. Bilgilendirme Tasarımı Projesi Uzman Ürün Değerlendirme Formu
- EK-7. Araştırmaya İlişkin Geliştirilen Etkinlikler – Proje Önerileri
- EK-8. Araştırma Sürecinin İnfografığı

EK-1. Etik Kurul Kararı

Kayıt Tarihi: 15.07.2015

Protokol No: 16627

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi - Doktora Tez çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Doç. Metin İNCE
TEZ YAZARI:	Mine KÜÇÜK
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Aydın AYBAR
Rektör Yardımcısı / Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Hayrettin TÜRK
Fen Bil. (Fen Fak.)

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK
Sağlık Bil. (Ecz. Fak.)

Prof. Dr. Esra CEYHAN
Eğitim Bil. (Eğitim Bil. Ens.)

Prof. Dr. Kemal YILDIRIM
Sos. Bil. (İkt. ve İd. Bil. Fak.)

Doç. Dr. Münevver ÇAKI
Güz. San. (Güz. San. Fak.)

İMZA/ TARİH

26.08.2015

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

EK-2. Öğrenci Görüşme Formu

Görüşme I: Öğrencilerin hazırbulunuşluk durumlarını belirlemeye yönelik görüşme soruları

Tarih :

Saat :

Yer :

Merhaba (öğrencinin adı), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezim kapsamında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Bilgilendirme Tasarımı adlı seçmeli bir ders açılmıştır. Bu dersi seçen öğrencilerden biri olman ve araştırmada katılımcı olmayı kabul etmeden dolayı Bilgilendirme Tasarımı dersi için hazırbulunuşluk durumlarınızı belirlemeye yönelik görüşmeleriniz araştırmam için önemli ve yol gösterici olacağını düşünüyorum.

Bir sakıncası yoksa görüşmemiz sırasında ses kaydı almanın görüşmenin ayrıntılı olarak analiz edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 20 dakika sürecektir. Görüşmemiz gizlilik esasına dayanarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen ses kaydı yalnızca ben ve te izleme komitem tarafından değerlendirilecektir. Araştırma raporunda isimleriniz yerine kod isimler kullanılacaktır.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Görsel İletişim Tasarımı eğitimi alıyor olmanın sana katkıları nelerdir? Açıklar mısın?
2. Sana göre 'Disiplinlerarası' nedir? Açıklar mısın?
3. 'Bilgilendirme Tasarımı' senin için ne anlam ifade ediyor?
4. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü ders programında Bilgilendirme Tasarımı adlı dersin yer alması konusunda ne düşünüyorsun?
5. Bilgilendirme Tasarımı dersinden beklentilerin nelerdir? Açıklar mısın?
6. Bunların dışında eklemek istediğin görüşler nelerdir?

Teşekkürler

Görüşme II: Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında gerçekleştirilen projelere yönelik görüşme soruları

Tarih :

Saat :

Yer :

Merhaba (öğrencinin adı), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezim kapsamında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Bilgilendirme Tasarımı adlı seçmeli bir ders açılmıştır. Bu dersi seçen öğrencilerden biri olman ve araştırmada katılımcı olmayı kabul etmeden dolayı Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında gerçekleştirilen projelere yönelik görüşmelerinizin araştırmam için önemli ve yol gösterici olacağını düşünüyorum.

Görüşmemiz sırasında ses kaydı almanın görüşmenin ayrıntılı olarak analiz edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 30 dakika sürecektir. Görüşmemiz gizlilik esasına dayanarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen ses kaydı yalnızca ben ve te izleme komitem tarafından değerlendirilecektir. Araştırma raporunda isimleriniz yerine kod isimler kullanılacaktır.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Ders kapsamında verilen teorik bilgilerin Bilgilendirme Tasarımlarını oluşturma sürecindeki etkisi nedir?
2. Tasarlamış olduğun Bilgilendirme Tasarımlarını ders kapsamında yapmış olduğun 6 proje üzerinden nasıl değerlendirirsin?
3. 'Proje konuları hakkında ne düşünüyorsun? Açıklar mısın?
4. Bilgilendirme Tasarımı projelerinden hangisi ya da hangileri sıkıntılı tasarım süreci oluşturdu? Bu duruma nasıl bir çözüm getirdin?
5. Görsel İletişim Tasarımı eğitimin sürecinde tasarlamış olduğun tasarımlardan hangisini Bilgilendirme Tasarımı olarak adlandırabilirsin?
6. Ders kapsamında sonuçlandırdığın projeleri Bilgilendirme Tasarımı olarak nitelendirebilir misin?

7. Yapmış olduğun tasarımlar sonucunda Bilgilendirme Tasarımı nedir?
8. Bunların dışında eklemek istediğin görüşler nelerdir?

Teşekkürler

Görüşme III: Bilgilendirme Tasarımı dersinin yapısına yönelik görüşme soruları

Tarih :

Saat :

Yer :

Merhaba (öğrencinin adı), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezim kapsamında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Bilgilendirme Tasarımı adlı seçmeli bir ders açılmıştır. Bu dersi seçen öğrencilerden biri olman ve araştırmada katılımcı olmayı kabul etmeden dolayı Bilgilendirme Tasarımı dersinin yapısına yönelik görüşlerinizin araştırmam için önemli ve yol gösterici olacağını düşünüyorum.

Görüşmemiz sırasında ses kaydı almanın görüşmenin ayrıntılı olarak analiz edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 30 dakika sürecektir. Görüşmemiz gizlilik esasına dayanarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen ses kaydı yalnızca ben ve te izleme komitem tarafından değerlendirilecektir. Araştırma raporunda isimleriniz yerine kod isimler kullanılacaktır.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Almış olduğun Bilgilendirme Tasarımı dersi hakkında genel olarak ne düşünüyorsun? Açıklar mısın?
2. Bu dersi almış olmanın Görsel İletişim hakkındaki düşüncelerine yansımaları nelerdir?
3. Ders disiplinlerarası işbirliği içerisinde yürütülmüştür. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsun?

4. Bu ders kapsamında tıp alanına yönelik Bilgilendirme Tasarımları oluşturuldu. Başka hangi disiplinler bu dersin içerisine dahil edilebilir?
5. Bilgilendirme Tasarımı dersi alan öğrencilerin nasıl bir alt yapıya sahip olması gerekiyor? Alınan dersler ve teknik bilgi çerçevesinde nasıl değerlendiriyorsun?
6. Bilgilendirme Tasarımı adlı dersin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin ders programlarında yer almasının gerekli olup olmadığı konusunda ne düşünüyorsun?
7. Ders saatinin yeterliliği konusunda düşüncelerin nelerdir?
8. Bilgilendirme Tasarımı dersine ayrılan 14 haftalık ders dönemi sence yeterli midir? Neden?
9. Bilgilendirme Tasarımı dersini diğer derslerinle ilişkilendirebilir misin?
10. Almış olduğun bu dersin sana mezuniyet sonrası nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsun?
11. Dersin uygulanması konusunda benim hakkımda düşüncelerin nelerdir?
12. Bunların dışında eklemek istediğin görüşler nelerdir?

Teşekkürler

EK-3. Alan Uzmanı Görüşme Formu

Görüşme I: Bilgilendirme Tasarımı dersine katılım öncesinde gerçekleştirilmiştir.

Tarih :

Saat :

Yer :

Merhaba (alan uzmanının adı), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezim kapsamında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Bilgilendirme Tasarımı adlı seçmeli bir ders açılmıştır. Dersin, disiplinlerarası yaklaşımla ele alınacak olması ve Tıp alanıyla sınırlandırılması nedeniyle araştırmaya Tıp alanında alan uzmanının katılımının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle derse katılım sağlamadan önce Bilgilendirme Tasarımı konusundaki bilgilerinizi ve bu konu üzerindeki görüşlerinizi araştırmayı yönlendirmesi açısından değerlidir.

Bir sakıncası yoksa görüşmemiz sırasında ses kaydı almanın görüşmenin ayrıntılı olarak analiz edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 20 dakika sürecektir. Araştırma raporunda isminiz yerine '*alan uzmanı*' ifadesiyle kullanılacaktır.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Bu çalışmada yer almadan önce disiplinlerarası bir çalışma deneyiminiz varsa açıklar mısınız?
2. Bilgilendirme Tasarımı dersi kapsamında yürütülen çalışmaya dahil olma sürecinizden bahsedebilir misiniz?
3. Bilgilendirme Tasarımı hakkında bildikleriniz nelerdir?
4. Tıp alanında kullanılan Bilgilendirme Tasarımlarını kimlerin tasarladığını düşünüyorsunuz?
5. Tıp alanında Bilgilendirme Tasarımı yapabilmek için tasarımcının anatomi eğitimi olması konusunda düşünceleriniz nelerdir?

6. Tıp ve Tasarım alanında gerçekleştirilen bu araştırmadan beklentileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
7. Ekleme istediğini herhangi bir konu var mıdır?

Teşekkürler

Görüşme II: Bilgilendirme Tasarımı dersinde gerçekleştirilen projelerin bitiminde gerçekleştirilmiştir.

Tarih :

Saat :

Yer :

Merhaba (alan uzmanının adı), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde "Görsel İletişim Tasarımı Bağlamında Bilgilendirme Tasarımına İlişkin Bir Eylem Araştırması" başlıklı doktora tezim kapsamında Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Bilgilendirme Tasarımı adlı seçmeli bir ders açılmıştır. Dersin, 14 haftalık süreci içerisinde gerçekleştirilen 6 projenin son 3 projesinde araştırmaya katılım sağladınız. Bu süreç içerisinde deneyimlerini ve görüşleriniz görüşleriniz araştırmayı yönlendirmesi açısından değerlidir.

Bir sakıncası yoksa görüşmemiz sırasında ses kaydı almanın görüşmenin ayrıntılı olarak analiz edilmesi açısından önemli olduğunu belirtmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 20 dakika sürecektir. Araştırma raporunda isminiz yerine '*alan uzmanı*' ifadesiyle kullanılacaktır.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Bilgilendirme Tasarımı dersinin türütüldüğü Güzel Sanatlar Fakültesi hakkında ilk izlenimleriniz nelerdir?
2. Bilgilendirme Tasarımı dersinin işlendiği atölye hakkında görüşleriniz nelerdir?
3. Dersi alan öğrenciler hakkında ilk izlenimleriniz nelerdir?
4. Çalışma kapsamında yer alan proje konularını nasıl belirlediniz?

5. Çalışma sırasında karşılaştığınız sıkıntılar nelerdir?
6. Bilgilendirme Tasarımı dersinin işlenişini nasıl değerlendirirsiniz?
7. Bilgilendirme Tasarımı dersi için başka bir şehre gitme konusundaki görüşleriniz nelerdir?
8. Görsel İletişim alanında gerçekleştirilen bir projede yer alma konusunda görüşleriniz nedir?
9. Eklemek istediğiniz herhangi bir konu var mı?

Teşekkürler

EK-4. Kişisel Bilgi Formu

Adınız Soyadınız :

Bölümünüz :

Sınıfınız :

1. Cinsiyetiniz : Kadın Erkek

2. Bu döneme kadar Görsel İletişim Bölümünde almış olduğunuz dersler nelerdir?
Listede yer alan derslerden almış olduklarınızı işaretleyiniz.

☐ Temel Sanat Eğitimi	☐ Fotoğraf
☐ Grafik Tasarım Eğitimi	☐ Sayısal Ortamda Tasarım
☐ Tipografi	☐ Masaüstü Yayıncılık
☐ Ambalaj Tasarımı	☐ Temel Bilgisayar Bilimleri
☐ Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	☐ Hareketli Görüntü İşlem
☐ İllüstrasyon	☐ Bilgilendirme Tasarımı
☐ Grafik Üretim Teknikleri	☐ Sunum Dosyası Tasarımı
☐ Grafik Tasarım Proje	☐ Sergileme ve Fuar Grafiği
☐ Deneysel Tipografi	☐ Deneysel Grafik Tasarım

3. Kullandığınızı görselleştirme programları nelerdir? Listede yer alan görselleştirme programlarından kullanım düzeyinize göre harflendiriniz.

Biraz (B) : Bu görselleştirme programını biliyorum, çok sık kullanmıyorum.

İyi (İ) : Bu görselleştirme programını temel düzeyde kullanıyorum.

Çok iyi (Ç) : Bu görselleştirme programını ileri düzeyde kullanıyorum.

Onshape

Adobe Photoshop

Adobe Illustrator

Adobe InDesign

Adobe After Effect

Adobe Dreamweaver

Premiere

Autodesk 3DsMax

GIMP

Inkscape

Corel PaintShop Pro

Canva

Pixlr

Autodesk SketchBook

Piktochart

Photoshop Elements

Venngage

Gravit Designer

Photoscape

Xara Designer Pro

ArtRage

ZBrush

Maya

Diğer

4. Masaüstü/Laptop bilgisayarınız var mı?

Evet

Hayır

5. Çizim Tabletiniz var mı?

Evet

Hayır

6. Profesyonel fotoğraf makineniz var mı?

Evet

Hayır

Bu bilgiler dışında Bilgilendirme Tasarımı dersine yönelik belirtmek istediğiniz bir durum var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

Teşekkürler

EK-5. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu belgenin amacı sizi araştırma sürecinden haberdar etmek ve araştırmaya katılımınızla ilgili onayınızı almaktır. “GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BAĞLAMINDA BİLGİLENDİRME TASARIMINA İLİŞKİN BİR EYLEM ARAŞTIRMASI” başlıklı doktora tezinin amacı Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin eğitim programlarında Bilgilendirme Tasarımı dersini ve bu kapsamda gerçekleştirilecek projelerin nasıl uygulanabileceğini ve geliştirilebileceğini incelemektir. Çalışma Mine KÜÇÜK tarafından yürütülecektir. Araştırmanın sonuçları tarafsız bir biçimde ortaya konacak ve araştırma kapsamında öğrencilerin farklı bir disiplinle etkileşimi, bu etkileşim sonucunda disipline yönelik Bilgilendirme Tasarımlarının tasarlanması ile elde edilecek veriler Görsel İletişim Tasarımı eğitimi açısından alana ışık tutacağı ve bu eğitimi alan öğrenciler için yeni iş imkanları oluşturmaya olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, *eylem araştırması kapsamında araştırmacı günlük araştırma notları kişisel bilgi formu yarı-yapılandırılmış görüşmeler, doküman inceleme, ses ve video kayıtları* yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığımız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünden 0222 335 05 80 (dahili: 3826) 'e ve minekucuk@anadolu.edu.tr mail adresine yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı Soyadı : MineKÜÇÜK

Adres: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar

Eğitimi Bölümü Yunusemre Kampüsü

Tepebaşı/Eskişehir

İş Tel: 0222 335 05 80 (Dahili: 3826)

Cep Tel: 0542 310 14 13

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-6. Bilgilendirme Tasarımı Projesi Uzman Ürün Değerlendirme

RUBRİK: Bilgilendirme Tasarımı Dersi Öğrenci Tasarımlarını Değerlendirme Ölçeği

Puanlama Kriterleri	Mükemmel	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Tasarımın Tamamlanması	Tasarım verilen bilgilere bağlı olarak başarıyla tamamlanmıştır. (25 puan)	Tasarımın büyük bir bölümü verilen bilgilere bağlı olarak yeterli şekilde tamamlanmıştır. (20 puan)	Tasarımın bir bölümü verilen bilgilere bağlı olarak tamamlanmıştır. (10 puan)	Tasarımın yarım bırakılmış yada tamamlanmamıştır. (0 puan)
Hedef-Tema-Etki	Tasarım verilen bilgilere bağlı olarak konuyu etkili bir şekilde tam ifade etmiştir. (20 puan)	Tasarım verilen bilgilere bağlı olarak konuyu yeterince ifade etmiştir. (15 puan)	Tasarım verilen bilgilere bağlı olarak konuyu kısmen ifade etmiştir. (10 puan)	Tasarım verilen bilgilere bağlı olarak konuya değinmiş yada farklı bir konu ifade edilmiştir. (0 puan)
Fikir	Tasarılan tasarımlarda ileri düzeyde özgün, yaratıcı bir fikir geliştirilmiştir. (15 puan)	Tasarılan tasarımlarda büyük ölçüde özgün, yaratıcı bir fikir geliştirilmiştir. (10 puan)	Tasarılan tasarımlarda kısmen özgün, yaratıcı bir fikir geliştirilmiştir. (8 puan)	Tasarılan tasarımlarda özgün, yaratıcı bir fikir geliştirilememiştir. (0 puan)
Tasarım Süreci	Verilen kaynaklar tamamen okunmuş, videolar izlenmiş, gerekli hazırlıklar, araştırmalar yapılmış ve öğrenilen bilgi tasarıma tam anlamıyla yansımıştır. (10 puan)	Verilen kaynakların büyük bir kısmı okunmuş, videolar izlenmiş, gerekli hazırlıklar, araştırmaların büyük bir kısmı yapılmış ve öğrenilen bilgi büyük bir kısmı tasarıma yansımıştır. (7puan)	Verilen kaynakların kısmen okunmuş, videolar izlenmiş, gerekli hazırlıklar, araştırmalar kısmen tasarıma yansımıştır. (6 puan)	Verilen kaynakların çok az bir bölümü okunmuş, videolar izlenmiş, gerekli hazırlıkların, araştırmaların çok az bir bölümü tasarıma yansımıştır ya da hiç biri gerçekleştirilememiştir. (0 puan)
Görselleştirmek	Verilen bilgiler doğrultusunda görselleştirme tam anlamıyla yapılmıştır. (10 puan)	Verilen bilgiler doğrultusunda görselleştirme büyük ölçüde yapılmıştır. (9 puan)	Verilen bilgiler doğrultusunda görselleştirme kısmen yapılmıştır. (6 puan)	Verilen bilgiler doğrultusunda görselleştirme çok az yapılmıştır yada hiç yapılmamıştır. (0 puan)
Teknik Altyapı	Oluşturulan tasarımlara bağlı olarak tasarımcı tam anlamıyla teknik bilgiye sahiptir ve bunu tasarımlarına yansıtmıştır. (10 puan)	Oluşturulan tasarımlara bağlı olarak tasarımcı büyük ölçüde teknik bilgiye sahiptir ve bunu tasarımlarına yansıtmıştır. (8 puan)	Oluşturulan tasarımlara bağlı olarak tasarımcı kısmen teknik bilgiye sahiptir ve bunu tasarımlarına yansıtmıştır. (5 puan)	Oluşturulan tasarımlara bağlı olarak tasarımcı çok az teknik bilgiye sahiptir ve bunu tasarımlarına yansıtmıştır yada hiçbir bilgiye sahip değildir. (0 puan)
Tasarım Anlayışının Gelişmesi	Tasarılan tasarımlar arasında tasarımcı tam anlamıyla tasarım anlayışını geliştirmiş ve tasarımlarına yansıtmıştır. (10 puan)	Tasarılan tasarımlar arasında tasarımcı büyük ölçüde tasarım anlayışını geliştirmiş ve tasarımlarına yansıtmıştır. (6 puan)	Tasarılan tasarımlar arasında tasarımcı kısmen tasarım anlayışını geliştirmiş ve tasarımlarına yansıtmıştır. (5 puan)	Tasarılan tasarımlar arasında tasarımcı çok az tasarım anlayışını geliştirmiş ve tasarımlarına yansıtmıştır yada gerçekleştirilememiştir. (0 puan)
100	100	75	50	0

Alan Uzmanı :

Uzmanlık Alanı :

EK-7. Araştırmaya İlişkin Geliştirilen Etkinlikler – 6 Proje Önerisi

• Proje I

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Bilgilendirme Tasarımı

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

BİLGİLENDİRME TASARIMI NEDİR?

Bilgi, tarih boyunca onu elinde tutanlara güç vermiştir. Bir zamanlar yalnızca seçkinlerin sahip olduğu kısıtlı ve erişilmez bir olguyken, günümüzde teknolojik gelişmelerle bütün kitlelere kolaylıkla ulaşmaktadır. Ancak her geçen gün kendini katlayarak artan bilgi yoğunluğu, bir tür bombardıman etkisi yaratarak; insanları gereksinim duydukları bilgiyi seçme konusunda zorlamaya başlamıştır. Bu noktada kitleleri gereksinim duydukları bilgiye daha hızlı ve daha verimli biçimlerde ulaştırabilmek için ham verileri hedef kitlenin algılayabileceği hale dönüştürmeyi amaçlayan bir tasarım dalı devreye girmektedir: Bilgilendirme tasarımı.

Bu alanda çalışan pek çok profesyonel, tanımlamanın zorluğunu vurgulamaktadır. Bu gerçekten hareketle, bilgilendirme tasarımı tanımlarken yapılabilecek en iyi şeyin, pek çok tanımı izleyerek kişinin kendi tanımını oluşturması olduğu söylenebilir.

Viyana'da bulunan, Uluslararası Bilgilendirme Tasarımı Enstitüsü giriş için bir takım tanımlar yapmaktadır. IIID(Uluslararası Bilgilendirme Tasarımı Enstitüsü)'ye göre bilgi, "insanların ulaşabileceği ve kullanabileceği veridir." Tasarım ise "problemi tanımlayarak, tasarımcının nitelikli yaratıcılığıyla ortaya konacak ürünün teknik özelliklerini ve tanımlarını içeren çizimler ya da planlamalar yapmaktır."(<http://www.iiid.net/home/definitions/>)

Bu tanımda yer aldığı gibi, "tanımlanacak bir problemin olması" tasarımın varlık nedenini oluşturmaktadır. Information anlamındaki bilgi, "çeşitli kaynaklardan farklı kanallarla belirli bir amaç için elde edilen, özümşenen ve daha önce var olan bilgide değişiklik yaratarak kullanılabilen ve başkalarına iletebilmek üzere farklı ortamlara kaydedilebilen bir olgudur. (Uçak, 2000, s.151) Özünde tüm tasarım süreçleri gibi bilgilendirme tasarımı süreci de problemdir ve tasarımcı ortaya koyduğu tasarımla bu problemi, gereğini yerine getirerek çözmüş olur. Nitelikli yaratıcılık, tasarımcının bilgisi, görgüsü, deneyimleri ve birikimi anlamına gelmektedir. Çözüm, bilinçli ve kontrollü bir çabıyla oluşacaktır.

Yukarıda bahsedilen bu iki sözcüğün birleşiminden meydana gelen bilgilendirme tasarımı şöyle tanımlanmaktadır: Bilgilendirme tasarımı, kullanıcıların belirlenen gereksinimleri doğrultusunda, mesajın taşıyacağı içeriğin ve sunulacağı ortamın belirlenmesi, planlanması ve biçimlendirilmesidir. Bu tanımda da kullanıcı, mesaj, ortam, plan

lama ve biçimlendirme sözcüklerinin öne çıktığı görülmektedir. Bilgilendirme tasarımının kuramsal yönüne yoğunlaşan İsveç Malardalen Üniversitesi Bilgilendirme Tasarımı bölümü başkanı Prof. Rune Pettersson, yapılmış genel tanımlamalara ek olarak, daha net bir tanım ortaya koymuştur: "Bilgilendirme tasarımı hedef kitle alıcılarının bilgi gereksinimini karşılamak amacıyla, mesajın analizini, planlanmasını, sunulmasını ve anlaşılmasını kapsar. Seçilen kitle ne olursa olsun, iyi tasarlanmış bilgilendirme tasarımı çalışması, estetik, ergonomik, ekonomik olacak ve konu kapsamındaki gereksinimleri karşılayabilecektir" (Pettersson, 2002, s.11). Bilgilendirme Tasarımı disiplinlerarası bir alandır ve matematik, mimari, grafik tasarım, sosyoloji, psikoloji, iletişim, gösterge bilim ve bunlar gibi pek çok alandan beslenmektedir ve çok yönlü bir alan olduğu için tek ve bütün alanları kapsayacak bir tanımını yapmak zordur. Robert E. Horn'a göre bilgilendirme tasarımı, bilgiyi insanların verimli ve etkili şekilde kullanabilmeleri için hazırlama sanattır (Horn, 2000, s.15). IIID'nin web sitesinde belirtildiği üzere, bilgilendirme tasarımı, hedef kitlenin bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla, bir mesajı ve onun temsil ettiği çevrenin içeriğini tanımlamak, planlamak ve şekillendirmektedir.

PROJE I: Brief / Tanım "Dünya Göğüs Kanseri Günü"

Bilgilendirme tasarımı dersinde ele alınacak projelerden ilk 3'ü bir önceki yazımızda da belirtildiği gibi konunun iyi anlaşılabilmesi için teknik bir projedi.

"Dünya Göğüs Kanseri Günü" adlı proje kapsamında yukarıda verilmiş olan tanımlar, derste bahsedilen ve tartışılan örnekler, internet araştırmanız ve bu yazının sonunda yer alan örnekler çerçevesinde sizden BİLGİLENDİRME TASARIMI tasarlamanız istenmektedir. Tasarımınız sadece FOTOĞRAF ve Yazı kullanılarak oluşturulmalıdır. (Fotoğrafların tasarımcı tarafından çekilmesi proje açısından önemlidir.)

Çalışma 1 haftalık bir projedir.

Tasarlanan BİLGİLENDİRME TASARIMI, basılı bir yayın ürününde yer alacak şekilde hazırlanmalıdır. Bu ürünün seçimi tamamen tasarımcıya aittir. Bu nedenle BİLGİLENDİRME TASARIMINIZ seçmiş olduğunuz basılı yayın ürününün özelliklerine göre şekillenmelidir.

İyi Çalışmalar.

• Proje II

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ Bilgilendirme Tasarımı

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

BİLGİLENDİRME TASARIMI İLKELERİ

Bilgilendirme tasarımı projesi üretmek uzun ve zorlu bir süreçtir. Konuya ait yeterli kuramsal bilginin son yirmi yılda şekillenmeye başlaması nedeniyle süreç pek çok kişi için ilk etapta karmaşık gelmekte ve bilgilendirme tasarımının kurallarının olmadığını düşündürmektedir. Ancak "Bilgilendirme Tasarımının Beş İlkesi" ortaya net ifadeler koyabilmekte ve bilgilendirme tasarımında hakim olan prensipler hakkında bilgi vermektedir. Bunlar;

-YAKLAŞIM (POLITICS) Tasarım, bilgiye gereksinim duyan kitleler adına yapıldığı için, ortaya çıkan ürün kamu yararına olacaktır. Aşağıdaki linkte BJ Krivanek tarafından tasarlanan "Austin'in Anneleri ve Kızları Sosyal Sorumluluk Proje"sinden çevresel grafik örneği görebilirsiniz. (Örnek resim 1) Bu nedenle kamu yararına yürütülecek bilgilendirme tasarımı projelerinde tarafsızlıktan bahsedilemez. Bilgilendirme tasarımcıları bile problemi çözümlerken, kendilerini kullanıcı olarak işin içine katar ve taraf olurlar. Bu tür "çevresel" faktörler kesinlikle ciddiye alınmalı ve sürece dahil edilmelidir. Amerikalı tasarımcı BJ Krivanek'in yürüttüğü sosyal tasarım projesi taraf olmaya uygun bir örnektir. Sıkıntılı bir mahallede, mahalle sakinlerine tipografik bir düzenlemeyle pozitif mesajlar veren çalışmada tasarımcı, kalabalığın sesi olan ham veriyi işleyerek bilgilendirme tasarımının kapsamına girecek bir tasarım projesi haline getirmiştir.

-KONUMLANDIRMA (Position) Bir kullanıcı ile bir diğer kullanıcı arasında yer alan mantık ilişkisi ve bu ikisinin gereksinim duyduğu bilgi, projenin konumlandırılışını belirler. Herhangi bir bilgilendirme çalışmasının farklı insanlar üzerinde farklı sonuçlar verebileceğine hazırlıklı olunmalıdır. Bilgilendirme tasarımcısı üç aşamalı bir gözden geçirme yöntemi uygulamalıdır: İlk olarak kendi bulunduğu yeri (konumunu, sınırlarını) anlamalı; ikinci olarak bu konumdan görülebilenlere ve görülemeyenlere hazırlıklı olmalı; üçüncü olarak da tüm bu sorunların üstesinden gelmenin yollarını araştırmalıdır. Aşağıdaki linklerde bilgilendirme tasarımının mekan ve konumuna göre yaratılışını nasıl kullanabileceğinize yönelik örnekler yer almaktadır. (Örnek resim 2) (Örnek resim 3)

-TUTUMLULUK (Parsimony) Bilgilendirme tasarımı sürecinde bütçeleme önemlidir. Tutumluluk projeye yönelik entellektüel ve estetik bakışta önemli bir gösterge olursa, ortaya çıkan ürün lüks olduğu halde eksik-

leri nedeniyle görevini yapamayan bir ürün değil, görevini başarıyla yerine getiren ve herkese ulaşan bir tasarım ürünü kazandırılabilir. Aşağıdaki linkte Senatör Moynihan'ın Anma amaçlı Pentagram tarafından tasarlanan ve tahmin edildiğinden de az bütçeli ama bir o kadar da başarılı bilgilendirme tasarımı örneğini görebilirsiniz. (Örnek4)

-NEZAKET(Politeness) Bilgilendirme tasarımı, insanın başkalarına kendini adadığı, onları kullanabilecekleri bilgi ortamıyla buluşturduğu bir tür nezaket ve saygı becerisidir. Bilgilendirme tasarımcıları, tasarım sürecini bu kriter bazında yürütürlerse karmaşık bir yoğunluğun üstesinden gelebilir ve asıl hedef olan kullanıcıyı bilgilendirebilirler. Böylece kullanıcıları ister görme engelli olsun, ister farklı uluslardan gelsin, aşağıdaki plan onlara hizmet verebilir. Aşağıdaki linkte Japonyada halka açık alanda görme engelliler için tasarlanmış bilgilendirme tasarımlarını görebilirsiniz. (Örnek 5) (Örnek 6)

-PERFORMANS(Performance) Kamu kurumları ya da şirketler öngörü ya da beklentinin ötesinde, proje-lerin kriterlere uyarak işlenmesini amaçlar. Bilgilendirme tasarımının uygulanması aşamasında performans değerleri için başat koşul projenin kullanılabilir olmasıdır. Bir başka deyişle, kullanıcı grubu ortaya konan projeden yararlanabiliyorsa, projenin "yüksek performanslı" olduğu söylenebilir. Bu nedenle performans denince "hız", "çabukluk" gibi kavramlar düşünülmemeli, hedefi vurmak düşünülmemelidir. Performans değerleri tasarımın temel nitelikleriyle birlikte anılır. İyi bir tasarımın kriterleri arasında yer alan estetik duruş, verimlilik, kullanılabilirlik ve ekonomik öncelikler aynı zamanda birer performans kriteridir. Aşağıdaki link-lerde size Seul ve Londra metro haritaları sunulmuştur. Bu haritalar performans bakımından karmaşık bir aktarma sistemini basit bir şekilde anlatabilen iyi örnekler arasındadır. (Örnek 7) (Örnek 8)

PROJE II: Brief / Tanım

"Dumlupınar Üniversitesi için Bilgilendirme Tasarımları"

Ders kapsamında 2. projemizin temeli bilgilendirme tasarımında yukarıda size verilmiş olan ilkeleri uygulayabilmektir. Bu projede hastanelerde bulunan bilgilendirme tasarımlarını ele almayı planlıyorduk ancak fotoğraf çekmek için izin istenmesi üzerine projenin kapsamını Dumlupınar Üniversitesinde yer alan bilgilendirme tasarımları olarak güncellemiş bulunmaktayız. Üniversite projesi altında kampüsün her alanı ele (fakülteler, fakülteler içindeki

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ Bilgilendirme Tasarımı

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

birimler, kafeteryalar, parklar, duraklar, vb) alınabilir.

İlk etapta üniversite kampüsü içinde bulunan "bilgilendirme tasarımı" olarak tanımladığınız birbirinden farklı 3 elemanı, alanı, v.b. nin fotoğrafını çekmeniz istenmektedir.

İkinci etap "Bu fotoğrafları çekme nedeniniz nedir?" sorusunu cevaplamanız istenecektir. Başarılı yada başarısız bulduğum bilgilendirme tasarımı. Şu sebeple ... diye devam eden bir cevabınız olmalıdır.

Üçüncü etap bu fotoğraflar içinden birini seçerek varolan tasarıma alternatif kendi bilgilendirme tasarımınızı oluşturmanız istenmektedir.

Kendinizi grafik tasarım ajansında çalışıyor farzedin. Dumlupınar Üniversitesi Rektörü sizden Dumlupınar Üniversitesi kampüsü içinde x (x= sizin seçmiş olduğunuz fotoğraf) elemanı, alanı v.b için için bilgilendirme tasarımı tasarlanmasını talep ediyor. Siz bu duruma nasıl bir çözüm getirirsiniz?

Çalışmanın 1 haftalık süre içinde tamamlanması beklenmektedir. Bu süreç içinde çekilen fotoğraflar, çizilen taslaklar ve son olarak da sizin tasarımınızı içeren bilgileri bir dosya halinde teslim edilecektir.

Çalışmanın botutu sizin seçiminize göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle seçimin yapılması ile birlikte mekan araştırması, fiziki yapı ve hedef kitle dikkate alınmalıdır.

Bu çalışmada sadece Fotoğraf / Çizim / Yazı kullanılacaktır.

İyi Çalışmalar.

- Proje III

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Bilgilendirme Tasarımı

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

BİLGİLENDİRME TASARIMI - UYGULAMA ALANLARI

Bilgilendirme tasarımı, yoğun bilgi içeren tasarım çalışmalarıdır. Artan bilgi miktarı nedeniyle aynı tasarım çalışması bilgilendirme tasarımı ve grafik tasarımda farklı şekillerde ele alınabilir. Bu nedenle bilgilendirme tasarımının uygulama alanlarını incelemekte yarar vardır.

Grafik tasarım penceresinden bakıldığında bilgilendirme tasarımının,

1. Döküman Tasarımı,
2. Form Tasarımı,
3. Kullanım Kılavuzu Tasarımı,
4. Eğitim Dökümanları,
5. Haritalar,
6. Şema ve Çizelgeler,
7. Infografikler,
8. Çevresel Grafik Tasarım, şeklinde alanlara ayrıldığı görülebilir.

DÖKÜMAN TASARIMI günümüz dünyasında kağıt üzerinde sunulan bilgilendirmeye duyulan gereksinimin artmasıyla ortaya çıkan bir alandır. Terim olarak yaygınlaşması 90'lı yılların ikinci yarısına denk gelir. Bilgilendirme tasarımı yaklaşımına göre bilgi verme misyonu olan her iki boyutlu yüzey, bir "döküman"dır. Bu alan kullanıcı grubuna göre hazırlanmalı, eldeki verilere göre şekillendirilmelidir. IİD ve pek çok bilgilendirme tasarımcısı, döküman tasarımında okuyucunun sunulan bilgiyi kavrayabilmesine ve yapıyı anlayabilmesine odaklanır. Dökümanın hem fiziksel görünüşü (format) hem de bilgilendirici (layout) yüzü vardır.

Format; giriş, gelişme, yöntem, sonuç gibi döküman içeriğinin ayarlandığı standart düzeni anlatmaktadır. Ayrıca tablolar, figürler, şemalar ve referanslar gibi standart döküman öğelerinin tasarımı anlamında da kullanılır. Layout ise dökümanın sayfa sayfa ve bir bütün olarak dış görünüşüyle ilgilidir.

Layout konu başlığı, başlıklardan numaralandırma sistemine, beyaz alanlara, sütunlara, yazı karakterlerine, yerleşime, kılavuz çizgilere kadar pek çok araçla tika basa doludur. Bir dökümanın ayrıca karakteristik fiziksel görünüşü vardır. Kapaklar, sayfa boyutu, kağıt kalitesi, çift taraflı baskı gibi öğeler, basit bir yazıcı çıkışı yerine sahici bir sonuç elde etmek istendiğinde dikkate alınması gereken kriterlerdendir. Günümüzde her türlü basılı yayın döküman tasarımının tanımına girer. Buna göre, broşürler, kataloglar, yerine göre dergi ve gazete mizapajları, hatta ansiklopedi sayfası; bunun yanı sıra tek sayfa bir duyuru/uyarı da döküman tasarımının konusudur.

Basın yayın tasarımı alanı, adı geçen grafik tasarım ürünlerinin tamamına yakınına kapsamaktadır. Ancak daha çok üretim süreci ve basılmış olmasıyla yakından ilgilidir. Oysa ki döküman tasarımı, verilmek istenen mesajı (bilgilendirme tasarımı terminolojisinde yer alan arındırılmış bilgiyi) kullanıcıya aktarmasıyla ilgilidir.

"çok güzel" renkler, beyaz alanların dengesi ve "heyecan verici" görsel tasarımlar, başarılı bir döküman tasarımı için yeterli değildir. Görsel tasarım, içeriğin gerektirdiği öğelerle oluşarak bütünü sağlar. Buna göre aşağıdaki linklerde yer alan görseller içerik ve tasarımın başarılı örnekleri olarak bilgilendirme tasarımı içinde yerini almıştır.

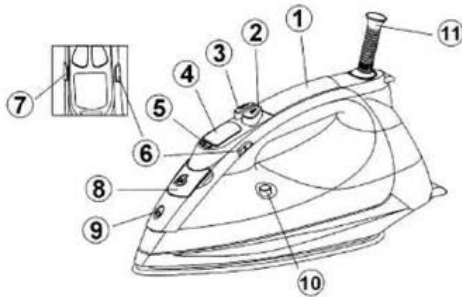

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
 bilgilendirmetasarimi@gmail.com

FORM TASARIMI Gündelik hayatta veri toplamanın en eski ve halen de en geçerli yöntemlerinden biri "boşlukları doldurma" şeklindedir. Kağıt üzerinde talep edilen bilgiye yönelik hazırlanan sorular kullanıcının hazırlanmış boşlukları doldurmasıyla yanıtlanmış olur. Bu tür belgeler genellikle "form" olarak adlandırılır.

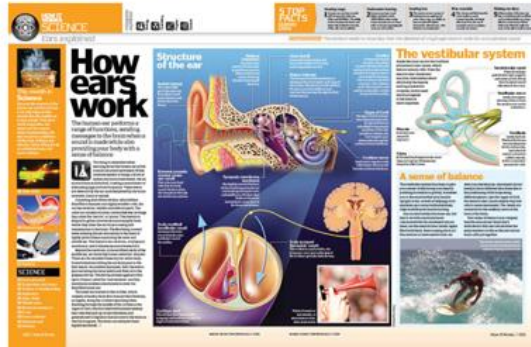
KULLANIM KILAVUZU TASARIMI Hergün yeni bir ürün ortaya çıkıp insanların hayatını kolaylaştırmakta ancak gelişen özellikleri kullanımını bir ölçüde zorlaştırmaktadır. Tasarımlarda form, fonksiyonun önüne geçebilmekte, çok amaçlılık adına arayüz tasarımları karmaşık hale gelebilmektedir. İşte böyle durumlarda ürünle birlikte verilen kullanım kılavuzları büyük önem kazanmaktadır.

1 Tutamak	Gerilim	: 220-240 V – 50 Hz
2 Su Püskürtme Dügmesi	Güç	: 2020 - 2400 W
3 Şok Buhar Dügmesi	İzolasyon sınıfı	: I
4 LCD Ekran	Net ağırlık	: 1,4 kg.
5 Buhar AÇMA/KAPAMA Dügmesi		
6 Sıcaklık Ayar ve On-Off Dügmesi		
7 Sıcaklık Ayar İ Dügmesi		
8 Su Doldurma Kapağı		
9 Sprey		
10 Temizleme (Self-Cleaning) Dügmesi		
11 Şebeke Kablosu		

sailsman

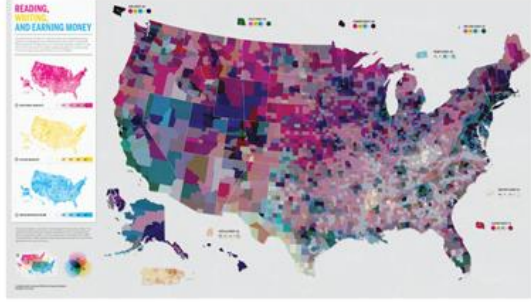
EĞİTİM DÖKÜMANLARI Eğitim dökümanları, okullarda ya da okul dışında eğitim veren yerlerde kullanılabilecek materyalleri (kitap, dergi, şema, poster ve benzeri araç gereç) kapsamaktadır. İster okul öncesi eğitim, üniversite eğitimi, isterse bir hobi kursu için olsun, eğitim dökümanlarının amacı verilecek eğitimi, kullanıcı grubunun algısıyla buluşturmak olmalıdır. Eğitim dökümanları, özellikle özel eğitim gerektiren süreçler için zorunluluk haline gelmiştir. Engelli olduğu için evinde eğitim alan bir çocuk, okuldakinden farklı bir kaynağa gereksinim duyacaktır. Bu nedenle engelliler için eğitim dökümanları hazırlanmaktadır: Görme engelliler için alfabe, odaklanma sorunu yaşayan çocuklar için özel okuma kitapları... vb gibi. Eğitim dökümanları, günümüzde gittikçe yaygınlaşan uzaktan eğitim için önemli bir hale gelmiştir. Üniversitelerde daha çok yaşanan bu süreçte, internet üzerinden on-line eğitim veren bir okul, doğal olarak eğitim dökümanlarını iyi hazırlamaya çalışacaktır. Ülkemizde bu konuda bir birikim olduğu söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kontrolünde yazılan eğitim materyalleri hedeflenen öğrenci kitlesine göre hazırlanmaya çalışılmaktadır. Çeşitliliğin yarattığı ekonomik güce karşın, örneğin lise matematik kitapları, öğretmenden öğrenen bir örgün öğretim öğrencisi için farklı, okulu dışarıdan bitirmeye çalışan bir öğrenci için farklı hazırlanmaktadır.

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı**

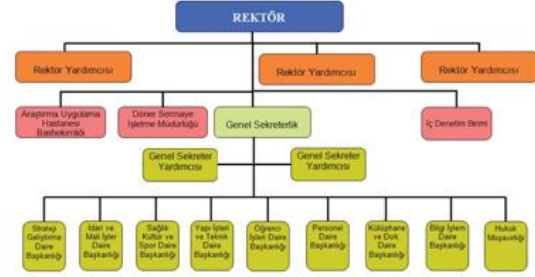
2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

HARİTALAR Harita ve şemalar, bilgilendirme tasarımında yoğun olarak kullanılmaktadır. Haritalar, özellikle yön bulma konusunda kullanıcıların en önemli başvuru kaynağı olmuştur. Burada harita olarak anılan, coğrafi unsurların yer aldığı bir tür Atlas haritası değil, sınırlandırılmış bir alanda kullanıcıyı bilgilendirme amacıyla özel tasarlanmış çalışmalardır. Bu bağlamda "fiziki dünya haritası" bilgilendirme tasarımı kapsamına girmezken, bir "sıcak su akıntıları haritası" konu kapsamındadır. Aşağıdaki linkte yer alan örnekte son verilere göre okuma, yazma ve para kazanma üzerine hazırlanmış bir haritadır.

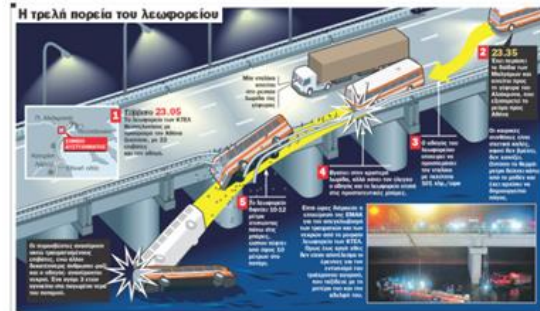

ŞEMA VE ÇİZELGELER "Herhangi bir olayın ana hatlarını gösteren çizim" anlamına gelen şema, bilgiyi görselleştirme araçlarından biridir. Şemalarda verilen bilgi, matematiksel oranlarla oluşturulmalıdır. Şema ve çizelgelerle ilgili öneriler:

- Görünüş yerine bilginin özüne önem gösterilmelidir.
- Oranlara dikkat edilmeli, doğru oranlanmış görsellerin verilmek istenen mesajı net bir şekilde anlatacağı unutulmamalıdır.
- Çok küçük ya da çok büyük yazı karakteri tercih edilmemelidir. İçeriğin ötesinde başka anlamlar taşıyabilme olasılığı bulunan yazı karakterlerinden uzak durulmalıdır.
- Şemanın konusu hakkında bilgi vermek amacıyla arka plana resim yerleştirmek zemini kalabalıklaştıracağı için algılamayı zayıflatacaktır. Zemin üstteki bilgiyi iyi taşımalı, içerikle hiyerarşik bir yarışa girişmemelidir.
- Üç boyutlu grafikler olabildiğince kullanılmamalıdır. İki boyutlu kullanıldığında okunurluğu artacaktır.
- İlgili çekme amacı taşıyan aşırı renkli kullanım, okuyucunun dikkatini dağıtıp anlamı zayıflatabilir. Rengin de bir tür bilgi olduğu düşünülerek gereğinden fazla kullanımının karmaşa yaratacağı gözden kaçırılmamalıdır.

İNOGRAFİKLER , bir içerik bağlamında hazırlanmış çalışmalarlardır. Pek çok tasarım unsurunu (harita, şema, tablo vb) içerir. Tüm bunların yanı sıra temel grafik tasarım öğelerinden de (renk, tipografi, leke dengesi vb) yararlanılır. Birden fazla uygulama alanını ya da bir konu bağlamında farklı uygulama alanlarını bir araya getirebilir. Afiş formatında hazırlanabileceği gibi, dergi ve gazete sayfalarında makale ya da haberleri desteklemek amaçlı da tasarlanabilmektedir. İnfografikler durağan ve hareketsiz oldukları halde bu durumu avantaja çevirebilmektedirler. Karmaşık süreci ya da soru işaretleriyle dolu bir bilinmeyi infografikler daha başarılı açıklayabilirler. İki boyutlu olmaları nedeniyle tek bir açıdan izlenerek izleyiciyi konuya daha kısa sürede çekebildikleri gibi durağan yapıları sayesinde de izleyiciye konu üzerinde istediği kadar inceleme yapma (ve dolayısıyla bilgilendirme) olanağı sağlarlar. Aşağıda verilen linkte yer alan bir kaza anını görselleştiren illüstrasyon ve onu destekleyen metinden oluşan güzel bir infografik örneğidir.

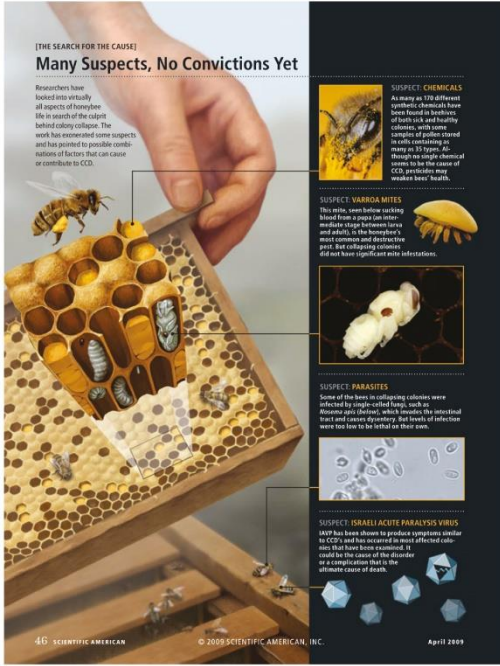
İnfografikler, hem soyut hem de somut görsellerden oluşabilir. Belirli bir haber ya da makaleyi desteklemek için yapılan çalışmaların, metne gönderme yapabilmek amacıyla somut görsel öğelere daha çok başvurduğu görülmektedir. Afiş formunda sunum amaçlı yapılan çalışmalarda ise soyut aktarım daha çok yer verildiği görülür. Bunun nedeni tasarımcının anlatacağı süreci hazırlayıp sınırları belirlemek istemesidir. İzleyicinin konu hakkında bilgi sahibi olarak

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı**

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

yaptığı inceleme daha verimli olacak ve verilmek istenen mesaj daha hızlı algılanacaktır.

**PROJE III: Brief / Tanım
"Beynimizi Tanıyalım"**

ÇEVRESEL GRAFİK TASARIM, dünya çapında başlı başına bir alandır. Bu dal ile ilgili dünyadaki en büyük organizasyon olan Çevresel Grafik Tasarım Kuruluşu (Society of Environmental Graphic Design - SEG), çevresel grafik tasarımını şöyle tanımlamaktadır: "Çevresel grafik tasarım, tümü de yönlendirmenin görsel yanı, iletişim kimliği ve bilgilendirmesi ve mekandaki düşünceyi şekillendirmeye üzerine yoğunlaşan grafik, mimari, iç mimari ve endüstriyel tasarım gibi pek çok tasarım disipliniyi kucaklar"(SEG, Media Kit, 6s.).

Beynimizin İçinde

Beynimiz sinaps adı verilen bağlantı noktaları ile iletişim kurar. 86 milyar kadar nörona, yani sinir hücrelerine sahiptir. Bu bağlantı noktalarında nöronlar arası uzaklık sadece 20 nanometredir. Herkesin kafasının içinde bir beyin, milyarlarca nöron ve trilyonlarca sinaps bulunur. Bunların her biri ayrıntılılarıyla aşağıda.

Miyelin kılıf: Pek çok nöron miyelinle yalıtılmıştır. Miyelin aksolonları çevreleyen, çok sayıda yağlı çeren hücre zarı tabakasından oluşmaktadır. Bu kılıf Ranvier boşlukları denen aralıklarla bölünmüş durumdadır, elektrik sinyalleri oluşturan kanalları da bunlardır.

Ranvier boşlukları: Aksolonların miyelinle kısmıdır. Herkes potansiyel (yani elektrik sinyali) hızla bir Ranvier boşluğundan bir sonrakiye atılarak hızlı bir iletişim sağlar.

Glyca hücreleri: Beyinde ve sinir sisteminin diğer kısımlarında bulunan, nöron olmayan hücreler. Nöronlara dayanarak sağlanır ve miyelin kılıfı oluşturmak işlevleri arasındadır.

Hücre gövdesi: Diğer hücre tiplerinde tipik olarak bulunan pek çok bileşene sahiptir. Çekirdekte yer alan, hücrenin büyümesini ve işlevini belirleyen proteinlerin sentezini sağlayan kalıtsal materyalleri DNA da buna dahildir.

Hücre zarı: Hücreyi çevreleyen ve fosfolipit denen yağlı moleküllerden oluşan bir tabakadır. Hücreye madde giriş çıkışını kontrol eder.

Dendritler: Hücre gövdesinden dışarıya doğru uzanan ve başka hücrelerle bağlantı kurarak diğer oluşturan uzantılar. Bu bağlantılar komşu hücrelerden gelen sinyalleri alan giriş sinapslarıdır (yandı).

Aksolon: Sinyalleri hücre gövdesinden nöronlara doğru taşıyan uzarı yapısı. Burada, hücre zarından gelen sinyallerden dolayı oluşan voltaj değişimi özel kanalları açılması tetiklenerek, iyonların, yani yükleri atomların dışardan hücre içine girmesini sağlar. Bu, aksolon üzerinde daha ileride bulunan başka kanalları da açılmasına neden olur.

Sonuç: Aksolon potansiyel denen ve aksolon boyunca ilerleyen bir elektrik sinyali olur.

Sinaps: Nöronlar arasındaki bağlantı noktaları. Aksolon boyunca ilerleyen bir sinir iletişi bir sinapsa ulaşıncaya nörotransmitter adı verilen maddelerin salgılanmasını tetikler ve bu madde sinaps aralığında difüzyonla dağılır. Bu dağılıma çeşitli iyonların alıcı nörona girmesine neden olur, dolayısıyla hücre zarı voltajı değişir ve bu sinir nöronunda da bir elektrik sinyali başlatılmaya olur.

Nörotransmitter: Nöronların birbirleriyle iletişim kurmakta kullandığı kimyasal maddelerdir. Nörotransmitterlerin serotoninin dopamin ve noradrenalin gibi pek çok çeşidi vardır.

Almanç: Hücre zarına gömülü halde bulunan, başka nöronların salgıladığı nörotransmitter moleküllerinin bağlandığı protein molekülleri.

Postsinaptik hücre zarı
Presinaptik hücre zarı

LOBLARIMIZI ÖĞRENELİM

Limbik sistem: Beyin kökunun üzerinde yer alan birkaçam yapıları oluşturduğu sistem. Limbik sistemin duygularla, motivasyonla ve hafızayla ilgili işlevleri vardır. Sistem şunları içerir:

Hipotalamus: Hormonların üretimi ve salgılanmasını kontrol eden hipofiz bezi ile beyin arasındaki arayış.

Amigdal: Duygularla, özellikle korkuyla ilgili işlevleri olan küçük bir badem biçimindeki yapı.

Hipokampus: Yeni hatıraların oluşturulmasını ve yer için bu mak için önemlidir.

Hipotalamus: Yulakaya bakınız.

Hipofiz bezi: Büyüme, kan basıncını, stres tepkisini ve cinsiyet organlarının işlevlerini kontrol eden hormonları salgılayan, vücudun "baş salgı bezi" dir.

Frontal lob yönetici işlevler olarak adlandırılan sezgi, muhakemeler yapma ve kararlar verme, gelecek hakkında düşünme, etikat toplama ve davranışları engellemek gibi işlevleri gerçekleştirir. Ancak bu alim hafızayla, dil ve benzeri işlevleri içerir.

Pariyetal lob: Uçuşları ve duyu organlarından gelen bilgiler için ve bunları vücudu yönlendirmek ve hareket etmesine yardımcı olmak için kullanır.

Okasipital lob beyin gövdesi yönetici kanadır. Gözetilen gelen verileri işlemek üzere beşerleşmiş duyu merkezini bünyeye sahiptir.

Temporal lob: Sesleri işleme, dil ve hafızaya yönelik olarak beşerleşmiş bölgeye sahiptir. Ruh halini, içgüdü, uyku ve öğrenmeyle ilgili işlevleri vardır.

NÖROTRANSMİTERLERİMİZİ ÖĞRENELİM

Omurilik sıvısı: Sokuk alma ve kalp atış hızı gibi istem dışı yaşam işlevleri kontrol eder.

Omurilik: Beyninin vücudun arasında ileri geri taşıdığı taşıyan milyonlarca sinir lifini oluşturduğu demet.

Korteks (beyin kabuğu): Beynin dış yüzeyini kaplayan kıvrımlı yapı.

Beyin yarımküreleri: Beyni oluşturan iki ana parçanın her biri. Her yarımküre vücudun ters taraftaki bölümlerini kontrol eder ve bu bölümlerden bilgi alır.

Beyninde: Denge kontrolünü ve hareket egzodümesini sağlar. Baskınlara binnak gibi motor becerilerin öğrenilmesinde gereklidir ve duşuncelerin işlenmesinde rol oynar.

Kranial sinir çekirdekleri: Beyin sapında bulunan, aksolonlarla kranial sinirleri oluşturan nöronlardan oluşan demetler.

Siyah madde: Dopamin nörotransmitterini ve melatonin pigmentini üreten hücreleri içerir, bu yüzden de siyah görünür.

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı

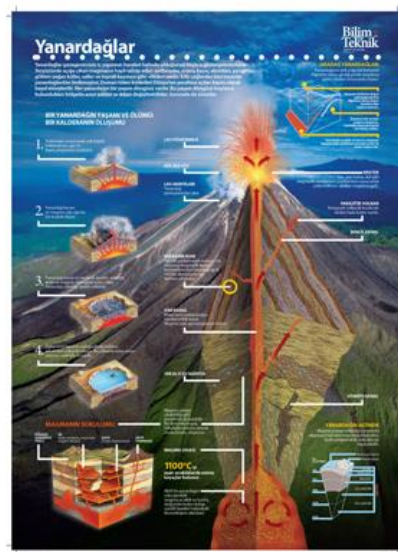
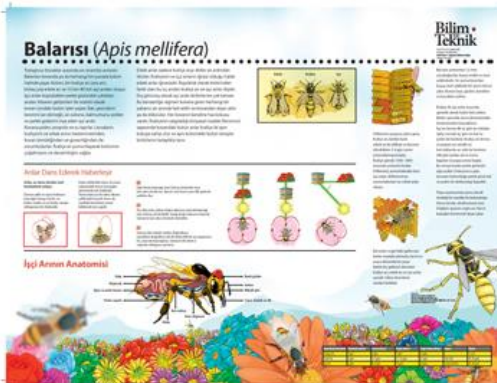
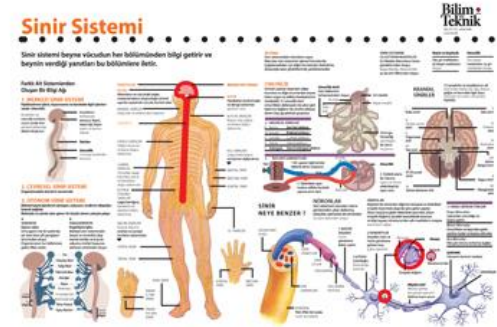
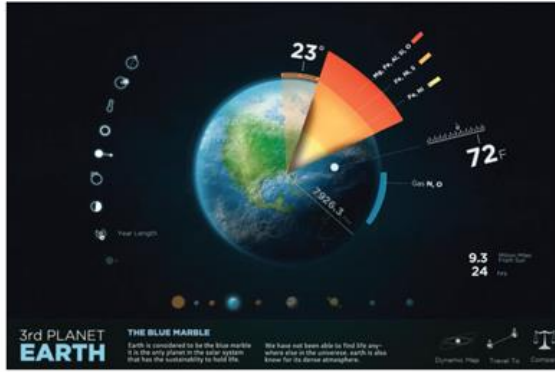
2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

Bu proje kapsamında yukarıda size verilen bilgileri destekleyecek bir bilgilendirme tasarımı (eğitim dökümanı) yapmanız beklenmektedir.

Bu tasarım bilimsel bir çocuk dergisinde yer alacak metinle birlikte kullanılacaktır. Bu nedenle yayınlana bilimsel içerikli bir çocuk dergisinin formatına uygun boyutlarda çalışılmalıdır. Çalışmalarınızın tamamı çizim olarak oluşturulacaktır. Herhangi bir fotoğraf kullanılmayacaktır. Bu çizimler bilgisayar ortamında hazırlanabilir yada elde çizilip sonra bilgisayar ortamına aktarılabilir. Teknik olarak serbestsiniz. Çalışmanız için kullanılacak programlarda herhangi bir sınırlama yoktur.

Bu çalışma 1 haftalık bir süreye sahiptir.

İyi Çalışmalar.

- **Proje IV**

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı**
2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

PROJE IV: Brief / Tanım **"Stend Nedir? / Ürün Tanıtım Afişi"**

Bu proje dönemin başında da belirtildiği gibi son 3 projeden biri. Bu projelerin kapsamı ilk 3 projede öğrenilen teknik bilgilerin tasarıma yansımalarını görmek.

Bu proje "stend" ürünlerinin tanıtımını yapan bir firma adına oluşturulacaktır. Firmanın amacı ürünlerini, alan uzmanları dışında kalan topluluğa da tanıtmaktır. Bu nedenle ürün tanıtım afişi tasarlatmak istiyorlar.

Afiş boyutları: 50 x 70 cm olacak.

Dikkat edilmesi gereken hususlar:

-Firma öncelikle afişte stend ve kalp görsellerinin bir arada kullanılmasını istiyor.

-Öncelikle tasarımın storyboard üzerinde eskizlerini oluşturulmasını ve bu eskizler üzerinden afişin son haline karar vermek istiyor.

-Afişte görsel-metin kullanılmasını istiyor.

-Afişte detay önemli.

Çalışma 3 haftalık bir sürede tamamlanacaktır.

Konuyla ilgili ilgili ders videoları ve powerpointler mail olarak adreslerinize gönderilecektir.

İyi Çalışmalar.

- **Proje VI**

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
Bilgilendirme Tasarımı**

2015-2016 Güz / Arş. Grv. Mine KÜÇÜK
bilgilendirmetasarimi@gmail.com

PROJE VI: Brief / Tanım
“OBEZİTE? / TÜP MİDE AMELİYATI”

Bu proje dönemin başında da belirtildiği gibi son 3 projeden biri. Bu projelerin kapsamı ilk 3 projede öğrenilen teknik bilgilerin tasarıma yansımalarını görmek.

Projenin hedef kitlesi halk olarak belirlenmiştir.

Obezite ve Tüp Mide Ameliyatını tanıtan bir afiş tasarlanacaktır.

Afişin boyutları 50 x 70 cm dir.

Ameliyatın nasıl gerçekleştirildiğinin görsel olarak sunumu yapılabilir. Hedeflenen kilo kaybının varolan kilonun %70 olabildiği belirtilebilir.

En hızlı kilo kaybı yöntemi olması vurgulanabilir.

Tasarlayacağınız afiş sizin görmek istediğiniz afiş olsun. Tasarımlarınızı bu düşünce ile tasarlayın.

Tasarımlarınızda fotoğraf, çizim, yazı, vb. görsel elemanlar kullanabilirsiniz.

Konuyla ilgili ayrıntılı anlatımı konuk alan uzmanının anlatımından edindiniz. Dersin video ve ses kayıtları mail olarak gönderilecektir. Dersi tekrar izleyebilirsiniz.

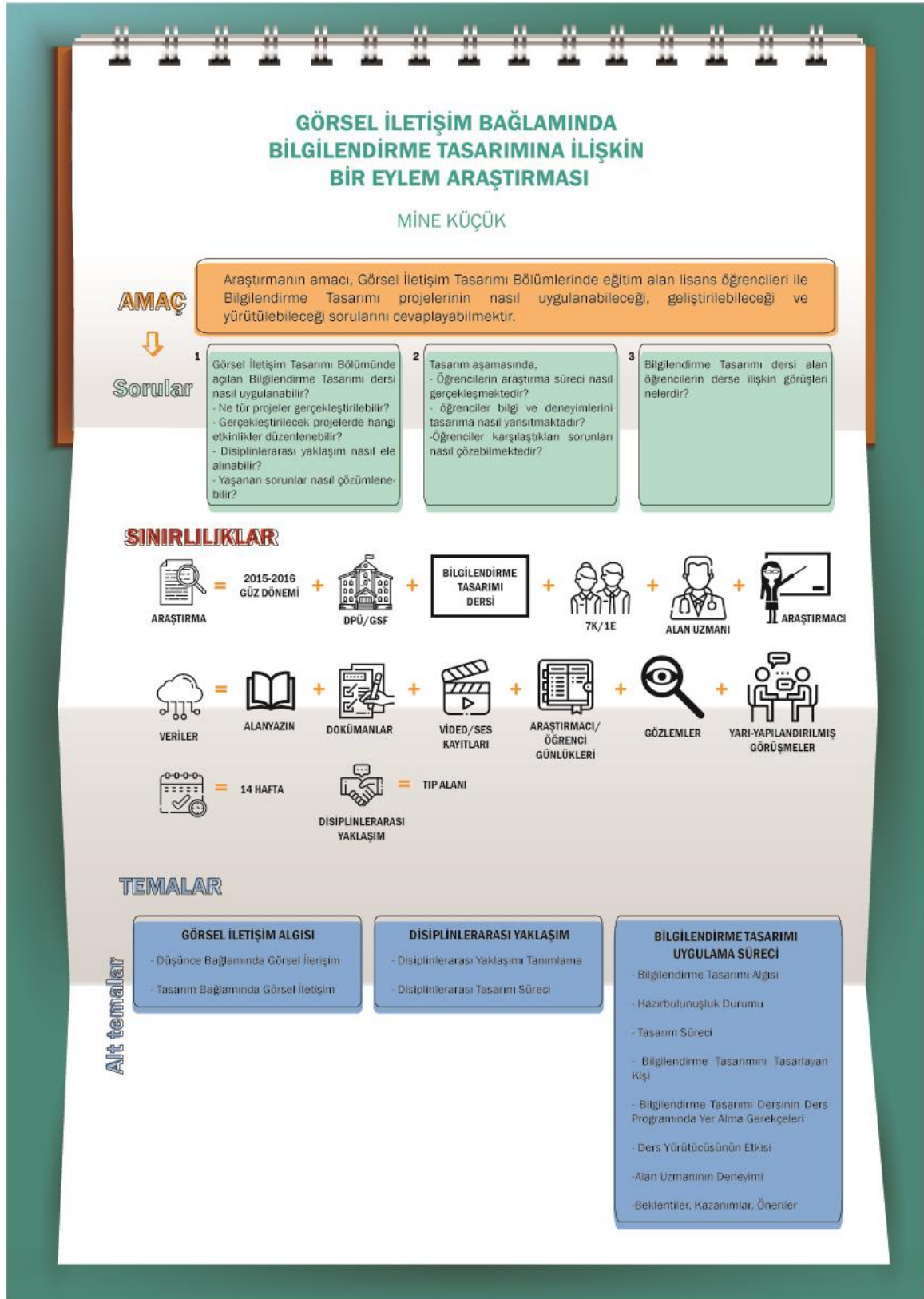
En basit, En anlaşılır, En çarpıcı tasarımlar hedeflenmektedir.

Çalışma 3 haftalık bir sürede tamamlanacaktır.

İyi Çalışmalar.

EK-8. Araştırma Sürecinin İnfografiği

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Mine KÜÇÜK
Yabancı Dil : İngilizce
Doğum Yeri ve Yılı : Eskişehir1982
E-Posta : mnkck2@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

Eğitimi:

- 2019, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Öğretmenliği Programı, ESKİŞEHİR. (Doktora)
- 2009, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anabilim Dalı, KÜTAHYA. (Yüksek Lisans)
- 2004, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Öğretmenliği Programı, ESKİŞEHİR. (Lisans)

Mesleki Geçmişi:

- 2013-2019, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ESKİŞEHİR. (35. madde ile görevlendirme)
- 2005-2013, Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, KÜTAHYA.

Sanatsal Faaliyetlerden Seçki:

- 74. Devlet Resim ve Heykel yarışması, Özgünbaskı kategorisinde sergileme ödülü, 2018.
- 1st Mail International Mail Art Biennial, Namık Kemal University Fine Arts Faculty, Design and Architecture - The Exhibition Hall of Rectorate Building, Tekirdağ, 23 March- 14 April 2016.
- 2 nd Global Print 2015, Alijo- Portekiz, 25 Temmuz- 30 Eylül 2015.
- Stellar Art Award, Digital Arts California, ABD, 2014.

- Mail Art Exhibition “Nostra 2 Art Exhibition” Conclave, Singapur, 16 Ağustos-15 Eylül 2013.
- Mail Art Exhibition “Art on the Road” Traveling Mail Art Project, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Sergi Salonu, Eskişehir, 12-16 Mart 2012
- D.P.Ü. G.S.F. “Sanatın Anadolu Aydınlanması Projesi” kapsamında düzenlenen karma sergi, Galeri Işık, İstanbul, 3-30 Kasım 2010
- 6. “Painting on the Edge” Uluslararası Sergi (6. th Annual “Painting on the Edge” International Exhibition), Kanada, 2008.

Katıldığı Bilimsel Toplantılardan Seçki:

- KÜÇÜK MİNE, İNCE METİN (2017). How Does Information Transform to Information Design?. EDULEARN17 International Conference on Education and New Learning Technologies (Özet Bildiri/Poster)
- KÜÇÜK MİNE, İNCE METİN (2017). Sürdürülebilirlik İçin Görsel İletişim: Bilgilendirme Tasarımları. Pamukkale Üniversitesi 1. Uluslararası Sanat Eğitimi Sempozyumu (Özet Bildiri/Sözlü Sunum)
- KÜÇÜK MİNE,İNCE METİN (2016). The Interaction Between Medicine and The Visual Communications During The Process of Composing Information Design. INTED 2016- 10th Annual International Technology, Education and Development Conference.
- Çiğdem. Nazik, Küçük. Mine (2011). Türk Minyatür Sanatının Modernleşme Süreci. V. Uluslararası Türk Kültürü ile Sanatları Kongresi-Sanat Etkinlikleri- (Tam Metin Bildiri).

Alana Yönelik Etkinliklerde Yaptığı Görevler:

- ‘Apexart 2018 International Exhibition Program’ jüri üyeliği, New York, 2018.
- “Sanat Eğitiminde Dönüşümler” temalı Anadolu Uluslararası Sanat Eğitimi Sempozyumu düzenleme kurulu üyesi, Eskişehir, 14-16 Mayıs 2014.

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:

- 2019, AMI (Association of Medical Illustrator)